

Trede Bloavez

21

K

breizh

LANN LEDY

GENVER 1950 - 35 Lur

E TI TREANTON e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou,
Koat "an Nord"
Houarn
Ha kement tra ho peus ezomm
en li
war-dro an li
hag en tiegez

TI TREANTON
E LANDIVISIAU
War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

Telefon 7

E KASTELL-PAOL
war ar Blasenn Vras
Telefon 130

KROAZ-BREIZ

GENVER

NIV. 21

PRIZIOU :	Koumanant ordinal (eur bloaz) 350 lur
	Koumanant a zikour 500 lur
	Koumanant a enor 800 lur

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

TAOLENN

Gouelioù ar miz (An Tad)	Pajenn	2
Saint Loeiz-Vari a Vonfert (Y. Travnouez, S. M. M.)	—	3
Da belec'h ez a ar bed ? (L. B.)	—	4
An hent koz (Yann Kerloar)	—	6
Ar spilhenn eour (Yann Travnouez)	—	8
Gwechall e Kerwenn : fest ar pemoc'h (H. Greff)	—	11
Tenzor an dintin goz (Ab Sulio)	—	13
Keginerez (Il. Kerlann) - Keleier	—	14
Levriou	—	15

Lennrierien Ger,

Gant an niverenn-mañ e koumans adarre eur goumanant nevez. Deuet eo eta ar mare da baa, ha karout a rafemp ne zalefec'h ket da zigas d'emp ho skodenn a 350 lur evit 1950.

Bennoz Doue a lavaromp d'al lennierien o deus nevezet o choumant, a-benn vremañ. Anaoudek bras omp d'ar re o deus bet ar vadelez da zigas d'emp muioch eget ne c'houlenne diganto.

Fizians hon eus e talcho pep hinj d'e goumanant. N'eo ket p'emañ ar gouarnamant o tigeri dor ar skolioù d'hor yez eo e chellefch c'houez KROAZ BREIZ da vervel. Hen ober a rafec'h o kenderc'hel da zigemeret ar gelaouenn hep paea. Ar pez, siouaz, a ra kalz.

D'an dilerc'hidi kaledet ober unan a zaou : pe digas d'emp ar pez zo dleet, pe kregi en o fluenn da laret ehana-krenn kas d'ezo mui ar gelaouenn...

Brudit KROAZ BREIZ klaskit d'ez i lennierien nevez.

Hor zikourit da gaeraat choaz hor c'haouennig.

AR MEROUR

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Mourez Krouz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

Da belec'h ez a ar bed ?

Dar mare ma skrivan ar pennadig-mañ, ar bloaz a zo war-nes mont d'ar bed all... Eur bloaz rust e vezo bet evit kals, eur bloaz ha n'en do ket degaset d'an dud paour ar madou prisius m'edont, kement all, war c'had anezo : ar peoch', diazezet war ar justis hag an urz vat.

Evel eun den bet an derzienn vras gantaf, ar bed a zo c'hoaz klanv. Pella ma c'heller gwellet e chom c'hoaz tñival ar goabrenn.

Enkrez er sperejou ! Ha penda a zo, pa quez penaos emañ an traou dre ar broiou.

Er penn all d'ar bed, du-hent en tu ma sav an heol, e kendalc'h ar brezel da skigna an dismantre hag ar maro... Ar Chin, a c'heller lavaret, a zo holl a-vremañ etre daouarn ar gouarnement. Pa quezomp pegen dizakr ha dizoue int, ez eus lec'h da gaout aon bras evit misionou katolik ar vro-ze.

Daoust d'al lorzh a zo enno, e kreder koulskoude ne c'hello ket mistri nevez ar Chin ober ar pez a garut er vro diventse, o vezza m'o deus an dud pennou kalet, ha m'eo gwirizennet doum en o c'hreib ar giziou hag ar ch'redenou koz.

Gwasoch, siouaz, eo evidomp brezel an Indo-Chin, digoret ouspenn pevar bloaz zo, ha ne weler c'hoaz termen ebet dezav.

Perak, a glever kals tud o lavaret, perak kenderc'hel gant ar brezel-ze ha ne ra nemet rivina hor bro hag hada kanvou er familhou ? — Eur guden eo, e gwirionez, hag a ro kals poan-benn d'ar gouarnament, hag a zo diases bras da zilhia.

Goude ma 'z eus bet dispignet kement all gant ar vro-ze, goude ma 'z eus enni kement a Fransizien (tud er ch'argou, kenverzourien, misionezen), goude ma 'z eus etouez ar bobig mignonned mat deomp, ha posubl eo mont kuit, ha lezel al lamponed a ra brezel deomp da flastra pep tra ? Eno eman ar dalc'h !

Ha ma lezfemp an Indo-Chin en he roll, piou c'hell lavaret ne glasko ket ar ch'holoniou all hor c'has er-maez d'o zro ?

En Douar Zantel, a drugare Doue, goude eleiz a zistruij, ez eur deuet abenn da lakaat fin d'an draih ar Juzevien hag Arabed, a jom atao immoret an ell enep egile... E mir kerzu koulskoude, eo bet devet Iliz ar C'hinnivelez e Betlejem, a oa aon auezi e niverenn diweza «Kroaz-Breiz» : darvoud pe dorfet, n'ouzer ket c'hoaz !

Tostoch' deomp, broiou Europa o deus doare da veva e peoch'. Met e gwirionez, bresk meurbet eo ar peoch'-se.

Amerikaned ha Rused, bet mignonned evit rei lamm d'an Alamaned, a zell hirio an ell ouz egile gwasoch' eget ki ha kaz. Eus an daou du, war zigarez diwall ar peoch', emeroc'h ober armou kent na wic'h. Trubuilhus awalch eo ! Hep mar ebet eo fur d'ar broiou en em lakaat e stad d'en em zifenn. Met pebez follentez n'eo ket klask renka dre ar brezel an traou fuilhet !

Evit kemer lahs ha beza ar re greñva, eo o deus ar Rused hualec, enep pep gwir, holl rouanteleziou bihan kreiz Europa. Broiou paour, chadenet, hag a oar bremen petra eo ar baradou komunist a glasker skigna dre ar bed !

Er Pologn, en Hungaria, er Tcheko-Slovakia, hag e meur a vro all, an Iliz a zo gwasket e pep doare. Ne skulher ket gwad ar gristenien, mar karit, evel gwechall, met skei a reer dizamant war an eskibien hag ar

veleien ; hag ar pez a glasker dre eno eo dont a benn, nebeut ha nebeut, da laza feiz an dud fidet. « Skei a reot war ar pastor, eme an Aviel, hag ar vandenn defivé a yelo du-man du-hont. »

Bihan ez a c'hoaz ar galon o soñjal en doare euzus m'eo bet gwali-gaset ar Ch'ardinal Mindzenty ha kals re all, siouaz, ha ne glever ano ebet anezo mui.

Komzou Hor Zalver d'e ebestel a gendalc'h da zont da wir evit ar re a zacl'h o flas : « Heskinet e viot abalamour din-me ». Ha ganeomp-ni, er Frans, penaos e ya an traou ?

Ne 'z eont ket kaer !

Epad m'emañ an Alamaned o sevel o c'hein, o tigeri o uzinou bras, ni, amañ, a zo atao oc'h en em zebri. Ar gouarnament n'en deus dalc'h na galloud ebet da lakaat urz er vro, fastret muioch'-mui dindan an tailhou. Ar pez a zo ret evit beva a jom ker, ha kals tud o deus mil boan o skoulma an daou benn. Freuz ha klemmou a deuse a'hano, ne veze ket a lec'h da vezza souezet. Hag evelse e pado an traou keit ha ma ne glasko an depurated nemet diwall o flas ha tremen diouz an dud, e lec'h gouarn e gwirionez ; hag ive, keit ha ma ne valeint ket hervez lezenvez. Doue hag e justis.

War ar poent-se, ganeomp-ni, katoliked, e chom atao ar biz en hor genou, evit ar pez a zell ouz frankiz ha justis hor skolou kristen. Hon dever eo muioch'-mui derc'hel start, chom unanet evit gouarn groñs hag azgoulen ar pez a zo diet deomp gant ar vro.

Evel a welit, ar zell graet ganeomp war ar bed n'eo nemeur dienkreuz. Koumouli du a zo a bep tu, ha touillet e vijemp da lavaret eus ar bloaz koz komzou ar barz :

« Poent eo dit, bloaz koz milliget
kuftaat ar bed ganez gwasket... »

Met gouzout a reomp n'eo ket ar bloavezou eo a ra ar gwalleuriou, met an dud o unan, dre o follentez. I eta eo a zo da jefich, evit ma 'z nio gwelloc'h an traou.

Evit ai labour-ze, an Iliz a c'hortoz kals eus ar bloaz nevez : bloaz bras, bloaz santel ar Jubile.

Ouz pep hini a'hano e c'houenn an Tad santez ar Pap distrei ouz Doue hag en em zantelaat. Seul dristoch' eo stad ar bed, emezan, seul boumheroc'h eo dever ar gatoliked da veva er peoch hag er garantez kenetrezo, da ret ar skouer vat d'ar re all.

Eur bloaz nevez a zo atao eur bloavez mat evit ar re a gar Doue hag a oar klask e steredenn e kreiz teñivalijenn hozevezou ar bed-man.

Setu perak, daoust da bep tra :

« Lezomp adreñv an dristidigez
ha deomp gant fizianez er bloaz nevez. »

L. B.

Giz nevez...

AN HENT KOZ

Komzou : Yann KERLOAR

Ton : Yann KERRIEN (1)

andante

1. BEZ EZ EUS E KI-CHENDU-MAÑ
2. U MONT EZ EUS E KI-CHENDU-MAÑ
3. U EUN HENT AN-ZE-RIOU TREME NET HA GANTAN DUO AN-KOU-
4. 2/4 DREU BARKOU HA LAN-NEI-ER WAR ZU AN PRENTWEL ER
5. UNA-CHAET, U EUN HENT KOZ, DON HA SIOL KE-NAN
6. U PELL'DER, U TREZEK EUR GE-RIG KE-VRI-NUS
7. U MONT TE MO-SE-RIET U PELL'DO D'AR GER-CE U GANTAN DREZ KA-ZI TO-EN-
8. 2/4 DREU BARKOU HA LAN-NEI-ER NE DA PEN HAG HE A-NO
9. U NET GANT AR GWEZ BEZ EZ
10. U NOU-ZE MET KIN MONT
11. U EUS E KI-CHEN DU-MAN EUN HENT KOZ DON HA
12. U YA KAM MI GEL-LEK HA KUZ, U TREZEK EUR GE-RIG
13. U SIOL KE-NAN
14. U KE-VRI-NUS

I
Bez' ez eus e kichen du-mañ
Eun hent amzeriou tremenet,
Ha gant an dud ankounac'haet;
Eun hent koz, don, ha sioul-kenañ,
Hanter mogeriet gant an drez,
Kazi-loennet gant ar gwez.
Bez' ez eus e kichen du-mañ
Eun hent koz, don ha sioul-kenañ.

II
Mont 'ya, kammigellek ha kuz,
A-dreuz parkou ha lanneier,
War-zu an drewwel er pellder;
Trezek eur gérig kevrinus (2).
Pell 'zo d'ar gér-ze ne da den,
Hag he ano n'ouzer ket ken.
Mont ya, kammigellek ha kuz,
Trezek eur gérig kevrinus.

III
En eur c'hroazhent ez eus skoachet,
Dindan goudor ar gwez dero,
Ha mantellet gant an ilio,
Eur japell vihan dilezet.
En he c'hloc'hti, labouséed 'glud:
Hag he c'hloc'h skilintin a zo mut.
En eur c'hroazhent ez eus skoachet
Eur japell vihan dilezet.

IV
An hent 'ziskenn a-dreñv ar roz (3),
D'eun draonienn karget a zooster.
Aze 'gan, laouen, dour ar ster,
Tal eur feunteun gant he sant koz.
Ar gwezvoud (4) 'chouriz ar spern gwenn.
An avel 'luskell ar c'helen.
An hent 'ziskenn a-dreñv ar roz,
Tal eur feunteun gant he sant koz.

V
Epad shoulder boemus an noz,
Pa lugern al loar arc'hantet,
E koroll ar gornandoned,
War yeot kinvick an hent koz.
An touseg kofek 'ro an ton,
Padal an estig 'gan ar zon.
Epad shoulder boemus an noz,
War yeot kinvick an hent koz.

(1) Ar posion 2, 3, 4 ha 5 a zo du gant war an hevilieg-lan.

(2) Kevrinus : leun a dras kozet.

(3) Roz = torgeuz.

(4) Gwezvoud = plasien, gant bleunioù sakellik. Hag a zo, zo et an otoù en dñe d'ar plasiennoù all.

Na pebez dizamm eidouin ! Anat oa, fraes oa bremaji n'ooan ket kablus ! Kerkant avat e tioujanas ennouur eur mennoz all : en em zigoll a ranken !

Va den en doa kemeret dremm en dud spontet. Pep hini d'e dro ! Ha pa welas pegeen kriz ou va daoulagad, e krenas muioch' c'hoaz.

« A'chanta paotr, emeve ! Gant piou emah ar vaz bremaji en e zorn ! M'hen talvezo dit da veza va dismeganiset ha va zamallet e gaou dirak an holl ! Gortoz bremajk er maez ! »

Eun delienn am boa dirazoun, eun delienn ha ne ehane da grena... Liou glaz an anken en em lede eus an eil skouarn d'eben...

Ha setu va faotr-o tenna e yalc'h, o kinnig din eur bilhed a hanter kant lur !

« Evit ho tic'haoui », emezañ !

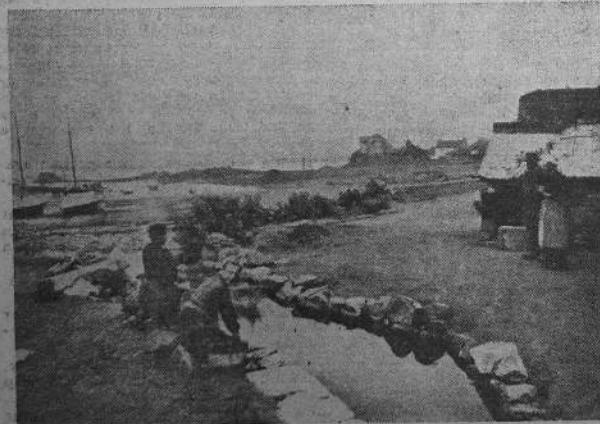
Fazia a rae. N'oun ket den da veza prenet.. Kaer en doa kreski ar bern, lakaat kant, daouc'hant, pep-kant lur, ne raen van ebet... Bremaji ez eus eur bilhed a vil lur dirazoun... Hag ar c'homiser a zav e voneuz, eur wech muioch' :

« Paotr yaouank, emezañ din, gwelloc'h eo deoc'h dastum an archant-se, ha peoc'h goudeze. Ma klaskit tabut bremajk er maez, ar polis a goyezo warnoc'h a-nevez, hag en taol-ze e vefec'h kablus ! »

Chom a raen dilavar ! Nec'hent oan gant komzou ar c'homiser, hag ar bilhed a vil lur... N'am boa ket a c'hoant da zistret aman, ha morse n'am boa bet kement etre va daouarn... Petra da Ober ?

Chomet e vijen bet pell evelise, martez ! Hogen, setu adarre ar ch'hoaz, o seni, o seni... Hag eur bern paotred yaouank, evel logod, o redek, eun torch ganto en o dorn, etrezek penn ar gambr vras... Dihun oon ha digor bras va daoulagad ; kloch' ar sav-mintin en doa troc'hent din va huñvred ; fresk-beo oa c'hoaz em spered am boa ezomm da zeskij par-doni !

Y. TRANVOUEZ.

E TAL AR MOR

GWECHALL E KERWENN :

« Deus 'ta, Loeiz ! Deuit 'ta, bugale, hastit afo ! »

D'ar red e tegouezont, war galvadenne o mamm. Darn a ya, o unan, da val-ch'i dremm ha daouarn. Darn all, re vihan, a vezor torchet, netaat gant poan... O klask mouar edont, o « choari gwinig ». N'eo ket hepken o chroch'en, met o dilhad iverz a zo ruziet, kailharet. Lakeomp eta an dilhad dzul, evit ober enor da fest an oc'h.

Pebez pladjad evit ar vugale !

Per ha Soaz ne vezint ket tapet berr : dech' o doa aozet ar pe vrasa, ha ponet : gwadegennou, pate, silzig, fars-form... hep komz eus aozet.

Deuit niverus d'ar Kerwenn : lakaat eo an douzier, hag ar boued ne vanket !

En em gaout a ra sikour, evit gwir. Kerent ha mignoned n'int ket gorrek : eur gouel er Gerwenn a zo evito gouel diou wech !

Pokou a gleiz, pokou a zehou... Penaos bez a sur n'ho peus ket ankouna-chaet unan bennak ?

Ar mab beleg a zo aze : eun aer hegarat evel e dud ; me gred ne rafe posan da nikun. Yvona zo deuet gant e voetur barr-leun : e baotred a jomo er Gerwenn evit bez a tostoc'h d'ar skol... Bandenn en em gav war o zroad. Meur a voetur a deu iverz : bugale, gwazed, merc'hed a bep liou... rak set d'ar gouent, e reont skol bremaji gant o dilhad leanezed.

Debri hag eva a vez graet, sklaer eo : yach eo an dud, naon a zo, ar pred a vez chouek.

Muioc'h a vall a zo avat da gomz, da zellet ouz pep tra, da ober eun dro ar douarou.

Ar vugale ne vezint ket o stroba : gouzout a reont e pelech e-mail ar gwez skao, evit ober pep a zifoc'hell ; hag ar bambou, nag aies int d'ober bannielou ! A vec'h m'o devezo amzer da chouez o fri pe da zebri... Ma say c'hoant ganto, e teunit da gaou Soaz : ar vamm dener a roio eun tammo baravel... Hag er maez adarre buan : digor, eo ar ch'hoariou, koukoug, ar piloued, ar gormigell... ha me oar ! Kraon-kelvez a zo c'hoaz du gutuilh, polos iverz, ava-lou a bep seurt.

« Da ch'houel Vaze,
an holl fronez a zo dare ! »

Hejit ar wezenn : fronez a goyezo ! Paotred a ch'hoari tiegeziz : war ar bern emae !

Per, gant eur strollad gwazed, a zo en e horz, o sellat ouz fronez, lejuma-

jou... Chouez ar mel a deu eus ar c'hestenou gwenan... Eun dro a reont dre an tiegez : gant ar amzer vraq eo eun dudi.

Eun dudi dreist-holl evit tud ha ne gomont ket eus gounidegez ; ar pez a gont evito eo an drevajou, al labourot. E kals micherou, an dud ne la-bouron nemet evit gounit archant : an danvez hepken eo a glaskont, n'eufors dre be hent... War ar maez, ar gounidegez ne ra poan spered da kum : gant ma vezog dalhet an tiegez a zoare, gant ma savo bugale da gae-rrat ar familh, gant en em zikour ha beva e peoc'h, den ne chouelen muioc'h. Hervez e berzioù mat eo e vez pouezet an den, ha nann hervez e sanvez !

Hogen ar bloavez a zo aet kaer en dro : al loened, an drevajou a zo doare mat. Labour a zo bet, met e serr al labouer email ar boued.

An dud a zo yach. Ar vugale a zav evel raden e koadou ar maner. Gwelit kentoc'h p'en em gavont el horz !

Ouspenn eun dousenn anezo, leun a vuhez, a red, a ch'hoari lamm-choue-benn, lod o sutal gant eur yeotenn ch'has, lod o tebri avalou. Ar vranse-gell, a-isplih ouz daou skourr, a ya ha gell a deu...

Ar re vihana, ha me ouzont ket ch'hoaz hale, ar ruin ar peuri sech, pe a gousk en eur zuma o biz-yod... Ar merched a zo plavet war ar peuri, dindan ar gwez fronez, er gouder bag en dihsoul. An teodou a ya en dro. Eun daivaoz, hep aon ebet, a deu da beuri en o zouez.

Ar wazed iverz a ra eur pennad azeza pe a chourvez amañ, en eur varvalhat.

Na kaer eo eur familih vras bodet evelise, dizoursi, laouen : skeudean an surustred ! Eur skouer talvoudusoch eget kals prezegennou !

Kement-se ne wir ket da zelaou lauriou fur ar re goz.

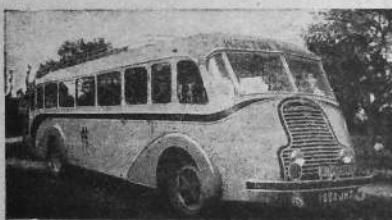
« Ma vele roet din eur vuhez nevez da veva, me a vele adarre labouer-douar !

Ar gaoz-se a vez allies gant Per, dreist-holl pa glev darn o klemm enep ar boan.

« Deoc'h-chouei eo ues komz, a lavar aewchou an eil mevel : chouei a zo bepred yach, krenv, biskoaz skouiz... »

Per ne glask ket pemp broad d'ar maout :

FAIENCERIE HENRIOT QUIMPER

TÉLÉPHONE : 6

TOUTES CARROSSERIES
INDUSTRIELLES & COMMERCIALES
"Métallique et Alliage Léger"

T U A L

TREDION
MORBIHAN

"A SAINT JOSEPH"

325, Rue Léon-Gambetta. — LILLE (Nord)

J. GORRISEN, Tailleur diplômé

Toutes spécialités pour l'Ull. les Eclésiastiques
SOUTANES, PÉLERINES, MANTEAUX ROMAINS, etc...
BAS pure laine très solides : 350 francs
TRAVAIL SOIGNÉ — PRIX MODÉRÉS

ÉTABLISSEMENTS Pierre CHANCERELLE

Conserveries Alimentaires

(4 USINES EN BRETAGNE)

SIÈGE SOCIAL : QUIMPER

DÉCORATION, LITERIE, TISSUS D'AMEUBLEMENT

A. POUCH et Fils

TAPISSIERS
DÉCORATEURS

17, Rue Sainte-Thérèse, QUIMPER — Téléphone 11-60

E ti SOUFREREZ KERNE

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER
Téléph. 9-33

E vez dreset adteuzel evit ar gwella goloioù-kouichoug ar radoù
Gwerz a c'holoioù a bep ment — Labour val, graët hep dañs

ART SACRÉ
ORFÈVRE RIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE
14, Boulevard de Kerguen
QUIMPER (Finistère)
Téléphone 8-10

CABRAGE, CAPOTAGE, PATINAGE
SUPPRIMÉS PAR LA PREMIÈRE

REMORQUE AGRAIRE

adoptée en SEMI-PORTEE sur TOUS TRACTEURS — BASCULANTE sur trois côtés avec vérin
PRIX IMBATTABLES

BEVAN, constructeur, PAIMPOL (Loire-Inf.) — Tel. 81

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Vve AUBIN"

Gwin-Spaumek Dreist
E gwérz e ti an holl Var'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

TECHNIC - RADIO

ESTABLISSEMENTS MICHEL CARIOU
15, Rue J.-J. Rousseau - PONT L'ABBÉ

Toute la Radio

Téléphone 114

CHAPELLERIE JEAN LE DREZEN

Rue Jean-Jacques Rousseau, PONT-L'ABBÉ

GANTS • CRAVATES • BAS • NOUVEAUTÉS

Dans un cadre agréable...

Une table de choix...

Une cave renommée...

Restaurant GIRAUDEAU

(BAR PARISIEN)

13, Rue Jean-Jaurès, QUIMPER
Brezoneg en ti

KIRRI-TAN AR C'HREIZKÊR
LAGADIEC-RIOU
SERVIJ AKETUS ETRE ROSGO HA BREST
BEAJOU - EUREJOU

KASTELL-PAOL

**POUR vos REMORQUES pour TRACTEURS
et ESSIEUX AGRAIRES en tous Genres**
Fabriqués en nos Ateliers

Adressez-vous à la Maison

ILIE HOLY & FILS
44, Rue du Pont-Neuf - SAINT-POL-DE-LÉON - Tél. 55
PNEUS NEUFS ET RÉPARATIONS

Aogustin LAURENT
KASTELL-PAOL

A c'hell kas da beo lec'h :
Holl frouezou an douar - Frouez prim - Kaol bleunv
Artichaod - Ognon - Avalou-douar
(da hada kouls ha da zebri)
Kolo - Ludu

Tel. 1.34

POMMES de TERRE en GROS
Spécialités pour semences
CHOUX-FLEURS, ARTICHAUTS & FRUITS

Téléphone 2.33 (jour et nuit)
Boîte Postale : 61

H. CAMBERLEIN & Cie

S. A. R. L. au capital de 200.000 francs
EXPÉDITEURS

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)
Annexe : PAIMPOL - Téléphone 2.10

**FORGE - CHARRONNAGE
MACHINES AGRICOLES**

Jean-Marie RIOU

49-52, Rue du Pont-Neuf
SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)
CARROSSERIE EN TOUS GENRES

KOADACHOU EVIT AN TIEZ
ARREBEURIOU WAR CHOULENN - ARREBEURIOU-SKOL

S. CELTON
23 ha 25, Straed Rozière - KASTELL-PAOL
Tel. 2.50

Trede Bloavez

22

langelerz
M. L. O. P. E. R. Z.

C'HOUEVERR 1950 - 35 Lur

E TI TREANTON

e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou,
Koat "an Nord"
Houarn
Ha kement tra ho peus ezomm
en li
war-dro an li
hag en tiegez

TI TREANTON E LANDIVISIAU

War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes
Telefon 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras
Telefon 130

KROAZ-BREIZ

C'HOUEVERRER

NIV. 22

PRIZIOU :	Koumanant ordinal (sur bloaz)	350 lur
	Koumanant à zikour	500 lur
	Koumanant à enor	800 lur

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

TAOLENN

	Pajenn
Gouelioù ar miz (An Tad)	2
Hanter-kant vloaz iremenet ar brezoneg (L. B.)	3
Evit eun Eured (Brogerour-Rozec)	4
Me zo ken diwemor (Yann Vad)	6
Ar Bleun-Brug	8
Ar Brezoneg er Skol (Y. F. ar F.)	9
Gwechall e Kerwenn : da zul (H. Greff)	10
An diou chavrig (Paotr Treoure)	12
Tenzor an dintin goz (Ab Sulio)	13
Sant Loeiz-Vari a Vonforj (Y. Travnouez)	14
Keginerez - Divinadennou - Lagad-du	15

Korn ar Merour

Ha sonjet ho peus paea ho koumanant ?
M'ho peus graet, gwella-ze ha bennoz DOUE !
Ma n'ho peus ket, grit hep dale !
Esfern a reoc'h d'eomp amzer ha dispign.

AR MEROUR

REVUE MENSUELLE

Az merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Mourez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

zonieg a jom evito yez o ene hag o
c'halon, ar yez a zalc'h anezo stag
ouz braster o amzer dremenet.
Gouzout diou yez a zo eur binvidi-
gez spered. »

Oc'h ober eur zeill war amzer dre-
menet ar brezoneg, n'emañ ket en
hor sofij seni dezañ kaon ar maro!

Ar bed a ya hag a zeu!

Gwechall an dud desket a ré fae
war ar brezoneg: ar bobl he deus
balest war o roudou. Hirio, an dud
desket a deu, a-nevez, o chalon da
domma evit hor yez... Aotroned Par-
is o-unan a rank lakaat dour en o
gwin... Ar bobl a deuo adarre da

heul, p'he devezo bet tro awalch da
anaout he fazi.

Deomp-ni da ziskouez ar fazi,
gant nerz-kaion!

L. B.

Lennit bep miz * AR SONER ,
kazetenn BODADEV AR SONERION,
e brezoneg hag e galleg. Kuzulou d'ar
sonerien, tonjou nevez, kanaouennou,
kuzulou ha fentigellou a bep doare a
gavot ennan. Polig MONJARRET, ave-
nue de lv gare, Carhaix, C.G.P. Nantes
1486-15. Ar skourenn 35 lur; ar c'hou-
manant 480 lur.

EVIT EUN EURED

Andante.

2 v-kompez

(1) An ton, sayet gant BROGAROUR, a zo bet eilmoueziet gant Y. KERRIEN.

I
Hon Doue, pa grouas Adam, ar c'henta gwaz,
A gavas n'oa ket mat hel lezel e-unan.
Eus kostezenn Adam, hep an distera gloaz,
E voe furmet Eva ha kinniget dezañ.

II
Ar Chrouer a vennas stad ar briedelez,
Gant gwir da rei buhez warlerc'h an eurejou.
Ha Jezuz, hor Zalver, en deus dre vadelez
Sayet da zakramant asant ar priejou.

III
Evidoc'h, tud nevez, nag eun dudi beza
Liammet striz ho taou, betek pred ar maro.
Bennoz ar zakramant a ray nerz da veva
E peoc'h ha levenez, daoust d'ar poaniou garo.

IV
Skoulm ho taouarn a dalv evit skoulm ar spered,
A bromet eur galon glan a drubarderez.
Na daolit ket gwalenn, gwalenn-aour hoc'h eured,
Na dorrit ket chadenn, chadenn ar garantez.

V
Levenez ho kalon war ho tremm zo livet.
Dalc'hit d'ho'euvr unvaniez, hervez ho promesa.
Evel ma kar Jezuz an Iliz, e bried,
En em garit atao ha grit vat d'ho nesa.

VI
Nâ bras, na galloudus, karg ar briedelez:
Kreski niver an dud, kreski niver ar Zent!
Gant bleun an Eligou na kaer eun ti-egez!
Ouz lezenn ar vuhez eurus an neb a zent.

VII
Ho tudou-koz ganeomp a c'houleñn deoc'h bennoz,
Rak eus hoc'h anaon ker e talc'hit an eñvor.
Soñit en o skoueriou, ha bemdez ha-bemnoz:
Herez o buhez vat eo ho kwella teñzor.

VIII
Evit beva laouen hag eurus er bed,
Evit kauont hep chan/unvaniez leun ha peoc'h,
Na glaskit ar madou nemet/kement m'eo ret,
Ha rannit gant ar paour oc'h astenn e zorn deoc'h.

IX
Ra blico gant Jozef, gant Mari ha Jezuz,
Epad eur vuhez hir, ho miret yaë'h ha krefñ!
Plijet ganto rei deoc'h bugale niverus,
Bugale hag a ve ho kurunenn en nefiv.

BROGAROUR-ROZEC. S.M.M.

IMPRIMATUR :
Kemper, 18 genver 1950,
J. COTTEN, vikel-vras.

ME ZO KEN DIVEMOR

An dispiegadenn-mañ a c'hell beza roet gant eur plac'h yaouank, gwisket evel eur vaouez en oad, diihad kaer awalc'h ganti.
Dont a ra war araoak al leurenne-e-hoari, hag e chom sebezet o welet tud dirazi.

Sell 'ta! Nag a dud a zo amañ hirio! Petra 'zo a nevez e Gwickerne 'ta?... A, ya! Bremañ e teu da zoñj din am eus ket kleet gant katellig, va merch vihan, e oa eun tamm pez'choari gant merch'ed yaouank ar barrez. Met dizonjet am boa! Petra 'fell deoc'h, me zo ken divemor!

N'anavezit ket ac'hanoù martzeze, hiniennoù ac'hanoch. Piou oun, ha piou n'oun ket : gwelloc'h eo din hel lavaret deoc'h. Sellit mat ouzin! Me eo... (chom a ra digor he genou eur pennadig); o! pebez chadenin ouner memes tra! Lonket ganen betek va ano!... Peşurt anoy am eus-me dia? (Diskouez a ra eun den all er zai, gant he biz) Sell, ar memes anoy egodoc'h-chouli a zo a ze war ar sezvet skaon. Lavarit din 'ta! A, ya! just! Soazig, Soazig Kolleano ounme! Mantrus eo din er memes tra, beza ken divemor!

Selaouit, peogwir emaoch aze azezet mat, gag ho peus eun tammiñ amzer da goll, am eus ch'hoant da gonta deoc'h unanig bennak eus an traou spontus a zo bet degouezet ganen.

N'am eus tamm memor ebet!.

Gwechall oun bet er skol ive; met, siouzañ, netra da ober evit loja eun draig bennak em spered pout. Kaer am boa, o tont eus ar Gérollet, ti va zd, betek ar vourc'h, dibuna ha dibuna dre an hent istor Frans pe troiou kammin Alanig al Louarn, p'en em gaven er skol ha pa due ar vestrez da lavaret din : « Voyons... (chom a ra a zav eur pennad, gag hegaset) : Asa ! peseurt anoy am eus dia? A ya! Soazig, Soazig Kolleano... Pa lavare din ar vestrez eta : « Soazig Kolleano, récitez votre leçon! » Va spered a oa gouillo, ker gouillo ha yalc'h va faourkez Chob, va hini koñz, d'an deveziou pardon, pa vez echu gantañ tro-an ostaleiriou, gouillo e yalc'h, met leun e gof!

Ha me a jome va genou digor dirak ar vestrez, mut evel eur pesk! Petra n'äm eus ket kleet egiz Pater noster! Petra 'fell deoc'h, me zo ken divemor!

D'am chouezez vloaz ha seiz miz e voen kaset er memes tra da glask za zantifikad... Korbellet e voen iveau, evel just! Goulenet oa bet ganen piou en doa kollet emgaant Waterloo: daoust ha me a ré fors? Respond a ris koulksoudou oa an impalaer Charlemagn... Eun all a chouennas diganen, droug ennañ, mandomenn : « Qui a cassé le vase de Soissons ? » Ha me, da leñva ha da lavaret dezau : « O, aotrou! N'eo ket me; n'eo ket me eo, sur! »

Hag e voen korbellet. Petra 'fell deoc'h, me zo ken divemor!

Deuet oan, daoust da ze, da blac'h yaouank, me gred zoken da blac'h yaouank koant; gag e welen Chobig an Ti-korn oññ ober daoulagad flour din. Kaer he doa Marc'hcharit Bleomelen trei ha dizrei en dro dezañ, e oan sur da zerch'el ar plas kenta en e galonig. Eun tamm anoy a oa zoken etrezenza dizañ etrezenza diment.

Deiz foar Blouvras, va mamm a lavaras din : « Soazig, ret eo dit mont d'ar foar da werza eur choublad kilheien. » Ha me lorc'h ennou, rak va Chopig en doa kemenet din ez afe ive da foar Blouvras. Setu me ha paka ar chilheien, laakaat va dilhad kaera, va daou gillhog en eur baner, ar baner dindan va brech', ha mont d'ar gar da germer an treñ; d'ar mareze e oa ch'hoaz eur treñ! Kals tud a oa ennan, en o zouez Marc'hcharit Bleomelen, oññ ober daoulagad du ouzin, abalamour sur awalc'h e oa kaeroc'h va dilhad eget he re.

Pignet en tren, setu me da varvaihat gwella ma, c'hellen gant Mon ar Geruhel a oa o vont betek

Montroulez da chouenn kuzul ar medisin bras evit he foan izili.

E Plouvras, an treñ a jomas a zav. Met me a oa just o konta da Von penaos he doa bet ar vioch wenn eul leue bihan en novez araoz : neñvan o klevet paotr ar zuterez o youchal er mez : Plouvras! Plouvras!

An trefi a loc'has adarre, war eun taol sut!

Prest goude, setu paotr ar bilhiji o tont. « Ar bilhiji, mar plij! » Ha me kinnig va hini dezau eveljust!

« Met, itron, emezañ, ho pilhed a zo evit Plouvras! Ret e veje bet deoc'h diskenn e Plouvras!

— Mat! Gwelet a rit! Ankouna ch'het am eus diskenn e Plouvras.

— Mat! Mat! eme paotr ar bilhiji, droug bras ennañ! En ehan keñta bremañ e tiskennet. Ha, mar gelilit, eññ en em glevot gant mestr ar gar! »

Ne oan ket en va ês o chortoz gar Kerider. En taol-mañ avat e oan war evez, gag a vec'h m'a chomet an treñ a zav, setu me er mez, mar gouien, gag etrezek mestr ar gar.

Hemañ ne zellas ket ouzin betek m'en doe roet e chouheitladdenn da loc'hat an treñ. Met d'an ampoent, e teus da zoñj din, tud keiz, am boia lezetz va zaougilhog en treñ. Ha me da redek warlerc'h, en eur youchal : « Chomit a zay! A zav! » Tamm gwelloc'h ebet, nemet gwelet an dud o choarzin goap ouzin! A! Pebez penn devez am eus-ma tremenit e Kerider en devez-se! Petra zoñfie Chopig, va muia karet! Ha Marc'hcharid Bleomelen a oa bremali, sur awalc'h, oññ ober mous'hwarz dezau! Daoust ha ne deufe ket abenn anezañ, ar jadenn-ze, pa ne oan ket war al lec'h? Ha pebez kental a reas din va mamm, pa oan en, em gavet er gér, evit va daou gillhog kollet, gag ar baner ch'hoaz da heul! Ha Chopig, ar ch'hanfard-se, a jomas daou viz hep lavaret ger ebet din!

Petra 'fell deoc'h, me zo ken divemor!

Mat! Gwasa abadenn 'zo bet ch'harvezet gamen eo deiz va eured. Chopig ne oa ket chomet kounnaret ouzin: eur plac'hig koant e oan, ha karantez en doa evidoun.

Deiz va eured, diouz ar mintin, evit kuitaat trouz an ti ha gellout, e peoc'h, sofjal em eurusted, e oan et eta d'ober eun dro-vale dre ar parkeier. O welet ar bleuniou en dro din, o selaoù kanaouennou al laboussé, me zante va ch'haloniñ o tridal gant joa, o sofjal e karantez ya Chopig muia-karet.

Pegeit amzer oan chomet evelse? Nouzon ket...

Met setu 'mouez va c'hoar vihan, Lizig, o c'hervel ac'hanoù : « Soazig, Soazig! Petra emaout eo soñjal? Ouspennek dëk eur eo dia; mall eo dit, ha mall bras, en em brepari... »

Kredit pe na credit ket, deuet oan a-benn, en eur bournen, da zizoñjal e tñer dimezi en devez-se!

A c'hellit sofjal, gant an amzer da lakaat va dilhad, da vont d'ar vourc'h, da dreñen dre an ti-kér, e oa ouspenn kreisteiz pa erruas an eured en iñj. Va Chopig a ré eur penn, eur penn! Me gred, paneve oa ker bras e garantie evidoun. n'en deufe lavaret ya na dirak an astroù Mér, na dirak ar beleg. Unan all hag a ré eur penn eo an astroù Kure, a dile ober an eured. Petra na gontas ket din er zakreteri! Sur awalc'h n'en deus Morse grét ken hir prezegen en e vuhez. Ha koulksoude eññ anaveze mat achanoune, pegwir oan bet korbellet teir gwech gantañ evit wa Fask kenta. Petra 'fell deoc'h, me zo ken divemor!

Met me jom da gomz ha da gomz ganeoc'h. Pet eur eo 'ta? (Sellet a ra ouz he mont). Pemp eur dia! O va Doué! Ha me am boa prometet da Berrinn, plach' ar presibital, mont da deit eur da ober ganti eur bartiad domino: petra ne glevin ket adatre bremak! Met petra 'fell deoc'h! Me zo ken divemor!

Yann VAD.

AR BLEUN-BRUG

Dont a ra hor c'hevredigez da veza kreñvoc'h-kreñva. Deuet ez eus dezi dija eun toulladic brao a izili. Dont a raio c'hoaz.

Gouleñn a reomp digant ar «Vrugerien» degas da zoñj d'ar re o devet ankounac'hét, o deus o skodenn da baae (1).

En dro d'ar Bleun-Brug eo e tle en em voda an holl Vretoned kristen, n'eo ket hepken epad eur c'hendalc'h ha n'eo nemet eur gouel re verr evit ober labour padus, met edoug ar bloaz penn-da-benn.

Eur «Bleun-Bruger», goude beza paet e skodenn, arabat dezañ kredi eo echu e labour. Neuze eo e tigor al labour en deus da ober!

PEHINI EO LABOUR EUR BLEUN-BRUGER ?

— Bez' e tle bruda ar Bleun-Brug : klask dezañ izili nevez.

— Skigna en dro dezañ ar c'helaouennou brezonek, prena al levriou brezonek, mar gell, pe dezañ pe da dud eus e anaoudegez.

— Sevel kelc'hou keltiek, strolladou c'hoari pezioù-brezonek, pe harpa ar re a zo anezo dija.

— Gwelet ha roet e vez kenteliou brezonek e skoliou kristen ar barrez, hevez urz an aotrou 'n Eskob; ma ne vez ket, mont da welet ar renerien pe ar renerez... M'en deus bugale er skol, goulen ma vo grët dezo skol vrezonek. Grêt e vez skol vrezonek el liseou, betek e Paris!

— Rei da anaout eo erfin digor an hent d'ar brezonek e holl skoliou ar gouarnamant. Pa 'z eo digor an nor, arabat eo e chomfe ar brezoneg er mèz. D'ar Vrugerien eo evesaat war ze.

— Labourat evit Bleun-Brug 1950 : m'en deus bugale, e lakaio anezo da gmer perz e kenstrivadegou AL LENN, AR C'HAN hag AN DISPLEGA. Klask a raio bugale all da gmer perz er c'henstrivadegou-ze; sikour a raio ar yugale da zeskia ha da veza barrek... Klask a raio dreist-holl eur paotr pe eur plac'h yaouank da genstriva evit ar PREZEGEREZ... Goulen a raio ive digant renerien al laziou-kana (chorales) kenstriva evit ar c'h'an.

— Ersin, klask a ray en dro dezañ are'hant pe briou da rekompansi ar re wella o devezo bet kenstrivet.

Pep hini ne c'hell ket ober an holl draou-ze : met na kaer e vo ar Bleun-Brug a zeu, ma labour pep hini hervez e ch'alloud !

BLEUN-BRUG 1950, ar bloaz santel, A VO BLEUN-BRUG AR ZENT.

Renet e vo gant an Aotrou Kardinal Roques, Arc'heskob Roazon, prezegat gant an aotrou 'n Eskob Belloc eus Gwened, ha ganto eskiebien all Breiz.

Gouleñn a reomp digant pep Bleun-Bruger degas deomp anoiou ar parrezou a deus eus zant breizat da zant paeron, gant.ano ar zant.

Da gefiñvar an deiz-se, sant Paol Aurelian a bed sent koz hor Breiz da zont d'e welet. Diazezourien hon eskobtiou koz, eiz anezo, a zeuio dre an hent, a barrez da barrez, betek Kastell-Paol, el lec'h ma qezint degemeret gant lid-bras d'ar zadorn d'an noz.

Nao oferenn hanter-noz a vo lavaret asamblez, en eñvor hon eskobtiou, e Park-an-Aod Kastell, a wel d'ar mor.

Evit kas da vat BALEADEG AR ZENT eo ret da bep Bleun-Bruger gourzout e vo ezomm anezaf.

Bec'h d'al labour !

AR BLEUN-BRUG.

(1) Ezel ordinal : 200 lur. Ezel a enor : 500 lur. Ezel madoberour : 1 000 lur. Kas an arc'hant hag an aro da V. SEITE, Bleun-Brug, TREBOUL (Finistère) C.C.P. 544-22 NANTES. Skriva d'ar memes hini evit kement tra a zell ouz ar Bleun-Brug.

↑ Ar Brezoneg er skol

D'an 30 a viz kerzu 1949, Kambr ar Gannaded he deus roet he asant d'eun danvez-lezenn kinniget gant an aotroned Vourc'h, P. Hervé ha meur a gannad all, diwarbenn kelennadurez ar rann-yezou er skoliou. Setu amañ lod eus ar goulenou a c'hello diwezatoch tremen en eul lezenn :

RANNIG 1. — Kuzul-meur an Deskadurez a vezo karget, kerkent ma vo embannet al lezenn-mañ. da glask an doareùn gwella da-gas war aroak kelennadurez ar yezou hag ar rann-yezou, el lec'hioù ma vez grët implij anezo.

RANN 2. — Kuzuliou a vezo kaset da Renerien ar Skoliou-meur evit ma roint aotré d'ar vistri da implij ar yezou-ze e skoliou an derez kenta hag er skoliou-bugaligou, bep tro ma c'helliñ tenna o mad anezo evit o c'helennadurez, dreist-holl e keñyer deski ar galleg.

RANN 3. — Kement skolaer hag a ray ar gouleñ a c'hello beza aotreez da gelenn, epad eun curvez, bep sizun, doareou elñeñ ha skriva ar yezou-ze, ha di studia pennadoù dibabet en o lennegez.

RANN 6. — El liseou ha skolajou, e vezo gellet kelenn ar yezou ha rann-yezou...

RANN 9. — Pa vo gellet, er skoliou-meur, kaout eur goulenater ampart war ar yezou-ze, e vo aotre da staga ouz ar vachelouriez eun arnouenn evit ar studierien a garo. An notennou o devezo a dalvezo, evit ar pez a vo ouspenn an hanter-notenn, da c'hounit ar menoziou « mat awalc'h », pe uehloec'h.

RANN 11. — E Roazon, e vezo savet eur Framm Keltiek a raio wardro kelennadurez ar yezou hag al lennegez keltiek...

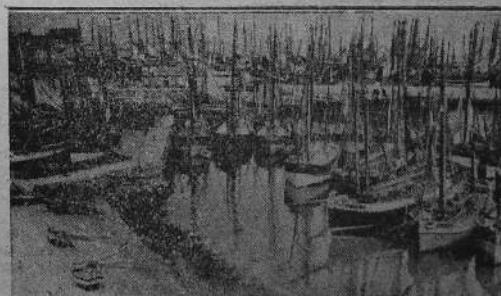
Evel m'eo ès her gwelet, an danvez-lezenn ne daly ket hepken evit ar brezoneg, met ivez evit yezou all evel ar Provanseg, an Euskareg (basque)...

Meur a hini a gavo, evel just, n'eo ket gwall vrás evit c'hoaz al lodenn roet er skol d'ar yezou ha n'int ket ar galleg. Lavaret a c'heller evit gwir n'eo ket ken digor spered hor gouarnamant da seurt traou ha m'eo gouarnamant Bro-Zaoz pe ar Rusi, da skouer.

Digoret eo koulskoude dor ar skoliou d'ar studiou-ze ! Hag èssoch eo ledanaat eun hent eget e zigeri er wech kenta !

Bennoz d'an holl Gannaded o deus poaniet da doulla ar roch ! Ra blico ganto kendrec'hel da labourat evit frankiz ar sperejou !

Y.-F. ar F.

BRO

"BLEIMOR"

o komz gantañ, o klevet e alion.

« Ne da ket kaer ar bale ? » a druez da Laou, eur c'héz-koz, paouran, kannig-digamm.

En eur eunna e gein, Laou a res-point : « O, aotrou Person ! Me zo eurus evel eul logodenn en eur zac'had bleud ! »

Ha gwir eo ! Eur c'christen hag a ra e zevez, perak ne veft ket laouen ? Labourant an tiegez, aber an deveriou a feiz, setu buhez an dud-se. An eurusus a deu da heul. Her gwelet a zo es war o dremm eunna skler : beva kris-tent a ya ganto evel debri bara !

Ar feiz a ya a-unan gant o micher. An iliz eo kalonenn ar barrez : enni e

vez an deveziou kaera : badeziant, pask-kenta, eured... Eno e vezoz iverz an termen.

Anez d'an iliz, peira veft hor buhez ? Ne jomfe ganeomp nemet debri, eva, poenia, .. evel loened. Ganti hag en dro dezi, ar barrez a deu d'en em starda, an dud da zevzel o stad, da uhe-laat o spred... epad ma tiskuizont diouz eur vicher denn.

Hep nec'hant e vez bevet ar feiz ha dalc'hет. d'ar zul ha d'ar gouelioù niverus :

« Dale en iliz, pe chom da rei kere'h, Ne ra da zen bezza warlerc'h. »

H. GREFF.

An diou c'havríg

Ar c'havríg pa ne vez ket stag,
Ha p'he deus peuret 'n tamín bennak,
A gar mont da redek pell diouz he frajeier,
Diskenn e toullou don, sevel war ar reier,
El lec'h ma ne c'hell den, hep mil boan, chom a zav,
El lec'h ne 'z eus nag hent na riboul na netra;
Hag eno 'kar evel ar c'haz,
Fringal hag ober Jiminaz.
Eun devez, diou c'havríg eus ar re zevenna,
Deut c'hoant dezo d'en em zioufenna,
Hag inouet moaryat o lonka foenn,
En em gavas unan bep tu, ha penn ouz penn,
Dirak eur stet vihan ha n'helled he zreuzi
Nemet e riski d'en em veuzi.
Rak hag oureir lous,
O taoalammat gant herr ha trouz,
Noa pont ebet warno nemet eur plankennig.
Leden awalc'h, a-boan, da ziou logodennig.
Hon diou ittron ne drotont ket:
Sevel a reont o diou d'ar red
War ar plaken, unan bep penn, ha fri ouz fri,
Hag e vlejont : « Ac'hanta ! kila 'ri ? »
Dre ma oant gavred kenta troue'h,
O diou diwar ar gwella bouez,
Ne giljont tamm, nag an eil nag eben.
Ha petra 'doa da e'hedal ken ?
O diou ebarz ar ster
E ruilhjont a Benn-herr.
Paotrez vihan, ma sentez
Ouz diaoul kamm al lorc'hentez,
Eun deiz bennak ez i
Da veuzi war da fri.

Paotr TREOURÉ.

Fañchig Kideller, deuet da vezza pinvidik-mor gant teñzor e dintin goz, en deus dilez e dieges gant e gendero, ha prenet Maner-ar-O'had, e lec'h m'eman o chom Soazig, e vuia-kart : skouinet en deus ganti neuzed ar garant e bet torr gwechall gant he mamm.

Fañchig, prenet ha paeet Maner-ar-O'had gantañ, a jomas e Landi betek an devez warlerc'h.

Antronoz, e savas abred eus e wele evit mont da gemer treñ Landerne. Eno e tiskennas hag e kemeras an hent etrecek Kerne : evit aveli e spred, en doa divizet mont da dremen eun nebeut amzer gant e vignon, Yann Girin, en doa grët ansoudegez gantañ da vare ar zervij-soudard, pa oan o daou e Tours e touez an nobregoneien (curas-siers).

Eno e teskas ar Justineg an doare da ober wardro ar gwez frouez, da azao chistr, piketek ha dourvel. Deski a reas ive penaos tenna ar mel digant ar gwenan hep o mouga, gwaska ar c'hoar, maga ar ruskennad... ha lambiga ...

E keit-se, deomp d'ober eun dro etrecek parrez Fañchig Kideller, wardro Kervrugueg, hag e klevimp ar c'helejer hag ar pez a gonted eus ar paotr yaouank e touez e genvroz.

« Pig pe vran a gan. »

A vec'h m'en doa kultet pennher Ker-vrugueg e ger, e nije-dinjje ar c'helejer was askell an avel, o kaout peg amañ hag ahont, hervez ar speréjou hegredik awalch da rei bod dezo.

Darn a lavare edo sayet Fañchig pinvidik-mor dre gouenza war guiziadenn aour e dintin goz et da anaon. Darn all a vrude e os et, dre c'hlac'h ar devez bet e zach, da werz e groch'h ha d'en em uestza da zoudard an inizi (coloniale). Eno, etouez al lamponed korbellet-se, e kolife buan e dämmig feiz-hag ar pez a jome c'hoaz gantañ eus e skiant vat. Re all a gontea oa et Fañchig da « lonk-e-drantell », o foran an nebeut gwennien en doa espernet hag iverz ar re e doa da gaot eus al leveou nevez-laké gantañ e gwerz, e foar-gutuill. Darn all c'hoaz a guzu-like edo ar paourkéz paotr da heligenta

gant mab an aotrou Armendraill da welet pehini anezo o daou en devije da genta periulpet e drouin hag e drantell...

Soaz ar Balbouz a rô eus he gwella evit diarbend an teodou lipous-se. Ha pen em gave da glevet unan behnak o wall-gomz eus den yaouank Soazig e save war he ellou, hag e lavare dezo, dichek : « Sorc'hennou, kaeziou goullo, bidanellerez, koijou born tennet eus ho kelorn, eo a zo ganeoc'h holl aze, merc'hed berrielloù he berrvevelli. Ho pouclhal a zo é ganeoc'h diwar ho polch, hag ho spanel da drei glaouenn elec'h krampoz ! Ha chouï a gav deoc'h, pennou bantek ma 'z oc'h, ma vije bet gwir ar pez a lavarat diwar-benn an den yaouank madelezus-se ; e vije bet et du-hont e Kerne, p'mañ o pleustri war eur plac'h yaouank faro, hag he deus eur yalc'h had vat a voneiz war he ano, hep niveri ar re a zeulo dezi diwezatoc'h da greski he argourov, pa zimezo gant Fañchig Kideller, pinvidika pennher a zo etre Krech-bridu hag ar Roc'hleger ! »

Unanig bennak hepken a ch'rozmole etre o dent : « Ar Fañchig-se, war lavarou Soazig, ha vije mat da dezu da deuerel war ar re all ! » Nikun avat ne gredet dislavaret skler ar wrac'h var-vez, ha nikun anezo ne que ar wrizoù diwarbenn ar pez a ch'labousent. Soazig, hag hi hepken, ha defet gellet dibuna ar gudenn... da vihana mar doa chomet betek neuze, hep diswint ar sekrejou a obet gourc'hennet grois dezi, er ch'annidi, derc'hel ganti. Her grët en doa ? Fidamoustik, ne lakafen ket va biz bihan en tan ! Ar merc'hedou n'int ket evit o zeodou !

Daoust ma strake an teodou, rod an amzer a dro iverz. D'ar zul goude, sul an Dreined, Fañchig Kideller, goude beza kimiadet diouz e vignon Kerne, a zegouezez adarre e Kervrugueg.

(Da genderc'hel)

AB-SULIO.

FAIENCERIE HENRIOT QUIMPER

TÉLÉPHONE : 6

TOUTES CARROSSERIES
INDUSTRIELLES & COMMERCIALES
"Métallique et Alliage Léger"

T U A L

TREDION
MORBIHAN)

STAL LEVRIOU LE DAULT

16 Straed Ronan Madeg
• KEMPER •

Levriou brezonek, Gallek, ha skeudennou
Re Goz, re Nevez diwar-benn Breiz
Prenet e vez ho levriou (ha goloioù koz) diganeoc'h
Betek en ho ti ma c'houlennit.

ÉTABLISSEMENTS Pierre CHANCERELLE

Conserves Alimentaires

(4 USINES EN BRETAGNE)

SIÈGE SOCIAL : QUIMPER

DÉCORATION, LITERIE, TISSUS D'AMEUBLEMENT

A. POUCH et Fils TAPISSIERS
DÉCORATEURS

17, Rue Sainte-Thérèse, QUIMPER — Téléphone 11-60

E ti SOUFREREZ KERNE E. BEGOT

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER
Téléph. 9-33

E vez dreset odteuzet evit ar gwella goloioù-kouetchouc ar redou
Gwerz a c'holiou a hep ment — Labour vat, gret hep dele

ART SACRÉ
ORFÈVRE RIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE
14, Boulevard de Kerouëan
QUIMPER (Finistère)
Téléphone 8-10*

CABRAGE, CAPOTAGE, PATINAGE

SUPPRIMÉS PAR LA PREMIÈRE
REMORQUE AGRAIRE

adoptée en SEMI-PORTEE sur TOUS TRACTEURS — BASCULANTE sur trois côtés avec vérin
BIVAN, constructeur, PAIMPÔUF (Loire-Inf.) — Tel. 51

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Ve AUBIN"

Gwin-Spaumek Dreist
E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Yro a-bez

TECHNIC - RADIO

ESTABLISSEMENTS MICHEL CARIOU

15, Rue J.-J. Rousseau - PONT L'ABBÉ

Toute la Radio

Téléphone 114

CHAPELLERIE JEAN LE DREZEN

Rue Jean-Jacques Rousseau, PONT-L'ABBÉ

GANTS • CRAVATES • BAS • NOUVEAUTÉS

Dans un cadre agréable...

Une table de choix...

Une cave renommée...

Restaurant GIRAUDEAU

(BAR PARISIEN)

13, Rue Jean-Jaurès, QUIMPER
Brezonig en ti

KIRRI-TAN AR C'HREIZKÊR
LAGADEC - RIOU
SERVLI AKETUS ETRÉ ROSGO HA BREST
BEAJOU - EURJOU

KASTELL-PAOL

**POUR vos REMORQUES pour TRACTEURS
et ESSIEUX AGRAIRES en tous Génres**
Fabriqués en nos Ateliers

Adressez-vous à la Maison

LE JOLY & FILS

44, Rue du Pont-Neuf - SAINT-POL-DE-LÉON - Tel. 55
PNEUS NEUFS ET RÉPARATIONS

Augustin LAURENT
KASTELL-PAOL

A c'hell kas da bed lec'h :
Holl fravezou an douar - Fravez prim - Kasl bleunv
Artichaod - Ognon - Avalou-douar
(da hada kouls ha da zebri)
Kolo - Ludu

Tel. 1.34

POMMES de TERRE en GROS
Spécialités pour restaurants
CHOUX-FLEURS, ARTICHAUTS & FRUITS

Téléphone 2-33 (jour et nuit)
Belle Postale : 61

H. CAMBERLEIN & Cie

S. A. R. L. au capital de 200.000 francs
EXPÉDITEURS

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)
Adresse : PAIMPOL - Téléphone 2-18

**FORGE - CHARRONNAGE
MACHINES AGRICOLES**

Jean-Marie RIOU

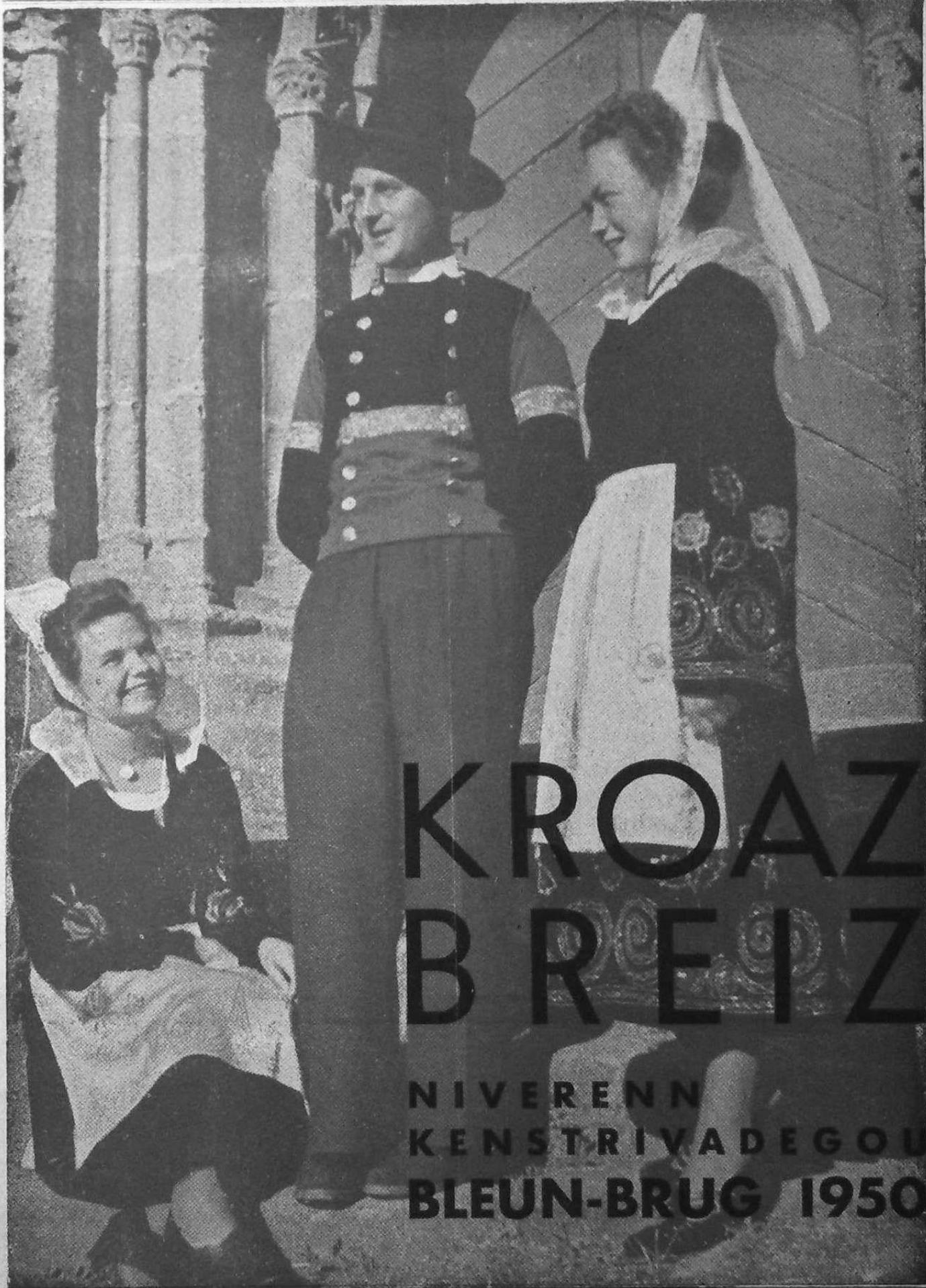
49-52, Rue du Pont-Neuf
SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)

CARROSSERIE EN TOUTS GENRES

KOADACHOU EVIT AN TIEZ
ARREBEURIOU WAR C'HOULENN - ARREBEURIOU-SKOL

S. CELTON

23 bis 25, Rue de la Rozière - KASTELL-PAOL
Tel. 2.50

**KROAZ
BREDZ**
**NIVERENN
KENSTRIVADEGOU**
BLEUN-BRUG 1950

ETI TREANTON e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou,
Koat "an Nord"

Houarn
Ha kement tra ho peus ezomm
en ti
war-dro an li
hag en riegez

TI TREANTON E LANDIVISIAU

War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

Téléfon 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

Téléfon 130

KROAZ-BREIZ

MEURZ-EBREL

NIV. 23-24

PRIZIOU :	Koumanant ordinal (eur bloaz)	350 lur
	Koumanant à zikour	500 lur
	Koumanant à enor	800 lur

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François Falchun, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper, (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

TAOLENN

	Pajenn
War-du Bleun-Brug Kastell 	2
Roll Bleun-Brug 1950 	— 3
Evit ar vugale : kenstrivadegou.	
I. — ar lenn	— 4
II. — ar dispiegerez	— 11
III. — ar c'hanaouennou	— 16
IV. — ar treserez	— 18
Evit al laziou-konan : kenstrivadeg	
V. — ar c'han	— 18
Evit an holl : kenstrivadeg	
VI. — ar c'hanaouennou poblek	— 20
Evit ar yaouankizou : kenstrivadeg	
VII. — ar gaera rimadell	— 20
Kenstrivadeg an dispiegerez	— 20
Kantikou də vez a kanet e gouel ar Bleun-Brug	— 21-22

Ha sonjet ho peus paea ho koumanant ?
M'ho peus graet, gwella-ze ha bennoz DOUE !

Ma n'ho peus ket, grit hep dale !
Espern a reoc'h d'eomp amzer ha disign.

REVUE MENSUELLE

Ar mercou : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulezus Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

**War-du
Bleun-Brug
Kastell**

A-dreus Breiz abec, emeur kreg a zevri da aesa geuslieu bras Kastell da viz eost.

«Kroaz-Breiz», kelaouenn ar Bleun-Brug, a fell dezil er mix-mañ rei sun harp founnus da zevil al labour: an niverenn, penn-da-benn, a re danvez al labourou a dle beza kroget enno a-bell arack an hafiv.

Pennadur da veza lennet, dispieget, kanet gant ar vugale hag ar strol-ladou kanerien, kement-se a yo kavet amafi: eun dudi a vezint, a gredom, evit an dud vrás, hag eun dalvoudegez evit ar re hell e deveze e'hoant da zibrada eur maout bennak da viz eost!

PETRA DA OBER EUS AN NIVERENN-MAN ?

M'ho peus sofij da gemer perz er gouel, dalc'hit mat an niverenn-mañ, evit he c'haout da vont da Gastell: deskit hoc'h-unan ar skridou, ar c'hangtikou, da gemer perz en ofisou, ha da heulia ar c'henstrivadegou: plijadur ho peso!

Sikourit HO PUGALE, pe bugale hoc'h amezeien pe ho parrez, da ziski lenn, dispiega pe gana, hervez o osd hag o galloud, ma ch'ellint kemer perz er c'henstrivadegou. Ma kemerit ar boan-ze, e reot da genta kals vad d'ar brezoneg, hag ivex d'ar vugale ha ne xaleint ket da gemer plijadur gant yes o bro.

Diskouexit d'an DUD YAOUANK en dro deoc'h an tachennou a zo digor evito: rimadellou, kanaouennou, diwerzatoch prezegeroz...

Kit da welet ar SKOLIOU, ar vistri, da zispiega dezo petra a c'hellont d'ober gant o bugale er miziou da zont, war dro ar c'henstrivadegou.

Grit ar memes tra evit al LAZIOU-KANA...

Hag hoc'h-unan, perak ne gemerfeoù ket ho tro war an daechenn? N'eus fors piou oc'h, ha pe oad ho peus, marteze ech'anavezit marval-lhou fentus pe ganaouennou hag a vefe plijadur ouz o c'hlévet e Kastell...

Ma ne ch'ellit ket mont d'ar gouel, an niverenn-mañ da vihana a roio deoc'h eun tammo anaoudegez eus ar pez a vo graet ennañ, hag ive eus buhes ar Zent a zo bet hag a jom tadou hor bro hag he feiz.

Pep hini d'al labour eta, hag e vo kaer an traou!

Roll 32er gouel ar Bleun-Brug

Kastell-Paol, 4, 5, 6 ha 7 a viz Eost 1950

D'ar gwener 4 a viz eost :

- 12 e. : Digor ar Bleun-Brug.
- 14 e. 30 da 18 e. : Displegadennou war : keleannadurez ar brezoneg e skoliou ar c'henta hag an eil derez; — oberou ar Bleun-Brug war e holl daechennou; — war eun danvez eus lennegez Vreiz.
- 18 e. 30 : Diger Diskouezadeg ar Bleun-Brug.
- 21 e. : Ch'hoariava brezonek e sal Santez-Tereza.

D'ar zadorn 5 :

- 9 e. 30 da 12 e. : Displegadennou ha prezegennou war ar Zent breizek ha keltiek (Roet e vezint gant ar autreoù c'haloni Batany, Person, Sant Vaze-Gemper; An Tad Paol-a Leon, eus Urz Sant-Fransez; Joz an Doare, eus Kastellin; an no. Dujardin, eus Lokornan, ha prezegerien eus Breiz-Veur).
- 14 e. da 18 e. : Displegadennou, gant skeudennou, war Sent Vreiz.
- 20 e. : Degemer Relegou ar Zent.
- 21 e. 30 : « Nozveriou Breiz », c'hoariava dirak iliz-veur Kastell.
- 22 e. 30 : Prosseasion ar goulou etrezek Park an Aod.
- 24 e. : Oferennou hanter-noz : nao oferenn a vez lavaret asamblez ouz nao aoter.

D'ar xul 6 :

- 8 e. 30 : Kenstrivadegou ar Bleun-Brug.
- 11 e. : Oferenn-bred eskobel.
- 15 e. : Koroll ha kan » war leuenn Park ar Gernever.
- 18 e. : Prosseasion ar Zent ha Bennoz ar Zakramant, en iliz-veur. Ar parreziou o deus evel paeron ur Zent Breizat pe Geltiel a zo pedet da zont da Gastell d'ar xul 6 a viz eost, gant skeudennou ha bannielou ar Zent paeroned... Ar re o dougo a lako o c'haera gwiskamantoù breizat.
- 21 e. : Breiz hag ar finvakeudennerez (Cinéma), e Sal Santez Tereza.

D'ar lun 7 :

Beaj dre Vro-Leon (gant otoioù).

Baleudenn Relegou ar Zent

Relegou ar Zent o dous savet an Eskobtiou breizat a vo degaset eus o chériou e prosseasion dre an hent-bras, nemet re Sant Malo a deuio dire vor betek Rosko. Degemeret e vezint e teid an hent gant ar parreziou. D'ar zadorn 5 a viz eost, e rint ar pennad hent diweza evit bez a degemeret gant enor e Kastell diouz an noz. Ar re o dous bolontez da heulia ar relegou epad eun hanter-devez, pe eun devez pe ar veaj aber, a dle sonjal a-vremant derch'el o amzer valk d'ar mare-ze... Dizale e vo kavet war ar c'haezennou an henhou a vo kemeret gant ar Relegou; heleien ar parreziou a roio an holl guzulioù diwarbenn kement-se, hag ive Sekretour ar Bleun-Brug, Tréboul (Finistère).

I. — KENSTRIVADEG AL LENN (CONCOURS DE LECTURE)

Evit bugale ar skolioù

Ar vugale o devezo da lenn sur pennad pe bennad eus buhez ar Seiz Sant a zo amañ warlerc'h.

Evit an holl genstrivadegou, kas anoiou ar vugale hag o chomlec'hioù (adresses) da : M. Vincent Séité, école St-Jean, Tréboul (Finistère), abenn fin miz gouere da ziwezata.

SANT PAOL AORELIAN

Sant Paol Aorelian eo patron Bro-Leon. Ganet eo bet en Enez-Vreiz. Kaset e voe da skol Sant Iltud, mestr bras kals eus hor Sent koz. Tostik-tre ouz ar mor edo ar skol. Nebeut ha nebeut e c'houmeze an dour war an douar. Eun deiz m'en doa ar mor en em dennet pell, e verkas Sant Iltud, gant e vaz, eul linenn war an traez gleb. Goude e savas ar baotred-skol eun doare morger-douar war al linenn-z. Echu ganto, e c'houlennjont digant Doue ne dafe mui ar mor pelloc'h. Se-laouet e voe o fedenn.

En douar nevez e voe hadet gwenn. Met ret e oa diwall an eost ouz al laboused. Tro Baol a zeusas. Koussket a reas ar bugel goude eur pennad gward. Dont a reas al laboused, hag i ha debri kals-kals a c'hreun. Paol a spontas pa zihunas. Epad daou zevez ne gredas ket mont da gaout e vestr. D'an trede devez e welas adarre al laboused o laerez. Neuze e pedas an Aotrou Doue da lakaat al laeron da zont gantañ betek Sant Iltud. Dont a reas al laboused d'heul. Ar mestr a reas sin ar groaz warno. Ha kuit al loened-nij. Ne zeujont mui da zebri gwinniz ar manati.

Echu gantañ e studi, ez eas Paol da vanac'h. Ne vos beleget nemet d'e dregont vloaz. Ar roue March' a fellas dezaf ober anezanf eskob e vro. Nach a reas ha kuitaat Enez-Vreiz gant beleien all.

Dilestra 'reas da genta en Enez-Vreiz. Goude sevel eur manati, e tiskennas war an douar bras. Sevel a reas manatiou e Gwitalmeze hag e

Plouarzel. Warlerc'h, ez eas da gaout chom en Enez-Vaz. Eur zarpant a oa eno, hag a zebre an dud hag al loened. Gant sikour Doue ha Gourmestr ar vro, ar chont Wizur, o nadiech, an den kalonek, e teus ar Zant abenn da deurel al loen sponthus er mor.

Eun deiz e teus eur pesketaer da ginnig da Wizur eur c'hlod'h kavet er mor. « O, eme, Baol, unan eus kleier ar roue March' ! P' edon o vont da guitaat va bro, e c'houlennis unan eus e gleyer digant March'. Ne fellas ket dezaf e rai din. Met Doue en deus degaset ar c'hlod'h-se betek amañ. »

C'hoant Wizur a oa kaout eun eskob evit e vro. Ha dont a reas abenn da lakaat Paol da zegemer ar garg. Pell amzer e renas Paol eskobti Kastell. Marvel a reas kozkoz, e manati Enez-Vaz.

D'an 12 a viz meurz, e vez grast gouel Sant Paol Aorelian.

K. Rieu.

SANT KAOURINTIN

Sant Kaourintin eo patron Bro-Gérne. Ganet eo bet e kichen Kemper, bremañ 1500 vloaz. Da veleg ez eas. Goude, en em dennas en eur choad, tost d'ar Menez-Chomm. Aze e pede hag e rae pinijenn. An Aotrou Doue a bourchassat boued dezaf en eur lakaat eur pesk da zont da veva en e feunteun. Bep mintin e troche Kaourintin eun tamm eus ar pesk. Met dioustu goude e oa adarre al loenig en e bez.

Dounoc'h er choad bras e veve eur beleg koz, e ano Primel. Mont a reas Kaourintin d'eo gaout. An daou zen santel a bedas hag a gaozeas diwarbenin o ene epad an devez hag epad an noyvez. D'ar mintin, pa ganas al laboused, e c'houlennas Kaourintin lavarout an oferenn e shapelig Primel. Mont a reas an

den koz da gerch'at dour evit ar zakrifis santel. Pell edo ar feunteun; kamm e on Primel; skuz-bras e oa pa zeusas en dro. Truez en doe Kaourintin ouz e vignon. Epad an oferenn e c'houlennas digant Mestr pep tra rei dour da Brimel en eul lec'h tostoc'h ouz al lochennig. Se-laouet e voe e bedenn: er plas ma sankas e vaz goude an oferenn e tarzas eur feunteun dour sklaer. « Bennoz deoch, Aotrou Doue », a lavaras an daou zant.

Eun deiz edo ar roue Grallon o chaseal e koad Naved. Eurus e voe o kaout tiig Kaourintin evit mont da ziskuiza, « Ha ne c'heilife'h ket rei din eun tamm boued bennak ? » a c'houlenñas Grallon. « Gortozit eur pennadig ! » Ha Kaourintin ha mont da drocha eun tamm eus e besk. Goude ez eas da gaout keginer ar roue hag e lavaras dezaf aoz a merenn, gant an tamm pesk-se, evit ar roue hag e zervijerien. Goap a reas an den anezanf. Met peogwir n'en doa netra all e rankas ober gant ar pez a ginnige Kaourintin. Hag awalc'h e voe evit an holl.

Unan bennak a yeas neuze, dre guz, da drocha eun tamm eus ar pesk burzudus. Met gloazet e chomas al loenig betek ma teus Kaourintin da rei dezaf e vennoz. Warlerc'h, e lavaras dezaf mont kuit eus ar feunteun.

Evit trugarekaat ar Zant, e roas Grallon dezaf an ti en doa e Ploudiern hag an douarou tro-dro. Kaourintin a c'hellas evelse sevel eur mañat hag eur skol.

Nebeut goude, war ali Sant Gwenole, e oa anvet Kaourintin da eskob Kemper. Epad meur a vioavez e renas an eskobi, o prezeg dreist-holl dre e skouer vat.

D'an 12 a viz kerzu e vez graet gouel Sant Kaourintin.

K. R.

SANT TUAL

Sant Tual, pe Tugdual, pe Pabu, eo patron Bro-Dreger. Ganet eo bet en Enez-Vreiz. Mont a reas da vanach, o tilezel pinydigedou ar bed. Anvet e vee da abad, hag heñ yaouank c'hoaz.

Eun nozvez en em ziskouezas dezañ eun Ael hag a lavaras dezañ: « A berz Doue, kuita da vro, ha kae dioustu da Vreiz Vihan. Daouzek manach ha tri-ugent a fellas dezo mont d'e heul. Diskenn a rejont betek ar aod tosta ha kaout eno eul lestr prest da zevel an eor. Mestr ar vag a saludas Tual: « Doue r'ho miro, c'houi hag hoc'h holl vignoned. Pignit em bag. Edomp ouz ho kortoz. » A-du e oa an avel. D'an deiz warlerch' e oant degouezet e Bro-Leon, e parrez Plonger. Steuzia 'reas neuze ar vag, martoloded hag all. Ar venach a lavaras bennoz da Zoue evit eur veaj graet ken brao. Daou vanati a voo savet, e lec'h m'emañ hirio Trebabu ha Sant-Pabu.

Goudé, e treuzas Tual Bro-Leon e lec'h ma laboure Sant Paol hag e diskibou. Mont a reas d'ober war dro ar Vretoned diroet, o chom e Bro-Dreger. Diazeza 'reas o farreziou ha sevel eur manati e Landreger.

Ar bobl a c'houennas Tual da es-kob. Pa glevas ano eus kement-se, e tec'has prim betek Afijer. Eskob Afijer a yeas da Baris, ha Tual d'e heul. Pa 'z eas Tual dirak ar roue, e tiskennas eur goulinig wenn war e skoaz dehou.

Tud eus Bro-Dreger en em gave eno iveau. Goulem a rejont adarre Tual evit eskob. Hag ar wech-mañ e vee ret dezañ piega. Ar roue a roas dezañ profou kaer; eur c'halir hag eur gurunenn aur.

Daoust d'e garg uhel, e kendal-chas Tual da veva er baourentezevel ma rae pa ne oa nemet manach.

Abenn eun tamm amzer ez eas skuiz lod eus pennou ar bobl gant an Tad o doa ken c'hoantaet. Ken e vee ret da Dual mont kuit. Betek Rom ez eas.

Met gwalleuriou a gouezas war Dregeriz, goudé m'o doa lakaet an eskob santel da dec'hout. Neuze e rejont pinijenn ha prosesonou evit goullenn pardon. Pedi a rejont ar Zant da bliout gantañ dont en dro en o souzez, ha da rei dezo e vennoz.

Distrei a reas Tual. Warlerch', e chellas, betek e varo, gouarn e peoc'h eskobti Landreger.

Dar c'henta a viz kerzu e vez graet gouel Sant Tual.

K. R.

SANT BRIEG

Sant Brieg eo patron bro Sant-Brieg. Ganet eo bet e Kembre. Pinvidik e oa e dud. Pagan e oant, met madelezus d'ar beorien. Kaset e vee Brieg da Baris, da skol Sant Germain. Dindan eun devez e taskas an abeke. Madelezus e oa evel e gerent. Eur wech e roas d'eur paour ar podpri a oa ganteñ evit mont da gerchat dour. Gourdonzet e vee avat gant eur manach. Neuze, en eur lefiva, ez eas d'an iliz da bedi. Pa zavas, e kavas en e gichen eur podste an kaer meurbet.

Deut dezañ an oad, e vee belegat. Nebeut goudé e tistroas d'e vro. Eur march' a vee roet dezañ evit mont betek ar porz-mor. Profa 'reas e varc'h da beorien kavet gantañ war e hent.

Degouezet e Bro-Gembre, en devoe an urvad da vadezi e dad, e

vamm, ha tud all ouspenn. Sevel a reas ilizou ha manatiou en Enez-Vreiz. Met evel Paol Aorelian ha Tual, e tilezas e vro evit dont da Vreiz Vihan. Eiz-ugent Kembread all a zeugas d'e heul.

Erruet e genou ar ster-Gouet, e tilezjont o lestr ha klask eul lec'h er c'hoad evit sevel o manati. Met kas a reas Riwall, mestr an douarouze, eun den da gemenn dezo dont d'e gaout, rak klanv e oa kouezet.

Pa zegouezas ar Zant: « O, eme Riwall, va c'henderv Brieg ! Doue eo hag ha kas evit va farea. » Benniga 'reas Brieg eun banne dour. Dioustu goudé eva an dour-ze e vee pareet an astrou. Evit trugarekaat Brieg, e roas Riwall dezañ e vaner hag ar c'hoad tro-dro. Difraostet e vee ar c'hoad ha savet eun iliz. Ouspenn, e tiazelas ar venec'h parrezou ar c'horn-br.

Daoust dezañ beza koz, e kendal-ch Brieg da welout an ilizou. Douget e veze war eur c'harr ha menec'h a yae d'e heul. Eur wech, p'edont o tremen dre eur c'hoad, e teuas bleizi dezo. Spontet, e redas kuit ar venec'h. Epad an noz e chozas sioul al loened en dro d'ar c'harr a zouge Brieg. D'ar mintin e teuas eno eun astrou pagan, Konan, gant e zoudarded. O welout ar Zant e lavaras: « Tad, n'hor, bezo Doue ebet nemet hoc'h hini. Roit deomp ar vadezialt ! » Neuze e tec'has ar bleizi. Eizteiz warlerch' e vee badezet Konan hag e dud.

D'e zek vloaz ha pevar-ugent ez eas c'hoaz Brieg da rel e zakramantou diweza d'e vignon Riwall. Nebeut goudé e lavaras pedi kals evitañ. C'houec'h devez c'hoaz hag e varvas.

Dar c'henta a viz mae e vez graet gouel Sant Brieg.

K. R.

SANT MALO

Sant Malo eo patron ar vro o tougenn e ano, E Bro-Gembre eo bet ganet. Mont a reas da skol Sant Brendan, eur zant iwerzonat, brudet e veajou hir war vor. Goude beza bet beleget, e kuitaas Enez-Vreiz gant tregont kenvroad, ha dont da zouara en Arvorig, damdost da ch'ennou ar ster-Rafn. Degemeret e voent en eur manati. Epad tri bloaz e chomas Malo eno. Bep a vare ez ae da welout Sant Aaron a veve en eun enezennig, e kichen.

Goude, en em lakaas da brezeg an Aviel el lechiou chomet pagan. Mont a reas evelise da Gersaout, da gefver ar gouelion Pask. Epad m'edo o pedi, e teuas unan bennak da ch'houleñ digantaat lakaat da zont beo eun den yaouank a zouged d'ar vered. « N'e ket me, a respondas ar Zant, met Doue, va mestr, hag a c'hell lakaat ar vuhez da zistrei en den-ze. Degasit ar c'horf en iliz. » Ne jomas el lech' santel nemet Malo hag ar veleñ. Pedi a rejont. Pa voe echu ar bedenn e savas an den eus an arched.

Goude, e fellas da Valo lavarout an oferenn. Met ne oa eno na kalir na gwin. War bedenn ar Zant e teuas eur maen da veza kalir hag e troas an dour e gwin.

Savet en doa Malo manati Lan-Alet. Tro-dro dezañ e laboure ar venec'h. Eun deiz ma oa tomm, e tennas Malo e vantell ha lakaat anez a-isplih ouz eur wezenn-dero. Eur vamm-laouenanig a zozas er c'hougoul. Echu gantañ e labour, e welas Malo ar vi. « O Doue holl-c'halloudek, emezañ, choui eo hag hoc'h eus lakaet al labousig da zont em mantell. » Hag e lezas e vantell ouz ar wezenn betek ma nijas kuit an torrad laouenaniged.

Abenn 40 vloaz e rankas degemer ar garg a eskob. Ret e voe dezañ kastiza tud hag a rae pec'hejou bras a-wel d'an holl. Droug ez eas enno

hag e lavaras unan anezo: « Ma veve Malo amañ, e lazzen-me. »

Mont a reas ar Zant da glask repdu en eskohti « Saintes ». Met warlerch ne gouezas muui berad glao ebet war vro Lan-Alet. Gouleñ a reas ar bec'herien pardon digant Malo. Hag eur vouez eus an nefv a lavaras dezañ: « Distro da Lan-Alet. Met goude, deus amañ adarre. Rak amañ eo e varvi. »

Betek an Naoned ez eas gant eul lestr. Eur ar gér-ze e kerzas war droad war du Lan-Alet. Dre ma 'z ay war-raok e kouezo ar glao. Derekek a reas an dud da welout ar Zant evit e drugarekaat. E vennoz a roas dezo ha distrel da « Saintes » e-lech' ma varvas.

Dar bemzek a viz du e vez graet gouel Saint Malo.

K. R.

SANT SAMZUN

Sant Samzun eo patron Bro-Zol bag unan eus ar brudeta etouez ar Zent keltiek.

Ganet eo bet e kreisteiz Kembre. E dad a oa unan eus penhou bras • vro. Wardro e bemp bloaz e voe kaset Samzun da skol Sant Iltud. « O, eme an Abad santel, hemañ a vo doktor lies bro, enor ar Vreted-ha gloar an Iliz ! » Buan-buan e teuas da vezza desket bras.

Labourat a rae iveau er parkeier gant ar venec'h all. Flemmet e vee unan anezo gant eun naer. Samzun a lakaas eoul war ar gouli hag a reas sin ar groaz warnañ gant doar benniget. War an taol e voe pareet ar manac'h.

Ne oa ket karet gant an holl. Avius e oa lod outañ. Unan zoken a ginnigo dezañ eum evaj ampoëzonet. Eva 'reas Samzun ha lavarout:

« Mat-tre ho louzou ! Ra vioù pareet gant Doue diouz an droug a dag ho kaion. » Hennez a voe goude migion bras da Samzun.

Pa voe beleget e kuitaas manati Sant Iltud ha mont d'eur manati all bihanoc'h. Anvet e voe da abad. Met kavet e voe re striz gant ar venec'h. Da Iwerzon ez eas neuze epad eun nebeut bloaveziou. Pa zistroas da Gembre, en em dennas en eul lech' gouez, o veva e unan gant Doue.

Kavet e voe eno koulskoude ha graet eskob. Neuze 'reas e zoñj dont da Vreiz-Vihan en eur dremen dre Gerne-Veur. Kals a dud a oa gantaf pa zilestras e Bro-Zol. Eno e pareas maouez ha merc'h an den en doa degemeret anezan. An denze a brofas dezañ douar hervez e ch'hoant. Hag e savas Samzun e vannati kenta en Arvorig.

Prezeg a reas lezenn Doue en Domnonea abez. Mestr ar vro-ze, Konomor, en doa kemeret plas ar roue gwirion, Judual. Heman, yaouank choaz, en doa ranket ch'out da Baris. Reuz a oa abaoe en Domnonea.

Mont a reas Samzun da welout roue ar Frank evit gouleñ digantañ lezel Judual da zont d'eo evit diskar Konomor. Daou vloavez e rankas eskob Dol chom da c'hortoz. Epad an amzer-ze e savas manati Pental, e kichen genou ar Saena (Seine).

Erfin e chellas mont gant Judual betek enezennou mor-Breiz. Pa voe prest pep tra e touaras gant ar roue yaouank, e Bro-Zol. Brezel a reas Judual da Gonomor. Hemañ a vooz lazez en eun emgann e Plouneour-Menez. Goude e chellas Judual ren e peoch, kuzuliet gant an eskob bras. Mervel a reas Samzun goude lakaat Magloar e penn e vannati hag e eskohti.

D'an 28 a viz gouere e vez graet gouel Sant Samzun.

K. R.

SANT PADARN

Sant Padarn eo patron Bro-Wened. Ganet eo bet er vro-ze. E dad a oa eun Arvorigad. E vamm, Gwenn, a zebiant beza eur Vreizadez.

Da vanac'h en Iwerzon ez eas tad Padarn. E vamm a yeas da leanez. Choant Padarn a voe ober evel e gerent vat. Mont a reas da welout e dad, en eur dremen dre Vro-Gembra. Eur manati a zavas eno. Eun den eus ar vro-ze, e ane Maelgorn, a c'houennas digant Padarn diwall eun tefzor. Daou zen a zegasas d'ar manati diou baner, enno an tefzor, hervez.

Nebeut goude e teujont en dro da c'houennar ar pez o doa fiziet. Dizoloet e voe ar panerou. Ne oa enno nemet mein bihan. Tamallet e voe Padarn da veza laeret Maelgorn. Ret e voe mont da gaout ar barner. Evit prou ne oa ket eul laer anezaf, e c'houennas Padarn lakaat e zaouarn en dour bero. Ne zantas droug ebet. Ar re o doa degaset ar panerou a rankas ober evel Padarn. Devet spontus e voe o daouarn. Ha mervel a rejont. Dall e teus Maelgorn da veza. Goulenn a reas pardon digant Padarn hag a bareas anezaf.

Distref a reas Padarn da Vreiz-Vihan ha sevel eur manati e kichen Gwened. Edo neuze ar Vretoneg o tiskenn e Bro-Wened. Trouz ha reuz a zave etrezo ha tud all ar vro. « Ro deomp Padarn da eskob, a lavaras ar re-man da roue ar Vretoned, hag e sentimp ouzit. » En em voda reas eskliven e Gwened ha gruet e voe Padarn eskob.

Ne blijas ket atao da Wenediz, ha da Vro-Chall e renkas tec'hout. Eno e varvas. Adalek neuze ne gouezas mui glao e Bro-Wened. « Greomp plijenn, a lavaras Gwenediz, goulemp pardon digant hon eskob santel ha degasomp e relegou a man! »

Lançfeur

Mont a rejont da glask korf Padarn. Digoret e voe ar bez. Met kaer o doe ober, ne deujont ket abenn da zibrada ar c'horf. O welout ar burzud-se e lavaras unan anezo: « Goulenet en doa Padarn diganen eur park evit sevel eun iliz ennañ. Nac'het am boa. Hirio dirak e relegou, e touan e roin ar park hag e paen sevel an iliz, ma plij gantañ dont ganeomp en hor c'hér hag en e gér. » Dioustu e voe gellet sevel ar c'horf santel. Gant enor e voe degemeret e Gwened. Ha glao a reas adarre.

D'ar c'houezek a viz ebrell e vez graet gouel Sant Padarn.

K. R.

II. — KENSTRIVADEG AN DISPLEGEREZ

(CONCOURS DE RÉCITATION)

Kerent ha mistri-skol, lakin ho pugale da zeski unan pe unan eus ar barzonegou a zo amañ warlerc'h, ha grit dezo mont d'o displega d'ar Bleuf-Brug.

Pep barzoneg a vo displeget en eun doare beo (récitation mimée).

Kas anoiou ar vugale araok fin mis gouere da. V. Séité, école Saint-Jean, Tréboul (Finistère).

A. — Paotred ha merc'hed bihan 6, 7 hag 8 vloaz.

LAOUENANIG SANT MALO

Klevit eun istor vrao
eus buhez Sant Malo:
Eun deiz edo ar Zant bras
o labourat er c'hoad glas:
ha ken start e skoe
ken e oa skuiz, ken e c'houeze...
Setu an den santel
a dennas e vantell
hag a lakeas anez
touez an deliou a zistribilh.
Kerkent eul labousig
a reas eul lamm enni.
« O, emezaf, en e fistilh,
pegeon brao plasig
evidoun d'ober va neizig ! »

Hag e tozvas enni
eur vi, daou vi...
Pa deuas an den santel
da glask e vantell
etouez an deliou glas,
e voe souezet bras:
« O ! eme ar Zant,
pec'hed e ve ha pec'hed bras
direnka eul labousig ken koant!... »
Hag e lezas e vantell rouz
gant al labousig douz,
betek ma tinodas eus ar viou
sun torrad koant a evnedigou.

Laouenanig Breiz.

B. — Paotred 9, 10 hag 11 vloaz.

LABOUSED SANT PAOL

P'edo Paolig Aorelian,
gant eun toullad paotred vihan,
e skol Sant Iltud e Breiz-Veur,
e voe karget e park al leur,
da vare 'n eost da zichoual al laboused.
Siouaz! chom a reas da gousket,
setu ma teuas leun
a laboused, diwar ar mor, da laerez greun.
Hor Paolig kéz a oa nec'het...,
daoust ma n'oa ket bras e bec'hed.
Met dizale 'wel eus a lark
laboused all plavet er park:
deomp d'an daoulin! eme Baolig
d'e vignoned. Ha p'o deus grét eur bedennig,
e kelch'hont ar park... O burzud!
paket kant labous gwenn da gas da zant Iltud.
Iltud o bennigas: « Laeron gwenn, kit war nij,
eme 'r zant, met lezit va greun ganen, mar plij! »
Ha laboused Sant Paol ne deujont mui
da laerez greun en dro d'an ti.

Paotr Treoure.

C. — Merc'hed 9, 10 hag 11 vloaz.

BLEIZI SANT BRIEG

Brieg, an Eskob koz,
a deuas da zerr-noz
d'ar gér eus e goajou.
Dek manach en e rack a vouskane psalmou.
Douget oa 'n eur c'harr treinet gant ejenned,
Ha petra 'rae?
Benniga 'r vro dre ma 'z ae.
Met a greiz holl 'voe diarbennet
gant eun toullad bleizi, dilammet war an hent,
a os du gant an naon ha diskrougnet o dent.
Epad ma tech 'r venec'h kuit
Brieg, sounn en e garr, a grozas: petra 'rit,
koz bleizi milliget? Kit d'an daoulin dioustu. »
Hag e sentas ar bleizi du.
Ne lezent ket avat
ar venec'h da dostaat.
Setu ma rankas an Eskob koz
Chom eno 'pad an noz.
Pa voe tarzet an deiz, ugent marc'heg palan
a deue 'z a Vreiz-Veur da c'houlenn badeziant.
Ha pa daolas ar Zant an dour sakr war o zal
ar bleizi 'dec'has kuit raktal.

Paotr Treoure.

D. Paotred 12, 13, 14 ha 15 vloaz.

GWENAN SANT TENENAN

Eur beleg a Blabenneg,
Dre wall hefichou lagennek,
a gerze d'ar red,
e-kreiz eun devez goafiv,
da welout eun den klasiv
war-nes kuitaat ar bed.
Mont a rae, ar beleg santel,
kuzet gantañ en e vantell,
eun osti zakr 'vit ar c'hlañvour.
Met koll a reas er poullou dour,
en eun taol krenn,
an osti wenn.
Ha kaer en devoe klasik ha klasik a-hed an deiz,
osti 'bet ne gavas nag a-zehou nag a-gleiz.
Redek a ra neuze raktal
da gér Gastell,
ar gér zantel,
gwasket e galon, du e dal.
Ankeniet bras ha gwall nec'hett,
e kontas eno war an taol
da eskob santel Kastell-Paol
'pez a gennar 'vit eur peched.
« Deomp d'an daoulin, eme ar zant,
ha pedomp start a greiz kalon,
hor brech' ganeomp savet er vann,
ma ray Doue eur zell warnomp...
E kreiz o fedenn.
O, pebez souezenn!
a-zioch penn sant Tenenan
e chourñij eun hed gwenan.
Hag en e greiz
ez eus war wel,
o, va zud keiz!
eur chalur mel,
douget gant al loenedigou
war o eskelligou.
Ar zant a grog er c'halur munut;
ha petra 'wel
e-kreiz ar mel?
O burzud!
An Osti zakr, an Osti wenn,
bet en derchent kollet en hent,
a oa eno souchet kempenn.
Evel gwenan Sant Tenenan, bezomp bepred
leun a zoujañs, a garantez, 'vit Mestr ar bed.

Laouenanig Breiz.

E. — Merc'hed 12, 13, 14 ha 15 vloaz.

ISTOR BLEIZ SANT HERVE

Eun drugar eo, du-hont, gwelout hed an ero,
an azén, ar manach', dindan an heol bero...
Diwar dal Gwic'harañ (1) e tiver ar c'housenenn,
hag an azénig paour a zo gieb e grochen...
Hogen er peldierig
e tintas eur chloc'hig...
Hop! eme Gwic'harañ, mall eo din mont d'ar gér,
ha deoc'h-chouï, va mourrig, mont da zec'hí ho ler...
An azén disterniet a lez eur ruadenn,
a stag da hinnoal, ha kerkenig warlerc'h
e redas d'ar pradig da glask eun tamm merenn,
ha da rullhañ e gorf evit gounit e gerc'h...
Ha graet gantañ e gorfadig
edo bremañ gant e gouskig,
pa ziredas evel eun darenn
eur mell bleiz, eur gwir spontadenn!
'Dal ma wel an azén, astennet dibredet,
e tispak e skilfou, e pleg e zivesker,
hag e lamm gant imor war gein al loenig këz,
a glask en em zifenn ouz ar bleiz didruez.
Ar gwad a red a-buillh... Emañ ruz al leton,
ha skilfou lemm ar bleiz a groge donoc'h-don...
Gwic'harañ a zired, 'dal ma klev ar stourmad:
re ziwezat, siouaz!... Trumm a bet ar c'hrrogad.
Hogen mouez Gwic'harañ, douget gant an avel,
a zeu betek Herve, daoulinet er jalé:
« Ar bleiz! ar bleiz! ar bleiz! Lazet hon azénig!
Ar bleiz! ar bleiz! ar bleiz! Diwall mat, Herveig! »
« Arabat dit sponta, va breurig Gwic'harañ,
a respondas Herve, 'dal ma voe dirazan,
Dre vadelez Doue, doñv e vo hor bleizig;
el labour e tougo sternaj an-azénig.
Klasik buan eur chabestr,
Ne vez ket amjestr! »
Evel ma kompreñe
petra 'avar Herve,
— an dra-mañ n'eo ket gaou —
ar bleiz a red d'ar c'hraou...
Hag eno didrouzig
e chomas ar bleizig,
disponitik ha furik,
e kichen eun canig...
Epad meur a vioavez eo bet gwelet ar bleiz
o vont da heul Herve, kouls en noz hag en deiz:
gant an holl moumouet
eurus en deus bevet.
Pegwir e rank meravel an dud hag ar bleizi,
meravel en deus ranket, lazet gant ar gozni.
Met e vrud a bado,
pellik c'hoaz, en hor bro:
Keit ma vo mammou, keit ma vo bugale,
e vo kontet e Breiz, istor bleiz sant Herve.
Saig ar Go.

(1) Gwic'harañ a oa eun den yaouank o veva gant Sant Herve.

III. — KENSTRIVADEG AR C'HANAOUENN

(CONCOURS DE CHANT)

Evit ar vugale.

An holl vugale o devo da gana pep hini diou ganaouenn :

- 1°) Ar baotred : « Pesk Sant Kaourintin », gant eur ganaouenn all.
2°) Ar merc'hed : « Sant Herve en e gavell », gant eur ganaouenn all.

An ell kanaouenn a c'helio beza n'eus fors pehini. Karout a rafemp klevet dreist-holl kanaouenn diwarbenn an aneved. Ar re nebeuta anavezet eo a vo ar re wella.

Hag ar gwella kaner hag ar wella kanerez o devo da gana war ar c'hoariva, goude lein, dirak an holl.

PESK SANT KAOURINTIN

Ton: Kantikou toniet Eskobti Kemper

Son: Paotr Treoure.

p. 34: « D'ar Spered-Santel », pe eun ton all breizek.

I

P'edo Kaourintin ermit c'hoaz
e koajou Neved e Kerlaz,
ne veze morse gwall nec'het
na gant an naon na gant sec'ched.

II

Dour a gave, pez a gare
'n eur feunteunig a zoare.
Ha bemdez bemdez en dour fresk
e kave kig eur pikol pesk.

III

Kaer en doa trocha tammou teo
ar pesk atao a jome beo.
Setu dizale 'z eas ar brud
eus ar burzud etouez an dud.

IV

Ar Roue Gralon hag e jao,
deut di d'ober eul libebao,
a gavas lipous ha saourus
kig ar pesk teo ha burzudus.

V

Raktal e kinniger d'ar Zant
koajou, douarou meur a gant,
hag her saver, a leverer,
da genta eskob Kemper.

SANT HERVE EN E GAVELL

Son: Saig ar Go.

Ton: Jozef Marreg.

1 — O bihanig, va bugelig,
gwisket he deus an noz
he c'haera mantellig:
mall eo mont da repos,
o va moumounig! (2 wech)

2 — O bihanig, va bugelig,
aset eo al labousigou
e gwasked o bodig,
e kuz ar c'hoadigou,
o va moumounig! (2 w.)

3 — O bihanig, va bugelig,
war askel an hufivre,
gant an Ael, ho preurig,
nijit betek Doue,
o va moumounig! (2 w.)

4 — O Herveig, va bugelig,
kouskit, kouskit dinec'h,
rak war ho kavelig
Mammig a lez he brech,
o va moumounig! (2 w.)

IV. — KENSTRIVADEG AN TREZEREZ

(CONCOURS DE DESSINS)

Evit ar vugale.

Ijinit eur skeudenn livet a vo warni tra pe dra eus buhez unan pe unan eus hor Sent koz; ment ar paper-tresa: 27 x 21.

(Imaginez une image en couleurs représentant une scène de la vie d'un Saint breton, sur feuille de dessin de format 27 x 21.)

Kas al labourou, gant an ano, an oad hag ar chomlec'h (adresse), araok ar 15 a viz gouere, da: M. J. Le Brun, 35, rue Général-Leclerc, Saint-Pol-de-Léon (Finistère).

V. — KENSTRIVADEG AL LAZIOU-KANA

(CONCOURS DE CHORALES)

4 mouez dishefivel (4 voix mixtes): « Da zeiz Sant Breiz » (Komzou: Y.V. Ferrot; kensonerez: G. Pondaven.)

3 mouez dishefivel (3 voix inégales): « Toutouig la la ». (Komzou: M. A. Abgrall; kensonerez: G. Pondaven.)

3 mouez kompes (3 voix égales): « Silvestrig ». (Diwar levr Jef Penven: « Tralalalene », 150, rue Vereingétoix, Paris-XIV.)

2 vouez (2 voix): « Pedenn evit Breiz ». (Komzou: Y.-P. Kalloch; kensonerez: G. Pondaven.) Gweilt amaf warler'h.

Pep strolled kanerien o devo da gana unan eus ar peder ganaouenn-mañ, hag eur ganaouenn all a zibabint hervez o c'hoant. Karet a rafemp e ve skafit ha laouen an eil kanaouenn; ra vo kemeret toniù brezonek !

Goulenn ar c'hanaouennou kendoniet digant: M. L. Stéphan, directeur de l'école Saint-Blaise, Douarnenez (Finistère).

PEDENN EVIT BREIZ

Komzou: Y.-P. Kalloch.

Kendoniet gant G. Pondaven.

Daou gendoniadur a vez kavet amañ : o daou emaint da vez kavet ; pep las-kana o ranno hervez e c'hoant war posioù ar ganaouenn, daou bos war eur c'hendoniadur hag an tri bos all war egile.

The musical score for 'Pedenn evit Breiz' is a choral piece with four voices. The lyrics are written in Breton and correspond to the musical notes. The score is divided into four sections, each with its own set of lyrics. The lyrics describe various scenes and figures from Breton history and culture, such as saints, laborers, and the Breton people.

Deut omp holl d'ho pedi, Jesuz, war hon daoulin,
da glask en ho kalon konfort 'vit hon anken:
Jezuz chouï hor c'hlev, c'houï hor gwel:
Ho pet truez ouz Breiz-Izel.

O ya ! chomit ganimp ! Hepdoch ne domp netra,
Hepdoch eur bobl a varv 'vel eur c'horf hep bara.
War ho kalon ma n'o gouarnit,
de biou ez ay ar Vretoned ?

Salver karantezu, d'an druez douget oe'h.
Ho pet soñj eus ar gwad hon eus skullhet 'vidoc'h.
O Mestr, ho pet soñj ez omp bst
soudarded ho kroaz dre ar bed.

Ho pet soñj eus hor mez, eus hon trubuilhou holl !
Truez ! Na leitz ket hor bro da vont da goll !
Ni ho ped, hon tal ouz an douar,
ouz hor c'hemm na veit ket bouzar.

Ha c'houi, Tadou ar vro, c'houi Sent koz holl doujet,
D'emaomp skuiz el labour, d'hon harpa darnijit.
Roit dimp nerz e kreiz hon anken.
Gwarantit Breiz da virvik.

Imprimatur :
Kemper, 21 chouevrer 1950,
J. CADIOU, vilkel-vras.

VI. — KENSTRIVADEG AR CHANAOUENNNOU POBLEK

Evit an nep a garo.

Bez' e vo gellet kana n'eus fors peseurt kanaouenn. Ar c'hanaouennou gwella a vo ar re n'int ket bet c'hoaz moulet.

VII. — KENSTRIVADEG AR GAERA RIMADELL (CONCOURS DU PLUS BEAU MONOLOGUE)

Evit paotred ha merc'hed yaouank.

Ar re a fell dezo dibuna eur rimadell brezonk er Bleuñ-Brug a gaso o an hag an ar rimadell araoak fin mix gouere da: M. V. Séité, école Saint-Jean, Tréboul (Finistère).

Arabat e ve d'ar rimadell besa re hir.

VIII. — KENSTRIVADEG AN DISPLEGEREZ (CONCOURS D'ÉLOQUENCE)

Evit an holl dud yaouank, paotred ha merc'hed, eus 16 da 21 vloaz : studierien Ykamezed, Skoutedy, tud yaouank all...

Danvez ar brezegenn da zevet :

« Meuleudi hor Zent koz. - Pouez war ar pinvidegeziou fliziet ennom ganto : feiz, bro, yez ».

Ar brezegenn a die padout etre 8 ha 10 minutenn. - He rei a vez ranket din dan envor.

Prizion da c'hounit :

Prix kenta evit ar baotred yaouank (Priz an Ted Menet) : eur perc'hirañ e Rom epad ar bloaz santeil (25.000 lur).

Prix kenta evit ar plac'hed yaouank (Priz Mari-Amice Picart) : eur perc'hirañ e Rom iver (25.000 lur).

An daou zen yaouank a c'houneso ar prizion-ze a c'hello mont da Rom gant perc'hirañ Eskobti K. myper da viz here.

Tud o deus roet arc'hant dija evit sikour kinnig ar prizion-ze. Renerez ar Bleuñ-Brug, a c'hounenn digant holl vignoned ar Bleuñ-Brug, hag a fell dezo rei o nikour, kas o arc'hant da Visant Seite, Bleuñ-Brug, Tréboul (Finistère). — C. C. P. Nantes 544-22.

KANTIKOU da veza kanet deiz gouel bras Bleuñ-Brug ar Zent e Kastell-Paol

A - PEDENN EVIT BREIZ (Gwelit er bajenn 19)
B - BREIZIZ, KOUEZOMP D'AN DAOULIN

(Tennet eus levr Jef Penven : « Tralaleno », e guers e ti ar BALB, Botte postale 108, Rennes. — Ar c'hatik a zo el levr-se gant diou vousz.)

Komzou: Y.-V. Perrot.

War don: « Lavaromp ar japeled ». (Kantikou toniet Kemper, n° 71, p. 111.)

Breiziz, kouezomp d'am daoulin, hag hep fallgaloni, pedomp Jezuz da gemer truez ouz hor bro-ni. Breiz diskaret, eur piled nebeutoc'h a skedo ! War aodou ar chornaouog na teñval e vez.

Breiziz, pedomp a galon, ma vo adsavet Breiz, en he c'haer, evel gwechall, gant he yez hag he feiz. Hep feiz kristen er broiou n'hell beza urz ebet. Hep brezoneg kennebaut n'hell beza Breiz ebet.

Imprimatur :
Kemper, 21 c'houevar 1950,
J. CADIOU, vikal-vras.

KANTIKOU PROSESION VRAS AR GOULOU

PEDENN D'AR SEIZ SANT

War don: « Patronez dous ar Folgoad ».

Diskan :

O seiz sant a Vreiz Vihan, kaera bleuniou hor gouenn, eus bar skedus an nefnou selaouit hor gouenn. Levenez ha karantez, skuilhit war douar Breiz. Mirit enni, kudennet, hor yez koz hag hor feiz.

1. War ho pezioù burzudus, ebetel Breiz-Izel, hor tudou koz anaoudek o deus, gant o c'hizel, savet ilizou dispar, eo enno eun dudi deoc'h selaou ar Vretoneg diredet d'ho pedi.

2. E Breiz-Izel, en anez n'ho peus ket labouret, an had kouezet eus ho torn, gvirizou don o deus grët. Ha daoust d'an avel-lfern a sour'huez e pep bro, hor fair a jom bepred start, evel hor gwez dero.

3. Ni fell e ve Breiz-Izel, evel m'ho peus hi grët, gant he feiz, he brezoneg, he gizou koz bepred; Ni fell bez' anavezet evit ho pugale, hag en hent ganeoc'h merket, ni hoanio da vale.

4. Keit ha m'he do Breiz-Izel ar mor glas da c'houriz, o yez santeil 'vo komzet ha karet gant Breiziz. Ha d'he c'homz pa chanint, 'vo nemet da c'chedal he c'homz ganeoc'h da viken, pa vezint er bed all.

Imprimatur :
Kemper, 21 c'houevar 1950,
J. CADIOU, vikal-vras.

KANTIK SEIZ SANT BREIZ

War don : « D'hor Mamm, Santez Anna ».

Diskan :

- O Seiz Sant gloriou, klevit eus lein an nefiv
ar bedenn a ra deoc'h Breiziz, ho pugale.
 1. Gant grad vat hag enor, a bell zo hon tadou
o deus savet 'vidoc'h ar c'haera ilizou.
 2. Gréz hoc'h eus labour mat, a-dreuz hon douarou:
ar feiz hoc'h eus roet dimp, taolet he deus gwirizou.
 3. Breiz 'zo deut eun douar golet a vleunioù
a daol betek an nefiv c'houez vat ar vertuzioù.
 4. 'Vit ma ehomo bepred frouez santez ha labour,
o Patroned hor Breiz, dalc'hit mat d'hor zikour.
 5. 'Vel hon tadou gwechall, ganeoùh bet badezet,
ni vero kalonek ha direbech bepred.
 6. Ni 'venn rei sked d'hor bro, d'hor brezondeg, d'hor feiz,
bessa ourus ganeoùh er barados, eun deiz.

Imprimatur :
Kamper, 21 c'houer 1950.
J. CADIOU, vikel-vras.

Lennit bep mis « AR SONER »,
kazetenn BODABEG AR SONERION,
e brezondeg has e galleg. Kuzulou d'ar
sonerien, tonjou nevez, kanaouennou,
kuzulou ha festig-yiou a bep douare &
gavot ennan. Poig MONJARRET, avenue
de la gare, Carhaix, C.C.P. Nantes
1486-15. Ar skoueren 35 lur; ar c'hous-
manant 480 lur.

AL LIAMM

kelaouenn lennegel

Un niverenn 80 pagenn bep daou viz

Koumanant evit 6 niverenn : 600 lur

Sekretour : P. LE BIHAN, 1, Avenue Marceau
TRAPPES (Seine-et-Oise) — C. C. P. 5349-06 Paris

Prenit
"Kannamb bugale"
 gant "Mab er Hloher"
 Levrig koant a zo ennon
 60 son eus ar Morbihan
 120 lur ar priz
 Skriva : d'an Ao. Lohier
 aluzenner — Lise — Pondi

KIRRI-TAN AR C'HREIZKÉR

LAGADEC - RIOU

SERVJ AKETUS ETRE ROSGO HA BREST
BEAJOU - EUREJOU

KASTELL-PAOL

**POUR VOS REMORQUES pour TRACTEURS
et ESSIEUX AGRAIRES en tous Genres**
Fabriqués en nos Ateliers

Adressez-vous à la Maison

LE JOLY & FILS

44, Rue du Pont-Neuf - SAINT-POL-DE-LÉON - Tel. 55
PNEUS NEUFS ET RÉPARATIONS

Augustin LAURENT

KASTELL-PAOL

A c'hell kas da beo lec'h :
Holl frouezou an douar - Frouez prim - Kaoz bleuny
Artichaod - Ognon - Avalou-douar
(da hado koul ha da zebri)
Kalo - Ludu

Tel. 1.34

POMMES de TERRE en GROS
Spécialités pour semences
CHOUX-FLEURS, ARTICHAUTS & FRUITS

Téléphone 2-33 (jour et nuit)
Boite Postale : 61

H. CAMBERLEIN & Cie
S. A. R. L. au capital de 200.000 francs
EXPÉDITEURS

SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)
Anse : PAIMPOL - Téléphone 2-19

**FORGE - CHARRONNAGE
MACHINES AGRICOLES**

Jean-Marie RIOU

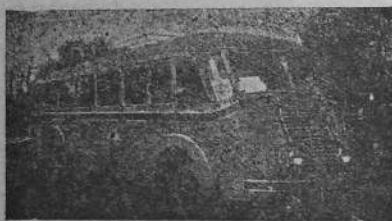
49 52, Rue du Pont-Neuf
SAINT-POL-DE-LÉON (Finistère)
CARROSSERIE EN TOUS GENRES

KOADACHOU EVIT AN TIEZ
ARREBEURIOU WAR C'HOUENN - ARREBEURIOU-SKOL

S. CELTON

23 ha 25, Straed Razière - KASTELL-PAOL
Tel. 2.50

FAIENCERIE HENRIOT

TÉLÉPHONE : 6

TOUTES CARROSSERIES
INDUSTRIELLES & COMMERCIALES
"Métallique et Alliage Léger"

T U A L

TREDION
MORBIHAN

STAL LEVRIOU LE DAULT

16 Straed Ronan Madeg

- KEMPER -

Levriou brezonek, Gallek, ha skeudennou
Re Goz, Re NEVEZ diwar-BENN BREIZ

Prenet e vez ho levriou (ha goloiou koz) diganeoc'h
Betek en ho ti ma c'houennit.

ÉTABLISSEMENTS

Pierre CHANCERELLE

Conserves Alimentaires

(4 USINES EN BRETAGNE)

SIÈGE SOCIAL : QUIMPER

DÉCORATION, LITERIE, TISSUS D'AMEUBLEMENT

A. POUCH et Fils TAPISSIERS
DÉCORATEURS

17, Rue Sainte-Thérèse, QUIMPER — Téléphone 11-60

SOUFREREZ KERNE

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER

Téléph. 9-33

E. BEGOT

E vez dreset adteuzet evit ar gwella goloiou kaoutchoug ar rodou
Gwerz a c'holoioù a bep ment — Labour vat, graet hep dale

ART SACRÉ
ORFÈVRERIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE
14, Boulevard de Kerguélen
QUIMPER (Finistère)
Téléphone 8-10

CABRAGE, CAPOTAGE, PATINAGE

SUPPRIMÉS PAR LA PREMIÈRE

REMORQUE AGRAIRE

adoptée en SEMI-PORTEE sur TOUS TRACTEURS — BASCULANTE sur trois côtés avec vérin

PRIX IMBATTABLES

BEVAN, constructeur, PAIMPTEUF (Loire-Inf.) — Tel. 51

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Ve AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist

E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

TECHNIC - RADIO

ESTABLISSEMENTS MICHEL CARIOU

15, Rue J.-J. Rousseau - PONT L'ABBÉ

Toute la Radio

Téléphone 11-4

CHAPELLERIE JEAN LE DREZEN

Rue Jean-Jacques Rousseau, PONT-L'ABBÉ

GANTS • CRAVATES • BAS • NOUVEAUTÉS

Dans un cadre agréable...

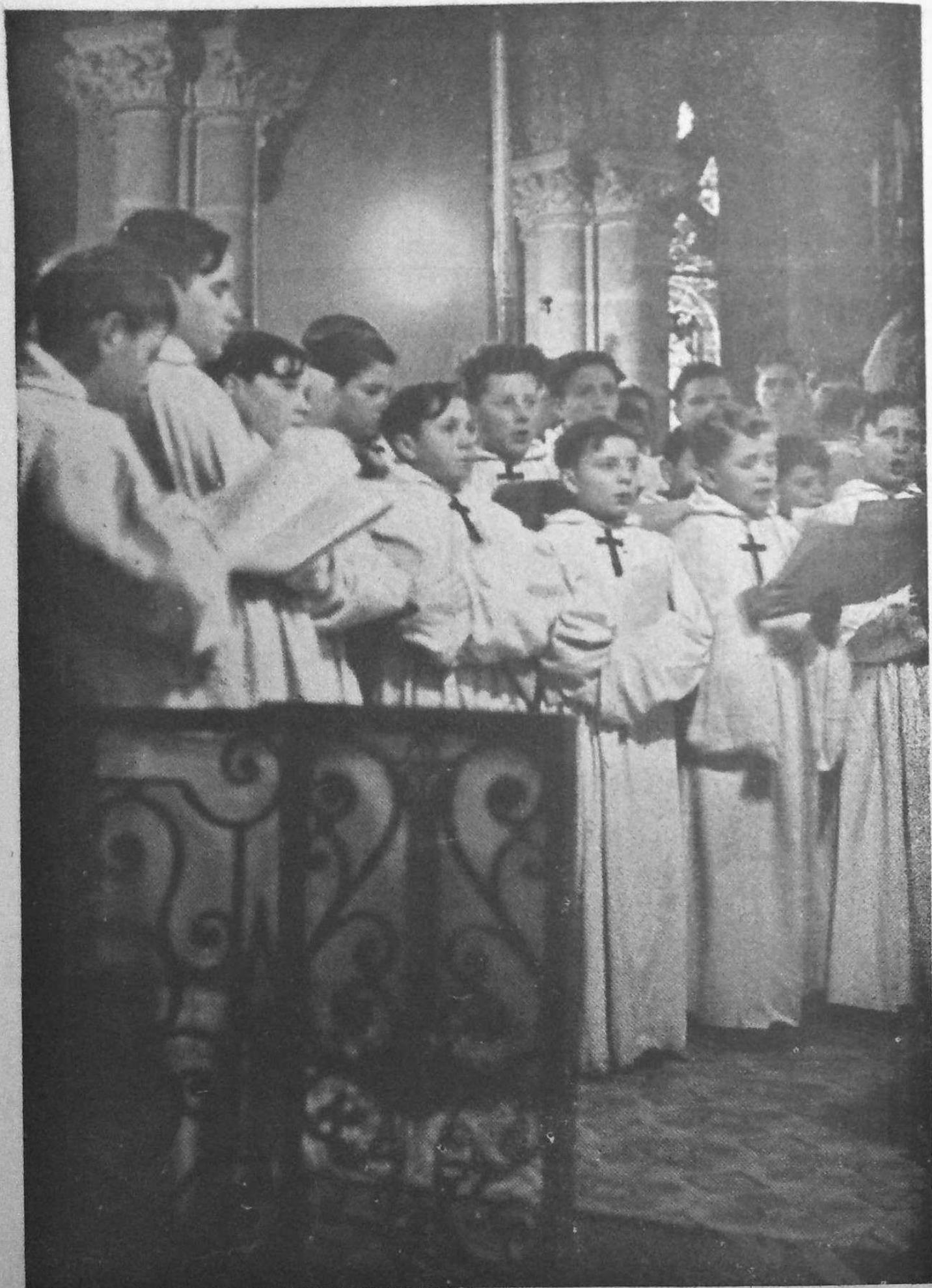
Une table de choix...

Une cave renommée...

Restaurant GIRAUDEAU

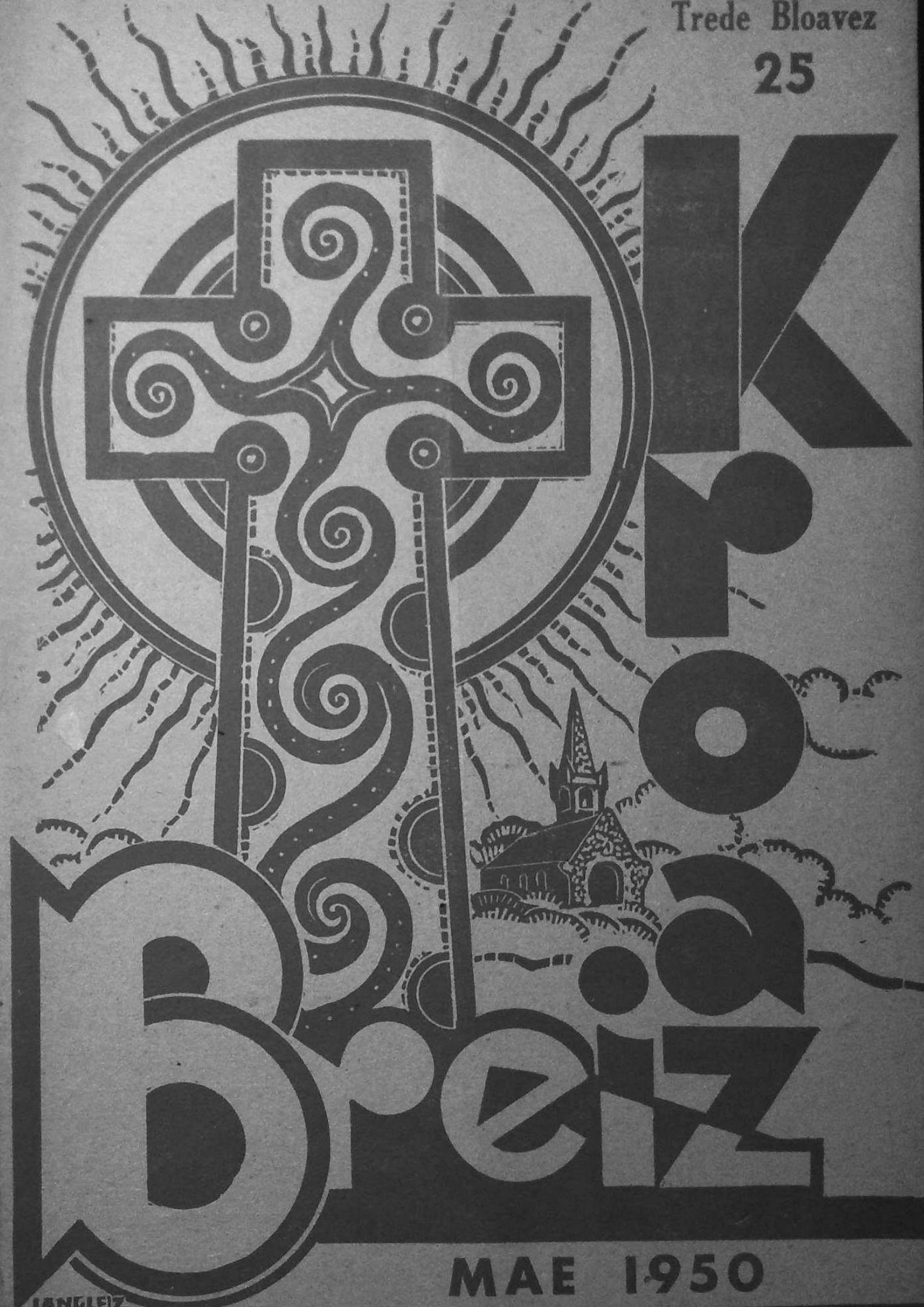
(BAR PARISIEN)

13, Rue Jean-Jaurès, QUIMPER
Brezoneg en ti

Trede Bloavez

25

MAE 1950

EVIT AR BLOAZ SANTEL...

LAKAIT EN HO TI SKEUDENN

HON TAD SANTEL AR PAB PIE XII

ar brava skeudenn
bet graet betek vreman
ha gant eur skritell
e Brezoneg

150 lur dre ar post

Gouleñnit

Kartennou - Post “ 7 Sant Breiz ”

Ar sez Kartenn dre ar post

120 lur pe 8 timbr a 15 lur

E Gwerz : S^e BALB — B.P. 108 Rennes — C.C.P. 1171-35

HA PRENET ho peus ?

Al levr nevez :

“ Panorama de la littérature Bretonne de langue bretonne et de langue française des origines à nos jours ”.

gant Y. M. RUDEL
295 lur dre ar post

La Vie et les Œuvres

de Jean-François-Marie-Maurice-Agathe

Le Gonidec

du Docteur DUJARDIN
800 lur dre ar post

Yez hon Tadou

al levr nevez, aes ha splann
evit deski hor yez,
savet gant an Ao. Seité
ha Stephan

395 lur dre ar post

MAE

Niv. 25

KROAZ-BREIZ

Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da :
rener Kroaz Breiz : M. l'Abbé Jean-François Falchun, professeur
au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

*Ha sonjet ho peus paea ho koumanant
evit ar bloavez 1950 ?
Ma n'ho peus ket, grit hep dale !
Bennoz Doue !*

Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da :
M. l'Abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper
(Finistère). — C. C. P. 1266.53 Rennes.

Koumanant ordinal (eur bloaz) 350 lur
Koumanant a zikour 500 lur
Koumanant a enor 800 lur

— TAOLENN —

Iiron Varia ar Porzou	Pajenn	2
L. B. : Er Folgoad oun bet	—	3
Y. Trénezouez : Sant Loeiz-Vari a Voniñfort	—	4
Paotr Treoure : Kantik evit eured-aour eur beleg	—	5
J. Seité : Tintin Marianna ha Tonton Paol	—	6
U. P. : Gwez avalou Breiz	—	10
H. Greff : Gwechall e Kerwenn : kerent, broiou, leveriou	—	11
Ab-Sulio : Tenzor an dintin goz	—	13
Levriou	—	15
Pladenou-koar	—	15
C'hoariou	—	16

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulez Kreiz Breiz
36, Rue Richard-Lenoir, RENNES

Itron Varia ar Porzou

D'an 18 a viz mae, gouel ar Yaou-Bask, eo bet er bloaz-mañ pardon ar glaifourien, e chapel Itron-Varia ar Porzou, e Kastelnevez-ar-Faou.

Ar japel a welomp hirio ouz kostez an dorgenn a ziskenn eus Kastelnevez n'eo ket an hini a zo bet savet gant Vikonted ar Faou gwechall. Houannez a oa bihan, re vihan an holl zoken. Rale dija en eul lizer skrivel er bloaz 1440, an Dug Yann V a lavare e oa bras-kenañ niver an dud a dueus eus pevar c'horn Breiz da bardona d'ar Porzou. Dre-ze, an Dug a roas aotred e d'heresk hag a reas e-unan ar mizou.

Eur japel gaer a voo savet. Pa deuet d'ar Porzou, sellit piz ouz ar porched koz a zo e tal ti ar chloc'h. O welet ar mein kizellet n'eo ket diés barn al labour a voo graet d'ar mare-ze.

Diwar neuze, niiver ar berc'hirined a yae bep bloaz war gresk, evel ma lavar kantik koz ar Porzou :

« A leiz an henhou o gweler
o'ch erruout a bell bras
en eur bedi daoust d'o skuisder,
daoubleget war o fenn-baz. »

Darn a deu d'he zrugarekaat
eus ar grasou o deus bet ;
darn all a chouleunn eur mennad ;
an holl a vez selaouet. »

An taolennou-mein, ar branellou hag ar bizier stag ouz ar mogeriou er japel, a lavare, pep hini en e ch'iz, galloud ha madelez dispar an Itron-Varia.

Eveise e teus adarre ar japel savet dre urz Yann V da veza re vihan. An Ao Poullaoueg, person Kastelnevez eus 1879 betek 1891, a zivizas he diskar ha sevel unan all brasoc'hik, ha kas a reas e zonj da benn.

Glaç'hag bras o devoe ar barrezioniz o welet o japel goant o vont d'an traon, hag he zraou kaer o vont etre daouarn an estren. An aoter vras a voo gwerzeta da barrez Ploudiry. Ar skeudennou koz hag an aotriou bihan a yeas anafañ hag ahont. Ne ion e Kastelnevez nemet eur skeudenn eus ar japel goz : hini Sant Yann avieler.

Warlene, eo bet kaeraet c'hoaz tro-dro d'ar japel : gant nerz-kalon, an nevez. Koant meurbet eo e gwirionez, daoust m'eo re vistr darn eus al labourou graet war he zro. Pignat a ra etrezek an nefñv, skafiv evel peñden ar pardonner a deu enni da zigeri e galon d'an Itron-Varia.

Ar peoch'hag ar zioullder a ren endro dezi, daoust m'empañ-hi tost da gér. En dro d'ar japel ez eus e-leiz a wez, ha da zeiz ar pardon bras ar berc'hirined a gav brao mont da zisheolia e skeud ar gwez bras a ra eur vall da vont etrezek kér.

Warlene, eo bet kaeret c'hoaz tro-dro d'ar japel : gant nerz-kalon, an ao, chaloni Lespagnol, dean Kastelnevez, en deus peurechuet ar japelig digor, savet e kichen ar japel vras, war al leurenn, evit ma chello an holl berc'hirined heulia ésoch'an oferenn da zeiz ar pardon bras, evel ma vez gréter Follgoad a bell zo, hag e Santez Anna ar Palud.

Izeloc'h, e traou an dorgenn, e weler ar ster-Aon o ruiilha e zour skler bag arc'hantet dindan ponchou milin ar Roue. En dremmwel, etouez ar gwez hag ar glasvez, emañ maner bras Trevarez ha reier uhel Laz...

Dirak seurt taolenn, bras ha peoch'hus, eo ès degas war ar muzellou ar bedenn da Zoue ha d'ar Werc'hiez leun a vadelez. Eun taol lagad dudius eo lvez evit kement den a oar saouri ouz kaerderiou ar bed krouet gant Doue.

K. B.

2

ER FOLLGOAD OUN BET

Savit ho mouez, en em jalist, grit freuz kement ha ma karot, ma chommit hoc'h-unan da youch'hal ha da hopal, ha goude ma vefe holl gwiriou ar bed eus ho tu, ne vo ket gréti muioch'a van ouzoc'h eget na vez gréti ouz eur c'hi oc'h harzal ouz al loar epad an noz :

« Eun neudenn ne grougo den ; kant neudenn a ra kordenn. »

Eur beradour, da belec'h en ay ? Met beradour dour o kouenza a vilierou a lako ar ster da zie'hlanha hag a ray martez eur reuz sponthus...

Ar gatoliked a zo paet evit anaout mat ar wirionez-se. Mar deo bet re alies, en ameriouer tremenet, lammet diganto o frankizou, n'eo nemet dre m'int chomet, kals re, da skoazia ha da dorta en o chorn-tro.

P'en em reer preñv, n'eus da c'hdal nemet beza fastret dindan an treid...

Kaer o deus an deñved blejal truezus, ee'h echuont ato war stal ar c'higer !

A drugare Doue, a nevez zo eo cheñchet an traou. Deuet ér da gompren eo o'ch en em voda e vezet kreñv hag e roer ar vouez da glevet.

Ar bodadegou bras bet gréti etre an daou vrezel hag abaoe, o deus laket enebourien an Iliz da grena ha da gila en o mennoziou fallakr : chomet eo bet ganeomp hor relijiuzed hag hor skolioù kristen.

Ha koulskoude, n'hon eus ket hor c'hoant, pell a'chano zoken !

Evit hen diskleria a vouez uhel da benn-renerien ar vro, eo ez omp ét d'ar Follgoad, d'an eil sul goude Pask, a vilierou, eus an Arvor hag ar Gouer, eus pevar c'horn Breiz-Izel. Morse, marztez, plasenn vras an Itron Varia, ken darempred koulskoude da zeiz ar pardon, n'he deus gwellet kement a wazed hag a verched dastumet warni asamblez. Eur mor a dud, eur bobl diniver eo en em starde en dro da japel ar gurunidez, en urz vat hag e peoch'h, an hevelep bolontez en o ch'reiz : ar volontez da gaout eur frankiz wirion evit o skolioù hag hep dale.

Gant komzou helavar meurbet, kouls e brezoneg hag e galleg, ar brezgerien o deus lavaret ar memes tra e doareou disheñvel :

« N'omp ket tud a vrezel, na tud a freuz ; en em vodet omp, nann evit difenn hor skolioù kristen, rak ne glasker ket o zenna diganeomp, met evit gouleñn peadra dezo da veva hervez al leaded. N'omp ket, ni katoliked, frañsizien eus an eil pe an trede troc'h, met frañsizien evel ar re all. Aet omp skuiz o tougenn ar zamm, skuiz o paea diou wech ar skol, skuiz o chom da chlaouri e traon an ti. N'eo ket sikourion nag aluzennou na kalanna eo a fell deomp kaout, met hon lod eus archant an holl evit keleññ hor bugale, hervez hor feiz hag hor frankiz. Ar frankiz ha ne dalv nemet d'ar re binvidik n'eo frankiz ebet... Awalc'h a bro-mesaou hag a gomzou gouullo, eme Andre Pronost : obouer eo a fell deomp ! Eur frankiz hep justiz n'eo mui eur frankiz ! Kousto eo a gousto e rankomp kaout justiz en holl bazennou an deskadurez : evit hor bugale, evit ar vistri-skol, evit ar gerent... »

Komzou ker pouezus, lavaret hag azlavaret, hep kasoni, en eun doare ker reiz, ne c'hellont ket mont gant an avel... Aspedi a reer an dud e karg d'o dastum piz ha d'o c'has betek ar gouarnamant, en eur rei dezañ da anaout ne c'hellomp mui gouzañv pelloch'an dislealed gréti deomp.

Prest omp da vale dorn-ha-dorn, ha betek penn, « war ar arok ato, evit ar vro, evit ar skol gristen, evit hor bugale », evel ma chouleñn diganeomp ker c'houek e brezoneg, hon aotrou 'n Eskob Fauvel, en eur echui.

O saludi an Itron Varia, abarz kemper hent ar gér, hon eus erbedet dezi hor reketou, ha goulenet diganti belilha war hon distro.

L. B.

3

Sant Loeiz-Vari a Vontfort

En dizro eus Rom, Loeiz-Vari a deu adarre da Boitiers, hag a vec'h diskuit e kemer hent Breiz-Uhel.

Eun ehan a ra da genta e Menez-Sant-Mikél, an abati brudet, d'an 29 a viz gwengolo 1706, evit lakaat e la-bour dindan skoazell an Arc'hel.

Nebuet goude, emañ en e famili, e Roazon, evit ar wech kenta abaoe m'en deus kemerent hent Paris, kloareg yaouank er bioavez 1693. E eont, an aotrou Robert, a chouleunn digantaf kemer eur pred gant e gerent : « Ya, emezañ, gant ma c'hellin ive pedi va migoneñ ! » — « A dra sur ! » a responder dezañ. Ha d'an deiz merket eo leun an ti a beorien.

Eur wech all eo pedet da brezeg e chapel leanezed ar Ch'halvar. Leun mat eo ar japel. An tad laouen a zoñj c'hoari eun dro eus e zoare d'an dud-se ha n'int diredet nemet evit klevet eurmission brudet.

Kaout a ra deoch', emezañ, emao'h o vont da zelaou eur prezeger dispar, eun den dreist ! Ne brezegin ket ! Ne rin nemet va fedenn, kalon ha kalon gant Doue, evel ma rafen va unan-penn em'hambr. »

Daoulinet e kreiz ar bobl, e ra neuze e bedenn : gwelloc'h eget eur brezegenn oa, rak, ouspenn klevet, an dud-se o doa ive desket pedi.

Goude Roazon, setu an Tad e Montfort-la-Cane, hirio Montfort-sur-Meu. Pirc'hirañ e ra war lec'hioù e yaouank. E zoñj hag e spered a ya dioustu d'e vamm-magerez, « la Mère Andrée ».

Abaoe Poitiers, an Tad Montfort en dos Freret pe Vrendeur ouz e heul. Ar Breur Mathurin eo a voe karget da chouleunn lojeiz evit daou « zenig paour », en an « Doue. « La Mère Andrée », pa n'anavez ket ar ch'hasker-barra, a gas anezaf da beuri da lec'h all. Eur paour eo a zigemeras etiañ anezo o daou, o ramañ ganto e vara du ha kolo e wele... Araok pell en deus an ostiz anavezet an Tad Montfort, hag en deiz warlerc'h emañ ar c'heilou o redek dre ar vr. Paourkéz « Mère Andrée » ! Daeiou druz en he daoulagad, e teu da gaout he mabig, evit e bedi hag e aspedi da zont betek he zi. Mont a ray an Tad da gemer eur pred ganti; araok avat, he devezo bet eur gentel !

« Mère Andrée, karantez ho peus evidoun. Bexit ive karantez evit an nesa. Ankounac'hait an aotrou Grignon, soñjij e Jezuz-Krist, rak Héni eo rankit da welet er beorien ! »

E dinan eo krog ar mision, ha galv a zo kaset da Loeiz-Vari da zont warzikour.

Eur wech c'hoaz emañ o vont da c'hoari eun dro gaer. E vreur Jozef a zo eno beleg ha manach e ti an Domnikaned : karget eo eus ar zakreteri. Loeiz-Vari a zo deuet eur vintinvez evit lavaret e oferenn. Anaout a ra e vreur raktal. Hemañ avat ne wel ket piou eo ar beleg paour a zo dirazaf.

« Va breur karet, eme Loeiz-Vari, ho pet ar vadelez da rei din peadra da lavaret va oferenn. »

Feuket da veza bet anvet « Breur » evel eur breur lean, e tegas hemañ an dilhad oferenn distera.

Goude an oferenn, Loeiz-Vari a lavar adarre : « Dalchit evidoun, va breur karet, an hevelep dilhad-oferenn abenn warc'hoaz. »

Re eo en taol-mañ, ha kounnar en-nan, an tad Jozef da gentella ar Breur Mathurin : « Lavarat d'ho mestr e vezan anvet Tad, ez oun beleg, e prezegan, e lavaran an oferenn hag e se-laouan ar ch'ovesionou ! »

Goude kreisteiz, e kav adarre an tad Mathurin e kér, ha 'm eus aon, eo chomet ar zoñj war e spered. C'hoant en deus da anaout aon ar beleg divergent. Ar breur Mathurin a glaskas kuzat da genta, met krog ennaf ar c'hoant-c'hoarzin, e rank dizelei ar guziadenn...

« Met, va breur eo neuze ! » eme an Tad Jozef.

— Moarvat », eme ar Br. Mathurin. D'an deiz warlerc'h, Loeiz-Vari a respont, gant eur mous'hoarz, da rebechou e vreur : « Perak e klemmit ? Lavaret am eus deoch' : va breur karet. Daoust ha ne doc'h ket ? Daoust ha gellet a rên kinng deoch' eur merk teneroc'h eus va charantez ? »

Er mintin-ze avat, Loeiz-Vari a wis-kas kaera dilhad oferenn ar manati.

Y. TRANVOUEZ, S.M.M.

KANTIK EVIT EURED-AOUR EUR BELEG

Alies awalc'h en hor parreziou, a drugare Doue, e vez tro da lida gouel hanter-kant vloaz eur volegiaj. Paotr Treoure en deus bet ar vadelez da zevet ar chantik-mañ a zinec'h meur a strolled-kan da aoza ar gouel.

I
Elez hag Arc'hel eurz,
gant ho telennou dudius,
c'houi laka da dridal an nefvou.
O ! deuit en-dro d'an aoter,
da Jezuz ha d'e zervijer,
da gana war ho kaera toniou.

DISKAN
Mil bennoz, Jezuz, Salver mat,
vit beza 'pad hi amzir
miret deomp hor pastor, hon tad,
da zevel ouz an aoter.

II
O Jezuz, c'houi 'zo ar Gwir Hent
a gas da vro eurus ar Zent.
D'ar pastor a heullas ho roudou
epad hanter-kant vloaz sonet
o verka 'n hent d'e holl deñved,
digorit frank dor striz an nefvou.

Autre da voula
Kemper, 9 a viz mae 1930
J. COTTEN, vikel-vras.

III
O Jezuz, c'houi 'zo, c'houi hepken,
Mestr ar Wiriñez da beg den.
D'ar pastor a rannas hep paouez
deomp holl ho komzou eternel,
kenteliou sakr an Aviel,
ro-it an taïva eus o frouce.

IV
O Jezuz, c'houi 'zo deomp iwe
Rutes dreist-natur hon ene.
D'ar pastor a car dre ar bedenn,
oferenn ha sakramañchou,
skuñh buhez en hor c'halonou,
ro-it ho kras, ho kloar da viken.

V
Ha pa vezox sonet dezañ
an eur da gwitañ ar bed-mañ,
selaouit, o Jezuz, hor pedenn,
gant holl drugarez ha kalon :
evel gwechall d'e Zant Patron,
ro-it dezañ kaera kurunenn.

PATR TREOURE

TINTIN MARIANNA

HA TONTON PAOL

Eur pennek a zen oa tonton Paol: p'en deza sanailhet eur zoñj benak en e benn, e tal'che mort evel ar brennig ouz ar reier. Nann! N'oa netra da ober dezañ, ha selvui ma veze enebet outan, selvuioc'h e tire-zone hag e tal'che penn.

Eur penn-mul a zen, setu petra oa tonton Paol!

E wreg a oa ker gwaz all, ma n'oa ket gwasoc'h! Petra gleve tonton Paol gant Marianna, pa stage teod houman da lavigat! Skrijus oa he c'hlevet, hag he zeed a droe evel eur wenterez, fin ebet dezi da ragachat.

Tonton Paol avat a ré nebeut a van, daoust ma klevet alies e bater war bep seurt ton. « Set' amañ eur pen-mul a zen! » a lavare tintin Marianna aliesoc'h eget bemdez, hag abaoe pell 'zo, — va Doué! abaoe ma oant dimezet hag an dra-ze n'e ket dech' e oa, pegwir e oa tre-menet daou-ugent vloaz abaoe! Tro a gave alies d'hen ober vat, rak pa lavare pig Marianna, Paol a lavare bran.

Kement-se ne vire ket outo da veza diaouzen eus ar re wella ha da labourat a laz-korf en dro d'o atant. Istoriou farsus a c'hoarvez ganto alies, ha pep hini neuze a rikle en e goch, tonton Paol en e benn-mul, ha Marianna en he frezegennou.

Maro oa o c'haez koz, maro gant ar gozni. Aet oa betek m'he doa gellet mont! Eur spontaih oa deuet da veza gant he lost hir, he ch'ostennou hag a zegas da zoñj eus gwagennou ar mor, he mouz et tanio ar reum enni, eun diwesker moan hag hir, dislveyet, diwesker eur c'haval kentoch.

Maro oa bremañ, ha ret oa kaout unan all en he flas.

Evit mont da brena eo e tegouez tonton Paol en e leur, deiz foar ar c'hezeg e Landivisio. Gwisket en doa, war e zilhad all, ar jupenn c'has, a roe dezan trez eur marchadour-kezeg, eur jupenn hiroc'h war an aroak eget an adrefiv, hag a ziskenne eus eun tu betek e zaoulin, hag eus an tu all betek e vorzed... En dro d'e chouzoug, eur mell fouet.

— Petra an diaoul emañ en da zoñj ober gant da fouet? Chesus! Daoust hag ezomm az pezo eus da fouet evit degas d'az heul eur gazeg koz, maro ar friantiz enni pell 'zo! a chrosmolas Marianna.

— Abalamour m'am eus laket em fenn ez ay ganen va fouet! Ha ma n'am bije ket bet ar zoñj-se, az pefe hen roet din da-unan. Set' amañ unan avat a glask lakaat he fri el lech' n'he deus ezomm ebet d'hen ober! D'ar foar ez an pe ne dan? Ya! Ha va fouet a yelo ganen, intent a rez, va hini goz!

— Ya! Ya! Rak n'oum ket bouzar! Da vihana, hep fouet pe gant fouet, degas atao ganez eur gazeg vat, hag unan wenn, rak emgleo hon eus grët war ar poent-se! Na zell ket ouz hanter-kant lur evit kaout unan wenn!

Paul a zistroas en eun taol etrezek e wreg, sounn war e gilhourou evel eur c'hilleg:

« N'az peus ket seller ouzin aroak hirio! Doare a veze warnou da lakaat hanter-kant lur ouspenn ar priz, marteze? Degas a rin ganen eur gazeg wenn, pegwir emañ va zoñj hen ober, met ne lakin ket eul liard ouspenn ar priz dereat. N'eo ket avat abalamour da hanter-kant lur, met abalamour m'emaoum e giz-se! Klev houman, petra 'lavar! Eur

bragez a zo ganen, ya pe nann? Serr da veg neuze, ha kerz da rei boued d'ar pemoc'h!

— Ha tonton Paol d'ar foar, hag en hent!

An heol dirak e fri da vont; da zont endro her c'havo adarre dirak e fri.

Met kazeg wenn ebet ne zeue gantañ, nag hini rouann, na yell, na du! Kazeg oa tonton Paol o tont d'ar gér, ha kement-se dre ma n'en doa ket diskroget eus hanter-kant lur.

— Gwelet mat a rez koulskoude, eme ar marc'hadoù, eul louarn anezan, en eur dremen e zorn war dailher eur c'hagn goz; gwelet mat a rez eo eur gazeg reiz, hag unan wenn war ar marc'had! Bez dinoc'h, ne sponti ket anezzi! Ac'hanta, taol kant lur all, hag az pezo anezzi!

— Na mutoc'h, na nebeutoc'h! Va friz am eus lavaret, hag eno e chomin!

— Alato! eme ar marc'hadoù. Selaou, tonton Paol! Pegwir eo c'houri eo, hag e ouzoun e vo ar gazeg etre diaouarn eun den mat, e trochan ar berenn dre an hanter. Hanter-kant lur c'hoaz, hag emañ deoc'h ar gazeg!

— Nag hanter-kant, na kant, nag eul liard ouspenn, pa lavaran dit!

Saig al Lour, hag a oa war al lec'h, ne jomas ket da varc'hata: « Dao, va den! Hennez eo da briz! Va hini-me eo iveau! » Hag ec'h astennas e zorn: grët eo ar marc'had. Al loen hag an den a gitaañ ar blasenn.

Tonton Paol a yeas kuit ive warzu ar gér, hep ioan, gant e fouet hepken!

Petra glevas gant Marianna! Eur bern traou!

— Pebez darzod! Lezel eul loen evit hanter-kant lur! Ma n'eo ket eur vez! Eur gazeg vat, sur oun, hag unan wenn c'hoaz! O! Na ret eo beza diot, ha kaout ar spered d'hel lavaret din c'hoaz!

Ha Marianna a zoroche... Tonton Paol a gounnare, hep gellout lava-ist ger, r'a voo diskartet gant Marianna he c'harrad imor, e chomas a zav, ha tonton Paol a grogas d'e dro:

— Ya! Mat eo! Hag am bije d'hen ober en dro, her grafen evelse. Hag e veze an diaoul ha te o klask miret, e kollec'h hoch amzer! Eun dra lakët em fenn a zo em fenn, ha ne da ket kuit war niñ evel eus da benn-te, digor evel eun tour d'ar pevar avel. Degas ar zoubenn war an daol!

Echu ar c'hogad evit an taol-mañ, en dro d'ar zoubenn!

Goude an eost, Marianna a c'houlennas digant tonton Paol mont d'ar vilin gant eur zac'had gwiniz, evit kaout bleud d'ober krampoez.

Met penaos en em gaout eno? Ar vilin a oa pell, ha ne oa kazeg ebet atao en tiegez.

— Mont a rin, eme donton Paol: war va c'hein ez ay ganen ar zac'had.

— Petra? n'emaout ket mat! Ober sez kilometr gant kant lur war da gein, d'an oad az peus:

— Ya! Gwelet a ri!

— Gant an tommader a zo! Da zod out et 'ta! Selaou, kerz da gerc'het kazez vorian Fafich an ti all.

— Da zutal gant Fafich an ti all hag e Vorian. Lavaret am eus dit e teuio ar zac'h ganen war ar c'hein!

— Kemer ar garrisell neuze!

— Karrigel da unan! Serr da veg ha lak da vilin da ehana! Ar pes am eus lavaret a vo grët; ha bremañ diaoust, ha nann da choude!

Amzer da rikla e dreid eus e vontou-kead en e vontou-ler, edo ar zac'had gwiniz gwintet war gein tonton Paol, hag en hent.

Pesked fresk...

...ha breman Diskuiz

Satordistac'h! Pebez tommer! An heol a zev; ar c'hellienn daonet a deu da illiga e dal da donton Paol, a ziruill ar c'houezenn en e zaoulagad. Ha pouiner ar zach!

Ya! Pounnara atao, a c'hoasmole tonton Paol etre e zent, d'e zach. Ne dalv ket ar boan dit kouskoud! En hent emaoout ha d'ar vilin ez i!

E zach hag heñ, heñ hag e zach, setu anezo o daou krog ha krog; unan anezo a ranko plega, met n'eo ket tonton Paol eo!

An hent a oa eun hent treuz ha don, kleuzet etre ar cherreg, ha war grec'h. Bep an amzer, tonton Paol a ranke chom da ehana, da harpa e zach hag e gein ouz ar reier, hag ar roch a zispenne ar zach! Diskuizet ar paotr, e loc'h adarre betek ma c'heille mont.

Skrignal a rẽ e zent: da benn ez afe kousto pe gousto. An eonenn a zave breman warnañ...

Outafñ e unan e komze: « Gwelet e vo piou en do ar ger diweza! Pen do laket en e empenn (d'e zach eo e komze) e ranko plega, e plego. Plega a ray, m'hen tou! Ha neuze e teuio an imor fall anezan, ha ne glasko ken va gwaska. Neuze ne bouevo ket muioch' eget e bouez! »

Ya, feiz! Setu ma tegouez ar pez a c'hortoze...

Goudé pemzek ehan, harpet ouz ar c'bleuz, tonton Paol a gred en deus e zach' pleget dezañ. Pouenza a ra nebeutoc'h.

« Achanta, eme donton Paol, ouz eun den eveldoun ne dalv ket ar boan enebi! »

Hag ar zach a bouezas nebeutoc'h c'hoaz. Tonton Paol a dride gant ar blijadur. « Setu petra eo kaout imor ha bolonitez », emezan. N'eus nemet va hini goz hag a c'heille derc'hel ouzin. Eus sac'hadou gwiniz hag all e teuan a benn. Hemañ avat a zo laket en e renk! »

Ha tonton Paol a yē buanoch' buana, skañv e ziwezker evel re eur paotr yaouank. Fouge a zave ennañ; gouest oa c'hoaz d'ober eur seurt beaj!

— Ma vije bet tud war an hent! Nag o defe dispourbellet o daoulagad! »

Met an hent a oa eun hent distro ha ne wele Paol nemet laboused en dro dezañ. Eus ar re-mañi avat e oa kals, filiped ha pinted dreist-holl...

D'an ampoont, trouz eun den o vale a zavas etre 'kein tonton Paol. Hag eur vouez a you'has:

— Hep, va den, n'emaout ket mat!

— Sell! Sell! Set' aze unan hag a zo mantrret ganen!

An den a dosté buan, berr warnañ.

— Petra an diaoul, emezan! Dre amañ emañ ar c'hiz da hada hep trei an douar?

— Petra? Petra ho peus c'hoant da lavaret?

— Sellit war ho lerc'h! Eur c'hilometr a zo emaoch' oc'h hada gwiniz! Toull eo ho sah' evel eur c'hrourer!

Tonton Paol a zistroas neuze. Hag e welas eur riblennad gwiniz a echue e kichen e voutou, hag a dile mont pell, pell, diouz gwelet al labous ed en eur renkennad a-hed an hent.

Lezel a reas e zach da goueza hag e welas ne zalc'hé mui nemet eur guchennig greun.

Malloz! Lian ar zach n'oa ket eus ar re nevesa. Ruzet ouz ar reier hep ehan, e oa breman roget e meur a lec'h. Hag ar greun en em zile er mèz, goustadik, goustadik.

Petra da ober nemet distrei d'ar gér? Setu ar pez a reas. E winiz a vele malet en eur c'hiz nevez. Warlerch' e vleud avat e c'heille sutal!

Paourkéz den! Pa erruas ar gér, paotred ar zabad n'o defe ket grët muioch' a jolori warnañ. Klevet a reas adarre e bater gant Marianna, betek ma voudinelle e ziskouarn.

— O! Penn an diaoul! Goudé ar gazeg, setu zach'had gwiniz! Petra eo beza pennek ha penn-mul!

Tonton Paol, hep lavaret ger, a lezas ar gorventenn da dremen... Aet e dreid en e voutou koad, e komprens war an taol en doa grët ar pez a oa da ober. Setu m'en em lakas da youch'hal, da skei war an daol gant e zorn serret en eur zerc'hel da lavaret en doa grët ar pez a c'houenne ar skiant vat. Boulc'hurun! Hag e vele da ober a nevez, hen grafe heñvel.

Pedi a reas eta Marianna da glochal nebeutoc'h, rak hi eo a oa penn-kaoz d'an darvoud: daoust ha ne diefe ket beza taolet evez kals muioch' ouz stad ar zier, e lec'h ragachet evel naontek pig ha kement a vrini!

« Peoch! eme donton Paol. Lak ar moraïh war da veg hag ouz an nor, hag eomp da gousket! »

J. SEITE.

GWEZ AVALOU BREIZ

Dindan bannou an heol kluar
setu ma tihun an douar:
miz MAE a deu da gas, en dro,
buhez, plijadur, choarz er vro.

Ouz skourrou gwez avalou Breiz
ar pintiged a daol o geiz;
warlerch eur goañvez a repoz,
ar gwez 'deus gwisket o zae r̄z.

Na kaer gwelout war ar mēzion
eun hevelep mor a vleuniou,
tener o liou! Ouz pep delienn
ar gliz a stag eur berlezenn.

Heol Breiz a zo sorser: eun deiz,
ato fresh ha flour evel sez,
ar vantell roz a dro e glaz,
ker primm hag hirio da warehoaz.

Bremañ e stag ouz pep gwezenn
eul liou eus ar ganevedenn:
frouez glaz, rouz, roz, melen, ruz,
a lintr etouez an deliou druz.

Na chouek c'houesa, el liorzou,
alan vat ar gwez avalou,
poket dezo gant an avel,
he skign dre zouar Breiz-Izel.

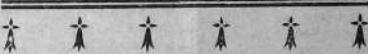
Ar frouez, azo, vo kutuilhet:
ar chistr melen a vo skuilhet
er picherou; ha levenez
a zeuy d'e heul en tiegez!

Kanomp da Zoue trugare,
evel ma tie gwir bugale
diskouez o anaoudegez vat
e kenver madelez o Zad.

U. P.

GWECHALL E KERWENN :

kerent, broiou, lavariou

A fors da glevet anaoui kement ha
kement all a dud, ar vulale vrasa a
c'houlenn sklerjenn diwarbenn o ch'
rent. Anaout a reont, ouspenn tad,
mamm, tad-koz, mamm-goz, breudeur
ha c'hoarez o zud, kendirv ha kenit
tervez'd diniver... Ast pelloc'h avat, ne
welont ket skler nemeur. Perak pokat
da gement a dud eus pep bro? Pe
seurt kerent int?

O mamm hag o zad-koz a ziskouez
dezo a nebeudou penaos ha perak o
deus darempred gant an eil rummad
hag egile.

— Da genta, eus kostez ho tad, Doue
re bardono, eme Soaz:

e c'hoar, Mari, dimezet gant va breur
e Gwiklan; eun doullenn hor boa gret.
Ar vulale, eno, a zo evel breudeur
deoc'h pegwir o'ch bet savet asamblez.

e c'hoar, Anna, dimezet gant ar Pro
nost, e kostezioù Lesneven.

e vreur, Saig, paoc'h ar marc'hou, et
bremañ da vro-Gerne; anaout a rit eno
ivez kendirv hag eur geniterv.

e vreur, Herve, beley, hag a zo bet
kure en Enez-Eusa: d'aset en deus
meur a zañvad d'e nizien. Marvet eo
koarz e Konk-Leon.

Larkoc'h eget ar rummouze, ar fa
milhou a wel alies eo dre abeg ho
tad-koz, « Lanhouarne », ar Paganad
bihan. Dre e c'hoarez, e talch'omp
d'ar familhou Kervran, ar Meur, Lu
gern, Teoden, Peden...

Setu ar re dosta. Gant o bugale ha
bugale-gaer e reont strolladou tud dre
a vro!

Evit kostezenn ho mamm, tad-koz a
lavaro deoc'h an diverra. Ha Per da
zisplega d'e dro:

N'ho peus ket anaovet va daou
veur, maro yaouank: unan, skri
igner war an hent-houarn, en dia tri
bloaz war 'n ugent.

Eus va femp c'hoar, diou a zo lea
nezed e kouent Kastell; diou all a zo

marvet abred. N'ho peus anaovet ane
zo eta nemet Anna, o koza e bourc
Sant-Servez.

Anaout a rit ayat ya breudeur beo:
Lan, chomet e ti va ch'avel; Fañch
e Gwikourvest; Yvonig, et e Treger.
Muioch' c'hoaz ec'h anaovet o bugale
a zo contr ha moereb deoc'h, hag o
bugale vihan, niverus meurbet.

Dre va gwreg, Doue r'he fardono,
ha dre va c'hoarez-kaer, hon eus da
rempred gant eur mor a dud...

Hag e chom c'hoaz kals kerent all.
Va mamm a oa eus eun torrad a choue
zek. Unan eus he breudeur, Per-Yann,
sder betek e zaou vloaz ha pevar
argent, a zacl'has heo-buhezel liammou
ar gwad etrezzomp-ni hag ar familhou
Pinvidig, Balkon, Meudeg, Kongar, Ker
biriou...

Kals re all a zo evidoun-me, a lavar
Per. Hogen, evidoc'h-c'houi, int et
merz a gerent. Ar re goz dreist-holl eo
a zacl'h evesle ar gerentiaj. Derch'el a
reont ived ar vignoniaj gant amezeien,
filhored, mevelien... en doare m'en em
gaver da veza evel unanet dre ar vro.
Al liammou a ch'ell beza laosk pe
start: talvezout a reont bepred da
laouenaat ar vuhez, da rei skor d'an
ezommeg. En hor Breiz e vez gwelet
kendirv ar pedervet da veza e giz kar-tost.

Paeron ha maeronez a zacl'h ived da
filhou ha filhored, ha zoken da vulale
all ar familh. Pa 'z aimp da lavaret
« bloavez mat » da Herve, hemali a
roio bara-mel ha kouignou da bep
krouadur, hag eur gwenneg; d'e filhou
e roio daou d'an nebeuta...

Eur gerentiaj ker frank a deu da
veza evel eun emgleo strezomp war ar
mēz. Netra kaeroc'h! Startoc'h ec'h en
em harp an dud; muioch' a nerz kaon
a vez; gwelloc'h e komprez pep nini
ma zevez: evel eur mili en eur jadenn,
ma vez fall e ray gaou ouz ar jadenn
abez.

It da vale bro en cun tu pe du: dre
holl, c'houi a gavo kerent. E ch'ellit

mont da foar Vark, pe da fear an Nech, pe d'ar fear Yen, ...da bardona da Lambader, ar Folgoad pe Rumengol... e nep lech' ne vezot na kollet na divroet. Gant tud hag a zo kar deomp, e teskot ar giziu, al lavariou. Fa gomzo an Tregeriad eus ar beure, anoued, ar c'helorn, gwastell... ni a car kompreñ ar mintin, riou, ar zailh, kouignou. Pa lavar ar Paganad : « nont war laez » ha « boujant eo », ni a ouezo eo « sevel d'ar zoller » ha « seader eo ».

Evit an doareou da gonta, a bep s'urt, n'eo ket fall kennebeut beza kelenet.

Ar muzul implijet ar muia, kompreñet an holl labourerien-douar, eo an « devez-arat », da lavaret eo an dachenn eis da arat en eun devez : tri-ugent paz treuz war gant paz hed. Ar paz, pe an ero, a ra ledander tri bommal-alar.

Evit tachenou bihanoc'h, e vez kon-tet e meur a zoare : an hanter devez-arat, ar c'hat-douar, ar mil faz (chouec'hvet lodenn eus eun devez-arat).

E bro-bagan, an dud o deus geriou evelhen :

ar « bevarenn », hag a zo an eizvet lodenn eus eun devez-arat ;
al « lodenn-varr », an ugentvet... ;
an « arbrijez », an daou-ugentvet... ;
ar « paizad-melchen »...

E Treger, ez eus muzulioù disheñvel :
« douar eur boezzañ-hed » a zo an devez-arat ;
tud lodenn eus eun devez-arat ;

« douar eur rennad » a zo diou wech brasoc'h ;
eur « palefarz » a dalv diou rennad ;
hag « eur zamm » a dalv daou bal-faz... ;

komz a reer iveau eus eur « gordenn-douar » a zo ar pevar-ugentvet eus eun devez-arat.

An doareou nevez da gonta, hervez ar galleg, a zo kompreñet gant poan, a-dreuz zoken gant meur a hini. Kouls war ar mèz hag er Bourkou, er fosiou, ar muzulioù e brezonig a dalvez evit pep tra.

Evit un arc'hant, al liard a zo peuz-ankounac'hét Kavet e vez peziou « eur gwenneg », daou wenng, peziou ar-c'hant a zek gwenneg, pevar real, eiz real, hag ugant real, anvet iveau lagadejen ; peziou sour a zek lur, ugant lur, kant lur.

Ar c'hoiz a jom da gonta dre real, skoed. Eweise, pa lavar ar Gall « 2

francs », ni a lavar eiz real ; « 2fr 60 » a zo dek real ha daou ; « 60 francs », ugant skoed. Evit « 145 francs », ni a lavar pemp lur ha seiz-ugant ; « 151 francs », pevar real war hanter-kant skoed.

Ar metr a zo anavezet. Kouliskoudo evit diskouez hed an traou, kalvez, govellour ha labourer gomzo atao dre « droatad », « meutad » (daouzek meutad a zo en eun troatad), « linenn » (daouzek linenn en eur meutad).

Ar « walenn » a dalv da vuzula ar mezer, al lian... Evit eur gordenn ganañ, ar « gourrad » a ya eus an eil d'egile pa vez astennet mat an divrez'h.

Pa z' eer en hent, al « leo-vale » a c'houllenn eun eur, hep kabalat.

Al litr a zo iv.z anavezet, skler eo. Hogan ne gomzer peurliesa nemet eus « ar pod, ar veid, ar jopindan, ar douken ». Gwir eo, ne ever nemet lez ha dour feunteun ; d'ar gouelioù bras hepken, eul lonkad gwir pe hini-krefv.

Souezet oc'h gant ar geriou disheñvel ? Muioch' ch'hoaz gant geriou ha ne lavaront ket ar memes tra e pep lech' ? Petra fell deoch' ! Ar c'hoiz eo ! Gwasa-a ze d'an dud estren !

Ar brezel diot, grët a bell zo d'ar yez, a zo kabilus. Pegwir eo bannet ar brezoneg eus ar skol, a vez skrifet nebeut. Ne anavezet ket ar reolennou gomz... Setu perak e sav kemm eus an eil korn-bro d'egile.

Evelkent ar brezoneg a gendalc'h. Adalek Lok-Maze penn-ar-bed betek Landreger, ar yez koz a zo rouanz en ti, er marchad hag er foar. Galleg a vez desket : ret eo ! Met ar brezoneg eo yez kenta Bro-Vreiz. Diwan a ra ma'z ént, o sellet our ar berv a oa gant al labourerien a bap micher a drevelle edoug an deiz wardo milin, douar ha tiegezioù Fañchig, ar julod savet pinvidik e berr amzer. Arabat souezet eto ma'z é un teodou flour en dro. N'heller ket ober skoulmou war deod an dud : pa vez avel eo nizat, pa vez eodou ge godona, ha pa vez dour eo malta.

Zoken tud gouiziez a zo staget da studia hor yez : kaout a reont enni gwirzou eur bern geriou implijet dre ar bed. Hor brezoneg a zebiant evelse beza unan eus ar yezou kosa implijet dre ar bed...

Ma klev eun darzod o lavaret : « beza desket a zo komz galleg ha dilezeñ ar brezoneg ». Per ne zale ket da ziskouez ar fazi : « Berniou tud zo ha ne ouzont ket eur ger galleg, e Bro-Zaoz, en Itali, en Indez... Deskadurez bras o deus evelato... Hor brezoneg a zo iveau eun deskadurez, muioch' zoken : eum teñzor. Barrekoc'h omp eget kala aotrouien en dro deomp, rak ni a oar petra lavarent, int'l ne gomprenont seurt en hor ch'hoazou »...

Dalc'homp start d'hor brezoneg !

H. GREFF.

Fañchig Kideller, deuet pinvidik dre zineziañ tenzor e dintin goz, en deus eskemmet ar walenn-bromesa gant Soazig Maner-ar-C'hoad. Prenet en deus ar Maner a leve, hag e goudeze da bournen e Kerne. Emañ degouezet adarre en e diegez koz, e Kerurugeg.

Ar chenta tra a reas Fañchig, eur wech distro d'e barrez, eo dianneza diouz Kervrugeg, ha dont da jom d'ar vourc'h. D'ober petra e vele chomet da veva e serr e vreur-kaer, pa n'oa ket evit sellat eun outañ ken, abaoe al laeroñsi divalo en doa hennez klaskec'h obér diwar e goust.

Echu gantañ da ziloja, ez eas ar paotr d'en em glevet gant eur mestrialbourou diwarbenn ober eun tammoù kempenn da Vaner-ar-C'hoad, d'ar c'harrdiou, d'al labou, da grevier ar zaout. Hag ar vilin 'ta, nag a draou a oa da lakaat e stad vat war he zzo : an doenn, ar vein-milin, ar Rañvillou dic'hallout da zerc'hel an dour-laer, riblou al lenn deuet da veza heñvel ouz eur zil goz foranet...

Nebeut amzer goude, tud ar barrez a estlamme, dre ma teuent ha dre ma'z ént, o sellet our ar berv a oa gant al labourerien a bap micher a drevelle edoug an deiz wardo milin, douar ha tiegezioù Fañchig, ar julod savet pinvidik e berr amzer. Arabat souezet eto ma'z é un teodou flour en dro. N'heller ket ober skoulmou war deod an dud : pa vez avel eo nizat, pa vez eodou ge godona, ha pa vez dour eo malta.

Gant an sour a jome gantañ c'hoaz goude beza past e holl zleou, Fañchig a lakeas sevel eum ti nevez evitañ, eus tiegezeg a bemp pe c'hoec'h devezer-arat, rak fellout a ré gantañ kenderc'hel gant micher e dud a viskoaz. Evelkent, ne fille ket dezañ ober re vrax krabhanad evit c'hoaz : diwezatoch' e krogfe larkoc'h, ouz ret, da rei labour d'al laboused en doa fisiañ da welet o vont en e neiz, hep gortoz re a vloaz-veziou...

Kals eus amzer Fañchig a veze implijet bemdez o teurle evez ouz an doare-labourou a veze grët dezañ : lagad ar mestr a dalv daou lagad mevel !

N'ankounac'hæ ket evit-se ober e lez d'an hini he doa roet dezañ he ger, Soazig, e zouig koant : an ankounac'h a zo breur-gevill d'ar maro ; ha chom re hir hep en em welet a zo mervel, pe gallo pe nebeut. Fañchig kouliskoudé n'en doa ket a c'hoant da vervel e kalon e Zoazig !

Eur vintinvez, setu ma tegouezas gantañ war an hent bras Soaz ar Bal-bouz, e zifennourz helavar ha dispont, o vont eus an ti-foran.

— Ac'hanta, Soaz ! Barrek atao ! Sellit, pa deu da zoñj din, me zo dileour deoc'h eus eun tammoù gwerz-butun ! Setu amai deoc'h, eme Fañchig, en eur lakaat en he dorn daou loeiz a ugant lur.

— Bennoz Doue dit ! va faot ker, Sellit, pa deu da zoñj din, me zo dileour deoc'h eus eun tammoù gwerz-butun ! Setu amai deoc'h, eme Fañchig, en eur lakaat en he dorn daou loeiz a ugant lur.

— Al labour grët a rank beza past, Soaz !

— Gwelet a ran skler bremsañ, Fañchig, ez out eun den a c'her, hag eur patroù a galon vat ; te a zo diet dit kouant chañs vat !

— O ! evidoun-me, eme Fañchig, ar chafañ am eus ezzenn eo gounit Janig Maner-ar-C'hoad, evit knaout diganti he mrec'h Soazig !

— Ha gwir eo az prua prenet Maner-ar-C'hoad ?

— Ya ! merouri hag all, hag ar vilin war ar marchad ?

— Petra c'hortozez neuze evit rei he dilez da Janig ?

— Diouz ma ray e kavo, Soaz ! Amzeri a rin ganti eur pennad c'hoaz : ma ro din he merc'h, ne roin ket dezi he diliiz. Ahendall, da c'houel-Miléïl da zont he devezo avel ! Ne gaso ket ganti d'ar baradoz an disprij he devezo taolet warnour o nac'h ouzin he merc'h a garfe ranna ganen he buhez. An dra-ze n'eo ket traou d'ober d'an duid int !

— Mat, bez dinet'c'h ! Lez anez i garen ! Krogad awalc'h a roin dezi d'en em ziliau eus ar gwiadou emaoun o vont da steui eviti !

— Mar gellit dont a benn da drec'h ar vamm, Soaz, me a chounezo ar verch'... hag e viot pedet gamen d'ar friko !

— Hag ez in, Fañchig !

— Gwir ?

— Ker gwir ha m'emañ Doue en e varadoz !

— Achanta, bec'h dezi neuze ! Skoit dizamant, Soaz ! Hiroc'h e pad ai leur eget ar freill...

— Gwelet e vo pegeit e pado ! Nebaon, va faotr, me welo e pelech' emañ an dalch' gant Janig !

— Na dit ket re hir koulskoude, Soaz ! gant aon da ober evel an diaoul kamim : e lec'h esuna gar e vamm, en doa he sorret e diaou damm ! Diwallit, pe emanoun kazeg ganti !

— Bez dinet'c'h ! N'ouz ket ganet dech' ! Soaz ar Balbouz he deus meur a dro gamm en he ch'elorn...

— Chañs vat deoch neuze, Soaz, da ober berz, ha kenavour wech all.

— Ha dit ive, Fañchig ! Ha dreist-holl, chañs dit da gaout Soazig da hanter-diegezig.

(*Da genderc'hel.*)

AB SULIO.

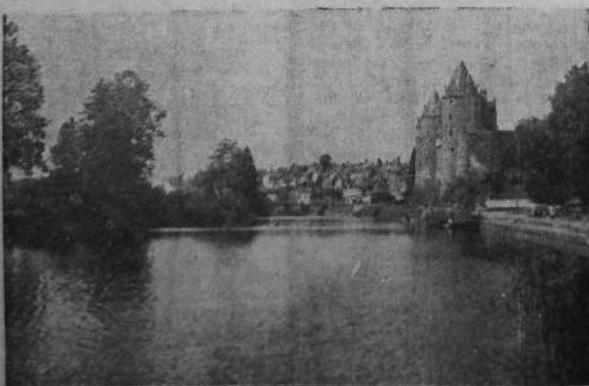

LA VARIOU AR FURNEZ

Gwelloc'h eo, hep dle, bara heiz eget e prest bara gwiniz.

Gwelloc'h karantez leiz an dorn eget n'eo arc'hant leiz ar forn.

An Aotrou Jalm Konan eus Perroz-Gireg a gemenn d'emp gant glaç'har en deus nevez kollet eur verch'ig. ANNA-VARI, aet da anaoun d'ar 27 a viz mourz.

JOSSELIN

LEVRIOU

Maez GLANNDOUR :

KOMZOU BEV

(Skridet Breizh, Square du Casino, La Baule gwerzet gant BALB, B.P. 108, Rennes, C.C.P. 1171-35).

Emañ deuet er mèz al lev a c'hortozpell zo kement hini a gar ar barzongos brezonek : awalc'h eo beza bet tra da lenn unan pe unan eus oborennoù Maez Glannidour evit kaout mall da lakaat ar graban war ar re all. Siouaz ! Diés oant da gaout dre ma oa bet moujet an darn vrax anezo e niverennou Gwalarm, éta get. Al lev-man a stank etu eun toull bras : emañ e kaver Troellennoù Glas, Bragerizou-Ene, hag Inram, boud d'ar spred ha ive d'ar galon evel d'an arz ! An oborennoù ze a zo eus ar re daivoudus savet a viskozo e brezonog, dre al lusk a gaver er varzoni, dre zondañ ar glemmadurez kristen a vag an doise da zimplégat ar Groudigez.

N'eus grët nemet daou vouladur, niverenn e daou, unan war baper « Outhelin Chalandre » (1200 lur), egile war « Alfa Mousse » (950 lur).

Mab Her HLOHER :

KANNAMB, BUGALE !

(5 pal., 120 lur. — Her goulein digant an ao. Lohier 59 kanaouenn e vez gwenedek, evit ar vugale dreist holl. Eun dibab brao-tre eo, diwarbenn darvoudou ha plajadiou ar vuhez pemdeziek. Leoniz ha kernevis a ch'ell, hep kalis a boan, tenna o mad lvez eus ar ch'asseuennoù-se).

Dr Louis DUJARDIN :

LA VIE ET LES ŒUVRES DE LE GONIDEK

(In-8 raistin, 384 pages. BALB, B.P. 108, Rennes, C.C.P. 1171-35 Rennes).

Setu unan eus penn-oborennoù Loetik Lok, trouez daouez vloaz studiou e Breizh, Bro-Chall, Bro-Zaoz. Eur binvidigez evit ar re a gar istor ar brezonies hag e lenneg, ar studiou keltiek, traoù Bro-Gembra. Katolikk ha Protestant eus a gavo amañ intor azennoù Bibl brezonok ar Gonidek. Diskouez a ra splann lvez al lev peseur labour en deus grët ar Gonidek evit ar brezonies, ha peseur anasoudes vek a zo dicit dusañ.

Ar skouerenn francoz war baper boutin 800 lur; war Vergé Navarre, 1956 lur; war Alfa Mousse, 1250 lur; war Lafuma, 1956 lur.

Daniel LAILLER :

REGARDS SUR QUELQUES ASPECTS DE LA CIVILISATION MATÉRIELLE EN BRETAGNE

(Tout pennad a 10 pajenn, pentekennou, en niverenn 15 eus ar geinouen : « L'Age Nouveau », édition 1956, 86, rue d'Assas, Paris-4).

Er pajennou-nan, D. L a gomz da genta eus micher ar broderiez e Breizh : displogez a ra ar pes en deus gwelet eus doareoù-labour ar prial en daou gorn eus Breizh e lech ma laboures c'hoaz war ar vicher : Sant Yann-ar-Boderz er Morbihan, ha Lannuia Penn-ar-Bed). An darn vrax eus ar skrid a zo eur studiadom a bouez diwarbenn gwiskamant bro Pont-n-Abad hag ar broderiez a gaver warman : klasik a ra orin ar broderiez a dreist-holl eus kostez Bro-Chall, en eur anazav n'eo ket evit c'hoaz peur-akler ar gueden.

KANAOUENNWAR PLADENNOU KOAR

Meur a lenner eus ar deus goulenet diganeomp rei dezo eur roll « diskou » breizat pe bladennou-koar, gant kanaouennou. Setu amañ eus renkennad hag a zo hol karzel gant mousz dispur Mona Kerys, ar ganet ezañ an daou Vieux-Brug diwez :

PA 2491 : Dañch sonj. Bro gos va zadou.

PA 2492 : Me zo gannet e kreiz ar mor Kouesk Breiz-Izel.

PA 2493 : Les remparts de Saint-Malo. Ma Bretagne.

PA 2512 : Le mouchoir rouge de Cholet. Fleur de bie noir.

PA 2513 : La Paimpolaise. La cruelle berceuse.

PA 2608 : En ter seinn. Au nor.

PA 2609 : Kanann Dahud. Va Breizh.

Lennil hep miñ « AR SONER » lezetennoù BODADEG AR SONERION, a brezonies hag e galleg. Kinnig d'ar sonerien, toniouz nevez, kanaouennou, kuzulhou ha fentig-lou a hep doure a gouvñ ennenno. Polig MONJARRET, aveugue de la garc, Garvix, C.C.P. Nantes 1439-15. Ar skouerenn 85 lur; ar ehouarnet 480 lur.

C'HOARIOU

Resont da c'houennou Miz c'houeverr :

DIVINADENNOU. — 1) Ar zioulader. — 2) Chouech' marc'h a jom eveljust, daoust ma vefer touzellet da lavaret daou hepken. — 3) Gant teir manegenn e vo awalc'h evit kaout diou eus an hevelep liou : war deir, e c'hell beza : teir zu pe teir wenn, ar pez a zo mat ; pe diou za hag unan wenn ; pe diou wenn hag unan zu, ar pez a zo mat iye.

Klaskit er Miz man :

DIVINADENNOU. — 1) Pa vez ar gwenna eo iveau al lousa. Petra eo ? — 2) Daoust hag e c'hell eur gwaz, hervez al lezenn, dimezi gant c'hoar e intañvez ?

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU niv. #0. — A-blenn : 1. Den o chom e Roazon. — 2. Lechiou da lakaañ an dilhad. — 3. Hini ebet ; ZEU kemmesket. — 4. Amzer da zont « Devi », kemmet ; Urz da rei. — 5. Eul lec'h eun tammiig uhel, e Kerne. — 6. Ar pez a rit pa dennit hoc'h anal. — 7. oil, kemmesket. — 8. Baleadenn war adreñv.

A-zers : 1. Gweeskler-dour pe eus amzer-vremm « OBER ». — 2. Pedenn. — 3. Evit kaledi eur c'hoef. — 4. Implijet evit diskouez ; Gwreg Jakob. — 5. Eol saki ; E kichen ar mor. — 6. Mab ho prur ; Eil douadenn. — 7. Gwechall en doa kals priz. — 8. Unan eus ar mizioù ; Eus ar verb « GOZOUT ».

AL LIAMM
kelaouenn lennegel

Un niverenn 80 pagenn bep daou viz
Koumanant evit 6 niverenn : 600 lar

Sekretour : P. LE BIHAN, 1, Avenue Marceau
TRAPPES (Seine-et-Oise) — C. C. P. 5349-06 Paris

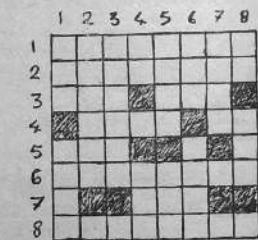
ART SACRÉ
ORFÈVRE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguilen
QUIMPER (Finistère)

Téléphone 8-10

1	2	3	4	5	6	7
ARI		G	R	A		P
M	I	O				RO
A	Z	E		E		ME
N	E	V	I	E	L	
				K	A	T
H					H	R
I	S				K	O

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU

N° 19

E ti SOUFREZ KERNE

E. BEGOT

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER

Téléph. 9-33

E vez dreset adteuzet evit ar gwella goloioù-kaoñchoug vər rodou
Gwerz a c'holoioù a bep ment — labour vat, grael hep dale

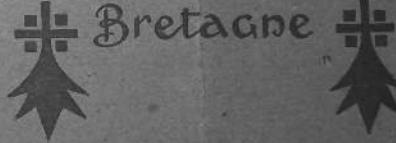
MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Ve AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist

E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

Poupées. Broderies

Le MINOR
Pont-Labbé
Bretagne

STAL LEVRIOU LE DAULT

16, Straed Ronan Madeg

• KEMPER •

Levriou brezonik, Galak, ha skeudennou
Re Goz, re Nevez diwar-BENN Breizh

Prend e vez ha levriou (ha goloioù koz) diganeoc'h
Betzek en ho ti ma c'houennou

E T I
TREANTON
e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou,
Koat "an Nord"

Houarn
Ha kement tra ho peus ezomm
en ti
war-dro an ti
hag en tiegez

TI TREANTON
E LANDIVISIAU

War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

Telefon 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

Telefon 130

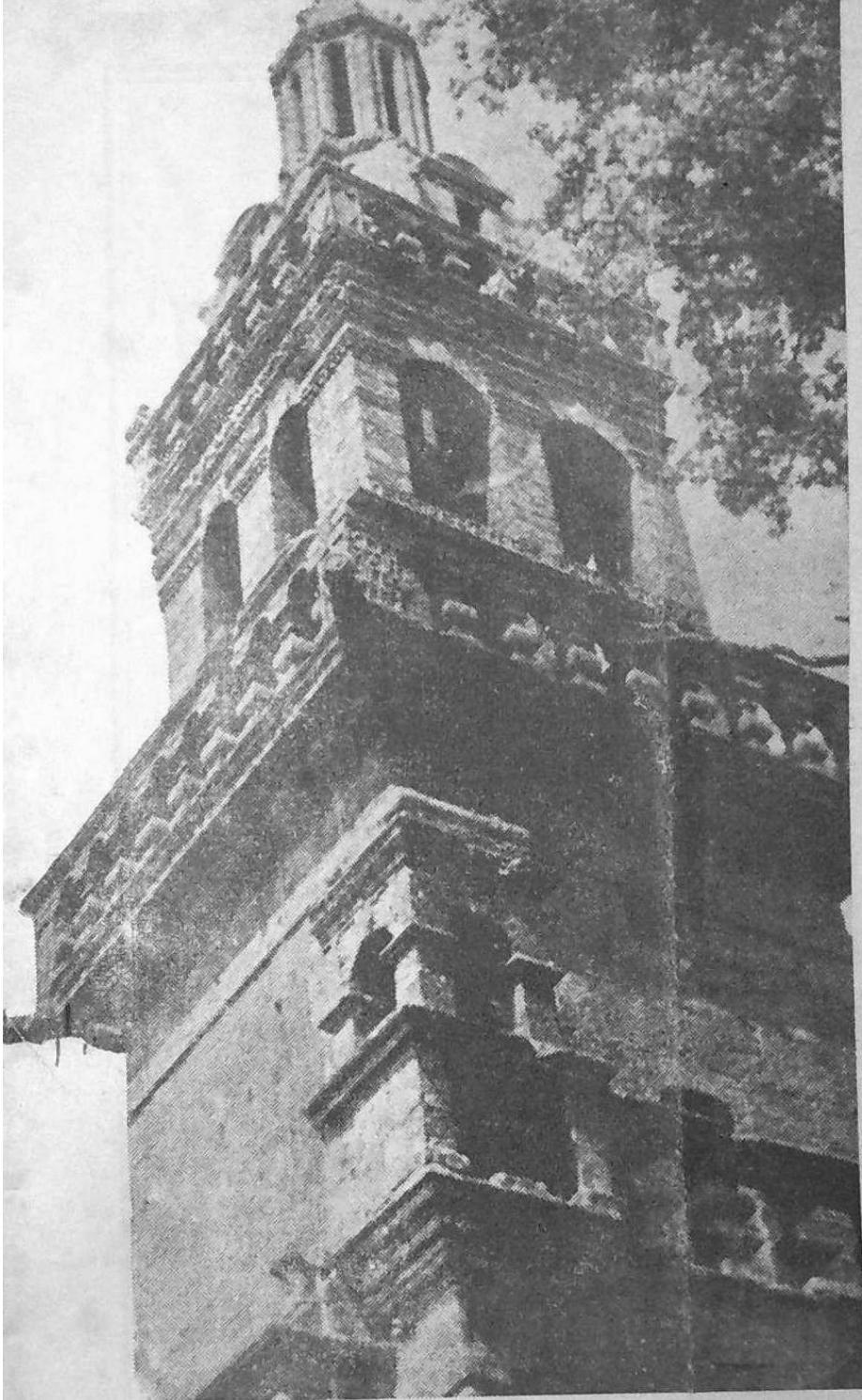

Photo Bolnet Hédé

N° 26 - 27

KROAZ BREIZ

MEZEVEN
GOUERE

1950

Roll Gouel ar Bleun-Brug 1950

d'ar gwener 4 a viz Eost

Devez ar Brezoneg

14 e 30 Displegadennou

20 e 45 Breiz hag ar finvskeudennerez (Cinéma)

d'ar sadorn 5

9 e 30 Displegadennou

14 e 30 " "

17 e 30 Degemer relegou ar Zent

21 e Nozveziou Breiz

C'Hoariva dirak an Iliz-veur

23 e Prosesson ar goulou

24 e Oferennou hanter-noz

d'ar sul 6

8 e 30 Kenstrivadegou

11 e Oferenn - bred eskobel

14 e 30 C'Hoariva war leurenn Park ar Gernevez

18 e Prosesson ar Sent

Bennoz ar Zakramant en iliz veur

20 e 45 C'Hoariva e brezoneg

KROAZ-BREIZ

MEZEVEN-GOUERE 1950

NIV. 26-2/

1. Evit kément a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François FALC'HUN, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent BLEUNVEN, recteur, Plomelin, par Quimper (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

PRIZIOU	Koumanant ordinal (eur bloaz)	350 lur
	Koumanant a zikour	500 lur
	Koumanant a enor	800 lur

BLEUN-BRUG 1950

e KASTELL-PAOL

4-5-6 a viz Eost

TAOLENN

Lizer an Ao : Eskob Faavel da Rener ar Bleun-Brug	p. 2
Eur zantez eus hon amzer : Maria Goretti (Arzel Gervorvan)	p. 4
Ar bleunv adkavet (L. Gwegen)	p. 5
Ykamiz Penn-ar-Bed e gouelion Paris (Y. J.)	p. 6
Breiz-Izel o kaero bro (L. B.)	p. 9
Sant Loëiz-Vari a Vontfort (kendalc'h) (Y. Trannouez)	p. 10
Dindan warez Itron-Varia-Lourd. (Mazo)	p. 11
Le Santel Yaouankizou Breiz (Saig ar Go)	p. 12
Korriged Sant-Herve (Saig ar Go)	p. 13
Eun diviz etre Pipi ha Yann (Tonton Lom)	p. 14
Yann sot savet da Roue (Paotr Trecore)	p. 15
Gwechall e Kerwenn ha bremaiñ	p. 17
Tenzor an dintin-goz (Ab Sulio)	p. 19
C'hoariou	p. 20
Mat da c'houzout	p. 14 19 20

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Mourez Rieu-Reuzé.
RENNES

Eul lizer eus an Ao. 'n Eskob Fauvel diwarbenn

BLEUN-BRUG Kastell-Paol

5, 6, 7, a viz Eost 1950

Aotrou 'n Eskob Kemper ha Leon, an Ao, Fauvel, en deus kuset nevez 'zo, da Rener-meur ar Bleun-Brug al lizer a embannomp amañ warlec'h.

Kroaz Breiz a zo laouen o kinnig he doujañs hag he anaoudegez val d'an Eskob karet a ziskouez kement a garantez evit ar c'horn -Illiz a zo bet fiziet ennañ.

Al lizer a zo amañ, ger evit ger, evel m'eo bet skrivet,

Quimper, le 12 juin 1950.

Monsieur le Président du Bleun-Brug,

Je vous félicite pour le choix du thème central de votre congrès en cette année jubilaire : glorifier les vieux Saints qui ont implanté chez nous la foi au Christ et donné à l'âme bretonne de la presqu'île armoricaine cette première impulsion dont nous vivons encore.

L'histoire nous dit en effet que les vrais Pères du peuple breton ce sont les Saints moines qui l'évangélisèrent. Arthur Le Moine de la Borderie termine son chapitre sur les moines bretons par ces lignes : « Dans l'œuvre civilisatrice qui fonda cette nation, la première part revient à l'idée chrétienne et la discipline monastique. Les premiers agents de cette œuvre ce sont les évêques et les moines venus d'outre-mer. Ainsi, dans l'âme de cette nation, l'idéal chrétien sous toutes ses formes, le signe divin de la Croix a été gravé par eux à une telle profondeur que, depuis, rien n'a pu affaiblir cette empreinte sacrée.

La fondation du peuple breton d'Armorique est l'œuvre de nos vieux saints et de nos vieux moines bretons. Dans l'histoire des choses humaines, cette œuvre leur assure une gloire ineffaçable et dans le cœur de tout Breton une renaissance mêlée de respect et de tendresse, toujours vivante. » (Histoire de Bretagne, Tome I, page 259.)

Grâce à votre congrès, les noms de Pôl, Tugdual, Briec, Malo, Samson, Melaine, Clair, Patern et Corentin trouveront dans l'opinion bretonne un regain de célébrité légitime et dans les coeurs bretons un renouveau de vénération et d'attachement salutaire. Au cours de cette immense « Troménie » qui sillonnera les routes de Bretagne, je suis certain que le clergé et les fidèles ne négligeront rien pour présenter aux précieuses reliques le témoignage de leurs fervents hommages.

Dirigeants et amis du « Bleun-Brug », vous aimez la Bretagne et la voulez prospère et chrétienne ; d'autres que vous sont jaloux de sa grandeur et de sa gloire, mais acceptent le divorce entre sa prospérité humaine et sa foi religieuse, ou n'envisagent les traditions chrétiennes que comme un élément de son folklore, se plaisant à mêler les vérités de la foi, les données de l'histoire et les légendes pieuses ou charmantes. Votre sens chrétien nous préserve de pareilles erreurs. Vous saurez montrer ce que la Bretagne doit à la foi catholique et les ressources qu'elle y doit puiser pour vivifier ses traditions, s'adapter aux exigences du présent et préparer l'avenir.

Puisse le succès de vos fêtes faire éclater aux yeux de tous que ce qui fait la beauté de la Bretagne c'est son âme croyante, celle qui a inspiré les bâtisseurs de nos calvaires et de nos cathédrales, celle qui passe dans la langue, les costumes seyants et modestes, les mélodies mélancoliques ou gaies, les processions et les pardons, les statues naïves de nos vieux Saints, et qui fait qu'aujourd'hui encore ce n'est pas là folklore de musée mais expression originale et vivante d'un peuple qui veut garder sa personnalité et apporter le tribut de ses richesses dans la diversité des provinces françaises.

Poursuivez votre effort avec persévérance ; vous trouverez des concours de plus en plus nombreux et de plus en plus généreux, et la Bretagne de demain sera, comme la Bretagne d'hier, fidèle à sa destinée providentielle : demeurer « au couchant du vieux monde » un noyau de chrétienté solide et un foyer puissant de rayonnement spirituel au service de l'Eglise.

Sent Koz ar Vro ho sikouro ha Sent nevez a zavo war Zouar Breiz evit an amzeriou da Zont.

SONERIEN KERAEZ OUZ MENEZ LOKORNAN

Setu amañ roll ar prezegennou a vez roet e Kastell-Paol, evit gouelioù ar Bleun-Brug, d'ar zadorn 5 a viz eost :

1. « LES HAGIOGRAPHIES BRETONS », gant an ao. chaloni Batany, person Sant-Vaze, Kemper.

2. FURNEZ HA SPEREDELEZ HOR SENT BREIZAT », gant an tad Paol a Leon, eus Urz Sant-Fraïsez.

3. « LA STATUAIRE DANS L'HAGIOGRAPHIE BRETONNE », kaozeadenn gant skeudennou, gant Joz an Doare, eus Kastellin.

4. AI LEVRIOU « BUHEZ AR ZENT », gant an Doktor Dujardin, eus Lokornan-Leon.

Muioc'h a blas e vo er bloaz-mañ da zegemer an dud : deuit eti niverus da zelaou ar prezegennou - ze : dudi ha deskadurez a zo d'o heul !

YAUANKIZOU DRANT O VLÉUNIA WAR ZOUAR BREIZ

Eur zantez eus hon amzer : Maria GORETTI

An darvoud a c'hoarvezas d'ar 5 a viz gouere 1902.

E kreiz ar « gwerniou pontinek » emaomp. Ar gwerniou pontinek, 300.000devez arat dezo, a oa douarou fall, e hro-Gampmania, demdost da gêr Rom, en Italia; dizee'h et bet abaoe dre urz Mussolini...

En eun tiegez paour, fall evit ar yec'hed, e oa o chom eun intañvez, gant c'honec'h a vugale vihan ; ar gosa, Maria, Maria Goretti, he doa 12 vloaz.

Maria a zo a-zevri o peñseliat dilhad, e kichen ar bugel diweza, kousket en e gallvel. An dud a zo en mâcez, o torna fao. An heol a zo en e domma. Ar plac'hig yaouank a bed e ser labourat.

An nor a wigour : setu Aleksandr o tont, Aleksandr Serenelli, eur paotr a naontek vloaz. E dad, intañv, n'en deus nemetañ. Kollet eo dija ar paour-kéz paotr, devet gant tan ar youlou fall. Meur a wech en deus redet dija warlerc'h Maria. Met houman betek bremâa, he deus gouezet atao en em ziwall, gant harp ar bedenn hag an Aotrou Krist.

En taol-mañ avat, ne c'hell mui tec'hout...

Aleksandr, er maez anezan e unan, a c'hourz hemenn dezi : « Maria, deus war va lerc'h ! »

Respont ebet !

D'an eil gourez hemenn, Maria a respont krenn : namn !

Neuze, Aleksandr a glask he sach'a maez eus ar gegin. Maria en em zifenn gant he holl nerz, eun nerz dreist he oad hag he galloud.

« Nann ! Nann ! emezi, eur pec'hed eo ! Doue ne fell ket dezañ ! Ma rez an dra-ze, ez i d'an ifern ! Aleksandr, arabat eo dit !... D'an ifern ez il ! »

Pell e pad an engann... Abenn ar fin, c'hoant huder ar paotr a dro e koumnat hag e kasoni. Digeri a ra e gontell. Dispourbellet eo e zaoulagad gantañ, leun a sonnen e c'henou. Ar plac'hig paour a zo spontet-holl o welet peseut torfed a zo o tont.

Met a vec'h m'he deus bet amzer da lavaret c'hoaz eun namm truezus, e kouez warni an taoliou kontell. Aleksandr a skoe « evel m'en dije skoet war eur peungos », a anizavañ diwezatoch. Ar plac'hig paour a c'halv he mamm : siouzañ, gant trouz al labour, no c'hell klevet...

Heup dale, Maria a gouez d'an douar, beuzet en he gwad. An torfetour, penn-follet, a dec'h. Met o klevet war e lerc'h eur glemmadenn skiltrus, e teu war e giz, hag e sank c'hoaz meur a dro e gontell en he eheim. N'eus mui eus Maria nemet eur c'horf roget gant pevarzek gouli bras, hag hanter ziwadet.

Beo e chom evelato... Amzer da lavaret d'he mamm : « Ya, mamm, pardouz ran da Aleksandr. Er Baradoz e pedin evit ma teuio keuz dezañ » ... Amzer ive da zegemer Korf ar C'hrist er Zakramant, hag e teu an aotrou Krist da gere'hat he eue glam ha nerzus.

Eiz vloaz ha daou-ugent a zo abaoe...

D'ar 27 a viz ebrel 1947, e teu hon tad santel ar Pab Pi XII da embann d'ar bed holl ez eo Maria Goretti Plac'h eurus. He mamm, 82 vloaz dezi, a gley embann ar c'helou meur, hag a bed he mere'h.

Etouez an dud eus eun all hag a bed gant muioch a anaoudegez vat : Aleksandr Serenelli ! Rak Maria he deus saveete hag muntrer : distroet eo hemaañ wardu an Aotrou Krist. Seiz-vloaz-war 'n ugant galeou en deus graet, ha goudeze en deus en em dennet en eur manati d'ober pinijenn. Tro en deus bet ahaoe da zougenn testeni, edoug ar prosen barnet a Rom diwarbenn Maria, en dens kaset ar plac'hig d'ar bed all abalamour ma tale'hé d'he glanded.

Epad ar bloaz santel-mañ, H.T.S. ar Pab Pi XII a zo fellet gantañ diskouez d'ar bed pennfollet eur skouer eus ar c'chantved-mañ : d'ar 24 a viz mezeven diweza, a tisklerie Santez ar plac'hig : santez Maria Goretti.

4

He mamm, beo c'hoaz, a henlias, en eur ouela daelou a levinez, al lidou saki a demnas kement a dud da Rom ma vœ re vihan plasenn veur Sant Per da rei degemer dezo holl... Epad ma sone trompilhou arc'hant Sant Per da rei da anaout ar c'helou mat d'ar bed, Aleksandr Serenelli, daoninet en e gambrig a vanac'h, a venle Done ha santez Maria Goretti, a verzerez.

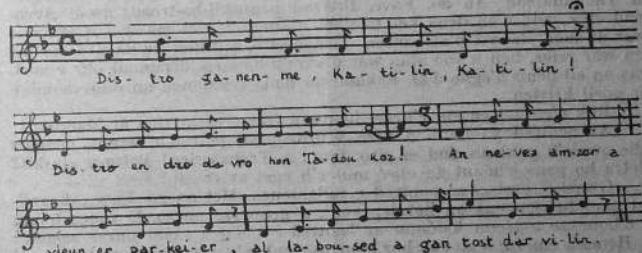
Meulendi da Zoue hag a oar tenna ker brao ar mad eus ar droug, ha rei da Gristenedz yaouank hon amzer eur skouer ken dispar a c'hlanded hag a were'hded, sklaer evel an dour ha skedus evel an ere'h !

Santez Maria Goretti, merzerez ar c'hlanded, pedit evidomp.

ARZEL GERVORVAN.

Ar bleuny adkavet

War eun ton koz
eus Iwerzon.

I

Setu kals a vloaveziou 'zo tremenet :
pellaelomp bet an eil dionz egile !
Va c'halon a ramm o veza divroet :
fellout a ra dezi beza karet !

Diskan

Distro ganen-me, Katilin ! Katilin !
Distro en dro da Vro hon Tadou koz !
An nevez-amzer a vieun er parkeier :
al laboused a gan tost d'ar vilin !

II

Roit din ho torn ha kerzomp dreist ar c'hoajou.
Deomp pell diouz trouz ar Bed Koz dirollt !
Kanomp laouen ar garantez adkavet...
Te 'zo ar gaera eus an holl vleniou.

L. Gwegen.

5

Ykamiz Penn-ar-Bed e goueliou Paris

Kroaz Breiz ne c'helle ket tevel an nevezenti bras c'hoarvezet e Paris e kreiz miz mae : bodadeg-veur yaouankizou kristen ar maeziou (ykam). D'an 12-13 ha 14 a viz mae, ykamiz ar vro abez o deus lidet eno gouel ougentvel bлоaz.

Karet a rafemp, araok displega deoc'h ar goueliou kaer-ze, pouenza eur pellig war al labour graet gant an emgleo-ze en hor c'horn-douar a Vreiz-Izel.

Evel an holl emgleoiou, hemañ en deus het ive poan o loc'h met

« gant pasianted hag amzer
e teu dare ar mesper »...

Araok ar bloaz 1935 e oa amañ hag ahont kelic'hou-studi evit ar baotred yaouank : c'houezi a vezet graet war an enklaskou, met n'ont heuliet nemet gant eun nebeudig paotred yaouank a volonetz vat, a yae koulz all war araok digabestr diouz pennou bras ar J.A.C., a oa dithont e Paris, d'ar mare-ze iverz o klask o hent.

Epad an hañv 1935, setu *an aotrou Fave*, hirio person-arc'hbeleg Kastell « Paol, anvet gant an aotrou 'n Eskob da lakaat loc'h en Emgleo ar Yaouankizou. An ao. Fave, *Breizad penn-kil-ha-troad*, gwad Arvorriad en e izili, n'en deus ket trech'het e ouenn : evel ma 'z a e genvroiz war ar mor, daoust d'an amzer, da deurel o rouedou pe da drocha bezin war reier, hen a yae atao war e varc'h-houarn, dizamant ouz e gorf, eus an eil penn d'egile d'an Eskobti da hada e kalonou an dud yaouank ar goell kristen.

Rak n'eo ket en em c'hraet he-unan Obererez kristen ar Maeziou !

Ar baotred yaouank a vezet gourdrouet gant o c'herent, geapaet alie awalc'h gant an dud en dro dezo : « Trabaserien ! Petra a glaskit ? Petra ho peus c'hoant da ober muioc'h egret ar re all ? »

Gwasket evelse, ar baotred a fallgalone... Met an ao. Fave, skoazellet gant beleien eus ar hevelep youl, a gennerz anezo. E vouez tomm a c'houenez a-grenn kalonou ar baotred : tridal a raent ouz e zelaou : « Heman, emezo, a zo eus hor gouenn : eul labourer-douar eveldomp » ! Meur a dad a familh, bremañ etre tregont ha daou-ugent vloaz, am eus klevet o lavaret : « gwelet anezaf o tegouezout, peurvuia gleb-teil gant ar c'houezenn, eur mouse'hooz war e vuzellou, a oa awalc'h evit rei deomp kalon da labourat, pa vezemp fallgalonet »...

A vec'h m'eo krog en e labour, setu d'ar 27 a viz here 1935, diou pe deir zousenn paotred yaouank eus ar parrezioù tro-war-dro baotred e Kleder, evit klask an hent... D'an 23 a viz du kement all e Kemper, evit bro Gerne.

E mez e'houskrer warlerc'h, diou retréd, e Lesneven hag e Kemper, a vod sez paotr yaouank ha pevar ugant, evit pedi ha dounaat o feiz.

Epad an hañv 1936, e welel bodadegou bras, e Kerdevot an Erge-Vras (200 den yaouank), e Lokmaria-Plouzane (200), e Lesneven (180).

Eus an 12 d'ar 15 a viz here 1936, e voe e Eskobti Kemper eur zizun a studi evit paotred yaouank ar maeziou : ar genta sizun eus ar seurtse de Vro-C'hall abez.

D'an 20 a viz kerzu, strolladou Kleder ha Gwitevede, evit al labour vat o deus graet hag ar youl o deus evit an amzer da zont, a zo kavet mat da veza strollet ouz J.A.C. broadel Paris : an daou rummad kenta e oant eus eskobti Kemper.

E mez ebreli 1937, e voe savet *kenta kuzul-ren* an Ykam en eskobti : ennañ e oa : Yann-Loeiz Palud, eus Gwitevede, penn-rener.

August Fave, eus Kerniliz.

Jermen Moal, eus Sant-Segal.

E mez ebreli 1939, setu goueliou kaer e Paris, gant yaouankizou kristen ar maeziou eus ar vro abez. War ar 25.000 den yaouank baotred eno, ne oa c'hoaz nemet 361 deuet eus 58 partez en eskobti. Emañ ar maeziou o tihuna koulskoude : gwelet a reont o nerz, prest int da vont war araok, da gemer ar plas a zo dileet dezo er vro, ar plas kenta er boan, el labour,... met iveau en enor !

E pen kenta an hañv, e welel iveau *bodadegou kals niverusoc'h* en hor c'horn douar : evelse, e Kernitron-Lanmeur, e kaver 500 paotr yaouank eus bro Dreger !

Siouaz, setu ar brezel ! Ar re gosa eus ar baotred a zo galvet d'an emgann ; an aotrou Fave e-unan a zo galvet evel aluzenner ar zoudarded... Met, daoust d'al labour kresket war ar maeziou evit ar re a jom er ger, daoust ive m'eo dibradet an darn vrasa eus ar Gureed d'ar brezel, e vez kendalc'h et d'ober labour vat : ar baotred yaouank a ya war an hent merket gant o breudeur. Ne vez ket graet kals a drouz, met labour douz : Ykamiz a gemer poan da veza muioc'h-mui tud a zoare...

Epad pevar bloaz, an Alamaned o deus klasket mouga pep tra en hor bro. Met daoust d'an holl difennou, ar labour a zalc'h en douader : refrejou, studi, kelic'hou-studi, per'lhirinajou bras evit an dud yaouank e Kermitron, Rumengol, ar Folgoad, Ti-Mamm-Doue e Kerfeunteun...

A vec'h bannef an Alamaned er maez, e welel o touangen frouez ar pez a zo bet hader epad pevar bloaz, e kuz :

1944 : teir sizun studi e Tregastel, evit labour ar maeziou (10 paotr yaouank eus an Eskobti a oa eno).

— Goueliou ar sportou evit ar maez.

— Gouel ar gwiniz-hada hag ar gwiniz evit an Aoter.

1946 :

— Gouel dekvet bloaz an Ykam evit parrez Kleder.

— Muioc'h-mui a sizunveziou studi.

— Bodadegou evit ar grennard, ar baotred yaouankoc'hik.

— Er bloaz-mañ ive, an Ao. Fave a zo anvet da berson-dean Lesneven, gwitalo nebeut goude evit Kastell-Paol.

An Ao. Morvan, galvet en e blas, a gendalc'h gant an ero, digoret frank hag hir.

Kreski a ra muioc'h mui niver ar baotred yaouank a deu d'ar Retrejou ha d'ar sizunveziou-studi, evit en em weltaat war o micher, ha dont da vezud tud a zoare e pep tra.

1947 :

— Kenta kenstrivadeg soniou hag istoriou etre baotred yaouank ar maeziou... E Kerfeunteun, tregont den a zo deuet da zelaou !

15 mae : gouel dekvet bloaz an Ykam e Pleyben.

13 gouere : kenta gouel sportou ar maeziou e Kastell Paol.

1948 :

— 8 c'houeveur : kenstrivadeg soniou hag istoriou. E Lesneven, ez eus pemp mil den o zelaou : hent a zo graet e berr amzer !

— Ar re yaouank a ra kestou dre ar parrezioù evit rei o c'halanna d'ar re glaivoù ha d'ar re baour en ospitaliou hag er parrezion.

— Mizioù du ha kerzu : tremen a ia dre hor bro diskouezadeg an « ti war ar maez », savet gant paotred yaouank an Ykam, renet gant Paol ar Sauz eus Treguine. Abaoe, an diskouezadeg-se he deus graet tro Breiz ha zoken tro ar Frañs.

— Ar vicherourien diwar ar maez a gemer o flas en Ykam.

— Goueliou bras a zo savet a-dreuz hor bro evit traou an douar.

— Kelic'hou studi a zigor evit ar vevelien, gant Ykamiz, Ykamized hag an M.F.R.

— Sizunveziou studi niverus evit ar grennard...

1950 :

— Kreski a ra atao ar studiou evit tud yaouank ar maeziou : ar

baotred yaouank deuet a ziavaez parrez, a vez degemeret, lojet hag allies bevet, gant ar familhou : evelse, e Lanmeur, Berrien, Poullaouen, Sant-Wazeg, Ploneis, hag all...

Emaomp degouezet gant denc'hent goueliou bras an ugentvet bloaz, e Paris, ha graet eur zell en dro decomp...

Hada a zo bet graet, er boan, en anken... Poaniel ez eus bet war an enklaskou; meur a nozvez a zo bet berraet evit ar hodadegou ! Met beniget eo al labour gant an aotrou Doue. Abenn breman, e weler an eost o tarevi...

An dud yaouank a oa en Ykam n'edont ket eno evit klask plasou mat hag enoriou, met evit deski o micher a gristenien hag a gouerien. Deuet int evelse da veza tud a benn, a galon, gwazed a zoare. E meur a barrez breman, o chenvroiz o deus fiziet enno ren traou ar barrez, ar sindikajou, awechou an ti-kér, pe kargou all uheloc'h...

Hilio e cheller gwelet en dro deomp tiegszion kristen a zoare. Tri pe bevar a zo awalc'h evit rei an ton en eur barrez war hep tachen, e keñver buhez ar bed all koulis hag hini ar bed-mañ. Ar pennou-tiegez a vez gwelet o nevezi allies o nerz, en eur gomunia, zoken en oferen-bred; sacha a reont ar re all d'o heul... O ziegeziou n'eus ket enno muioch'h a vilhiji-bank, met muioch'h a levenez, a garantez evit an traou kaer, hag ar youl da veva evel m'eo dereat da vugale Doue.

Rak labour ar merc'hed yaouank a zo deuet da cilia hini ar baotred: o emgleo dezo a zo bet loc'het diwezatoch, met buanoc'h eo bet act goudze war araok dre m'oa endouet mat an ero evito gant si baotred yaouank...

Va zoñj oa konta deoc'h goueliou bras Paris... Araok, am eus kavet mat displega deoc'h dre verr istor an Emgleo en deus graet kement evit gwellaat hor bro. Kenta tro e latarjin deoc'h penaos he deus bevet epad goueliou miz mac eur vandenn dud yaouank eus hor Breiz, paotred ha merc'hed... ha n'oant ket bet c'hoaz keit-se diouz ar gér.

(Da gender'hel).

Y. J.

Spered ha Korf nerzus !

BREIZ-IZEL, O KAERA BRO !

O soñjal en holl velein nevez eus hor bro a zav, d'ar marc-man, ouz aeter o illiz-parez, evit kana o oferrem genta, ne chellan ket miret da lavaret ez eus, dre ar bed, broiou hag a zo karet muioch'h gant Doue eget broiou all; Breiz-Izel a zo unan eus ar broiou-ze.

E garantez, Doue en deus he diskouezet, dreist pep tra, o tegas d'hor bro gwechall beleien ha menec'h, o deus gwiziennet enni ken douar ar feiz kristen ma 'z eo choemet atao birvidik, en darn vrasha eus hor parreziou, daoust d'an holl varrou amzer koueset warni.

Ar merk sklaera eo atao birvidik ar feiz hag ez eo Breiz karet gant Doue, ha n'eo kat an dud yaouank se a vez dibabet enni ken niverus hep bloaz, da veuli e ano bemdez, da skigna dre ar bed holl kelou mat an Aviel ?

O welet ives en deiziou-mañ kemant a dud ziavaez, fransizien hag estren, o tremen dre hor bro, ne chellan ket miret kennebeut da lavaret ez eus, dre ar bed, broiou hag a zo kaeroch'h eget ar broiou all. Breiz-Izel c'hoaz a zo unan eus ar broiou-ze :

« Kaer an Arvor, kaer ar Mene !
Kaer eo hor Breiz, hor c'haunte ! »...

Ma ne vije ket hor Breiz eur vro gaer, ha dont a rafe hep hañv, berniou diavezidi d'he gwelet ?

Ha kaer eo hor bro ? Ya !

Kaer eo gant ar mor bras, a ra ker hrao eur c'houriz c'has en dro d'he douar.

Kaer eo gant he c'hoajouhe, zor genou, he gwez uhel.

Kaer eo hor bro gant al lann bag ar balan, a lak warni hañv'choañ eur vantell alaouret.

Kaer eo hor Breiz gant he glazennou, he froenneier, he stankenou, a weler enno ar gwaenenn dour o.

Kaer ha pinyvidik eo hor bro gant he farkeier, karget a zrevajou a hep seurt, gant he c'hrerei leun a loened pouunner...

Pa ouezer en deus pép kornad douar e stumm hag e vraoentez disheiñvel, pion a c'heille dislavaret komzou ar harz :

« War ar bed pa daolan eur zell, weln bro par da Vreiz-Izel.
Ne welan hini kouls hag hi c'houlemnfe ker bras meuleudi ...

Ha koulskoude, ar pez a ra d'hor bro beza trech d'ar broiou all, ar pez a zach wardu enni an estren, n'eo ket hepten ar mor, nag an douarou, n'eo ket he aodou nag he c'herreg nag he henhou kleuz disheoljet : an traou-ze, daoust pegen touellus int, n'int nemet, evel pa lavarfen, korf ar vro.

Ar pez a ra d'hor Breiz beza ar vro gaer ha dispar ma 'z eo, eo he ene; hag e ene éo an holl aroueziou santelet bet hadet ker stank, war he douar, gantdorn ar feiz, a-hed ar c'hanfvedou.

Ene Breiz, met bez' emañ en he hennteinou, en he chalvariou, en en chapeliou, en he ilizou, en holl destou beo-ze eus an amzeriou tremenek ha n'o c'haver e bro all ebet : rei a reont da anaout pebez kalon ha pebez spered a entame hon Tadou, ar Vretoned.

« Eur c'hras kaer ho peus bet digant Doue da veza bet ganet en eur vro evel hoch hini, a lavare n'eus ket pell eun den desket bras da hardonerien Santez-Anna-Wened.

Ni Bretoned, o chom e Breiz, ne anavezomp ket pegen bras eo bet hon Tadou dre o feiz hag o nerz kalon : ar re goz-se a luskellas he c'havell, ar Zent a reas he douar, an dud vrás a zougas dre ar bed he fanniel.

Ne anavezomp ket kals gwelloc'h splannderiou hor s'hornig-bro : al labourou, kizeller, er c'hoad pe er vein kafela, hag a vez kavet awechou evel kollet el lec'hioù ar muia distro, betek e kretz ar gouezri...

Mezus awalc'h eo e rankfe an estren dont d'ober skol déomu !

Gwelet ar pez a zo kaer ne c'hell nemet ober vad d'an den, hag e zikour d'en em zevel drist tristidi gez an douar. Ha nag a draou kaer, en eur vro evel hon hini, a ch'ell-femp da zizelei en hor baleaden-nou, ma oufemp digeri hon daoula-gad ha chom a-zav da zellet outo !

« Arvor, o douar sakr, a greiz kalon m'ho kår !
Bro all ken kaer n'eus ket war an douar ! »

L. B.

Sant Loeiz-Vari a Vontfort (kendalc'h)

Epad mision Dinan, Loeiz-Vari a zis-kouez adarre e garantez evit ar beorien. Diwezat en noz ehl en em gav dirak dor ar visionerien hag e sko en eur lavaret : « Digorit da Jezuz-Krist ! Digorit da Jezuz-Krist ! »

Bez' e touge war e gein eur c'hlafavour dilezet ha leun a chouliou, breinadurez o tivera anezzo. Ar c'hlafavour a gavo lojeiz e gwele an Tad e unan, hag hemañ a gousko war leurren e gambr.

D'ar mare-ze e veve demdost da gér Zinan daou brief eus an noblans, Kon'ha Kontez de la Garaye, nevez deuet da heulia gwelloc'h o feiz kristen. Digoret o doa eun ospital en o maner : ne gav-jont ket gwelloc'h kuzulker eget Lociz-Vari.

Gouda mision Dinan, emañ hini Santi-Suliaq, hag eur retred-kloz e La Porte-Berthault.

An aotrou Leuduger, rener ar mision-nou, a anavez bremañ talvondegez eur misionevel an tad Montfort : gervel a ra anezan d'heul.

An ao. Leuduger a gendalche lignez misioneerien brundet hor bro, Mikêl an Noblitz hag an tad Manet. Kefellec ganto ha gant o diskibien, e kendalc'h e labour en eskobtiou Sant-Brieg, Sant-Malo, Gwened ha Roazon. Kals berz en doa, ha labourat a rae evel ar visionerien goz-se. Gervel a ra ar barrezioniz, hag awochon meur a barrez a-gevret, da heulia o mision epad diou pe deir xizun zoken. Belezen niverus a zegoneze eno evit prezeg ha koves. An taolennoz a vez displateg, ha ganto eo en deus kemener an tad Montfort ar pleg da rei taslennoz ives, re nevez avat, ijinet ha livet gantañ e unan, hag ives ar boaz da

Plijet gant Sent Breiz a fell deomp enori dreist pep tra gant gouelou ar Bleun-Brug, hon lakaat da anaout muioc'h-mui, ha da ga-ret gwelloc'h-gwell, ar vro gaer o dens gouezet dijab ha kempenn deomp ker brao ma kavomp enni, a vremain, evel eun tañva eus ar baradoz :

« Arvor, o douar sakr, a greiz kalon m'ho kår !
Bro all ken kaer n'eus ket war an douar ! »

L. B.

ober processionou bras evit kloza ar mision.

An tad Montfort a oa deuet mat gant an ao. Leuduger, ha soñj hemañ oa e lakaat da rener war e lerch. Sionaz, eur zant n'eo ket evit plijout d'an holl, hag evel ma welimp, Loeiz a ranko adarre kimiada. Doue en doa eun da-chenn all evitan.

E La Chêvre e prezegas e genta mision gant an ao, Leuduger. Eur japel a zo eno, kouezet en he foulh ha golotoet gant an drez kantivedou a zo. Sant Visant Ferrier, o tremen dre eno tri echant vioaz aroak, en doz lavaret !

« Neo ket me a adsavo ar jaipel-mañ. Eun den all eo, hag a vezog ganst pell en amzer da zont, cun den dianavezet ha dismagañset. Brezeliet e vo enep dezañ, ha kouskoudre, gant sikour Doue e tevio abenn eus e labour ».

A-vezh degouezet, a vec'h m'en deus kievet anoy a gement-se, e lavar an Tad : « Me eo a rank adsevel chapel an Itron Vari ! »

Hag e krog gant e labour. Ne esperner ket ar goaperes dezañ. « Pennos ! En em gerner a ra evit eur zant, bet komzet anezan tri echant vioaz en e rakk ! E pelech emañ e benn gantañ.

Doue ne zoñj ket eyelse, ha setiu ma teu Klañvourien da gaout Loeiz-Vari : dizrei a reont pare. Diouer zo a varal Kreskel eo gant sin ar groaz.

Awal'h eo evit diskouez bolontez Doue, hag epad ma prezeg an Tad tro-

wardio, e Plumieux, en Dreinded-Port-hed, al labouron a ya en dro. Nao dantad a zo entanet, ha tregont parrex a deu da bardona en deiz m'eo digoret ar japel.

Y. TRANVOUEZ. S.M.M.

Dindan warez Itron-Varia Lourd

Kinniget d'eur Breizad kalonok
o chom e Lourd.

Mignon ker, me zo glac'haret,
houmoul a zo war va spered,
glech va daoulagad;
tak zoñjal a ran en huñvre
am eus bet e donn va gwele
« noz-mañ 'n eur gouskat,

Eur voiez din he deus lavaret
bara nemeur 'viye diskaret
ar Félix en hor bro ;
hag ene glan ar vagale
a vije saotret hep dale
er skolioù tro-dro.

Daoust ha klevet 'peus en avel
e os, sionaz, prest da verval
Feiz kreñv ar Breizad ?
Ar vagale, en eur zevel,
daoust hag int a rangoù tevel
pa bedo o zad ?

Ni gresko c'hoaz hor skolioù
e Breiz, evit rei kentellou
d'ar bugel bihan.
Hag enno e tesko pedi,
e tesko kana menleudi
Doue, hep chan.

MAZO.

(1) Lar = lavar.

Kaer ha Laouen er Bleun-Brug

Le Santel Yaouankizou Breiz

Ar ganaouenn-mañ a vezò kanaouenn-stir Breiziz yaouank er Bleuñ-Brug : lavaret a ra petra o deus c'hoant ober eas o buhez war an douar-mañ, da rei dez i he holl zalvoudegez.

Gant glac'hар, gant anken, bremañ evel gwechall,
paotred yaouank dispost ha merc'hed didamall

a wel war Breiz-Izel
o tont meur a gleñved
a chell beza marvel
evit ar Vretoned.
Ni 'glask rei ar pare
d'hor breudeur, hep dale...
Sent koz hor bro garet,
grit ma chomimp bepred

aketus da zelaou mouezioù rust an never,
a gemenn difenn bro, familh, feiz ha michez.
Rak eveldoe'h gwechall, en despet da bep tra,
e karomp lavaret : « An never da genta !
An never da genta !
An never da genta ! »

Gant lorc'h ha gant dudi, bremañ evel gwechall,
paotred yaouank dispost ha merc'hed didamall,

a gan a vouez uhel
hed-a-hed an hêñchou,
e chomint holl fidèle
da vont war ho roudou,
e skeul ar zantelez.
Hag edouig hor buhez,
Sent koz hor bro garet,
grit ma vezimp bepred

aketus da zelaou galv an Aotrou Doue,
Krouer ha Mestr ar bed, hon Tad hag hor Roue.
Rak, eveldoe'h gwechall, en despet da bep tra,
e lavaromp bremañ : « Santelez da genta !
Santelez da genta !
Santelez da genta ! »

Gant feiz ha karantez, bremañ evel gwechall,
paotred yaouank dispost ha merc'hed didamall,

ha zoken bugale,
gant eur gwir levenez,
a greed ober al le
da stourm hed o buhez
evit difenn ar feiz,
gwir deñzor douar Breiz.
Sent koz hor bro garet,
grit ma chomimp bepred

aketus da ziskouez pegen dous eo d'an den
an-aout ar gwir Doue ha plega d'e Lezenn.
Eveldoe'h-c'houni gwechall, ma karit hor seloan,
e lavaromp eun deiz : « Ar gwir 'zo trech d'ar gaou !
Ar gwir 'zo trech d'ar gaou !
Ar gwir 'zo trech d'ar gaou ! »

Saig ar GO.

KORRIGED SANT HERVE

Danvez ar varzoniez-mañ a vo graet anezl eur pesig-c'hoari evit Bleuñ-Brug Kastell Paol. Ar vugale eus Kelc'h kelfiek Lokornan-Kerne eo a zavo war al leurenn evit he disploga ; « Korriged » a zoare e vezint, sur awalc'h !

Hogen, Herve, mab Rivanon,
savet e karantez Doue,
a zo ken dinamm a galon
mar deo skouer an holl vugale...

Met kaer he deus eur vamm poania gant he bugel,
n'hell ket mirout atao na veze penn-avel.
Rak, siouaz, labour an diaoulou
a zispeun labour ar mammou..

Hag eun devez eta, bugale pennou fall
a greed ober goap ouz Herveig an dall.
« Dallig, emezo, lavar decomp
pet vi koukoug a zo ganeomp » ?

« Dallig, dallig, gwell eo c'hoari
eget koll amzer o pedi » !

Met e kalon Herve n'eus nemet madelez.
Prest oa da bardoni, ken bras e garantez.
Hogen, gant glac'h ar kouskoude,
e lavaras a-berz Doue :

« Pelloch, war va daoulin, mont a rin da bedi.
Evel Jezuz, gwechall, e karfen pardoni..
Nemet keuz ho pefc d'am beza gwail gaset,
holl gant justiz Doue c'houi vezò kastizet.
Daoust mi n'ho kwelan ket, e welan kouskoude
o tiskenn warnoch'h-holl gwalenn-kastiz Doue...
Koz e chellit beva,
bras n'hellit ket beza...
Abalamour d'ho pec'hed
e chomoc'h kornandoned... »

Ar varzed hag hon tud koz
a gont e weled diouz an noz,
e-kriez al laneier, ouz kern ar menezioù,
hag el lec'hion gouez a gaved er maeziou,
Korriged o tañsal,
o lammat, o fringal,
hag o kana kenetrezo
kanaouennou garo.

Ar re-mañ eo martez
Korriganed Sant Herve.

Saig ar Go.

Eun diviz etre Pipi ha Yann

PIPI. — Ac'hanta, Yann, penaos emañ kont ganez ? Mont a ra mat ?

YANN. — Ma kav dit. Pipi gêz ! Goulenn a rez ! Tri skoed en timbr da gas eul lizer dre ar post ! N'ouan ket troet kals da skriya araok, nemet evit lavaret ar « bloavez mat ». Er bloaz-mañ aval e chomig hep ober ; rivinet e vefen a-hend-all !

PIPI. — Gwir a lavarez, hag e rez ! Met ken tost-se out ? Me zoñinje din 'poa gounezet bilhiji awalc'h o werza ker da amann da dud kér a yae betek du-ze da glask kaout eun tamfig trai da diuz da c'hellout lakaat war o zamm bara. Ha da gezeg, kavet 'poa sao dezo warlene, neketa !

YANN. — Fei, ya vat ! Met c'hoariet ez eus bet din eun dro jous gant paotred vrao Paris. Bewech mi teuen abenn da zustum pump mil luriou, e cheñch anezo evit kaout bilheju bras, re bemp mil lur, le oar ; ha, paourkêz Pipi kouls e ve bet din ober tan ganto ! A bras anezo am boa kuzet ken mat all ma n'an eus kavet anezo nemet re ziwezat ! Chomet int war o c'hement all, ha bremañ e ve kouls din-me o rei d'unan bennak da bapera ar mogerioù ganto, ma kar !

PIPI. — Meur a hini ac'hanomp war ar mèz a zo bet tapet berr eveldout pe e giz all, re wir eo ! Ha kavet ez eus bet tud da c'hoarzin goap diwar hor c'houst. Ar re-ze n'ouzont ket a paeomp ker an traou a breñomp e kér gant arc'hant hon amann ha gwerz hon ed hag hol loened !

YANN. — Kement a draou a ranker da gaout war ar mèziou ! Dilhad, hoteier, ha me oar-me petra, ostihou iveauz da labourat. Boued hon eus, a drugare Douse ; gwasoc'h o defe reou all da lavaret, se zo gwir... Met pa glevau c'hoaz komz eus eur brezel all, neuze ez an sot. Petra daly deomp labourat ?

PIPI. — Ya ! Me 'gav din eo skuiz an dud : ne c'houlennt nemet peoc'h, labourer e peoc'h ha kaout trawalc'h. Nemet ne vezont ket lezit ! Ni, paourkêz Yann, n'omp nemet tudigou dister war an tammoù douarman. Brezel a zo bet a viskoaz ; warlec'h ar brezel triouec'h, hag a dlie beza, sañset, ar brezel diweza, — re a skiant a oa deuet d'an dud, a lava-rent ! —, ez eus bet gwelet eur brezel gwasoc'h c'hoaz, ha pa zonjan en hini a zo da gaout...

YANN. — Ar vombezenn atomik eo an hini wasa ! Petra 'zo da c'hortoz digant honneuz ? Skubet e vo tud c'hoaz diwar an tammoù douarnan, ma ne deu ket an dud da furaat !

PIPI. — Ba ! Yann, lak eur c'hornad, ha kouch ar butun er fornigell keit ha m'emaout ganti. Pa ne vo ken, ne vo ken ! Bevomp atao, pa n'omp ket evit cheñch netra ! Ker ar butun, ker ar vuhez, ker pep tra ! Met war ar mèz emeur ar gwella, keit ma ne vimp ket laket da baae an èr vat emaomp o lonka bremañ evit netra !

Tonton LOM.

MAT DA C'HOUZOUT

Retret Unvaniez Speredel Breliz

Retret UNVANIEZ SPEREDEL BREIZ.
Retret Unvaniez Speredel Breiz a vo prezeget e brezonieg er Salion Bihan, e Gwengamp, eus ar gwener 18 a viz eost d'abardaez, betek ar meurz 22 goude an oferen.

Graet e vo evit ar merc'her dizemer pe zimeszel hag a c'hello degas ganto o bagaligou, mar deo aesoñch dezo.

Denez ar zil, 20 a viz eost, a vo kint U.S.B. a-bez, da lavaret eo e c'hello ar uvez dont iwer en devez-se.

M'hoch eus soñjou da ginig evit dansez ar prezegenn pe draou all, pe diskleriadurion da chouleñn, skriuñt diouest d'an Itr. Madalen Sant Gal a Bons. — Roit dez iwer anoiou ar merc'her a c'helliñc'ez pedet ganti da zont.

Er bloaz-mañ e c'hellar loja muioch'a a dud en ti, hag e vo aesoñch a ze. Spie eus eta e vo niverusoc'h an dud hag e rajo ar Retred kement a berz hag e 1946.

Kemennet gant an Itr. M. Sant Gal a Bons.

Yann zot savet da Roue

E kichen Lokournan-Leon gweñhall, en eur maner koz, e oa o chom eur Markiz hag en doa tui mab, en oad da zimezi : Jilez, Jakez ha Yann.

Jilez a oa desket bras : ouspenn brezoneg, e ouie galleg, latin, gregaj, saozneg ha leun a draou all.

Jakez a oa desketoñch c'hoaz : ouspenn brezoneg ha galleg, latin ha gregaj ha saozneg, e ouie mat lezennou ar vro. Gouest oa d'ober eun alvokad !

Yann avat n'en doa tammoù deskadurez ebet. Ne ouie netra. Setu m'oa lesanvet gant an holl : « Yann zot ». Met Yann a grede dezañ n'oa ket sotoc'h eget eun all.

Eun devez, merc'h ar roue Konñomor, o chom e palez he zad, e kichen Brest a gasas an tabouliner da embann dre ar parrezioù tro-war-dro : « Merc'h ar roue Konñomor a zimezoñc dialez. Hag evit pried e fell dezi kaout eun dijentil distagellet mat. Rak-se, ar baotred yaouann a gav dezo int barrek da varvailhat, a zo pédet da zont d'he gwelet en he falez, ha d'ober ganti un vavrilladenn, d'an deiz-mañ 'n deiz ».

Jilez ha Jakez o doa klevet an tabouliner, hag epad eiz devez edont o daon o trei hag o tizrei en o spred ar chomzou kaer a lavafent d'ar briñsez pa'z afeut d'he gwelout. Ha pep hini anezo à zoñje : « Din-me e vo merc'h ar Roue » !

D'an deiz merket edont er maner koz, gwiñket en o c'haera, o vont en hent war loen. Rak o zad en doa roet pep a varc'h dezo, eur marc'h du-pod da Jilez, hag eur marc'h gwenn-kann da Jakez.

Leun a dud a oa o sellet outo... Kenta ma voe gwelet o tont iwer... Yann zot !

— Da belec'h ez it ? Da belec'h ez it ? eme Yann d'e vreudeur..

— Da c'houlennt merc'h ar Roue da bried. An tabouliner a zo bet aze eiz devez 'zo... N'az peus ket klevet ?

Hag e kontont dezañ ar pez en doa inkantet an tabouliner.

— Ha me, eme Yann, peiak ne 'z afen ket ive da c'houlennt merc'h ar Roue ?

— Te zo re zot eme Jilez ha Jakez.

— O ! Me oar marvailhat braoive, pa garan, eme Yann. Va zad, roit din iveauz eur marc'h da vont da Vrest.

— Nann ! paourkêz Yann, eme ar Markiz. Te n'out na desket na fur awalc'h !

— Mat, eme Yann, pa ne roit marc'h ebet din, me 'yelo war gein ar bouc'h a zo aze er c'hraou. Hennez a zo din-me, pegwir me eo a ro boued dezañ. Ha gouest eo d'am dougenn betek Brest.

Ha diousta e tistag ar bouc'h, ha iaou war e gein !

Ne voe ket pell evit paka an daou all : evel an avel ez ae ! An dud a c'hoarze ouz e welet, met Yann ne rae van ehet.

Abenn eur pennad e tiskenn diwar gein, hag e tastum eul labous maro, eur frao kavet gantañ war an hent bras. Hag e sav adarre.

— Hep ! eme Yann d'e vreudeur. Sellit 'ta petra am eus-me kavet : eur frao !

— Hag e tiskouez honnez d'ar briñsez ?

— A c'helliñt kredi avat !

— O ! te 'zo sot !

Eur wech all c'hoaz e tiskennas, hag e tastumas en dro-mañ eur votez-kerne, aet al ler diwar ni.

— Hep ! eme Yann, sellit 'ta paotred ! Eur votez-kerne !

— Hag e tiskouezzi hounnez d'ar briñsez ?

— A c'hellit kredi avat !

— O Te zo sot !

Evit an drede gwech e tiskennas, hag e tastumas eun darnad pri melen, ken fin ha ludu-butun.

— Hep ! eme Yann : pri melen, kavet ganen er foz !

Ar baotred all o doa mez gant o breur. Ha se tu i brouda kostou o c'hezeg gant o gwentrou, ha d'an daoulamm-ruz etrevez Brest.

Eun eur arakoñ Yann ec'h erruont e palez Konomor.

Eno oa bodet ha renket dirak an ti eun toullad paotred yaouank o c'heldal pep hini e dro da vont dirak ar briñsez.

Siouaz ! Dall ha mut e teuent da veza pa 'z aent en ti, ha pa wement eno ar sez, ar voulouz, an arc'hantier hag an auraj war an holl arrebeuri, sklasennou ha taolenou bras dirak o fenn, hag e kichen ar briñsez, azezet-hi war eun tron uhel, tri skrivagner karget da skriva ar pez a lavarfent... Ne gavent ger da lavaret !

Hag ar briñsez a lavare dre ma teuent :

— Er mēz, mat da netra ! Er mēz, mat da netra !

Pa deuas tro Jilez, hemañ a rannas eur gerig :

— Amañ eo tomm avat ! emezañ.

— Ya ! eme ar briñsez, va zad en deus graet tan er fornez evit poaza eur yarig.

— Heu ! Heu !... eme Jilez.

Hag ar skrivagnerien a skrive : Heu, Heu !

Ne rannas ger all ebet.

— Er mēz, mat da netra, eme ar briñsez.

Pa deuas tro Jakez, hemañ iveauz a rannas eur gerig :

— Amañ eo tomm avat !

— Ya ! eme ar briñsez, va zad

en deus graet tan er fornez evit poaza eur yarig.

— Penaos ? Penaos ? eme Jakez. Hag ar skrivagnerien a skrive :

Penaos, Penaos ?

— Ne rannas ger all ebet.

— Er mēz, mat da netra, eme ar briñsez.

Kenta ma voe gwelet o tant er poiz va Yann zot war gein e vou'e'h :

— Hep ! eme Yann, me eo !

An dijentilou o doa bet o zaec'h.

mar doa teñval o fenn, a ziroufennas eun lamm o zal ouz e welet. C'hoarzin a rejont zoken a leiz-kof.

Yann ne reas van ebet... Diskenn a reas diwar gein ha staga e vou'e'h ouz eur wezenn.

Pa voe denet e dro, iao e palez dirak an dimezell gran.

— Amañ eo tomm avat ! eme Yann.

— Ya ! eme ar briñsez, va zad en deus graet tan er fornez evit poaza eur yarig.

— Poaza eur frao a c'hellfed iveauz ? eme Yann. Ganen-me ez eus unan amañ, sellit !

— Ya ! madik awalc'h emezi, ma vije da vihana eur pladig bennak da lakaat dindani.

— Ganen-me ez eus unan, sellit, prinsez : eur votez-kerne, aet al ler diwarni !

— Madik awalc'h adarre, ma vije da vihana eun tammo lipig bennak da lakaat ganti.

— Ganen-me eus, sellit, lipig melen leun va godell !

Hag e tiskouezas ar pri melen, en dra ma skriva ar skrivagnerien e responsoù kaer.

— A ! eme ar briñsez, te avat a zo distagellet a zoare ! Ha dit-te, paotred yaouank, e rōin va torn, ha va ehalon, ha va rouantelez !

Ha setu aze pénaos e savas Yann zot da roue war dron ar roue Konomor !

Paoz Treore (hervez Andersen)

Gwechall e Kerwenn... ha breman

Lennet am eus dirak mignoned koz ar pennadou skrid : « Gwechall e Kerwenn ».

— Mat eo, emeze, d'ez'hel testeni evelse eus an amzer dremenet, ober eñvor eus ar c'heatdou, displexa o doare beva, o ferzioù mat... Añhano ho peus lec'h avat da denna kentelioù evit ar yaouankiz !

Evit echui, klas komp eta lakat skoaz ha skoaz « hirio » ha « dech ».

An donar.

Hervez ar c'hrenn-lavar : « an douar a zo re goz ma rafed goap outañ ».

Atao eo bet ret e dreñv drempae e boughennat. Pa ne gerner ket an den a boan, e barkeier a vez paour, leun a louzher fall. N'eus netra a nevez war ar poent-se.

Histro ar domarou a vez troet pisoc'h, alieroù. Prenet e vez kals muioù h a ludu dia skuill warno.

Gwelet reompa ivra bremañ klefjevou bag amprevezan a bep seurt ha ne oant ket anavezet gant hor gourdadoù. An amzer e-unan a zeblant enep deompa.

Gant poania a zoare, hon tadou a este traon yach ha puifh. Er gwerimier-dister zoken e vezet patatez a vernjou, evel eur vengleuz, ha morse him glafy ebet.

Bremañ e seblant bresna ar dreavajou. Daoust hag ampozonet e vefe an douar. Daoust ha gwalinier an nevñ a zo deuet holl d'hor chästiza ?

Teilit, arat, metaat, costi... setu ar penn tag al lost gwechall : metra muioù. Kenderc'hel a reompa gant al labourou-ze. Hogan, nebeut a dra int hiviziken e skoaz labourou nevez a rank pep binis has da benn... dindan boan da veza rivinet. Ar c'hleñvejou, an amprevezan, ehoullid a bep gouenn, a dag pep tra : eost, patatez, ruta... Ret eo teurél evez, louzañi hep ehan.

Mantret e vefe tad-koz o welet kement all !

Al labour.

Hep mar ebet, hon ostihou labour douar a zo act war well. Evit pep labour kous lavaret, usideg, foenn, cost... eus mekanikou nevez da skanvaat hor bec'h. Stêdou hag hennou a zo bremañ e stad welloch ; rouez eo ar charteriou a jom er voinihenn.

N'eus nemet wardro a jatalerez hag e chomfemp damheñvel ouz gwechall, rak dont a ra iveauz neveziantou amañ. Gant ar jatal e vez pell amzer e hozaz nerz hor c'horn bro.

Evit ar peurest a labourou, e kavomp

ostihou a vez graet ganto bremañ buanoc'h, gwelloc'h ha diboañoc'h.

Eun neñhamant a deu kouskoudel !

E pep tiegez, goude beza dizezet an ostihou koz, hag an doareou d'en em denna gwechall, a vez ezomme mekanikou evit louzañi, medri, dorna, tensa patatez, ha leñ... Bras eo ar mekanikou-ze, ha ker spontus e vezont paet; ha c'hoaz darn ne labouront nemet eun neñhet eurion hep bloaz.

Pep tiegez a zo hog a vezec die'allond da bienna an holl ostihou a rank implij : ar re-mañ a zav buan eun dalvoudegez dreist hini an tiegez e unan.

Ret eo et a en gavez gant eur stroliad, prena e boutin, beza klenodenner hepken war-gals traou, ha gedal tro allies..

Setu eur nevezienti vrasl !

An tiegez ne c'hell ket mui beva e unan, evel eur rouantelez disparti. Ar mestr ne c'hell ket has e stal an dro, d'e c'hiz. Dre-gær pe dre heg, pep hini a zo stag ouz ar re all : sikouret e rank beza ; rei sikour a rank iviez.

Dre-zek e sav emgleioia a bep seurt dre hor mizioù. Dreizo e teu an did d'en em harpa, d'en em sikour an e il egile. Ra deust evelise d'en em anaout gwelloc'h ha d'en em garet muioù h !

Ar lezenon.

Al lezenou n'o deus ket degaset gwele eur e labour douar, pelliñ ac'hano ! Ar lezenou eus ar meñzien eññez eññez. Pep pinydig, traou, honed, tud a ziwan eno evit ar vro. Dall eo ar lezenou eññez : ne welont ket ar virionez-se.

Diskian ar awalc'h e teuont da veza evit klask reiza pep tra, zoken ar pez a vez eññez ket outo. Muioù h-mui e lakaont e karg ar gouarnaman eur herm labourou. Dinec'h eo e vezint stag evelise ker meurhet, ha pourles graet fall.

Asteññ krabou ar gouarnaman war eññez ha war an arud a zo foran madoù ar vro, degas sammon pouanner war an holl, bihanant ha dinnez pennañ, eññez.

Ober dispuñouñ dizoare, dreist pinydigez ar yro, a zo rivinañ an holl. Ar arc'hant a gall e dalvoudegez : ar stal a ya da stalg...

Prezegennou kaer fors pegement! Ya!
Met an dud n'int ket eursoch'!

Kañfarter a gemer poan da rei sikouliou, da ingala arc'hant hep reiz, da bourvei an dehri, an eva, an ebatoù. Ne roint biskoaz awalc'h! Lakeomp zoken e c'hellivent leunia kof pep unan : daoust ha graet o deuvef an eurusted? Evid al loened eo evelse, martexe. Evit an den eo diabavel : muioch'h e choulennoù brepred, rak e galon hag e spered a ya klasf, pa vez pellaet, evci ma 'z eo, diouz ar feiz, ar familh, ar vicher... Ni a zo tud : ar renener a dilef gouzon n'eou ar c'horf nemet en lodenn eus un den.

An dud.

Paoñed ar bloaz naontek-kant n'oant ket heñvel-tre ouz ar re a vev bremãñ. Darn a lavar : lezenou kablus eo o deus degaset ar c'hemm. Evit darn all er chontroll, an dud eo a zo kemmet, hag al lezenou a zo troet evelto. N'eus fors!

Moat a ra kuit ar beva sioul, dizoursi, en tiegez. Eno, evel en eur rouantelez, ar mestir, gant tud niverus, — allies diou famili — a rae d'e chiz. War ar stal e veze kavet pep tra. An ezzommoù a veze dalc'het bilhan. Heuliet a vez dreist-holl reolenan amzer, en eur garet ar giziou fur. Eurusted a skede war ar mèz.

Bremãñ, an tiegez a zo deuet da veza eur stal etouez stalhou all. Huiolet eo muioch'h-mui gant lezenou ha reolenou ar gouarnourien. Ar mestir, en eur goll e frankiz, a deu da zinnerzia, da fallgalion : gourc'hennet eo dezañ pe tra ober, penaos, pescut lodenn rel e gwerz, war be briz... Senti a ra peurielle ouz reolenou diniñer. An arc'hant a rulih founins : ker-kenet deuet, ez a e mizou nevez, e taillou diañvel... An derzienn a zeblant krog en darn vuia.

Arabat kredi ez our eur bolomenia, enebour hep tra nevez! Pell ac'hano!

Hogen, gwelet a ran teir nevezentti e tud va bro : eur weleann, hag a zo an unyaniez a ren etrezo, kac'roch bennet ; dion fallaenn : kleñved an arc'hant, ha kleñved an nevezentti a deu da zalla hinienou.

Emgleoù stank ha nerzus a skign dre hor mèzioù. Ret oa! Hirio, labourat an tiegez, a zoare n'eo mui nemet an hanter eus kefridi al labourer douar. Stourn a ranker ouz enebourien ar mèzioù, ouz mennoziou meur a lezennour. Dastum drejavou eus an dibab, kaout gounidegez kaer, na dalvez ket nemeur a dra ma teu traou a sinifvez bro da blist ar prizion, lezennou da huia al labourer, taillou da choulonderi ar yalc'h.

Eur gwaz a ren e diegez evit ar gwella : en e targ emañ; graet en deus dre-ze an hanter eus a labour.

An hanterenn all eo : difen ar vicher, dere'hel froucez ar boan. Evit al laboumañ, eun den e unan a zo dindez : dre en em glevet, en em zikour, eo e vo kaset al labour-ze da vat. Harpomp eta hon engleioù, dibabomp renenerien a goustianus ha goueziek, kennerzomp anaizo e pep doare.

Eun dra vat eo gouinit arc'hant dre labouar, gant ma vo implijet ertvat an danvez ha sikuoret ar reuzeudig. Eur ch'leñved eo karout re an arc'hant, benziañ anezañ evit ar bliñadur da vezin pin vidik pe da gemer pep aezamant. « An arc'hant a zo eur mevel mat, met eur mest fall ! »

Eun dra gaer eo degemer traou nevez, implij ostilhou eus an dibab, gant ma skañvainiar ar boan, ma wellsint stاد an dud, ma kresko dreiz eurusted pep hini hag an holl. Ma prent eur mekanik gant ar mennoz hepken da heulih ar ch'iz, da ober muioch'h a labour, da greski ha kounidegez, n'heus peus degaset gwellaennoù chet : ar ch'ontrol eo! An deo a gont, ha nann an traou !

Ar re hag a zo tud e gwirionez, o ch'houzout n'eñam ket o diwex er bed-mañ, a laka e giz diazez da hep tra. AR GARANTEZ.

H. GAREZ.

NOTENN. — Gant an niverenn-mañ, eo echu ar renkennad pennadou skrivet gant H. Goeff diwarben ar vuhez e Breiz bremãñ ez eus wardro hanter-kant vloaz. Kals lenneroù o deus lavaret deomp pegement eo bet plijet dezo ar skrid-ze, a jomo eun testeni talvoudus evit an amzer da zont Bennoz Doue eta d'an ao. Kreff a berz holl lenneroù Kroaz-Breiz!

En niverennou da zont eo'l embannimp eur rummad pennadou all diwarbenn al labour-douar : an danvez anezo a zo skrifet pell 'zo; met an Ao. Becot, anavezet mat gant yaouankizou Breiz evit e gentileioù talvoudus, en deus o chempennet hag o staget, dre e notennou, ouz an amzer-vremañ. Dre-ze, fizianis hon eus, e vint talvoudus evit ar gouerien a fell dezo leunia o spered war o micher.

K. B.

18

TENZOR AN DINTIN-GOZ

(KENDALCH')

Fañchig Kideller, deuet pinvidik dre zineziañ teñzor e dintin goz, a zo breman o klask dimz'gant Soazig Maner-ar-C'hoad, nachet outan quechall gant Janig, mamm ar plach'yaouank. Soaz ar Balbouz, eur gwall-deòd, he deus prometez dezñ he sikuor.

Eun devez, edo Janig Maner-ar-C'hoad o sabati hag och'h en em glenn er c'hañdi : tregaset oa, abaoe eur pennad amezr, o welet e tostae termen hé liter-term hep na vije meneg ebet d'e renevez! Dre-ze e chome daleh-mat en entremar da chouzout ha roet e veze dezñ he dilez, pe get, gant ar perc'henn nevez...

Soaz ar Balbouz a oa war al lech. War ar marc'had, he doa lakaet, hep e zoñjal, eur bannach'h re vrás a hini-kreñv en he rouzij, abzar dont d'ar poull! O klevet Janig o sabati, e vrás he mourrenou, hag e tremenas, evel eur ch'az, he zoid hir war-hé mourrou ledan war astenn. Neuze avat e stagas gantil!

— Ma karfes, sodez a zo achanout, pa rankin lavaret dit dañan mat, ne vijés ket diloj... e penn-mañ an amzer! Sis-makou ha bidennou, tra ken, eo ar pez emaoñet o paouez da gonta deomp aze, Janig! Te choari ganez evel gant bioc'h Fañchig ar Brabuñser, marvet gant ar zec'hed e kreiz ar stêrig!

— Brao eo lavaret an dra-ze, Soaz, a eilgerias Janig! An hini he deus eur verch'h vat a zañch mat dezñ. Ha kous all, amzer he deus da zimezi!

— Amzeri ne daly ket eun hollvard; eun hollvard ne daly netra! » Pa vez dare ar berenn eo mall he debri... Mirout ouz cur plach da zimezi a zo he derc'hel da loned, eme Zoaz! a droc'has Janig. An hini a glevet houmañ, ar genou tarlez-mañ!

— Lezel da verc'h da zimezi gant an hini a zo set ganti, hag hi sit gantant, genaoueg ezo a zo achanout! Dre da faot eo mar deo kignet da spered gant ar vorched. Aze eo out set e gaou, paourez Janig! « Vat, oc'h ober gaou ouzit da unan, e rez gaou ouz da verc'h hag ouz fura den a zo er barrez-mañ. E pelech emañ da spered ganez 'ta?

— Rei ya merc'h d'ar brichin-ze!

— Ya! Pe ahendall emaoñet diloj, Janig, a lavaras Soaz gant eur vouez karget a vel. Aze e rankez pliega pe derri... n'eus ket nann da lavaret. Gwell ar wialenn a blego eget ar wialenn a dorro!

— Va merc'hed yaouank din-me n'eo ket gouleñ a ra diouer dezo!

— Pa lavaran dit, eme Zoaz, eo sot Fañchig ha Soazig an eil gant egile!

— O mat! Beza Soazig sot gant an neb a garo. Pa vo act skuiz e tizod! Petra a rin-me dezñ!

— Hu lezel da zimezi gant an hini a bliñ dezñ, Janig, a yougas diwar he maen-gwalch'h Mari Baour.

— Sur avat, kamambrel eme d'he zro Soaz Pokamm, en eur zvel he golvez er vani.

— O! lez anci, eme Marivon ar Marj; pa ranko mont war zevez e wel-laiñ dezñ! En doare-ze e tesko petra eo mont etouez an dud da hounit he bara! Kere e kavo da Vancer-ar-C'hoad!

— Anat eo dezi ertvat ne lezo ket Fañchig an traou en doare-ze, eo moarvat, a gendalch'h Soaz ar Balbouz, ha...

— Dim-me eo e vez o gwasa, eme Janig. Ha da ch'oud'holl kement-se ne zell ket ouzit, Soaz ar Balbouz, ha...

— Ma n'eus ket muioch'h a valbouz ouzit eget n'eus ouzin, en brao dit, satordistac'h, eme Soaz, dichek! Pez fall ma 'z out! Lambinore! Poltred an douaz skornet!

— Che! Soaz, laveret e veze grant ouz da glevet o kozeal, emai ganez an toulouz hag an nozelennou! Arc'hant, az peus bet ardarre'a digant Fañchig, da vreutañ evit! Emaoun ganti bremãñ! N'eus ket souze e veze kcl lipons da chenou er vintinvez-mañ, tammo kazeg ambil!

Edo ar zoubenn o vont da drenka gant an diou wreg, kel lemm ha m'edo an troc'h ganto : ar golvizor a oa savet er vanez, prest da lopa. Evit brud vat ar c'hannerez, e tenus Marig ar Stoubenn a benn da virout ouz an taillouz golvez hag ar sach-bleo.

An taolioù-teod a gendalch'has c'hoaz koulskoude... Janig ne choarfe ket kals, eme unan, pa ranko mont da ober liennenn dindan an dud Gwelet a rafe ha ken plijus e o senti ha gouez'henn... Deski a rafe petra eo debri bara disounh hag ober gwadegegn-vooan da goan, eme eun all...

Janig avat hé doa graet eur skoulin war he zeed : awaleh en doare-ze!

Leun he ch'halon gant ar flipajou, dare da stakal gant he chouunnar, e tenus abeuñ da deurel he dilhad hanter-wasket er garrigell, ha da gemer hent ar gêr...

(Da genderezh).

AB SULIO.

MAT DA CHOUZOUT

Kamp ar Vrezonegerien

Kamp ar Vrezonegerien a vo dalc'het er bloaz-mañ e PLOUENAN (Bro Leon), eus an 7 betek an 20 viz eost.

Evel er bloavezou all e vo degemeret ennañ an holl Vrezonegerien o deus

chouan da drezenem pemzek devez gant keneisted, gwir Vreizez ha Kêlled tra-mor kaw o pez....

Evit gouzout hiroc'h, skrina da Zekretouriez ar Champ, an Itron Yef a Bel-taling, Place du Vally, Guingamp.

C'HOARIOU

RESPONT DA ZIVINADENNOU (Miz Mae)

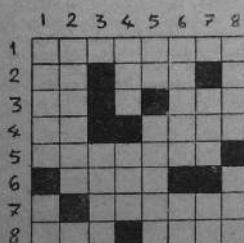
1. An teod. — 2. Ne c'hell ket, pegwir ez eo maro : e wreg ne veze ket bet intañivez e giz all. — 3. Ar gador, a droer dezi ar c'hein evit azeza.

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	R	O	A	Z	O	N	A	D
2	A	R	M	E	L	I	O	U
3	N	E	P		E	Z	U	
4		Z	E	V	O		R	O
5	R	O	Z		A	A		
6	A	N	A	L	A	D	U	R
7	S		I	O	L			
8	K	I	L	A	D	E	N	N

Geriou Kroaz
al Lagad-du, niv. 20

DIVINADENNOU

- Kals mizioù e chom war e benn; pa zav ac'hano, ne tra souezus, n'en deus nemet bleo gwenn, war eur penn kweñvet ha ruz. Pe-tra eo?
- Hemañ a red dre an hent, ha n'en deus na daoulagad na dent. [Petra eo?]
- Awechou gant he poll lagadou e ra tro ar parkou. Aliesoch, eur penn ouz daou beulig ar penn all ouz eur peulig, e rank ober tro verrik. Petra eo?

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU (Niv. 21)

A-Blaen :

- A wele war benn ar Roue.
 - Eno eo ganet Abraham. — Eus amzer [da zont OBER.]
 - Kensoneanou RAZETER. — Da zerc' [hel ar vag er porz.]
 - Diou vogalenn eus MUIOCH. — Gou-[dor d'ar bagou.]
 - Ober drong.
 - Kement-se a reas d'e vinviou o labou-[rat ganto.]
 - A lakae an tan.
 - RIZ kemmesket. — Unan eus kenta [Eskibien Gemper.]
- A-zerz :
- A groz e kreiz an arne. — Ennañ e [chomit.]
 - Gourc'hemeñnou.
 - Taol da bouez amañ!
 - Unan eus nr zakramañchou. — TAN [kemmet.]
 - Ragano-gour (pronom personnel). — [Kas d'ar post.]
 - Ne varvont ket. — Ger-mell (article) [dirak L.]
 - TRO, war e benn. — Lenn en Afrika.
 - Perz-mat an den kreñv. — Graet gant [Iroc'h-en.]

MAT DA C'HOUZOUT

PENMAR'C'H (Penn-ar-Bed)

Kele'h breizat Sant-Gwenole-Penmarc'h en deus divizet, en e vodadeñv vrashweza, sevel bep bloaz eur genstrivadenn war ar c'han hag an dispiegerezh brezonel.

Ar c'henstrivadegou a vo graet er bloaz-mañ e Penmarc'h, d'an 12 a viz eost.

Youl ar C'hele'h eo sikour ar re yaouank da drei muioch war ar brezoneg, hag ive reï tra da yaouankizou ar bolh da studie ar brezoneg, pegwir betek-hen, n'eus nemet ar studierien er skolioù bras hag o defe notre da ziski e gwicionez ar brezoneg. Ne veze ket mat e chomfe ar galloud-ze etre daouarn ar re hepkenn hag a c'hell ober studiou. Prizionou kaer a vo da c'houzout.

Heti a recomp berz d'ar re a zo loc'het gant al labour-ze, hag a zikouro ar rod da drei en o c'horn-bro.

Ar brezoneg
"yez hon tadou"
er skoliou !

Gant al levr nevez sklaer, ijinus, aes da gelenn

savet gant an Ao Seitê ha Stephan

ha meulet gant :

An Ao Kardinal : Roques

Ao'n Eskob : Fauvel

Ao'n Eskob : Coupel

Ao'n Eskob : Le Bellec

"YEZ HON TADOU"

(eul levr ar 192 pajenn)

Priz eur skouerenn	:	345	lur
Dre zek	»	335	ar pez
Dre ugent	»	325	ar pez
Dre hanter-kant	:	310	ar pez
Dre gant	»	300	ar pez

hag ar mizou kas

e gwerz e ti ar BALB — B. P. 108 RENNES

C. C. P. 1171-35 - S¹⁴ ar BALB, 8, rue Legraverend, RENNES

E T I
TREANTON
e kaver pep tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou
Koat "an Nord"
Houarn
Ha kement tra ho peus ezomm
en ti
war-dro an ti
hag en tiegez

TI TREANTON
E LANDIVISIAU

War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes
T e l e f o n 7

E KASTELL-PAOL
war ar Blasenn Vras
T e l e f o n 1 3 0

R
R
O
A

BREIZ

N°. 28-29 — EOST - GWENGOLO
1950

E TI TREANTON

e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou,
Koat "an Nord"

Houarn

Ha kement tra ho peus ezomm
en ti

war-dro an ti
hag en liegez

TI TREANTON E LANDIVISIAÙ

War Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

Telefon 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

Telefon 130

EOST
GWENGOLO

Niv. 28
29

KROAZ-BREIZ

Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn : skriva da :
rener Kroaz Breiz : M. l'Abbé Jean-François Falc'hun, professeur
au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da :
M. l'Abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper
(Finistère). — C. C. P. 1266.53 Rennes.

Koumanant ordinal (eur blooz)	350	lur
Koumanant a zikour	500	lur
Koumanant a enor	800	lur

TAOLENN

Sant Kler, kenta eskob Naoned (P-Y Nedeleg)	Pajenn	2
Kanik Santez Bernadeta (Y. G.)	—	3
Bleun-Brug Sent Breiz (Y-F ar Falc'hun)	—	4
Gouel bras an Ykam e Paris (Y.J.)	—	8
Bombezenn Bikini (Mazo)	—	10
Sant Loeiz-Vari a Vonifort (Y. Trévoeuz S.M.M.)	—	11
Al labour-douar (Y-L. Bekod)	—	12
Tenzor an dintin goz (Ab-Sulio)	—	14
Ar gouriz plouz (Sfern-Gwenn)	—	15
Paoled ar c'haz du	—	16
C'hoarioù	—	20

War golo an niverenn-man :
Gouel Maria-Wengolo (L. B.) p. IV

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moullerez
12, Rue Anne-de-Bretagne — ST-BRIEUC

SANT KLÉIR

Kenta Eskob Naoned

Sant Klér, hag a oa e relegou e Bleun-Brug Kastell-Paol, n'eo ket kals anvezet en eskobiet breizat : goñennez ho i eus digant cun dñ a vicher r'ien tamn anaou-degez diwar e benn da lennerien Kroaz-Breiz.

Ar zant-mañ n'eo ket eur Breizad a ouenn : beva a rae pell ar arok m rankas Breiziz, hon tadou, tec'hout rak ar Zaizon ha dont eus enez Vreiz (hirio Breiz-Veur pe Bro-Zaoz) da vro Arvorig. Ret era afizav, avat, n'ouzomp ket kalz e dra eus e vuhez. Aesoch a-ze eo bet distresa an istor ha rei da gredi e oa sant Klér kalz tostoc'h d'an Ebestel eget e gwirionez.

Hag evelse e voe, epad pell amzer, sanket doum e spered Naonediz ar gredenn a lakaet sant Klér da veza diskibl da zant Per e-unan, kaset gant hemm da brebez ar felz kristen er penn pella a Vro-C'hall. Kalz eskoitiont all a Vro-C'hall o doa digemeret evel gwir istor hevelep kredennou : betel n'eus ket pell e felle dezo kredi o doa bet da genta eskob eun diskibl d'an Ebestel, pa ne o ket eun diskibl d'Hor Zalver e unan. Evesle s. Lazar e Marseilh, s. Trofin e Arles, s. Marsial e Limoges, ha re all e ch'hoaz.

Tud gouiziek war an istor o deus studiet testeniou an amzer dremenn diwarbenn sant Klér, ha seti amañ ar pep gwella hag ar pep sklera da chouzouer. Da genta, Bro-C'hall a jomas dindan mestroni ar Romaned, eus ar bloaz 50 arakoz Hor Zalver betek ar bloavezion 400 goude H.Z. Adalek ar Pantekost er bloaz 30, prezegerien an Aviel a skignas ar felz hepdale tro-dro d'ar mor Kreiz douarel (Méditerranée) : an Ebestel saint Per ha sant Paol a zeuzas betek Rom hag a voe merzeriet eno. Iliz Rom eo a zigassas hadenn ar felz hag a plantas gwezennek an Iliz e Bro-C'hall a-bez, azechou gant sikour misionerien deuet eus an Azia, evel saint Irenae, eskob Lyon, hag azechou gant misionerien dibabet etouez beleien Rom end-eun.

P.-Y. NEDELEG.

Ar ch'heriou brasa a veze dibabet penn-da-benn an henhou meur, evit beza kreizennou an Iliz e per bro : er ch'heriou-ze da genta e veze gounvezet d'ar felz sun toullad kris-tienien bodet en-dro d'eun eskob. Evesle, eus eur gér d'eben, e kreske an Iliz katolik, rouantelez Doue war an douar.

E kreiz an trede kantved, war-dro 250, e teus evelse eus Rom, kaset gant ar Pab, eur strollad misionerien, pep hini anezo o vont d'eur gér vrás a Vro-C'hall. E Toulouz a kampom d'ar mare-se sant Saturnin, e Pariz sant Denec'h, hag e Naoned sant Klér.

N'omp ket evit gouzout dres e pe-seurt bloavez e krogas sant Klér da brebez an Aviel e Naoned, na ken-nebeut pegeit e labouras eno abarz mervel. Gouzout a reomp, avat, e tougas e labour frouez padus : Iliz Naoned voe gantañ diazezet start er felz hag er garantez. Hepdale, war-dro 290, daou eus he bugale, an daou vreur Donasian ha Rosasian, a chounezus kurunenn ar verzerien. Nebeut bloavezion diwezatoc'h, gant an impalaer Konstantin, e voe roet ar peoc'h d'an Iliz : ar felz kristen a chellas dounat he gwirizou e kaloñou Naonediz, ha morsa abaoe n'eo jet mouget en eskoiti Naoned, hirio ch'hoaz unan eus ar re wella hag ar re gaera e Breiz hag e Bro-C'hall.

Abegou mat o deus eta Naonediz da zero'hel soñj eus o eskob kenta ha d'e enorl. E relegou koulskoudre n'int ket miret e kér Naoned, met en eur gériadienn anvet Reguiny, a zo hirio en eskoiti Gwened : eus Reguiny eo ez eo bet digaset relegou sant Klér da chouelloù Bleun-Brug ar Zent koz e Kastell-Paol.

KANTIK SANTEZ BERNADETA

War don : O Vierge de Massabielle !

DISKAN

O Santez Bernadeta,
kannadez feal Mamm Jezuz,
d'hoch' heul deskit deomp beva
gian, dilorzh ha madezeus.

1. — E kér Lourd, ker ho kavel,
oc'h bet laket gant Doue,
ha choui, momet eur bugel,
e skol r'ust ar baourente.
2. — E Bartrez, o serviza,
e tiwallit an denved,
war ho prech ar bihana,
en ho torn ar japeled.
3. — A neuze, ho kalon vat,
ho klanded, hoc'h izelidé,
a denn warnoch daculagad
Rouanez ar Gwerc'héz.
4. — Hag eun deiz, e mis ch'houerur,
choui'wel ar Were 'hez santed
e kér Lourd, war ribl ar ster,
dirak reter Mesabiel.
5. — Triwec'h gwech, en eur bloavez,
mil-itz-kant hanter-kant eiz,
Meri deoc'h en em zisnoez :
burzud dispar en Iliz!
6. — Ar Were'héz deoc'h a laver :
« Envus choui a vez,
nann avat wer ar douar,
hepken en neno, ho kuir vro ».
7. — « Ra véo aman savet
oun Iliz kenta 'r gwella !
Dezi eus pep korn ar bed
ra zeyud tud da belerina » !
8. — « Va aro 'pous ch'hoant klevet ;
delchit sonj e fell d'ho Mamm,
arrok holl, beza galvet
ar Gonseption dinanim ».

Y. G.
Imprimatur, 21 gouere 1950.
J. Cottin, vicet-pras.

32er Gouel ar Bleun-Brug

GOUEL SANT BREIZ

4-6 a viz eost 1950, e Kastell-Paol

Kastell Paol he doa bet an enor, e 1942, da rei degemer da genta gouel ar Bleun-Brug goudé ar brezel : edo c'hoaz ar Bleun-Brug morgouset. Er bloaz mañ, eus ar 4 d'ar 6 a viz eost, kér Sant Paol a Leon hé deus bet an eurvat da welet o tont daveti pobl diniver eur Bleun-Brug nerzus, sachet da veull ha da bedi levenez an nao Zant a zizazezas eskobtiou Breiz.

Dar gwener, da greisteiz, pa zigor ar Bleun-Brug, n'eus ket c'hoaz kals a flif e kér, na kals a diez fichez. A nebeudou eo e teu ar mor d'an aod ! Dre houlañennou ive, krehvoc'h-krenva, e tired ar bobl da Gastell, hag e sav levenez ar bleuniou hag ar bannielou ouz an tiez. D'ar zul, goudé kristelz, o Park ar Gernevez, emañ uhel ar mor a dud, dastumet a villerou war al letonenn c'hlaz, e kreiz ar c'hoajou. Sent Vrelz, eur wech muioch, o deus bodet o fobl, er studi, er c'hoari hag e levenez ar bedenn.

Hirio na zispléglimp nemet lodenn ar studiou ha darn eus ar c'heariou, o terc'hel betek an niverenn da zont, ar gouel relijiel.

An displégadennou, e skol santez Anna, d'ar gwener ha d'ar zadorn : ar chenstrivadegour d'ar zui vintin, stet plas ar studi er Bleun-Brug.

An ao, *Stefan*, rener skol Sant Bleuz, e Douarnenez, eo a zigor an abadenn. Lavarret a re penaos emañ kont gant kelenñadurez ar brezoneg er skolioù. Daoust m'a n'eo ket bet selouet urzou an atroou 'n Eskob, gant an holl skolioù libr, ez eus koulskoude 15 skol baotred ha 125 skol verched o rel eur plas, bras pe vihan, da studi ar brezoneg : eus ar skolajou libr, kloerdi bihan Pont-e-Kroaz a-gendalc'h aketus gant e skol vrezonek, ha skolaj Redon a zo krog enni ive. -Ouspenn-ze, an ao. Seite, en e skol dre lizer, e Treboul, en deus roet adarre Kentelou da 40 studier nevez e doug ar bloaz tremenet. - Evit ar skolioù lik, n'eus ket nemeur a dra er skolioù bugale ; met Liseou Kemper, Brest ha Montroulez a ya war arack... Labour a jom c'hoaz da ober koulskoude !

Gant an ao, *Langleiz*, e klevomp goudede an oberou berniet epad ar bloaz gant Breuriez Al Levriou Brezonek (dre verr, ar *Balb*) : gwerzet he deus dreist-holl levriou kontadeñou ha kanaouennou, daoust d'an enebiez a gay awechou ar werzourien a berz an dud a diefe rei dezo o skoazell. C'hoant ar Balb eo mouda a nevez Buhez ar Zent : milionou a zo ret avat evit kas da benn eur seurt labour !

Deski ar brezoneg n'eo ket dreist nerz eun den, evel m'heñ diskouez sklaer goudede skouer an ao, *Tricoire*, eur medisin eus ar Vande, bremñi o ehoum e Breiz, ha desket gantañ ar brezoneg eun nebeut amzer a zo. Displega a ra en eur gentel talvoudus penaos e c'heller tenna reolennoù bras ar Frazennoù vrezonek evit aesaat ar studiou.

Al levriou da lenn ha da studia brezoneg ne reont ket a zioner bremañ. An ao, *Ronan Huon*, rener ar gelaoeunn vrezonek « Al Liamm », a red a dreuz an oberennou hag ar c'helaouennou embannet e brezoneg abaoe ar brezel : 30 levr nevez, moujet epad ar pevar bloaz kenta, ha 10 levr all evit an hanter-vloaz tremenet hepken ; levriou-mistr! darn anezo, evel « Komzou beo », eus Maodez Giandour. Kelaouennou a zo evit an holl, adalek « Kaledou kristen » pe « Al Liamm », betek « Kroaz Breiz », skañvoc'h da lenn... Gouenn a ra R. Huon ma vo poanlet da greski niver an dud a bren hag a lenn an oberou brezonek.

Kement-se a deufe buan ma ve laket da vat kelenñadurez ar brezoneg er skol ! An ao, *Toulemon*, rener Unvaniez Difennouren ar Brezonez (dre verr, an U.D.B.), a gont, en eun, doare fentus, ar stourmou hñ ha korvigelus en deus bet gant Ministrod an Deskadurez ha muioch c'hoaz gant o Bureau, evit kas war arack mendoù ar Vretoned. Teod lemm ha penn kalet, ret eo bez a kement-s-evit kas ar stourm da benn, evel m'en deus fiziañs an Ao, Toulemon d'hen ober, gant harp galloudus an holl Gannaded vreizat, a-unan krenn, holl, evit mont war arack.

Eun doare all da studia Breiz a zo kinniget d'ar Vleuñ-Brugerien, e sal santez Tereza, d'ar gwener goudé koan : hini ar sinema. Peder riblennad-skouedenou, berr holl, a dremen dirak hon daoulagad hag hor skouarniou.

Gant ar gentaomp kaset, ouspenn kant hanter kant vloaz en adrefh, betek kastell-koz Combourg, da veva e kichen Renan a Gastellbriant, ar skrivagner brudet : eno e tremenas e yaouankiz, gant e spered klanv a dristidigez, en eur maner teñval, e kreiz ar c'hoajou ha war an dour e dam-choujou al loar : peadra e gwirionvez da lakaat eur spered krennadh da drelia...

Ar riblennadou all hon degas war rivi hor moriou : gwelet a reomp labour galet ar vizinerien en enezeler, an touriou-tan hag ar vuhez souezus o deus enno an dud karget da vaga ar skirjenn a zilvidigez, e kreiz an novezion tefival, an aveliou foll hag ar mor kounnaret. Evit echui, e welomp doareou spontus ar mor pennolioù wadro enez ar Gerveyer : eun doare nevez da zibuna an trouz hag ar soniou, a ro deomp da gredil aes awal'h emaop e kichen ar mor, o selauz trouz garo ar c'horvendenou o youch'hal hag o sutal war an aod, ha kurun ar gwagenouz o c'hosmolat war reier galet Breiz-Izel... Kals skeudenou kaer, hep mar ebet, nemet d'hor meno, o deus pouezet re an holl war krisderiou ar vuhez en hor c'horn-bro, pa 'z eus ennañ ive kement a zoùsteriou.

Ar zadorn a vod adarre ar Vleuñ-Brugerien e sal Santez Anna, evit displégadennou all.

Diouz ar mintin, da heul an ao, *Dujardin*, medisin e Lokornan, e treuzomp ar c'hantvedou, o furchal el levriv « Buhez ar Zent » embannet e Breiz, Sant Erwan, e unan, en devoù skrivet al levr kenta eus ar seurt-se, met nevez mui anezan. Gortoz a ranker ar bloaz 1752 evit kaout eur mouladur anavezet, skrivet n'ouzer ket gant plou hag embannet e Kemper.

YAOUANKIZOU LAQUEN ER BLEUN-BRUG

(Sk. Kérist)

Diwar neuze e teu aketus mouladurion nevez, a ro muioch-mui a blas da Zent Breiz, ha skrivel ive war wellaat. Kals tiegeziou o deus c'hoaz en implij levrijou Buhez ar Zent an ao. Perrot, pe Marigo, pe Madec... ha n'e ket souezus pa ouezer ez eus bet moulet wardro 150,000 skouerenn eus Buhezou ar Zent.

Phou eo o deus studiet ar Zent breizat a gavomp o buhez el levriou-ze ? An ao, *chaloni Batany* hen dispieg deomp dioustu. Ne gomz ket diwarbenn kement hini en deus labouret war an dachenn-ze, met ar re vrasa anezo nepken. Pouez a ra dreist-holl an ao. Batany war an Eini en deus diazezet anaoudegez ar Zent breizat : an dominikan *Albert Le Grand*. Hemaf a voe ganet e Montroulez er bloaz 1599, hag a dremenas an darn vrasa eus e vuhez o furchal, gant skiant, da zevel e levr bras : « Les Saints de Bretagne ». Eul levr skrivel mat eo, aec da lenn. Barnet eo bet re griz gant darn eus ar skrivagnerien a rebech da Albert Le Grand beza bet re a fiziafis er pez a veze laveret dezan : n'eus ket a dro da veza souezet gant ar burzudou a reas hor Sent kouskoude !

An tad *Paol a Leon*, eus urz Sant Frañsez, a ro deomp da gomprent goude peseurt tud eo bet Sent Breiz, ha pehini eo bet o *furnes hag o zanteler*. Harpet war skiant an Istor, an tad a gas ac'hamp d'e heul betek an amzer drubuilhet, adalek ar set kantred dreist-holl, a welas ar Chornog abez, kous lavaret, diskart gant an estren c'hoaz : ar re-mañi a zired eus Europa an hanternoz war ar pez a zo bet gwechall impalaer Rom : Jermania, Bro-Zaoz, Bro-Chall, Italia : n'eus nemet dismantre tan ha gwad, ouz o heul... Nebut goude, ar sperejou o unan a zo touellec er Chornog gant fals kredennour ar manac'h Peizaj, a lavare e chelle an den ober e unan e zilvidigez hep sikour gras Doue... Piou a zavo ar Chornog paour eus e zismantrou ? Sent Breiz eo a deunio a-benn eus al labour-ze : dre o labour aketus, o deus roet nerz-kalon d'o fobl da zifraosta a nevez an douarou... Int-i eo o deus savet al lennegoz genta, e bro Iwerzon dreist-holl, ha degaset a nevez buhez d'ar sperejou... Int-i c'hoaz eo o deus degaset ar pare d'an eneou, dre o cheleennadurez fur : chomet tud eus o fobl, e kasons noumañ a nevez etrezek gwirionez an Aviel ; d'o christenien e testkont beva evelto : poania, labourat, ober plintjenn, rak kement-se a zo ret ; met ive, evel m'eo ret, gortoz eus Doue ar zilvidigez, e bedi. Evel ma lavar an tad, ar Zent o deus desket d'o zdud « beza mistri warno o unan, evit beza eur benveg galloudus ha sentus etre daouarn an aotrou Doue, da embann adarre kelou mat an Aviel hag ar zilvidigez ».

Hor Sent breizat, hag o deus gwechall salvet Europa, daoust has echu eo o labour ganto ? Nann, eme an Tad, rak ganeomp emaint atao, dreist-holl en hon amzerion trubuilhet, ken heñvel ouz an amzer a gavjont o unan. P'emañ ar Chornog marteze war an hent da zegemer ar gouezeri, ar Zent a zesk deomp, e lech en em lezel da vont da heul an darvoudou, dibab ar stourm outo, evit sevel eur bed kaeroch, diazezet er garantez. « Breiz ne veze ket o verval diwar re gorfad dizesper » ? a chouelen an Tad. Buhez hor Sent a ro deomp ar gentel a zilvidigez evit hon amzer : beva en eur labourat a nerz-korl da vez a mestr eus an darvoudou, evit chom etre daouarn Doue a ren pep tra, eur benveg a zilvidigez evit ar bed...

Pouezet hon eus hiroch war ar brezegenn-mañi, abalamour d'an dalvoudevez dispar a zo enni : eun diazez eo he cheleennadurez evit eur vuhez kriaten ! Dreizi iverz eo aec kompen perak eo bet dibabet Hor Sent gant renerien ar Bleñv-Brug evit ar gouel-man.

Ra gavo amañi an tad Paol a Leon meuleudi hag anaoudegez ar re o deus bet an curvat da zelaou e gomzou poellek ha nerzus.

Buñez daou eus Sent Breiz a zo dispiegat deomp goudeze, dre vrax, gant unan eus hor breudeur tra-mor. An ao, *Mac Ullis*, sekretour ar C'hendalc'h etregedet, a lenn deomp, e bresoneg, diou brezegennig, savet gant an Tad Mac Aodhaogain, eus Bro-Gembre, diwarbenn Sant Ronan ha Sant Brieg.

Evit echul da anaout Sent Breiz, an ao, *Joz Doare eus Kastellin*, a ziskouez deomp, gant sikour skeudennoù skerijennet, penaos eo bet komprenet ar Zent gant an *arzoixien* vreizat. Peñini eus hor ilizou hag hor chapelou n'he deus ket eur Zant bennak kizellet en dero, ha livet war ar marc'had, e liviou beo ha fresk ? Ar skeudennoù-ze a zo kals muioch a dalvoudegez enno e keñver an arz sakr, muioch a gaerder wirion hag a relijiou, eget na gaver sioniaz er skeudennoù plastir morlivet a zo deuet, kals re niverus, da zaotri hon ilizou er c'hangtved tremenet. Peur e vez o lakaet adarre, dirak ar bobl fidet, ar skeudennoù-ze a zo kuzet dindan an touriou pe er galatezou, hag a zo gwir vagadurez evit eur felz nerzus ?

Ar Vleñv-Brugerien n'int ket bet hepken o selaou prezegerien helavar o komz eus ar Zent. Eur bern anezo o deus labouret ive, en eur gemer perz e chenstrivadeogou.

N'hellomp ket komz anezo holl dire ar munut, kement a oa. Kavit amañ da vihana anoiou lod eus ar re o deus stourmet, hag o deus gounezet eur maout, bihan pe vrax. Er miz a zeu ec'h embannimp anolion all.

KENSTRIVADEG AR PREZEGEREZ

Evit ar baotred yaouank :

ar priz kenta a zo bet dibradet gant Per Chapalaïn, eus Kastell-Paol, a chouunit evelise 25.000 lur, evit mont da berc'h-rima da Rom. Setu aze eur prezeger pleb eus ar chenta, leun a dan ha ponezet mat e gomzou, evel m'o deus gellet barn ar re holl e glevas o rel a nevez, d'ar zul d'an noz, e brezegenn.

2et priz : Per an Hir, eus Lannilis.

3e priz : Frañsez Pot, eus Sant-Nouga, studier e skolaj Lesneven.

Evit ar plac'hed yaouank :

la priz : (gant 31 point) : Jozefina Drost, eus Plouzeniel, nebutoch a zispak ganti eget Per Chapalaïn, met leun a deneridigez hag esmæ.

Ar plac'h yaouank-mañi a chouunit an hevelep priz eget ar paotr yaouank kenta... Beaj vat dezo, o daou e Rom !

2et priz : Loëiza Berrou, eus Gwinevez (gant 30 point) : start eo bet ar ch'rogad.

3e priz : Janed Morvan, eus an Ospital-Kamfrout.

4e priz : Yvona Konan, eus Perros-Gireg.

Evit ar c'han :

4 moeuz mesket :

1a : Laz-kana Sant Vaze-Gemper ; 2. Laz-kana Lesneven ; 3. Plouzeniel.

3 moeuz disheñvel :

1a : Plouzeniel, ha Noyal-Pontivy (Morbihan) ; 3. Sant-Vaze-Gemper ; 4. Landerne ; 5. Lokournan-Léon.

3 moeuz kompez :

1a : Ploueskad.

2. Roser :

1a : Ploueskad.

Kenstrivadeg ar gaera istor :

Tud yaouank :
1a : Anna Seite, eus Kleder, a zibradas ar priz evit he finesa en eur zibuna ar gontadenn ho peus lennet e Kroaz Breiz, mis ehouer 1950, p. 6 :

« Me zo ken divenor ».

2et : Loëiz ar Goff, eus Pouldergat.

Hugale :

1a : Bihan-Poudeg, eus Plouider.

GOUEL BRAS

AN

YKAM

E PARIS

(Kendalc'h)

Emañ an dud yaouank en hent etrevezek Paris...

Degouezet en ti-gar, paotred ha merc'hed a glask hep dale, o flas warlerch ar marc'h-du. N'eo ket aes renka an dud : pep hini a fell dezañ chom gant e vignonet : met pa n'ez a nemet eiz e pep spouenn eo ret dispartia... Buan avat e vez graci met pa n'ez a nemet eiz e pep spouenn eo ret dispartia... Buan avat e vez graci mignonez gant an amzezen nevez : mar deo stag mat ar bagonioù gant chedenn houarn, an dud a zo enno a zo staget gwelloc'h an eil ouz egile gant eur vignoniezh krenn ha laouen. Suc oum, ar marc'h-du n'eo deus morse sachet war e lerc'h kement a eurust-d, a laouenedig : penn da benn d'an hent e vo klevet kanaouennou. Kantikou, c'hoarzou, hag all.

E Paris, an ti-gar a zisionk berniou yaouankizou. War ar blasenn, setu eur vandeñ Vretoned, gant o jupenn hag o zok kern-uhel : eun tammiñg int enkrizet, e vefe lavaret : pessut degemer a gavint ?... Met pa ziskennont eus an ti-gar, an holl evez an holl zellou a zo evito. Ne glevet en dro dezo nemet : « Regardez les Bretons ! Bravo pour les Bretons ! » Eun tammiñg fougue a zo deuet d'ar baotred yaouank : uhel a fenn, ez emt dre ar rulou, epad ma-tizioù an dud da zelleñ outo...

Rakital eo ret diskennet er metro, an tren a red dindan an douar e Paris, evel ma ya gozed en hor parkeler pa vezont o klask buzung. Amañ eo tomm : ne vez ket gwelet s'lierjenn an heol, met fourmuz e vezimp kaser eus an eil penn d'égis da gér A-hed an hent, an holl zellou a zo adarre evit ar Vretoned : siouaz, n'int nemet eun nebend ; ar re all o deus bet mez moarvat o lakaat dilhad o bro : bremar o deus keuz, hag o chalou a zo broudet gant eun elfennig avi.

A veñti deuet a-nevez war chorrer an douar, hor pactred a zell tu-ha-tu, da glask o hent : « Da belech' emaoch o vont eme dezo eun Itron : me zo eus Konk Kerne ... Rakital eo diskouezet skleevet d'ar baotred penaos mont d'ar park e lec'h ma kavint o lojeiz en telennou lien, war gweleñ kaet ; d'an nozvez kenta, daoust d'ar skuisder, ne vo ket kousket kals...

D'ar gwener vintin, e kemper ar baotred yaouank hent ar « Parc des Princes » e lec'h ma vo lidet ar gouelou kent eur pepliñ tri devez... Ar Vretoned a salch mat d'o jupenn : fougue a zo emno bremar. Edont o tiskenn eur stræet vras, er penn an traon, e na eun tollad laboureron o freuzza ribl an hent da renka ar chorrzennou a gás an dour d'an tiez. Gwelet a reont, a bell, tokou ar Vretoned, hag e chomont a zav da zelleñ, meur a hini a zev an dour en o daoulagad o welet o chenvoiz : unan zoken, waodro hanter-kant vloaz dezañ, a ziskrog eus e venveg hag a red betek ar skolour peniou : dizzelañ a ra e benn moal, ha savet uhel e vrech, e lavar : « Salud dec'h, giz ma bro » ! Ewelise dre mg'z comp a druez ker-Boris, e kavomp Bretoned a bap rink : holl int laouen o titaga brezonig hag o klevet kelou eus o Breiz, ken ehouek da galon pep Breizad, dreist-holl o'mañ eun tammiñg pelli diouz e vro.

D'ar gwener vintin, e Park ar Brinsed, pep korn eus Bro-C'hall, ken disheñvel an eil diouz egile, a riskouez déomp e wiskamantoù, e gorrollou, e ganaouennou kaera.

Breiz a zo menjet gant René Raimbault « Breiz, emezad, eo he chroazicu hag he ilouz kizellet kent hrao. Breiz n'eo Breiz nemet abalamour m'eo diazezet war ar Pez : it dre hor bro, hag e welet e pep lec'h kroazicu, ilouz, chapeliou, feunteunioù, kirelet hervez o doare ...»

Kel'hou keltiek Lekornan-Kerne ha Plougastell, ficheñ en o c'haera, eo a zigor ar gom : gant dansou Breiz... Breiz a zo stali enno o welet ar plas roet d'hor bre : ar re all a stake o daouarn, en o gwella.

Warlerch ar Vretoned, pep korn eus Bro-C'hall a deu da ziskouez d'e dro e chizion koz... An hanter devez kenta a dremen buan evelse, daoust d'an heol bero. Ret eo beza gwelet kemenet-se evit kompreñ mat pegement a binvidigeziou a zo en hor bro, siouaz, dilezet en hor gwiskamantoù, dilezet hor ch'hanacennou, dilezet hon daouz, dilezet hor yez... Mar deo bet kaer penn kenta gouelou Paris, pegement e yefent bet kaeroch' ch'oz, ha pem-da-benn, ma vefe bet pep paot yaouank ha pep merched yaouank rant gwiskamant o bro !

Goude kreisteiz, d'ar gwener, e voe tro Baris da ziskouez war al leurenn perzou kaer he yaouankizou : sonorez, c'hoariou...

D'ar zadorn vintin, an holl yaouankizou en em vod a nevez er Park, evit eur chelch-studi.

E berr amzer, prijou yaouank, paotred merc'hed, zoken eur paotrig a zek vloaz, a deu da zisplega al labour e zo bet graet epad an ugent vloaz diwez gant an Ykam, war bcp tachen... Pep hini a lavar ivez e venozig a vete ret kas da benn evit ma c'helloù an dud diwar ar mæz dont da vez tu d'ouest war o micher, ha kristenien, gwirzennet douar ar feiz en o chalon : n'eo ket gonest ar c'houer da eur eus ma ne vez ket diazezet e vohuz war ar feiz.

Ret e voe klevet ar stiakerez daouarn hag ar ch'hanacennou, evit santout pegeñment ez ie ar o homzou-ze, lavaret gant tud évelto, betek kalonou an holl yaouankizou a oa eno o selau :

« Ar bed a zo karget a diazezet.
Kanomp levezhenn hon ugent vloaz.
Ar bed en deus ezmomm eus ar re yaouank.
Ar bed en deus ezmomm a nerz-kalon...
Ar bed en deus ezmomm a emgleo
Ar bed en deus ezmomm a ch'halon...»

Eur fizians vrax a ren war ar Chelch-studi : ar re yaouank a fell dezo Kemper o flas e buhez ar vro, evit sevel maezioù nevez, maezioù justoch, maezioù kaeroc'h... ha pennou bras ar vro a zo aze ouz o zelou : kals eskübiñ, penn-remer ar Gouarnement, ministreñ ar labour-douar, ha kals re all ch'oz.

D'ar zadorn, goude kreisteiz, e tired ar yaouankizou da Bark « Jean Bouin » : paotred yuouank eus pep départament, a zo konservadeg ganto, evit ar redek, lammat, sasha war ar gordenn... Breiz, brudet evit o fennou kaet, o deus diskouezet o douaitez diwrez ar di war diweskler mibin : Penn-ar-Bed en deus dibrabet an eil rank etouez an holl départementou.

Douar an noz, setu ar vellhaden vras : displega a reer peantou has ankeniou ar maezioù. Dirak ar poanion-ze, lod a dec'h da glask en aner an eurustet e kér : lod all a bleug dindan a zamm, en eur c'hrosnec'h anezh ar Vuhez has ar C'hrouer ; eul 'odenn all a zav o daoulagad etrevezek ar Ch'alvar, eno e kavent nera d'ar soudan o foaniou, ha da stourm evit ma vo muioch a eurustet e kalon ar gourien.

O welet eur groaz vras, sklerijennet e kreiz an noz teuval-asch'h, eur groaz savet ubiel evit beza skouer ha fizians an dud, e son'jen an holl groazou a gavouez e meizonioù koz evit iel bepred skouer an nerz-kalon d'ar labourer-douar skouer, hag aewchou faligalanet : diwar ar groaz eus iou douar nera ar Zalver en deus lavaret : « Ho pet fizians... Me am eus trechet ar bed !

D'ar zul vintin, edo ar gouel brasa.

Hor pardionioù kient a zo nebeut a dra e kichen ar gouel-man : pevar eisob ha daou-ugent c'houesek-kant beleg, pevar-ugent mil den... Epad an oferen, direz zacouarn plac'hed yaouank a diste ouz an aoter da ginnig gwiniñ, ar maezioù abea, o labourou, e foaniou, o levezh, a zo kinniget d'an Tad eus an nevez... An darn vras, eus ar re yarman, a regemor o Zalver dre ar Comunion, ha moarvat n'emañ ket warner dizonjal ar gounion-se !

Kals o deus selacou, dre ar radio, ar ch'hanacennou a voe roet epad an oferen gant eur mor a dud yaouank : sun dra eo klevet pevar-ugent mil den o kana assemblée meuleaudi Done !

Evit echut ar gouelou goude boza pedet studiet, rediet, e oa ehoaz ret ehoazi bega kresel en maez eus ar barrez e an roed fall al lestreig, an den piz, ar ba-kamm, e voe grast eur votadez, evit dibab Miser, ar barrez, mihan a soare, evel just... tanneñsked eus al labour o deus choant ar yaouankizou da gaa da benn en o farrezen : nebeutech a politikerez, missek a oberez !

Goudeze, a nebeudou, e teu en dro d'ar park, kiri'l-id, stlejet gant traktourien a hep mod : war ar c'hirri-ze e weler holl michericou ar mæzicu : an toer ar mansoner, ar chalvez, ar baraer, ar c'higer, ar gouezierez... Da heul, danscu ha kanaouençu...

Hag evit echui, setu o tont, en eur c'horta eus ar Park, an daou zen nevez fichez en o c'haera, rak un eured eo ! War o lerc'h, eul lostad hir a dud yaouank, dacu-ha-dou!... Hep mar ebet, holl int Bretoned !

Ar gouelion, digoret gant koroll ar « Piler lann » a echuo evelez gred ar Gavotenn, epad ma ya an dud yaouank a bep tu, en eur gana.

« En hor mæziou eus Bro-C'hall,
z'eus savet eur c'han a esveraüs,
a zo o vont da zihuna ar vro ».
(Da genderchel).

BOMBEZEN BIKINI

Bagou, Istri a bep ment, war lenn ar Bikini,
ha demost, en enezenn, konflied ha giari,
a oa bodet en deiz all, ha barnet d'ar maro,
vit aproui, 'n eur vernel, eur bombezenn ch'aro.

Eun eog koz e Prad-hir, oa laket gwall nachet ;
ti Mar-Jan Bour e kemer ar pellgomzer d'ar red :
« Allo ! Allo ! Breudeur ker eus mor ar Bikini.
ma n'och ket c'hoaz maro, komzif prestik deomp-ni.

Rak c'hoi a oa holl barnet d'eur maro kriñ ha yut,
vit aproui 'n eur vernel karadenou an dud.
Ar bombezenn ken brudet, peseurt labour ' deus grët ?
Vel lavare tud gouziiek, vijec'h holl putuc'het » ?

Sur zillienn da respont, a zindan eur garreg :
« Bez diniec'h, va mignon ker, ni zo beo buhezek !
Kred a'hanoù, va breurig, traou an dud ne daint gour,
ha bombezenn Bikini zo bel eur bramm en dour » !

Eur ch'atrig, e Prat Gwinarc'h, a oa nec'het iwe.
Ti Martouon e redas goustadik en noz-se.
D'he xro e felle deizi, torrel penh he chadenn,
e skouarn ar pellgomzer diroñestia ar gudenn.

« Allo ! Allo ! War zao, c'hoarez Bikini,
eur gerig, en an'Doue, din, hini pe hini ;
'vel lavare tud gouziiek, c'houit holl a dite merrel,
ois bombbezenn Bikini, ha gellet 'peus herzel ? »

Eur boch koz, en enezenn, 'n e varo a c'hoarze :
« Selou an trouz, emezañ ! E lost savet pike,
e strinkas war an douar eur bern boulou-piti,
Ar re-ze 'dalv, emezañ, bombezenn Bikini » !

Mazo ! .

Sant Loeiz-Vari a Vontfort

(Kendalc'h)

Setu degouezet hafiv ar bloavez 1709, Loeiz-Vari en doa bet e Rom urz d'langant ar Pab Klemañs XI de skigno ar feiz e kornog Bro-C'hall (dre lakaat an holl gristenien da renevez promesauo o badiziant : ar Zant a zo kroget a vez-vi gant al labour-ze. Betek-hen, en deus pregeget e eskobition Sant-Brieg, Sant-Malo ha Roazon.

Emai bremazi en Naoned.

Loc'het eo abaoe eur pennadig gant mision Pontchâteau, eur gêr hag he deus dalc'hett mat d'ar boaziou kristen, gwelloc'h ektel kals parrezioù diwar dro martez. Hag e tiwan a nevez e speret an Tad ar zoñj en deus evel gwechall e bro e gavel : sevel eur Ch'halvar ! N'eo ket hepken, evel er misionou all, eur groaz war ribl an hent, met eur menez hag a vo gellet lakaat warnañ holl visteriou ar Rozez : eur menez hag a vo eun diverra eus traou Bro hor Zalver.

An Duk de la Trémollière en doa miret kas al labour d'ar veleien ha d'ar bobl. Gant levenez eo degemere ha gomzou, ha raktal e teu eur strollad labourerien d'en em ginnig.

Demost da gér eus eur waremmaban, brug ha radenn, anvet Gwalemm ar Vadalen. Er penn all d'ar waremm-zé, diou leo bennak diouz kér, eo dibabet da genta lec'h ar Ch'halvar. Met a vec'h grael daou pe tri devez labour eno, e teu e speret an Tad en deus faziet en e daol-lagad. Pedl a ra epad an noz warlerc'h penn-dia-benn, ha lakaat a ra al labourerien da bedi p'en em gavont diouz ar mintig... hag e chortozont eu pen-nadig.

A greiz holl, setu diou durzunell wenn o tiskenn war ar bern douar savet en deizioù arack. O gwech a reer o karga o begou a zoar hag o vont kuiz a denn-askell. Dizale emaint diro, hag e kargont eur begad-all a

zouar. Teir, peder, dek gwech, e renevezont o beaj. Heullet int bet : diskenn a reont bep tro war gern uehela Gwaremm ar Vadallen, hag eno e kwarenn ar bernig douar nevez degaset.

Bremazi eo sklaer bolontez Doue Kerken, an Tad a verk tri gelc'h bras, an eil en egile, pevar, pemp ha chouec'h-kant metr dezo. An douar tennet etre an daou vrasa a vo terrier er bihan, evit ober eur menezig.

Adalek an deiz-se e kresk bemdez niver al labourerien en dro d'an Tad Vontfort, ha kouskoudou, war an dachenn e vo bepred urz ha peoo'h ; ne glever nemet trouz ar pallou hag al langedeoù pe ar c'hirri o kas douar ha mein. D'an taoliou ehan, e vez lavaret ar jaipied pe ganet kantikou. Hag al labour ne yae nemet buanoc'h en dro.

Ret oa kaont bevañs evit an dud-se. Gwir eo e teue o boued gant lod ; met an holl beorien a ziwardio en em gave c'hoaz eno, o chortoz aluzenn. Ne chelle ket an Tad o dijezel, ha mont a rae da gesta evito. Tra souezus, kaout a ray atao kement m'en do ezomm, hag ar brud a zav en deus an Tad kresket meur a wech ar bevañs pe ar bern-ed en tiegezioù brokus.

Epad pemzok mix e vo gwellet bemdez e Gwaremm ar Valaden etre daou ha pevar e chant labourerien deuet eus kement korn ar vro, ha betek eus bro Flandrez hag ar Spagn, o rei o foan evit netra. N'eo doz ezomm eus gozr all nemet mont diouz ar pardies da welet dreñm ar Christ a diez bezañ savet war ar grugel, hag a chortoz en eur c'heo, gant skeudenn ar Werchez Vari, Sant Yann ha Mari-Madalen.

Mont a ra mat al labour da benn. Ugent metr a ubelder en deus ar menezig : krouz ar Zalver, etre an daou laer, a zo troet etrevez ar zav-heol. E kichen ar groaz eman ar skeudennoù. Eun tammoù moger a ra an dra, en traou, da ziazou ar grugel ; et voger-ze eo skeudennoù misteriou ar Rozez.

(Da genderchel)

V. Trahoyez, R.M.M.

Al labour douar, hervez Levr Pompery

Eur ger araok : petra eo al levr-man ?

Pa welomp an traou nevez savet evit gwellaat al labour douar, ne zoñjomp ket alles pegen start o deus la-touret hon tud koz etart digeri decomp an hent.

N'eus ket pell, o furchal e touez eur bern levrion war al labour-douar, e voen souezet o lenn an aliou fur roet gant an aotrou Pompery en e levr : « Quelennou war labour an douar », er bloaz 1851 (1).

Beva a rae an ao, Theofil a Bomperre e Maner ar Park, eus parrez Rosnoen, e kichen ar Faou, asamblez gant daou vreuz dezañ : unan a oa maer ar Faou ; egile a oa eur skrivañner gouliziek kenañ. Theofil, diouz e du, a oa eur gounideg a zoare ; santout a reer, dre gomzont kenta e levr g, pegement e kare e vicher hag e genvoiz : « Deoch' chouï, emezañ, deoch' chouï eo, va amezenz eus parrez Rosnoen, deoch' chouï, tieien eus bro ar Faou, e question al leyr-mañ. Evit gwir, pegement a anaoudegez vat ne dleau ket deoch' evit al levenez a bap mare ho peus roet din-me, en eur heulia, gant kement a skiant hag a rech', ouz e lenn, klevet an aotrou o komz gant e amezelen.

(1) Talbenn ai lour e oa : e Quelennou Var labour, gounidegues ar douar, laiques e galleg ac e brezonner, ou le Nouveau Guide du Cultivateur breton, par Théophile de Pompery, Président du Comité Agricole du Faou n° Breizh, Lefournier, 1851.

Meur a dra a zo cheñchet abaoe. Kaout a reot amañ kouskoude, eur vagadurez dispar d'ho sperejou.

Anaout a rae an ao. Pompery labourou ar chouñideien wella eus e amzer, Gasparin, Maze a Zombasle, Rieffel, saver kenta skol labour douar e Breizh. Bremañ, o lenn levr Pompery, eo ret e gompren, en eur zoñjal petra eo : aliou koz a rankfe beza cheñchet awochou, hag a ziskouez elevato ar boan kemeret gant hon tadou evit o micher.

Gwir e chom komzou Pompery diwarbenn an tell hag an dour-haïvoez, an doare da stuzia ar parkier, da lavaret eo, reiza pep gounidegez an eil warlerc'h eben (e galleg, « assûlement ») ; ive, diwarbenn ar foenier ; techou fall an dud war ar poent-mañ a zo chomet gwir, siouaz, e meur a lec'h. Displeget eo ive, fraes ha sklaer, an doare da wellaat ar jatal, hag en deus degaset kement a wellaenn evit ar chézer : evit ar jatal-korn avat ez eur chomet eun tamig diwarlerc'h. Talvoudus eo c'hoaz e bennad war al liziri-feurm : komprent e veze dija wardro ar Faou, kant vloaz a zo, oa ret digoll ar wellaenn digaset en tiegez (« indemnité de plus-value »), hag he barn gant eur strollad perç'hennou ha feurmourien (« commissions paritaires »).

N'am eus ket cheñchet frazenou Pompery : skrivet am eus avat an noñennou laket e traon ar pajennou, evit keñveria al labour douar bremañ eus kant vloaz, gant hinij an devez hirio. N'am eus ket o graet gwaliñverus avat, evit lezel al lenner ar muia ar gwella gompren aliou Pompery hervez e skiant e unan.

Levr Pompery a oa embannet e brezog hag e galleg keñver-ha-keñver. Mar deo drant e vrezoneg, mar deus ennañ kals muiloc'h vuhez hag a nerz eget na c'hellenf lakaat em c'homzoume, e oa skrivel fall kenañ (ne oa ket ano neuze eus ar brezog er skol !), hag awochou e vez diaes da gompren. Ret eo bet din adskriva al levr penn-da-benn, evit reiza an doare-skriva, ma vo aes da lenn ha da gompren. Ar galleg avat am eus lezet a gostez. Pompery a glasker war eun dro keleññ ar galleg hag al labour-douar, evel ma lavar e unan. Hogen, petra a glasker eur pajennou-mañ ? Araok pep tra, mouez hor bro hag hon douar ; hag e brezog eo e kan ar vouez-se deomp.

Evel ma lavare an ao. Pompery d'amezeien, kant vloaz a zo, me hel la-var deoch' h, kouerien yaouank Breiz-Izel : deoch' chouï e uestlan va labour adkempenn e oberenn goz : hag evit gwir, pegement a anaoudegez vat ne dleau ket deoch' ?

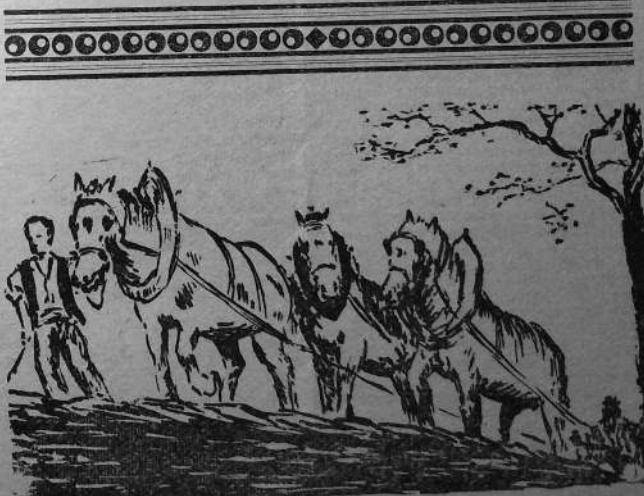
Meur a wech our bet o kantreal dre ar méziou, o klasik skigna ar c'heneliou talvoudus, ar gourc'hennou skiantek laket da vont en dro dre nerz ho tadou, koueriated a ljin hag a zoare. E pep parrez kous lavaret, am eus kavet eur c'houer yaouank bennak, leun a zoujans d'an

amzer goz, leun a fiziañs en amzer da zont, a gompren e pegen talvoudus hag enoruz eo micher ar gounideg, hag en em roe d'al labour evit boda, difenn hag awochou zoken, keleññ e genseuried. Al levenez a zo deuet em c'halon ouz o gwelet o kregi er banniel.

O'boant am befe da welet ar c'henennou-mañ lennet, n'eo ket gant tud diñesk evel e amzer Pompery, hogen gant ar re zesketa hag akwita achano'h, gant ar re a zo goest e pep parrez da zevel uhel banniel al labour douar. Rak al labour douar a jom, evit ar vro abez, ar maen-diazeg, eur maen ker kalet ha reier hon aodou.

O selaou an aliou koz-mañ, roet gwechall gant eun den a galon e yez hon tadou, e teskot ar garantie evit ar familiñ, ar vicher hag ar vro. Komprent e vez eur boan evit ho poda hag ho keleññ, ez eus bet re all, kals en hor raok, o voulc'h a an ero. D'ho tro, e tiskouezot an hent da holl yaouanklou Breiz, evit mont, hep kwitaat morse roudou fur o zadou, warzu an amzre da zont, ha ar arok atao !

Y.-L. BEKOD,
Ijinour ar Maeziou.

Fañchig, deuet pinvidik dre gaout teñzor e dintin goz, a zo bremañ o klas dimezi gant Soazig Maner-ar-C'hoad, nachet outañ quechall gant he mamm, Janig. Houmañ he deus bet tabut gant merc'het ar poull a rebech dezi he c'hrisder evit he merc'h.

E teid an hent etrezek ar gér, Janig

a chrosmole etre he dent : « Deut atao, merc'het daonet : m'hen talvezo d'ho teodou mibin, hag ho lako da brenna ho kenou.. pa gavin tro d'hen ober ! Hag e kaviv, ma ne fazian ket : evel ma lavar an duud fur, « louarn yaouank a zistro atao d'e doull koz ». Fañchig, m'emañ e zoñj em merc'h-me, hag emañ, a gavo gras plega da zont d'he elgoulen diganen ! Neus netra gollet evit c'hoaz : « dorm leun, diogell (1) e berchenn », a lavar an ditour. Emberr, me a chouleñnatao Soazig, ha diouz ma lavar din, e wein petra a jom ganen da ober. Ne cheellan ket padout pelloch da baka flipajou a gleiz hag a zehou, diwarbenn Fañchig Kideller, ha va merc'h ! Namañ da !

Degouezet er maner goude kals trein, Janig a ch'has Soazig da rei dom dezi da ledar ar ganadenn war an drein. Neuze, dre chouleñnatao he merc'h, e teus abenn da chouzont gant petra ez oa he chal. Hag eul luc'hedennig o skedi en he daoulagad briz, e lavaras dezi he-unañ : « Haf ! Ya ? En doareze eo emañ ar stal ! Mat ! Unan bennak a ziskano ! Merc'het ar poull a dapo eur gerseen ! »

Ar baourkêr Janig a zohje dezi he doa echu da glevet teodadou fllemmus er poull-kanna. Siouaz, an taoliou-teod, pa gavont peg, a zo kals diaesoch da barea eget taoliou-kontell, ha devadennou-merrien. Hag atao, kaer a vez o louzaoui, e lezont war o ler'h eur gleizenn, pe ruz, pe venn.

Fañchig a reas sin d'ar mevel d'en em denna achanio, kuitez dezañ da zont da rei dom da Janig pa vije

galvet ganti.

Hag ez gwir, kerken lavaret « Ooo » d'he ch'azeg Fani, Janig a ch'halvas ar miliner da zont da gerch'at ar zac'hajou greun digant. Miliner ebet ne deue daveti kouskonde !

Fañchig Kuset adreñv d'an nor a zifoupas a daol-krenn :

Janig ! Krog eo ar miliner da zistanka traou e gern vras ; ne ch'ell ket dilezel e labour ha dont a daol-traou d'ho kaout ! Me eo a ralo evitañ en ho keñver, ma karit, eme Fañchig ker braoil ha tra.

— Ne rafes ket fall avat, paotr ! eme ar wreg, en eur ziskenn diwar ar ch'ellar.

Ar chammed kenta-ze, graet gant ar paotr yaouank etrezek ar vaouez koz, a dorras ar ch'ler a rae speuren etrezo o daou abaoe eur pennad ; an aezenning a garantez hag a vadefez, o'houenza flourik war galon an ell hag egile a skubas alan griz an enkreuz diwar o spred. « Gwell eo minvig eget krampoez mouzig » !

Pa voo laaket an tri zac'had greun er villin, ha gourc'hemenet d'ar miliner o mala kenta ma ch'ellfe, ech adpignas Janig en he ch'ar, hag e lavaras da Fañchig :

— Ha te, Fañchig, n'ont ket prest da zont d'ar gér c'hoaz ?

— Eo avat, Janig, dioustu, sellit ; rak m'am eus netra ebet ken d'ober amañ !

— Ma ! Sav er ch'âr 'ta neuze ! Azez amañ em c'hichenning. Kemer ar rajennou, ha lavar yao, pa gari !

Ne voe ket dao aspedi ar paotr yaouank, a ch'ellfe kredi. Ne jomas ket da ch'ina. Senti a eure war ar ger, endra ma tride e galon gant eur barr-levenez.

(Da genderc'hely)
Ab-Sullo.

AR GOURIZ PLOUZ

(Kontadenn)

D'an amzer-ze, Yann ar Bombarder a rede ar vro, brudet dre ma veze dalch-mat o vont-dont eus an eil maner d'egile, ha dreist-holl eus an eil tavarn d'eben, gwech war e dreid e unan, gwech war gwein askornek eun teuz a varzh : eur march' Laouig ker treut ma chouenne an dud digant Yann penaos ne veze ket faouet dre an hanter gant livenn-gein ar march'.

Hag int-i kerkent d'ar bern plouz, da farda ar gordenn vurzudus, an ostiz o sach'a plouz diouz ar bern, Yann o lakaat tro hag o kordenn dre ma tenne an ostiz, hag o pellaat atao diouz ar bern.

Ar bombarder a zegouezas evelse betek an hent bras a oa e teid ar horz-kolo ; eno e kinnigas daou hard d'eur paotrig evit trei ar gordenn en e lech. Ar paotrig a droas, hag an ostiz a denne plouz diouz ar bern... na penaostal Yann, godelet gantañ e bemp skoed war 'n ugant, a droas kwit, mar goule, en eur lavaret :

« N'eo ket eun touel touella eun toueler ».

N'eo ket ret lavaret e chomas trenk chistr an tavarnour.

Heman avat a drenkas muioch-mui e spred outan, ken na droas e empenn e laez kaouledet, pa welas e oa bet touez biao gant Yann ar Bombarder.

Hag abaoe eo deuet ar ch'iz dre ar vro da lavaret eus eun ostiz, pa n'ez a ket mat an traou gantañ en e stal :

« Hemañ en deus paket eur gouriz plouz » !

Spern-Gwenn (Tennet eus Brug).

Paotred ar c'haz du⁽¹⁾

I

An dra-mañ oa tro ar Pelgent...
Du oa an noz : teñval an hent,
Per hag e wreg oa 'tal an tan
'kichen o bugale vihan.
ha ganto ne oa grik ebet.
Holl 'tal an tan oant n'em laket
Kentoñch an ozach' a gare
ebat gant e vugale :
en o zav war benn e zaoulin,
heñ a zeske dezo c'hoarzin,
kana, prezeg, harzal, kerzout,
eur bern traou all mat da c'houzout.

Kluched hennoz 'korn an oaled.
e benn a oa gantañ stouet ;
kaer o doa e vugale
gouenn outafi traou a zoare,
heja e vrech', kribat e benn,
ha sach'a start war e Jupenn,
bouzar 'giz eur pemoc'h maro,
ne daole van ebet enno...
— « Perig paour, yac'h sur ne dout
[ket...]

Lavaromp gras ha deomp da gous-
[ket...]

— « Grasou awalc'h am eus laret (2)
evil ar vad am eus-me bet.
'Chouli zo eurus ha dizoussi ;
n'ho'ch eus netra da ober, c'houli.
Lakit ar re-man 'n o c'havell,
hag it da roc'h war ar pell »...
— « Ne deuez ket, te ? »

— « Nann, laran deoç'h,
an dra-ze ne zell ket ouzoç'h ».

Hag ar wreg hag ar vugale,
spontet gant an tad, a ouele...
Biskoaz c'hoaz Per n'en doa laret
d'e bried komzou ken kalet.
— « Itron Varia Dremalo,
kasit an droug diwar hon tro ! »
Hag en eur lavaret an dra-ze
raktañ ez eas d'he gwele.

D'he gwele Gaid a yeas
hag he gwalc'h eno e ouelas.
Per a oa chomet e unan
war ar skabell 'kichen an tan.
Dek eur da noz a oa sonet,
ha koulskoude ne zave ket.
— « Tok ! »
Emaer o skei war an nor,
ha Per o lammat d'he digor.
— « Deomp 'ta, komper, poent eo
[dibias]
'vit degouezout araoz ware'hoaz...
Buan 'ta, skoañek, pak da zac'h,
hag hep krena 'giz eur c'hoz plach' ! »
— « Va gwreg zo kousket, azen lous ;
na rez ket 'ta kement a drouz ».
— « Kousket ? Siouaz dezil ! n'eo ket.
Chomit et gér, o, me ho ped.
Itron Santez Anna Wened,
o diwallit diouz ar peched...
Per !... Per ! »
Kaer he doa hopal,
net an daou gi da jaseal...

II

Pa zigouezjont war an hent bras.
Mikael da Ber, a lavaras :
« Bremañ, p'omp deut er maez a gér,
digor da skouarn, va c'homper.
Betek Kergallig, 'raok ar c'hoaz,
eo ret deomp, mont war hon treid
[inooaz] :
eno neuze vo ret kuitaat
chuipenn, roched, hon holl dilhad ;
d'as c'hoaz-hent neuze ni yelo,
hag ar c'hoaz du ni a chalvo ».
— « Ha ma ne zeu ket, pao war bao,
ni vo eur c'houblad paotred vraso ! »
— « Na gemerez ket re a spont :
droug ha mad vo ret dezo dont,
— ar zorserez he deus laret —
Rak-se 'ta, paotr, n'em jalez ket.
Ha spontet 'vezes, Yannig-Per » ?

(1) Ar gontadenn man a zo bel savet, hir vloavezic'h a zo, gant eur rimadeller, ha n'en deus ket lezel gene-
omp e eno. E lech' e zinadur, n'en deus gret nemet skriva : 28 meurz 1844 - 17 avel 1852.
Perak elz vlosz da aoz a eum hevelep labour ? N'ouzen ket
An danvez e oskrivel e rammyez Banieg : Iroet eo bel ganin e brezonieg unvan,
jevit e leskañ aescoc'h da lenn.

Y. Wegen.

— « Spontet, me ? Ne doun ket
[komper] !
— « Met krena 'rez 'giz eun delenn !
N'ac'h eus ket emichañis, an der-
[zienn ?] »
— « Me zo yac'h pesk, dre c'has
[Doue].

Anoued (3) am eus martexe »,
— « Diblasomp ! Hag hep ober trouz,
evel kizler war ar voulouz ».
— « Soñj mat ac'h eus eus ar c'hom-
[zou]
a lari da vestr an diaoulou ? »
— « N'o ankounac'hain biken
ken doun int aet ebarz va fenn ».
Aet en tu all da Gergallig,
Mikael a laras da Yannig :
« Degouezet omp ! Chomomp amañ,
ha krogomp d'en em ziwiñkañ...
Yen eo, gwaliñ yen e gwirionez :
warchoaz hor bo kreziou nevez.
Taol da zilhad ebarz ar foiz,
ha deomp sioul dindan an noz.
Prest out ? »

— « N'oun ket » !
— « Hast buan 'ta :
Prenn da c'henou : na larez tra.
Met petra rez ? Poent bras eo mont.
Na da ket 'ta da gemer spont !
ne verbi petra a c'hoarvezo,
na glemmez ket, dalc'h mat atao ! »
— « Ne vern petra vezo gwelet,
evit garmi, me ne rin ket » !

III

En tu all da vourc'hig Nignant
ez eus eur groaz war ribr an hent.
Brao vez he gwelet, pa vez sklaer,
benet warni Korf hor Zalver.
Plach' ebat, na yaouank na koz,
ne gred tremen dindan an noz ;
hag ar wazed, pa dremonet,
a red d'an daoullam gant ar spont...
N'eus nemet ar gemenerien
o tizenti ouz al lezenn.
El lech'-se, hervez an dud koz,
e vez da zadorn klevet koz ;
dañs ha c'hoari a vez lve...
Den ne vez gwelet koulskoude.
Gaou a laran, rak eun devez
eun den o gwelais... Mimergez !
Eun nao pe zek a oa outo...
Lous-lous e oant ; flaer oa ganto ;
kerniel dego : kerniel ejen,
daoulagad ruz-tan en o fenn,

o zeod hir er maez eus o beg,
ha dezo lostou fouteuilhek...
Tabut awalc'h oa etrezo,
met netra ne ouled outo.

IV

Di oa an daou gomper o vont,
en eur greña gant riou ha spont,
noaz pitilh e giz raniged ;
o dent a staké gant anoued.
Gwall yen e oa, Koulskoude Per
a c'houze 'giz kreiz an tommder.
E vleo a zave war e benn,
e giz an drein war ar spern gwenn.
Da zali pelloch ne oa ket,
rak hanternoz a oa sonet.
Aon en doa Per ken e flerie.
E zent en e veg a staké.
Mikael a dap peg en e vrec'h
hag a sko warnañ eun taol sec'h.
'Kreiz ar c'hoaz-hent emaint o daou,
mezek awalc'h hep laret gaou.
rak n'eo ket brao beza en noaz
keñiver ha keñiver gant ar groaz.
— « Ret eo gervel an diaoul amañ »,
lar Mikael ennañ e unan.
« Gwelomp : « Iskiros ! Agios ! »...
Ankouet am eus an trede poz...
Lavar, te, Per, mar e ouzez ».
— « Kollet ar stal, rak komz a rez !
Azen ! Pemoc'h ! D'ober petra
ac'h eus va degaset amañ » ?
— « Chom, po me da vrevo dioustu.
Ne din ket kuit hep ar c'hoaz du.
— « Roue an eñeu daonet,
Mestr an ifern, deus d'am c'haouet » !
Ha setu trouz war an hent bras...
— « Erru an diaoul, gantañ e gaz »,
a lavar Mikael d'egile.
— « Trouz eur marc'h du, a laran-me,
eur marc'h du ! Aotrou San Diboan,
mont a ralimp gantañ kreiz an tan » !
Ha Per da skampa kuit raktal...
Ha Mikael da ober kement all.
Ret e vije bet o gwelet...
Anoued mul, sur, n'o doa ket.
Lammat a reont dreist ar c'heleuzion,
dre greiz ar pri hag ar poullou,
dre greiz al lann hag ar banal,
prest ha prest da gall o anal :
kouez ar foiz, sevel dioustu,
ha redek gwazoch tu pe du,
kailharet holl gant ar voulhenn,
ha kreñebet war o c'hoaz'henn...»

— « Digor an nor din, va fried ! »
 — « Per eo, 'm eus aon... 'Mañ degouezet.
 Pelec'h out-te bet adarre,
 pa da welan 'barz ar stad-se,
 disleber kaer ha dispourbell,
 en noaz diarc'henn : diskabell ?
 Petra 'ch eus ta ? N'eus den aze ?
 Ouz plou e skuermez evelse ? »
 — « Hefñ eo ! Hefñ eo !... N'e welit ket ?
 Degastit din dour benniget !... »
 — « Kollet ac'h eus da benn, va [gwaz]
 N'eus den aze, a laran c'hoaz !
 — « Tee'hit, ha lampnit em gwele !
 Mont a ray ganto.. Va, Doue ! »

En e wele Per a lammas,
 dindan ar cholched 'n em guzas.
 Boullenn hag all, os Yannig-Per
 dastumet mat en e lifser.
 E wreg a oa en e gichen,
 hag en he dorn eur c'houlaouenn.
 He gwaz, strafuillhet e ene,
 'wechou eur beleg a ch'halve.
 Gwech all, diouz e wele savet,
 talet amafi ha distaplet,
 ne oule da blou 'n em uestla.
 Gaid rae diouz he gwella !
 En eur welet stad kriz he gwaz,
 hag allies war e chorre
 dour benniget hi a strinke
 en eur laret d'an drouk-spered ;
 « Kerz kuit, loen brein, diaoul mil-

[liger] !

Ha koulskoude, kaer he devoa,
 Per a lamme 'tao memes tra.
 Eur wech hi a gredas dezi
 oa o vont kuit dre gorn an ti,
 ha panevet ar japedoed
 hag ar skapular benniget,
 aet e vije, korf hag ene,
 plou oar da belec'h, va Doue !...

Antronoz vintin pa zavas,
 eun tammig gweiloc'h 'n em gavas :
 e zaoulagad a oa trellet
 ha kerzout s'huaz, n'helle ket.

Eliz dez bennak goude an dra-mañ
 Yannig-Per c'hoaz ne lare man ;
 pean ha poan en doa, d'e verenn,
 lonka eur beradig soubenn.
 Da vat koulskoude e teuas ;
 da welet Mikael ez eas :
 — « Ac'hanta, gwaz, deut omp da vat !
 Desket zo bet dit safarat ».
 — « Gaouiad ! Daoust ha n'eo ket
 ac'h eus prezeget da genta » ?
 — « Me » ?

— « Ya, te ! Kaer az po ober van,
 pesker dour dous, te da unan !
 Eur wech da vat oun bet tapet,
 met tapet ken ne vezin ket ».
 — « Na jalpez ket ta kement all...
 Mar ac'h eus tapet, mat ar stal !
 Me zo bet gwasket mat ivé :
 selau ; ha me lavaro dit-te.
 Teir eur e oa eus ar mintin.
 pa oan degouezet er vilin.
 Miliner ha milinerez,
 bugale, mevellen, matez,
 al loened zoken, respect doc'h.
 a ziroc'h 'giz pennou-moc'h.
 Ha me lavare din va unan :
 aez vele laerez en ti-mafi.
 Pa oan o vont 'barz va gwele,
 trouz em bouzellou me gleve :
 ret e vo c'hoaz 'ta mont er maez ?
 Va Doue ! Pebez gwall novez !
 Ne oa mui da jipotal,
 na da dermi... Er maez raktal !
 Noaz evel preñv, 'drefñv ar poull-rod,
 edon-me kluchet war ar pod.
 Met, va Doue ! Petra wellis ?

A ! Traou spontus ha traou iskis :
 pevar den du gant treid gevred,
 friou dezo 'giz kakoused ;
 bonedou hit oa war o fenn,
 ken uhel ha tour Rosponden ;
 bragezet oant vel tud mod-Skaer,
 korf chupenn lien, loerou berr.
 Bez e oa ganto pep a forc'h,
 ha war o fenn kernel ar borec'h.
 O daoulagad, ruz ha bihan,
 a lugerne 'giz etou tan.
 Pa finven-me, int-i a fñive,
 ha gant o forc'h int am broude ;
 ha pa stouen, ar chouezidi
 a lamme warnoun evel bleizi.

Unan outo 'reas gwasoch,
 o vouta dindanoun e forc'h.
 Ar re all gant o c'hrabanou
 a rae din krafadennou...
 Ne oan ket evit en em denn.
 kroget e oant em gourlafchenn.
 Kaer am boa diskrab, ober bec'h,
 n'am boa ket nerz barz va divrec'h.
 C'hoant am boa azechou da c'hervel ;
 met pa raen van da zevel
 evit skampa, al loened gouez
 e doa kernal din da ziskouez.
 Biskoaz, n'emaooun ket o farsal,
 n'oun bet chigardet kement all.
 Koulskoude, a-hed ar voger
 me 'n em stleje hep laret ger.
 Digor kaer e oa dor an ti...
 Degouezet oan 'tal loj ar c'hi,
 hanter dapet 'm boa va anal,
 ha krog oan en draf vanal.
 Gedit... Gedit eun tammig c'hoaz...
 ha c'houli va c'hlasko 'benn ar c'hoaz...
 Ewelise ! Mat.. Unan, daou, tri...
 Ha me da lammat 'kreiz an ti,
 ha da zerra an nor dioustu,
 gant aon rak o daoulagad ru.
 Droug em boezellou n'am boa mui,
 evel ma c'hellit am c'redi...

Aet em gwele ha gourvezet,
 kaer am boa klask lost va roched,
 n'hellen ket he c'haout e nep lec'h ;
 chomet e oa hi war va lerc'h,
 'Michaëlis, paotr Skaer, gant e gernou,
 en devos graet ganti pilhou ».
 Ha Per, en eur zelaou Mikael,
 a c'hoarze da vennout mervel.
 Kouezet e oa an abardae
 ha Yannig-Per atao c'hoarze.

Tud sot ! Kerse eo bet ganto !
 Pep a gaz du a felle dezo,
 evit degas pezioù daou skoed,
 aour haug ar ch'ant, dilhad ha boued...
 Dirak Doue, dirak ar Groaz,
 n'o deus ket a vez o vont en noaz.
 Sal e vele bet graet dezo
 mez dirak holl dud ar vro.
 Hag e vele bet lakaet hu
 war ehorre paotred ar c'haud du.
 Ha warlerc'h an dra-mañ, it c'hoaz
 It adarde da glask ar c'haud :
 hevelep tra 'zegouezoù ganeoc'h,
 kanfarted, ma n'oc'h ket furc'h :
 e lec'h aour ha pezioù daou skoed,
 ho sac'h a spont a vo karget.

AL LIAMM kelaouenn lennegel

Un niverenn 80 pagenn bep daou viz
Koumanant evit 6 niverenn : 600 lur
 Sekretour : P. LE BIHAN, 1, Avenue Marceau
TRAPPES (Seine-et-Oise) — C. C. P. 5349-06 Paris

ART SACRÉ
 ORFÈVRERIE
 BRONZES
 STATUAIRE
 CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE
 14, Boulevard de Kerguëlen
 QUIMPER (Finistère)
 Téléphone 8-10

C'HOARIOU

DIVINADENNOU

1. Taolit traou ennoun, ha ne rin nemet bihanant ! Petraoun ?
2. Petra d'rocher war an daol ha ne vez ket debret ?
3. Bez'ez eo souezus,
bras o'henel
bihan o'verel,
en eur ouela, madeiezus.
Petra eo ?

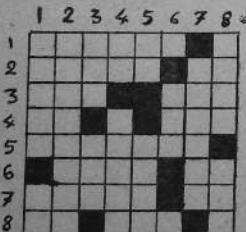
GERIOU-KROAZ A LAÇAD-DU NIV. 22

A-blaen :

1. Enor en deus gwir da gaout.
2. Bloaveziou an dud war an douar. — En hanter NANN.
3. Tommder an amzer. — E penn eul labous.
4. Ebars. — Amzer da zont ar verb OBER.
5. Gouenn an dud.
6. Gwez kalet o'choad. — Lost LOSTOK.
7. Loened lous. — Bro c'hinnidik Abraham.
8. POD dibennet. — Unan eus bugale Jakob.

A-zerz.

1. Pesked a lamm dreist ar skluziou. — Doare-gourc'henn REI.
2. O chom e Naoned.
3. Dor, kemmesket. — Laou da zont.
4. E kér-benn an Iliz. — Alies en dro d'an iliz, e Breiz.
5. Vogalenn, diou wech. — Ranna.
6. Menez eus Breiz.
7. Klasquet e vezont d'an nevez-amzer.
8. Den fall. — Youchadenn (ger briz-vrezonek).

1	2	3	4	5	6	7	8
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							

Repons da ZIVINADENNOU MEZEVEN-GOUERE

1. Eur penn ognon. — 2. An dour glao. — 3. Eur jadenn ouz'penn eur vioch : aweiachou e vez stag ouz ar strapenn.

20

Geriou-Kroaz a laçad-du, niv. 21

SOUFREREZ KERNE

E. BEGOT

13, Straed Jean-Jaurès, KEMPER

Téléph. 9-33

E vez dreset edteuzel evit ar gwella goloioù kaoulcheug ar rodou
Gwerz a c'holioù a bep ment — Labour val, grael hep date

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "Vve AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist

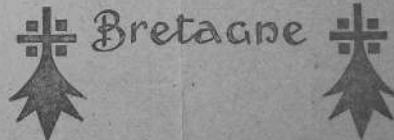
E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

Poupées. Broderies

Le Minor

Pont-Labbé

Bretagne

STAL LEVRIOU LE DAULT

16 Straed Ronan Madeg

- KEMPER -

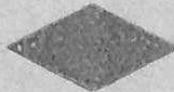

Levriou brezonek, Galleg, ho skeudennoù
Re Goz, re Nevez diwar-benn Batitz

Prenet e vez ho levriou (ha goloioù koz) diganeuc'h

Befek en ha ti ma c'houlenail

GOUEL MARIA-WENGOL

N'emañ ket ar c'hiz gant an Iliz ober gouel g'nivelez an dud o tont da vuhez ar bed-mañ.

E liorz he goueliou e kavomp kouls-koude meneg eus teir ginivelez, hag a zo, o zeir, teir ginivelez a joa vrás evi-domp : hini an Itron Varia, hini sant Yann-Vadezour hag hini Hor Zalver benniget.

Da genver an 8 a viz gwengolo, e teu deomp adarre gouel ginivelez ar Werc'hez Vari, gouel a zevosion hepken, ha nann gouel berz, met pegen karet gant kristenien Breiz-Izel !

E deiz ar bloaz ginivelez o mamm eus an douar, ar vugale chomet tener o c'halon a blij dezo mont d'he gwelet evit rei dezi eun testeni bennak eus o c'harantez.

Evelse o deus karet oser ar Vretomed, a hed ar c'chantvedou, evit o Mamm eus an neñv : ar Vamm-ze, daoust dezi da veza rouanez ar baradez, a zo dalc'hmat he c'halon hag he soñj gant he bugale reuzeudik eus an douar.

D'ar jaelliou, savet ker stank war zouar o bro, e karont mont atao a vandennou; bep bloaz, goude skuizderiou am eost, evit kana joa he ginivelez ha diskleria dezi ar garantez a entan o c'halon eviti...

Mar deo gwir, evel ma lavar ar c'hantik :

« Eur c'hrouadur o tont er bed a zegas gantañ joaüstet d'e gerent ha d'o mignonned... » .

petra re c'hellomp ket lavaret eus ar grouadurez dispar-ze a zo bet levezenez ha muia-karet he Doue, araok beza levezenez ha muia-kareet ar bed holl ?

En dro d'he c'havell, Elez an neñv o deus kanet homzou ar Spered Santel e unan : « Na kaer oc'h o va c'harantez, kaer oc'h holl, ha n'eus fazi ebet ennoch ; koant evel an deiz o

c'houlaoui, dudius evel a loar, lugernus evel an heol, seder ha kreñv evel eun arme o vont d'an emgann ! »

War o lerc'h, ha kenteliet gant an Iliz, na mat eo deomp ive, ni he bugale, ober dezi hor gourc'hennou ha kas betek enni hor meuleudiou !

« Deiz ho kinivelez, o Mamm gar-t, a zo bet unan eus deveziou kaera ar bed. Ho kerent hag ho mignonned n'o deus ket anavezet kement-se. Met ni hag a oar an dibab burzodus graet ac'hanoch' gant Doue, ni n'en em laouenaimp Morse awalc'h eus ho kinivelez, pegwir ac'hanoch' eo tarzet an heol a justiz, ar C'christ, hon Doue

Araok m'oc'h bet ganet, edo an noz war an eneou, an deñvalijenn a-zioch' ar bed paour:

« Maro war roudou pep hini, ifern euzus o tigeri ».

Ganeoc'h eo ar gouloù-deiz, an heol o sevel war dal ar bed, Jezuz Hor Zalver o tont da zigeri deomp eienenn ar c'hras a dremeno hiviziken dre ho Kalon.

Ganeoc'h ha gant an Hini a vezho Mab, e tigor an amzeriou nevez, an amzeriou souzeus, ma c'hello an dud paour rei d'o Doue an ano c'houek a Dad, ha ma vezint e vugale e gwirionez...

Adalek deiz ho kinivelez, ar malloz spontus a boueze warno abaoe ar pec'hed kenta, a jomo a zav, bag holl boblou an douar a vo benniget drezoec'h...

Ya, kanomp a galon hag a ene gloar ar C'christ, en deiz santel-mañ goues-let d'ar Werc'hez gloriis, Mamm Doue.

Lidomp gant joa ginivelez an Itron Varia, evit ma teuio da harpa hor gouennou e kichen he Mab : « Ra skullho en hon tiegeziou karantez,

en hor c'halonou levezenez,
en hor bro, ha dre ar bed,
peoc'h padus ».

TREDE BLOAVEZ
30

K
R
O
A

B R E I Z

HERE 1950

Merc' hed Pont-n'Abad e gouel

EVIT AR BLOAZ SANTEL...

LAKAIT EN HO TI
SKEUDENN

HONTADSANTEL AR PAB PIE XII

ar brava skeudenn
bet graet betek vreman
ha gant eur skritell
e Brezoneg

150 lur dre ar post

HA PRENET ho peus ?

al levr nevez :

"Panorama de la littéra-
ture Bretonne de langue
bretonne et de langue
française des origines à
nos jours".

gant Y. M. RUDEL
295 lur dre ar post

La Vie et les Œuvres

de Jean-François-Marie-Maurice-Agathe

Le Gonidec

du Docteur DUJARDIN
800 lur dre ar post

Yez hon Tadou

al levr nevez, aes ha splann
evit deski hor yez,
savet ganf an Ao. Seité
ha Stéphan

395 lur dre ar post

Gouennit

KARTENNNOU - POST "7 SANT BREIZ"

Ar sez Kartenn dre ar post

120 lur pe 8 timbr a 15 lur

E Gwerz : S^e BALB — B. P. 108 Rennes — C. C. P. 1171.35

HERE

Niv. 30

KROAZ-BREIZ

Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaoeun : skriva da :
renner Kroaz Breiz : M. l'abbé Jean-François Faïch'hun, professeur
au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da :
M. l'Abbé Laurent Bleunven, recteur, Plomelin, par Quimper
(Finistère). — C. C. P. 1266.53 Rennes.

Koumanant ordinal (eur bloaz).	350 lur
Koumanant a zikour.....	500 lur
Koumanant a enor.....	800 lur

Dre ziouer a blas, ne gavot ket en niverenn-man
ar pennad diweza diwarbenn Bleun-Brug ar Zent e
Kastell-Paol. Digarez a c'houennomp digant hol
lennerien.

Taolenn an niverenn-man

Miz du, miz an Anao (K. R.).....	Pajenn	2
Sant Loeiz-Mari a Vionfort (Y. Travnouez).....	—	2
Eus an eil Bleun-Brug d'egile : Landevenneg (L. B.)	—	3
Tremenan han tud koz (B. Charlez).....	—	5
Goueliou bras an YKAM e Paris (Y. J.).....	—	6
Hirvoudou mammi sant Hervé (Saig ar Go)	—	7
Eus a gement seurt douar (Y. Bekod)	—	8
Daou eostig an impaloer (Paofr Treure)	—	9
Tenzor an dirlin goz (Ab-Sulio)	—	13
Kelou	—	14
Kanv	—	15
Evit ar geginerez	—	15
C'hoariou	—	16

Ar marou : M. l'Abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

REVUE MENSUELLE

Mourez Frans-Breiz
Kemper.

Miz du : Miz an Anaon

Miz du, Miz ar gwez dizeil, Miz an hada, Miz an Anaon.

A vec'h m'eo echu gant ar gristenien kana gloar an holl Zent, eost ar baradoz, ma tro an Iliz da bedi evit an Anaon, beuzet e mor tan ar Purgator.

Goude bole drant ar ch'iel, ech'en em strew war hor maeziou hag hor ch'eriou, glaz, trist ha melkonou. E kalon pep hini, e tint ivez glaz an holl dud anavezezt gwechall hag aet da « di hon Tad ». Ha mouez ar c'hiel a laka da ziredek warzu an Iliz eur bobl a dud... Piou n'en deus ket eun den kar, pe eur mignon, o kousket en vered ? E Breiz, dreist-holl, e toujer ar paourk'ez eneou e dalc'h justiz Doue. E bro all ebet, ne zoñjer kement enno. Rak Breiz, en deus lavaret unan bennak, a zant muioch' eget ar pobloù all, pegen dister eo ar follezen a netra a zo oñch ober speurenn etre buhez ar bed-man hañt an Anaon.

Miz du, Miz ar gwez dizeil. Evel ma welomp evit Sakrifiz an Oferenn. Komunioù evit ma pillo gant Doue divet o foisonn ker kalet; ker kalet ma n'eñc netra posionni gwass ar bed en o ch'ehy. Aluzenn hor pedennou no vo ket kollet. Hor charantez a vo digolet, ha kaer ! Rak an eneou, nijet d'ar Baradoz abalamour d'hor pedennou,

Da chortoz, pedomg evit an Anaon. Kinngomp evit Sakrifiz an Oferenn. Komunioù evit ma pillo gant Doue divet o foisonn ker kalet; ker kalet ma n'eñc netra posionni gwass ar bed en o ch'ehy. Aluzenn hor pedennou no vo ket kollet. Hor charantez a vo digolet, ha kaer ! Rak an eneou, nijet d'ar Baradoz abalamour d'hor pedennou,

o devezo soñj ach'anomp, pa vimp-ni o chouzany war an douar-man, ha dreist-holl e tan ar Purgator. Int-i, d'o zro, a chouienno digant Doue kaout truez ouzomp, ha Doue a zelaouo pedenn e vignon.

Pa z'aimp d'ar vered, soñjomp petra jomo eus hor ch'orff goude ar maro. Klevom Job o lavaret deomp er Skritur Zakri, a lennomp en ofiz gouel an Anaon : « Poazet eo va ch'ig ; stagel eo va ch'rochen ouz va eskern ; ne jom nemet krochen en dro d'arn dent. Berr eo amzer an den ; emañ niver e viziou etre ho taouarn, o va Doue. Merket ho peus termen e vuhez, ha ne ch'ell tremen pelloch... N'omp nemet yod-parkelez ; din dan chouezadenn loskus an Aotrou e tizech' ar yed hag e kouez ar bleuñ... Doue avat a bad atao. »

Setu az kentelioù hag a zeskø deomp beva distag diouz kement a dremen.

Miz du, Miz an hada !

Brelinna ra an hadenn kuzet en douar ar arok sevel d'an ed kaer hag a vez levenez eil labourer da zeiz ar peurzourn.

Hor ch'orff-ni ivez, goude tremen en douar, a zavo adarre leun a vuhez, evit mont gant hon ene e grignol Doue. Selouomp Job e kreiz e boan o kana : Gouzont a ran ez ee beo-buhuek ya Dasprenner, ha d'an deiz diweza e savin eus ya foultrenn. A-nevez e vin gwisket gant va ch'orff, ha gant va ch'ix-me e wein Doue. Me eo a weIo anezan ; va daouagad-me, ha nanti re eun all, a weIo anezan. Diazzezet eo an esperans-se e gouede va chalon ! »

Miz du : Miz an esperans eo ! K. R.

Sant Loeiz-Vari a Vontfort

Setu al labour da zevil ar Chalvar e Pontchateau kaset da benn. Ugent metr uhelder en deus ar manez ha Kroaz ar Zalver, etre an daou laer, a zell wardur ar Zav-heol. En he chichen emañ ar skendennou. Eun tammoù moger a ra an dro di zlaez gwezel, hag eno e kaver misseriou ar Rostru.

Och obec'h an dro ch'ozaz en diañvazez, en eus plantet eur rozez gwez, kant hanter-kant saprenn, ha bop pemzek, eur ziptezenn.

Gouel ar Groaz, d'ar 14 a viz gwengolo, a zo bet dibabet da venniga ar Chalvar nevez. Pevar beleg a dlie prezeg da dregeut mil den dasustumet e Gwarenn ar Vadalen. Tad Sant Loeiz-Vari, e galon leun-harr a levez, a oa deuet ivez.

Siouaz, da zerchent ar gouel, wardo peder eur, e tegaser d'an Tad eil lizer a berz eskob an Naoned : difenn a zo emañ da venniga ar Chalvar !

Na pebez souezenn evit ar bobl ! Kement all a labour graet evit netra o vont da get... Hep chom da varc'hata, Loeiz-Vari a gemer hent an Naoned. Ar pemzek leo a zo graet epad an noz, ha setu an Tad e harz treid an ao, « 'Eskob. Neus seurt da ober : an urz a zo deuet eus uheloch' ! Eur wech muioch', enebourien an Tad a oa deuet a benn eus o zao. Hag hemaf a bieg, hep diskouez an distera dispilajadur.

Bloaz goude, mestr archerien Pontchateau a urzie pemp kant den evit diskar ar Chalvar. Epad daou zevez, an holl a

nac'hast labourat : gourdrouz ha rebechou a glevont... Ha setu ma rankont kouiskoudre staga d'ar labour, rak emaer o vont da heskenna ar Groaz kaer m'eo savet warni Hor Zalver. Gant aon na ve gwallet eum dra ken sakr, e tistaogont o unan skedenn an aotrou Krist, hag e krogont da ziamantir ar grugell douar. Peil pell e padio an abaden, ker pel ma ne vo mors e kompezet al lech' e Gwarenn ar Vadalen.

Abaoe eo bet renvezet labour an Tad Montfort. E hanter ar ch'antred diweza e voe savet a nevez an teir groaz.

En deiz hirid, e kaver e Pontchateau eul lech' a berchirinoj hag en deus 28 devez arat. Eno emañ Hent ar Groaz, penn da benn, savet diouz hini Jeruzalem ; ken hir hag hemaf eo, hag emañ e kaver ivez a nevez troidelou gant an hent ; eno ivez eus eus traou an Douar santelet gant Hor Zalver... Eno e tired bep bloaz milloren a dud. Padout a ra labour sant Loeiz-Vari !

A-dreuz ar Vande

An ao. Doue a ouile petra a rae o lezel evelse e eskübienn d'ar em fazia war gant an tad Montfort ; hemaf a gave tro

dwar-ze da sklerijenna muioch' a vroïou.

Goude prezegennou Mikael an Nobletz, an tad Maner hag o diskibien war o lere'h Breiz-Izel a oa prest da herzel ouz an Dispach bras gant felz ha nerz kalon. An tad Montfort a voe karget gant Doue eus am hevelep labour e Breiz-Izel, hag ar Chalvar, savet gantañ e Pontchateau, daoust dezañ da veza hanter ziskaret, a gendañche da veza baniel ar vro.

Met eun dachenn all a Jome choaz hag a ranke beza kalonekaet ivex ar arok ar brezel ; ar « Vendée militaire », da lavaret eo eskübioun Luson hag ar Roc'hell (La Roche) d'an ampoent. Eno emañ Loeiz-Vari o vont bremant da labourat ; hag eno a chome brek delz e varo, nemet an amzer ret d'ober eur veaj e Rouen hag e Paris.

E deveziou diweza mis meurz 1711, emañ e bent etrezek eno ; misioni, a ra eur vont, dri eskübi Luson ; prezeg a ra zoken war chouenn an ao. « 'N Eskob e iliz-veur Luson.

Actano e tiskenn etrezek kér ar Roc'hell. (da gender'hel).

Y. TRANVOUEZ, S. M. M.

Eus an eil Bleun-Brug d'egile : Landevenneg

« Diou teir amzer en deus an den : n'int ket hevel an eil ouz eben ». a lavar unan eus hor ch'renn-lavariou.

Gwir eo evit an den ; gwir ivez evit an traou savet gant ijou e spered ha nerz e zivrezh.

Da bempvet gouel war 'n-agent ar Bleun-Brug, bet lidet e Pleyben da viz gwengolo 1935, an devez diweza a oa bet gouestlet da Landevenneg.

Etre morgeriou hanter-gouezet iliz koz an abati, e voe kanet an oferenn-bred gant menech Kerbennet evit Breiz hag ar re holl o deus roet o buñez evit ha tividigez.

Araok an oferenn, e voe kanet, evit ar vretoned aet da Anaon, ar bedenn gaer « Languentibus in Purgatorio » (« Dar re a chouzav ar Purgator »), savet gant eur manach eus Landevenneg gwechall.

Goude an Aviel, an aotrou Uguen, person Plougastel, a reas en eur brezenn gaer, meuleudi Saint Gwenole ha Landevenneg. E gomzou kenta a voe ar re-mañ :

« Salud dit, korn douar benniget, ker koant azezet e kichen ar mor ! Salud deoch', Sant Gwenole, a zo chomet amañ chouez vat ho vertuziou ! Salud

deoc'h, holl venceh' santel, hag ho peus, epad trizk kant vloaz, kanet aman meuleudiou an Aotrou Doue, ha laket da ziskenn war hor bro Veiz bennoz an Neuv'

Lenn a anaouedez yez, e teuomp da lavaret deoc'h trugarez, ha da chouenn diaganeoc'h kender'hel da bedi evit Breiz, m'en devoù atao Doue truez outi, ma chome start en he feiz, ma yezo betel ar douar ar Zent.

O sellat our ar japel-mañ dismantret, ouz al biorzou a zo az tro-wardro, e kav din gwelet ch'ez a venceh' eus an amzer goz o vont hag o tant dre amañ. A spered e klevan o mouez o kana ar psalmou sakr, o kana pedennou an oferenn-bred, ha gant glac'h ar lavareperak ar mouezioù -ze ne vezont mui klevet hirlo ? Perak ne welomp mui aman nemet pennadou moger golos gant an dreñ hig an illo ? Perak eo bet dismantret an traou kaer a oa amañ gwechall ?... »

Goude beza diskouezet buhez dispar menech an amzer goz, ar prezeger helavar a echue dre ar reked-mañ :

« Petra 'chourvezo en amzer da zont ? Nouzomp ket ! Met mar plij gant Doue, e choualaou an deiz ma vo savet amañ

a-nevez eur manati, ma vo amañ adarre eun ti a bedenn. ma savo eus al lech-mañ meuleñ. Doue hep ehan, ma vo amañ adarre tud o ranna o amzer etre al labour-korf hag al labour-spered, o pedi Doue evit ar re ne bedont ket... »

Piou en deñv laviñet e teufe ar rekedz da wir pemzeg vlouz diwezatoch, ha e vije brudet lag embannet an nevezent e kerz eur Bleun-Brug all, himi ar Zent e Kastell-Paoi, ar c'haera hag ar braea zo bet biskoaz!

E Kastell-Paoi, d'ar 5 a viz eost diweza, cirak relegou Tadou hor bro ha durak Breiz abez. Tad Abad Kerbeneat en deus diskieriet oa prest ar venec'h, evit senti ouz eur galv hag a grede deuet a-berz Doue, da adsevel ha da rel buhez a-nevez da Landevennec.

Youl e-leiz a Vretonec, beo ha maro, a zo o vont sta da vezza sevenet. Tro a zo da gredi, o klevet seurt kelou laouen, o deus tridet eskern an ao. Perrot ha re an ao. Uguen en o beziou. Pet gwech n'am eus ket o chlevet o komz eus kement-sel...

Skaer eo, menech Kerbeneat, diaoust

d'o netz kalon, n'int ket goest o-unan da gas eur seuri labour du benn. Ezomin o deus eus skosell o chenvroiz.

Ha setu perak en deus hon aotrou 'n Eskob, nevez 'zo, skravet eul liger a baster evit gouellen diganeomp dont war o zikour, ha digeri dezo frank ha ch'ailou hag hor yaich.

Piou a c'hoie e'z skouarn vouar euz e gomzou pa ouzer pobez, labour disper a venner ober?

D'ar mare ma skrivan ar pannadig-mañ, eun nebou menech eus Kerbeneat o deus laket o zred war zoar benniget Sante Gwenole. Emaint-i gant o ero genta... Re all a dremen dre ar parreziou da ch'oullenn sikour digant ar Vretonec.

Gant bennoz Doue, hir amzer ha kals poan sur awalch, gant harp aluzennou an dad vat ives, an abati koz a adsavo en e renk, en e splanner hag en e zantelez.

Bez' e vezo en amzer da zont, evel m'eo bet en amzeriou tremenet, oaled ti Breiz, a sklerijenn hag a dommo spered ha kalon ar Vretonec.

L. B.

Galvadenn Tad Abad Kerbeneat

er Bleun Brug diweza.

Breiziz, va Breudeur ker

A-berz Doue

a-berz hor Sent koz, eman o relegou benniget, e kér santel hor bro Leon, me ho ped d'en em ginnig a-unan gant hor Zalver Jezuz Krist war an aoter, evit ma c'hellimp adsevel abati Sant Gwenole hag e iliz.

Ra lavaro pep hini e goueled e galon ar pez a lavaran d'eoc'h a vouez uhel :

Gant gras Doue

Landevenneg a savo

Landevenneg a vevo.

Tremen van bon tud koz

War gomzou St Aogustin: « N'int ket marvet: aet araok hepken. »

No varvont ket: mont araok a reont, Breiziz. Gant feiz, bezomp dispont: mervel n'eo ket kriz! 'Vit ar christen fidel, n'eo nemet tremen, Eus trubuilhou ar bed, d'ar wir vuhez zoken.

Vel gwiniz er goafiv, ar c'horf a zo kuzet; Gant doujabs, er vered eman breman kousket. Ha da ch'ortoz an eost, an ene benniget, Da veuli hon Doue, en nefvou zo pignet.

Eman en hor c'hichen gant E rouantelez:
« Deuet eo dija, eman en ho touez... » (1)
Rak Jezuz 'deus roet d'ar gristenien fidel
E Gorf sakr da zebri. Lennomp an Aviel:

« An hini, emezan, a gred hag e zebro,
Hennez ne varvo ket, da viken e vevo. » (2)
Setu aze 'pelech o deus hon tudou koz
Kavet buhez ha nerz war hent ar Baradoz.

Mont araok a reont evit diskouez deomp
Petra 'zo da ober, penaos beva 'dleomp.
Evit beza eurus gant hor sammon pouunner,
Evelto kredomp start! Selouomp Hor Zalver:

« Euris, choui, a lavar, choui hag a die lefiva;
Abenn nebeut amzer choui a vo leun a joa. » (3)
Tremen tra pep tra, pep tra, hep an Nefvou,
El lec'h eman bremat ho Tadou, ho Mammou.

Sofijomp 'ta allies en hon tud koz karet:
Dous eo bet o zremen, hag o fin benniget.
Chom a ra ganeomp, gant o garantez vras,
Bennoz d'ou bugale: o charet reont ch'oz!

Derc'hel sofij ouz e dad, ha dreist-holl ouz e vamm,
N'eo ket 'vit eur bugel, sofij e Doue, eun tamm?
Ya! Bez 'int evidomp 'vel skeudennig e zremm.
Rak-se, war hent an Nefvou, o heulia a fell demp!

B. CHARLEZ,
eus urz Sant Beneat.

(1) Lukaz 11/20. - 18/21.

(2) Yann 6/20. - 8/51-53.

(3) Maze 5/5.

Goueliou bras an YKAM e Paris

Goude ar goueliou

Eun nebeut mizou a zo eo echuet ar goueliou... Echuet? Nann! Rak, epad an hañv ez eus bet kals goueliou dre eskobti Kemper evit ar re yaouank, da rei un tañvad eus goueliou Paris d'ar re n'o doa ket bet ar blijadur da vont betek eno. Evese, daoust a d'ar amzer tremenat abaoe, n'eo ket maro tan ar garantiez enaouet e kalon ar re yaouank gant goueliou miz mae Nann, er c'hontrol eo: ar garantiez se he deus en Em ledet evel eun tan-gwall, hag eun niver bras a dud yaouank, paotred ha merc'hed, o deus graet o menoz d'ober labour vatr er c'hele'hous studi a zigoro adarre gant ar goavn. Leun a fiziast int en YKAM: epad an ugent vloaz diweza, he deus diskouezet petra eo goest da ober... An ero a zo digor frank, hag ar re yaouank hirio a deus youl da ober gwelloc'h ch'hoaz eget ar re a zo bet en o rakk, dre ma 'z int benviajeg gwelloc'h.

A draz sur, n'o deus ket dizoujet al lizer kaer en deus skrivet deomp an Tad santeal ar Pab e unan, evit gouel hon ugentvet bloaz, lizer lennet deomp gant an aotrou Pelein, archeskob Paris. Tridal a rae hor chalonou du-hont o seliou al lizer-ze. Tad an holl gristenien a roe meuleudi deomp evit un amzer dremenet, hag a verke deomp hol labour evit an amzer da zont. « Hirio, emezan, a bep tu eus mæziou ar Frans, e sav eur yaouankiz kristen unanet ha kalonek, hag a zo evit an Iliz kouls hag evit ar vro, eun esperfis vras. Abalamour da-ze, d'an holl baotred ha merc'hed bodet e Paris e kassomp hor bennoziou hag e lavaromp ar fiziast vras hon eus enno. »

Gouedeze, en eun nebeut geriou, ar Pab a verke deomp hol labour evit an amzer da zont: « Pedi a ran ac'hano'h, paotred ha merc'hed, da gender'hel ar pez a zo boule'het. Labourit evit renevez ha kristena ar famili, maen diazez ar vro hag an Iliz Breman, epad ho yaouankiz, eo ret deoch' aza ar famili o'h galvet gant Doue da zevel abenn eun nebeut bloaveziou... Pedi a ran ac'hano'h da labourit evit ma vo sevenet dre ar mæziou gour'hemennou Doue hag an Iliz, dreist-holl ar justis en darempredou etre an dud, mistri, mevelien, merourien, hag all..., rak penaos e veve karantez el lec'h ma n'eus ket a justis?

« Dauchit soñj, eme ch'hoaz an Tad

santeal ar Pab, kaer en deus an den labouret, hada, doura. Doue e unan, ha Doue hepken eo a laka da greski. Kement-man a zo gwir evit an drejavou, muic'h ch'hoaz evit ar pez a zell ouz al labour emaoch o staga gantañ, kristena ar mæziou. »

Fouge a die beza ennomp eta o vont dre an hent merket deomp gant hon Tad santeal ar Pab. War an hent mat emaoch: Hor Zalver e unan eo a lavar deomp kement-se dre ch'henou Tad an holl gristenien.

Deomp eta war arak! En em harpa a ch'hellompa war an YKAM.

E nivernenn miz gouere eus Kroaz Breiz an eus lavaret penaos eo savet an YKAM: henvel ouz eur wezenn dero, diwanet bihan, eo kresket hag en em ledet a nebeudou; deuet eo da veza bras buanoc'h eget an dervenn. Diazet mat, eo goest bremant da zibrada yaouankizou ar mæziou, evit tottañ anezo ouz Doue ha rel dezo gwir euristed. Kemerit he deus en he ch'arg holl yaouankizou ar mæziou, paotred, merc'hed, bugale, tud yaouank, koueren, micherourien. Leda a ra iverz a nebeudou war ar familhou dre an « M.F.R. » (pe kevredigez ar familhou diwar ar mæz), renet gant Ykamiz hag Ykamezed dimezet.

Dont a rajo di wir ar pez a lavare an aotrou chalonou Fave d'ar baotred yaouank bodet e Kleder e miz mae 1944: « A benn dek vloaz amaf, ne vezu mul war ar mæz nemet daou rummad tud yaouank: Ykamiz hag an dud diwarlerch. »

Pa oan o staga gant al labour-mañ diwarbenn an YKAM, unan eus ar veleien o deus poaniet er penn kenta evit diazeza an YKAM a lavare din: « Evit piou emaoch o vont da skriva? Gouzout a rez kouls ha me, ar re yaouank hirio ne lennont mui ar brezoneg! »

Re wir eo, siouaz! Er penn kenta e vez graet an enklaskou e brezoneg, e vez kanet kanaouennou brezonek, laket ker brao en hor yez gant ao. Person Bañieg... ha bremant n'eus mui netra!

N'hom eus ket da deurel bech ar rebechou war renerien an YKAM... Ma ne vez mui mouillet an enklaskou e brezoneg eo dre ma ne vezont mui

gouennet gant ar strolladou hag o renerien.

Daoust hag ar re yaouank ne garont mut o Breiz? Daoust hag hor yez, ker pinvidid ha ken nerzus, a jomo war hent an argoll, evel hor gwiskamañchou ker kaer?

Koulksoude e kredan ez eus c'hoaz meur a zen yaouank hag a lenn ar brezoneg... hag a vezou eurus o welet n'eus savet netra etre an YKAM ha yez hon tadou.

Ma skrivan, eo iver evit ar gerent. Rak, kals kerent a zo ch'hoaz ha ne gredont ket er vad eo goest an YKAM da ober d'o zdou yaouank. Kals am eus gwelet hag a stourm evit miret ouz o

bugale da heulia ar bodadegou, evit miret oto dreist-holl da gemer netra e karg. Koulksoude, dre an hem-tse eo e teulio o bugale da veza tud goest.

Karet a rafen e chelle'e kals kerent kristen rei ar respont-mañ d'eur beleg deuet da chouenn diganto o mab evit kemer eur gang en YKAM: « Ober a rafen eur peched ma virfen ouz va mab da gemer ar garg-se, ma soñj deoch eo goest d'ober vad emni... »

Amañ eto e kavoch eur wech an amzer, pajenn an YKAM, a rolo deoch' eur gwel war labour an YKAM en eskobti, ha war an Enklaskou a zikuro hor yaouankizou da ober labour vat.

Y. J.

Hirvoudou mamm sant Herve

O luskellat he mab, Rivanon a hirvoud,
Ha meur a wech zoken n'eo ket evit miret
Da lefva didrouzik, pa zoñj peseurt darvoud
A viro, da vilken, ouz Herve da welet

Pegen kaer ar bleuniou,
Bleun lirzin ar mæziou,
Pegen skedus an osbl, gant an heol o para,
Pegen hintrus al loar, pa vez en he ch'aera,

Pegen chouek eo bale
E stoulded ar beure
Hed-a-hed eur sterig, a-dreuz ar prajeler.
N'hello ket, Herveig, redek el lanneier,
Warlerch ar chouillig-aour, na warlerch an evnig!
Ne welo ket ar mab dreumm livrin e vammig!
Ne welo ket ar balan, luskellat en avel,
Ne welo ket an tarz o sevel en dreummwel
Araok dont ouz ar roch, gant safar, da vovel...

Rak siouaz, Herveig
A d'le chom eun dallig!
Paourkëzig Rivanon! A, sec'hit ho taelou!
Arabat lenva ken e talig eur chavell!
Ar mabig a luskit, ma chom dall e zellou,
Eun devez a vezoz « Sklerjeni Breiz-Izel »,
Al'houeder he mæziou, eun hader santelez...
N'eo ket an daoulagad brass tenzor an den.
Petra 'dav daoulagad pa n'eus ket a furnez,
Pa ne lintr er spered sklerded ar feiz kristen!
O mammig glacharet, a! Sec'hit ho taelou,
Ha likit no fiziast e madelez Doue!
E tal kavell ho mab e welot burzudou...
An dallig a luskit a vezoz sant Herve.

SAIG AR GO.

Eus a gement seurt douar

Arabat trei an douarou krenv pa vezoni gleb, nag ar re skañv pa vezont sech.

E stankennou a zo, hag an dra-mañ a zo gwazoch, e vez re a bri diouz an danvezion ail.

An druzon (4) a zo eun dra deuet eus ar louer breinet hag euz an tel a dotor bcp bloaz en douar. Bez' ez eus druson, kals pe nebeut, e kement seurt douar. Bez' ez eo unan eus ar gwella diavezioù gaver en douar. Ar chenta boued eo da vaga ar traou hadet ebarz. Seulvui a zruzon a vez en douar seul welloch ha frezeusoc'h e vez ive. En douarou-krefv, e kaver kals druzoni.

An riblenn draezek-se a c'hell mont betek eul leo pe eul leo-hanter diouz ar mor. An holl dieien a oar awalc'h peger mat eo an douarou-and dre o doare, ha pegen aeg eo d'ar re dost kaout kement ma karont a vezin a bcp seurt, kerkoù ha tell-kraou da drempa an douarou.

En Arvor e kaver lvez an eostou pinvidika, pe edou, pe lin pe vroueskou. Met eno, an tiegezou a vez feurm etawchou re start ha dreist o valoudégez.

An douarou priek, pe douarou krefv, a vez kavet peurliesa er stankennou (traoniennoù) tost d'ar brec'hioù-mor pe d'ar steriou lec'hidek hag a zetu lark en douarou. Gwall bounner ha gwall stagus e vez allies an douarou-ze, hag er goañv, teu abred douar ar glaoer d'o beuz, abalamour ma ne c'hell ket an douar azzindan, allies kourri melen (2), bezañtre gant an douar.

En hon douarou krefv ez eus tri seurt pe tri danvez kenta: ar pri, an traez meinik (3), hag an druzoni. Pa vez en douar priek trawalc'h a bri ha trawalc'h a draez, ne vez ket ker poummer; aesoch e vez da labourat, frezeusoc'h e vez ive.

(1) Seurion douar : Pomper y a ra aman douar traezek eus an douar a zo ennan traez kegin bruzunet ; dasvez talvoudis ar c'hregin-se eo ne raz. Met kaou a reer lvez en sodoù allies traez graci gant korreg, gant mein-grouan bruzunet : neuze n'eus tamou raz ebet ennan, ha n'eos nemet eun traez grouanek. Arahat fazi war ar point so... Setu perak eman ar chas bremen da zispardin ar seurion douar evelien :

a) douar razeck, a zo ennan kals raz. Ne vez ket kavet allies o Breiz.
b) douar priek (douar poummer, douar krefv).
c) douar grouanek (douar skañv), ennan kals mein bruzunet.

d) douar humus, ennan kals dañver bren. Douar brug ha douar gwac'h ezo douar humus, hag a zo skañv. — An taouarch a zo humus ive.

e) douar frank, an hini a zo ennan awalc'h a bcp tra : an hini gwella eo !

(2) Kourri, pe kourez : eur seurt pri ; anvet e vez aewchou a douar bars hag amann n.

(3) Traez meinik, pe traez grouanek : grant ganti mein grouan bruzunet.

(4) An druzoni : davez anvet e humus a zo istin hag e gallou. An danvez-man a deo diwar ar vreinadurez.

Talvezouds eo war holl zañvenn ill an douar. Ne vez fall nemet pa ne vez ket a zanvez magus ganti,

rak neuze e vez tressk an douar ; an douarou brug hag a zo douarou dister, a zo eus ar seurt-man.

(5) Euf fazi o a herz Pompery : an ed du n'eos ket ligus war an eoz, met ne zun ket e vagadurez eus an aer. Ar melchen eo a ra an draez-man.

(6) Kement-man a oa gwir e fessi !

louezier dousrek hanter vreinet, a deu da ch'lasvez ha da verval bcp bloaz abaoe kantvedou a zo. Ar gwiskad louezier brein-ze a lonk kals dour, henvel kous invarer ouz speue.

En douarou taouarch e kaver lagennou hi toullou-kurun (1), el lech ma chom aewchou, stankeut doun, ar jatal a losker en maez.

An taouarch'hennou a die beza diouzeut, dre vezou lotullet hag anchet gant skiant. An terglin pe chouezadenhou savet gant an dour, hag a anver ive toullou kurun, ne zaleont ket da izelaat ha da gaied pa vez bet henchet mat ar gwaziou-dizec'h.

Bez' e cheller goudere ober foennetez mat en taouarch'hennou dizec'h. Evit-se e troer an douar gant eun alar krefv. Goudere, e traillou annezad gant an orged pe sant ar varv, ma wellao dre merz an aer hag an heol. Aroak ar goañv, e ledor war chorr eur gwiskad tel brein, hag, e tacler warnañ, had foenn. Bez' e cheller lvez e varrat hag e boaza (2) ma kaver gwelloch ar chiz-mañ. Met mat eo terri ha brifzuna

an douar ar aroak leda al ludu taouarch' evelise e ten warnañ peurvua eur gwiskad yeoed druz kerkent hag ar bloavez kenta.

Ma ne gaver ket a dost douar talvoudus da zoura ar foenneg, e telier bcp tri bloaz gant mannoù gract war an henchou-karr en eur zegas warno lann, deliou, pell nizet hag all (3). Anez da zo, an taouarch' en em zizc'h re, bloavezioù 'zo, evit rel foenn founnus re.

An taouarch' a chellec' etioza beza tui-voudus, goude ma 'zo eo bet tennet, evit kreski an tel, evel ma vo diskouezet diwezatoch.

Implijet e vez lvez da ober tan ; evit se e vez gract ganant moudennou e daore ar moudennou kivijet. Er broiou ezelc'h m'eo hira ar cheunet, er eus aze tu da espern an tel a implijer, gant kennebeut all a skiant, da ober moudennou beuzet da lakaet en tan (4).

Y. BEKOD.
Ijinour ar Maeziou.

Daou eostig an impalaer

Bro-Sina, eur vro dek gwech brasoc'h eget Bro-Chall, a oa gouarnet gwechall gant eur impalaer.

An impalaer a oa a chom en eur maner kaer-dispar, ar c'haera oa er bed, sur awalc'h : e vogorier gract gant mein-marzh a bcp seurt liou, ruz, roz, glaz ha gwer : an dorojou, ar prenestrou hag an arrebeuri en diabarz karget a alsaouraj hag a ar-hanteri, a voulouz, a zeiz hag a bcp seurt mezeriou rouez.

En tu all d'ar maner, en eul llorzh ir ha ledan, e weled renkennadou gwezfronez, ha renkennadou bleunion a bcp liou, stag outo leun a gleizig an archant, hag a rae eur zoneri didius dindan an distera mouchig avel.

Er penn all d'al llorzh, en eur c'hoad bras, troc'het amaf hag ahont gant poullou dour, e weled an houdi hag a sinet (clerc'h) gwenn-kann o neuñ, hag er gwez uhel, al labous alaouret o vont hag o tot en eur gana.

Doureier ar poullou a ziskenne en eur ster ledan, ha doureier ar ster a ruilhe etrezen ar mor bras, a weled eun tammig larko'ch... E gwirionez, baradoz an douar ne dillek ket pezañ kaeroc'h eget douarou ha doureier an impalaer.

Ha koulskoude, eur pesketaer, hag a duele allies da besketra er ster, a lavare d'hamat : « Kaera tra 'zo e rouantelez an impalaer eo kaniri an eostig-noz d'ar par-daez. » Ya ! Eun eostig-noz a vez bcp noz eno o kana, e koad ar maner, hag a os eun dudi e glevet. Ar pesketaer her ch'haveken dudius ma leze a labour a dreuz, evit chom d'e zelaou : « o Doue benniget, emezañ, pehez dudi e glevet ! »

(1) An toullou-kurun a zo bet anvet evelise dre eur fals kredouen a wechall, a lavare e ont bet toullou gant ar garun o gouez.

(2) Poza an douar : gwechall e vez devet allies an trouw war chorr ar douar, eur wech diwezennet gant ar varv ; an druze a oa a obor eur varzadeg n.

(3) En douarou-man eo gwelloch hag ar boumier eget gounlit ed : gwir eo chosa en daiz hirio. Arabat eo avat tremp gant traou hag a zo louezier fall enno.

(4) War rih ar mor e reer c'hoaz an druze aewchou. — Euc'holl bras eo evit eun tiegoz !

Kals beajourien a deue iveau, ens a dost hag eus a bell, da welet ar maner, ab lorz, ar c'hood, al lennou, hag ar ster; hag ar pez a gavent a gaera oa kaniri an costig-noz. Pa zistroent d'o bro, o deveze mall da skriva en o c'haezetennou: « Kaera tra zo e rouantelez an impalaer eo kaniri an costig-noz. »

Eun devez, unan eus ar c'haezetennou-ze a goueras etre diaouarn an impalaer. Chom a reas pell hag hir amzer d'he lenn; ha pa lennas ar c'homzou-man: « Kaera tra zo e rouantelez an impalaer eo kaniri an costig-noz », e c'halvas ar ministre bras. « Petra 'lennan amañ, emezan? Kaera tra zo em rouantelez eo kaniri an costig-noz? Ha den ebet ne gomz din diwar he fenn? »

— « An costig-noz? eme ar ministr, nec'h maro. Biskoaz n'am eus klevet ano ar Japon, hag hennez moarvat n'eo ket eur gaouad! Eun costig-noz a zo aze er c'hood, ha me fell din e welet hag e glevet amañ, er pardaez-man, o kana dirazoun. Ma ne deu ket, kement den en do koaniet em zi a vez bazzatet e boull-kalon beick ma restaolo e goan. Kerz buan da glask an costig-noz! »

Ar ministr bras, en eur skrabat e benn, a yeas d'ar red da c'houleann digant an dujentil a zarempred ar maner: « Plou ac'hano'h a lavarlo din-me e pelech' e vez an costig-noz o kana er c'hood d'ar pardaez?... » Den ne ouie netra! An dujentil en em gave re vrao er maner evit mont di zerr-noz da droienn er c'hood bras.

Dre c'has Doue, ar plac'hig vihan Sin-Tao, an hini a vezem bemedz o poazat riz er glevas, a glevas ar marvaillou.

— « An costig-noz, emezi? A! Hennet avat a zo mignon din-me! Da c'houde koan, her gouzon a rit, am eus aotro da vont d'ar gér, en tu all d'ar c'hood, da gas ar restauj d'am mamm a zo klanv war he gwele. Mat, pa vezan o tont en dro, bap pardaez, e choman pell hag hir amzer da zelaou e ganiri. O! Pebez mestr kaner! Leñva a rankan ouz e glevet, ken dudius eo e vouez, ha ken lirzin e ganaouenn. Tui, tui, tui, tui! Gloudougloudouglou! Kirrrr... emezañ. Flouroch e vouez eget dorm va mamm! Hag e teu war va jerc'h dre ma 'z an, hag e soubi e benn d'am saludi, pa zavañ va dorm etrevezk ennañ. »

— « A! plac'hig vihan, to avat a vez o enoret amañ, ma chellez lakaat hennet emberr da zont da gana er maner. Te vezou raniez er gegin epad da vuhez, hag az pezo aotro da zellet ouz an impalaer pu vezou ouz taol! »

— « O, dont a raios, emezi. Met choui a ray kement a c'houleannin? »

— « Ya, hep mar ebet! eme ar ministr. »

Goude koan, ha goude beza bet o welet he mamm, Sin-Tao a lakeas planta eur wezenning sapr dirak dor vras ar maner. « Ha bremañ, en hent! emezi. »

Hag ez eas d'ar c'hood gant eur bern dujentil hag ironized.

En eur vont, ar re-mañ a glevas eur vlejadenn. « Mouez an costig eo? » eme eun iron zot.

— « O, elevato! eme Zin-Tao. Nann, mouez eur veoc'h, ha netra ken! »

Eun tammiig pelloch e klevjont eur vouez dous o kana: « Kou-oug, kou-oug! »

— « Mouez an costig eo? » eme eun ofiser.

— « Nann! Mouez eun tousieg, ha netra ken! » Met gortozit, tostaat a reomp. Sellit, eman-heïz ahont! »

Hag e tiskouez dezo, gant he biz, war skour eur wezenn-aleg, eul labousig bihan evel eul logedenn, ha loued evel eur raz.

— « Hennet? eme ar ministr bras. N'eo ket kaer e zilhad da vihana! »

— « N'eo ket gant e zilhad eo e kan, eme Zin-Tao. Chomit a-drefiv, ha chomit peoc'h, mar plij! »

Sin-Tao a zavas he torn da zaludi he mignon. Ha kerkent: « Tui, tui, tui, tui, tui! Gloudou, gloudou glou! Kirrrr... » Ar c'hood a dregernas, an hekleo a zistornas gant mouez an costig dirollet. « Tui, tui, tui... », ne skuize tam o kana. Ar ministr bras, an dujentil hag an ironized a jome soucet... Hag e vouez'hoarzent hag e

ouelent gant ar blijadur, hag e sellent an eil ouz egile, hag e sellent ouz an costig bihan, e veg digor frank hag ar pluvy c'houezet war e c'houzoung, hag o soubia e benn dirak Sin-Tao goudre e vommou kan.

— « Distroit d'ar maner, ha peoc'h atao, mar plij », eme Zin-Tao.. Hag an holl a zentas outi.

Sin-Tao a deuas neuze etrevezk ar maner, en eur zevel he torn bep an amzer, hag an costig-noz a deuas d'he lirul en eur nijal eus an eil gwenzenn d'eben, betek ma voe erruet er wezenn-zapr planete dirak dor vras ar maner.

An impalaer a oa eno, azetet dirak an nor war eun tron uhel, en dro dezañ an dujentil hag an ironized. Ha dao! P'he deveo savet ar plac'hig he torn, an costig-noz, diwar e wezenn-zapr, a stagas adarre gant e ganiri: « Tui, tui, tui, tui, tui! Gloudou gloudou glou! Tirrrr... »

Hekleo ar maner a zistornas evel ma tistone ar c'hood. Hag an impalaer d'e dro, beuzet en eur mor a levenez, a voe gwelet och' heja e benn kurunennet, o c'hoarzin laouen, hag o oncla, tud keiz, evel ar pesketaer, evel Sin-Tao, evel an dujentil. Ya, quela a rae! Sin-Tao a welas an daelou a levenez o ruilh eus e zaoulagad.

Daoust hag an costig-noz o gwelas iveau? N'ouzoum ket! Ar pez a ouzoum eo e chomas eno da gana epad hir amzer, hag e nijas goudez d'ar c'hood da dremen an noz. Distrei a ras bemdez, bap pardaez, epad eur miz, da heul Sin-Tao, da zdiz an impalaer en e balez. Adalek an deiz-se, Sin-Tao, a chellit kredi, a voe deuet mat gant an holl dujentil hag gant o mestre.

Siouaz! An diaoul a c'houezas gwarizi e kalon ar mestr-muzik a rene war muzikerien ar maner.

Ha petra reas hemañ? Ne zivinfech ket! Karga eur micherour ijinus dreist eus ar Japon d'ober eul labous houarn, heñvel, peoc'h ouz an costig, nemet oa kaeroc'h e blouïv, pluvy kannm aiaouet war e lost, hag a zistage kaniri heñvel-poch our kaniri an costig-noz. N'oa ken d'ober nemet sevel dezañ e bouzeiou bep ar mare.

An costig houarn a voe degaset dre host d'an impalaer, hag a zegonezas er maner dres p'edo an costig beo o tont da heul Sin-Tao. Pebez abaden ar maner, pa voe tennet eus e voest, ha lakset er matz e kichen ar wezenn zapr.

— « Lakomp anezo o daou da gana asamblez, eme ar mestr-muzik. Alo, Sin-Tao, sav da zorn! »

Sin Tao a zavas he torn hag an costig beo a stagas gant e ganiri. Ar mestr-muzik a zispegas an costig houarn, hag hemañ a zirollas dieuz e du. Allaz! Ne ganent ket asamblez, ha fulhet oa ar gudenn. An costig beo a jefche bep tro e ganaouenn, kals pe nebeut, e lech egile ne c'helle rei nemet atao ar memes tra, ar pez a oa merket en o rojou.

— « Lakomp anezo da gana bep eil, eme ar mestr-muzik. Alo, Sin-Tao, sav da zorn! »

— « Da biou, da betra? emezi. Emañ nijet kuit va mignon. »

Gwir oa! O kredi moarvat e raed goap outaù, costig ar c'hood a oa distroet etouez an haleg, hep bez gwelet, ker binhan oa.

— O, mat, eur pez kaer! eme ar mestr-muzik. Ma fell dezañ mouzat, evit hemañ ne vouzo tra! Hag e lakas herr an costig houarn. Hemañ iveau a oa eun dudi e glevet. Ouspen! Tregont gwech e voe savet e bouzeiou, ha bep tro e tidous an impalaer hag an dujentil. Souzez oant o welet penaos e oar an dud difrez (1) al labousé. Chomet e vijent epad an noz d'e zelaou o kana evel egile. « Tui, tui, tui, tui, tui! Gloudou gloudou glou! Tirrrr... »

Dar zul warlerch e voe galvet an amezeien da zont d'e glevet. Nag a blijadur o doa! Kement a blijadur ha m'e deveze pa vezent mezo gant an'koefet hag an opiom! Ha kouiskonde, Sin-Tao hag ar pesketaer a gare muioch an costig beo.

Epad daou vloaz e padas ar blijadur. Met evel ma lavar ar c'hañtik, « tremen ra pep tra »! An impalaer a lakeas an costig houarn war eun tron e kichen e wele, epad an noz; ha pa ne c'helle ket kousket, e lakeas tro er mekanik. « Tui, tui, tui, tui, tui!... »

(1) Difrez = ober heñvel ouz...

Eun novez, endra mu 'z ac e en dro, setu ma vee klevet eur strakadenn, diou strakadenn : krik ! krik ! Hag act muu al labous houarn... Ar impaler, glaecharet holl, a zavas a lannu e wele, da glask tud da zress ar mekanik.

Eun apotiker a daolas eel war ar rodou : ne ganas ket muioch' !

Eua orsaljer a gempennas an zhec'hag ar rodou, hag al labous a ganas adarre en nebeudig. Met mouzat a rae allies, ha difennet e vee sevel e bouezou nemet eur wech benniez.

An dristidigez a gouezas war ar maner kaer.

Dizale an dristidigez-se a yeas war gresk. Rak an impaler a gouezas klanv, ha klanv da verval. Ar prenestrou a vee serrel. Evit mouga trouz ar houelier, e vee talet palennou tec war leuc'hant ar ch'ampreier. Kant louraouer bradet a vee galvez da gaou ar paouek'r klanvour. En aner ! Falhat a rae benderz ! Ha den ne deunas mu war e dro, adalek an deiz ma vee kavet eur impalaer alli da gemit e blas.

Hag edo eno o krenn gant an derzienn ha gant an enkre... hag o tramzi allies zoken. Ya, tramzi a ras ! Kredi rae dezan gwelet an Ankou askornok o toni dirak e wele, e falech savet uhel, hag o laveret gant e vooez pouanner : « Impaler, impalaer, emaoz din ! Dizale e renti kont ens da vuher ! Eus vad bennak az peus grael, met nag a zrougou ! Nag a fallagrier ! Nag a fallagrier ! »

Hag e krene an impaler ! Hag e lavare gant an nebeudig norz en doa ch'hoaz e vooez : « Muskered din ! Kinaouenn an estig din ! » Met ne deus den da zevel e bouez d'al labous houarn.

Ha setu dislivet holl, p'reut evel eur skoul, ez ac d'ar red etrevezek ar maro.

O burzud estammus ! Eun devez, d'ar pardaez, etre ma 'z'hivroude truez our he mestr. Hep ranna ger da zen, ou ac d'ar ch'hoad da glask an costig beo, he mignon. Hag hemaañ a oa deuet d'he heul betek ar maner. Daouz hi soñj en doa euz daelou an impalaer ? Martezee awalch'. Rak metra ne bliñ kement eur mestr-kaner evel gwelet an dud o tridal, o c'hoarzin pe o ouela gant e ganiri.

Hag e kenas adarre, hag e tirollas da gana, ken brao ha ken lirzin ma vee trochet terzenn an impalaer.

Kousket ehouek a reas, dek eur diouz renk, goude kaniri an eostig.

Hag antrozoz vintin, pa deus ar ministre bras da welet ha n'oñ ket maro, e kavas an Impalaer ker laouen hag an heol, arzezet war e wele d'e salud, en eur kavare : « Deiz mat deoch', astroa ministr. Degasit riz din-me buan. Me gred ez our pare ! »

PAOTR TREOURE (Diwar Andersen).

Daou eostig o seni

(kendalc'h)

Fanchig Kideller, deuet pinvidik dre gaout teñzor e dinctin goz, a zo bremain o klask dimezi gani Soazig Manner-ch'oad, eus un tiegez prenet gantañ. Gwechall oa bet na'het Soazig outai gant he mamm Janig. Fanchig en deus kavel an tu, er vilin, da zevel e karr Janig.

Act ar ch'arr pellic' diouz ar vilin, Janig a ch'oulenness ouz Fanchig :

— Neketa, Fanchig, e renevez al lizerm ganeomp ? Ne ch'ellan ket lakaat em feur ar p'ie ar galon da ziloga eun tiad tud ha n'en deus mors e noazit dit, ha graet ac distera gaou ouzit. Ha rei a ri da cher din... dam dinez'ha... hag e vezit eur paorier mat, sell ?

— An dra-ze a vo diouz an diviz a lakan a vremen, amañ, etreomp-ni hon-dou, Janig : « Roiñ din, ha n'ho pezo ket diganen », eme Fanchig, krik e zaolet.

— O Daonik ! An dra-ze a vije kemeret hep rei !

— Hep lakaat ar garantez da dreñ !

— Dent a ra mat ganez, va fastr ! Pebez teod... Eun teod alacur, goest da demna an naer diouz ar ch'hal !

— Mar gellien dont a benn da demna ho a m'zoch d'ganec'h'ou, e vejo gweletin din !

— Martezee awalch', va facir ! Breman emaoz gant : bremain e ouzoun gant petra emaoz e chal. Gortoz eun tamming. Bremalk e wein hag e kavin busou da vonga da vorched.

— Kær am eus gortoz, ne welan netra ebet o tonn, nemet Gouel-Mikael o tostaat d'ar red. Ne rai ket eur van o kleet echanchoù o troada gevier din Janig !

— Na ma kennet eall, o klevet echanchoù, Fanchig, o chourdrouz va d'oj a tenn derchent Gouel-Mikael !

— Ma ! Evel a garot... Ho ker diweza eo, Janig ?

— D'un ganen beick du man, kement ha p'oumout er ch'arr, hag e wele ha gevier eo a zo ganen-me !

— Ael awalch' e vijen bet ganeoc'h, J'nig, paneve e rankin kis kelou da estizez ar « Gavez eñlas » ne gcaniu ket eno ember.

— Ha piou a viro cuzit da gas ar chelouz e kott mi vin-me o prena va diankajou ?

— Ma ! Evit ober plijadur deoch ! Janig, e soutin' ourosh, Koulkoude...

— Koulkoude petra ? a drochas ar wreg. Akre ! torter a zo achanhou ! a gendalch'har ar wreg en eur heja-dheja brech' Fanchig.

Tizet gantio tiez kenita ar vourc'h, pep hin a yeas diouz e du : ar vammgaer da-zont evit prena ar pez a rae diouer deizi da zegemeret gwelet ma ch'ellif e danvez mab-kaer ; hemet da lemel e virou ha da brena gwestell, madigou ha daou balak boutin ; unan da lakaat er Iri, egile da zevi er c'horn.

Fanchig a oa prest eur pennadig a oz, pa gwevas ar gavez kos o chourchical en eur violets leurnan an hemet. Lakaat e ruse e lit e toul-prenant hag e welas, hep bezat gwelet, Janig o tostaat, eur baner zu ouz he brezh' zehou hag eus mili patzden en he dom kiez.

Ar wreg a diazos he fourvezioù a oz, pa gwevas ar gavez kos o chourchical en eur skarmotal : « Me gwez dan eus bet poll orch' ober va zro ! Ha, padai, e rankan chom aman da zivellegen, da ch'orizoù ar gouierch'hier-se... Ha ma he deu ket ? Nevez a瓦i emaoz fresk ! Trist e vezio din leun al hizel ! »

War ze, Fanchig a ziskennas daou derzelou e di, en eur vouskana, ha prestet gondez echanchoù, Janig hag hen, azeret o daceu kefver-ha kefver er ch'arr-skaonek. Ha dao, hag et eo adarre, soumou he lot gant Fanchig !

— Avez emaoz gant avi, Fanchig !

— Pe daost, a elgieries ar paotr youank !

— Forz a ra dit-te, genou tartez, a gendalch'has Janig.

— Neo ket fall dit...

Teir pe beder grisilhadenn, talet gant ar gazeg o santoñ he ch'raou, a dreches ar gomz d'ar farserz...

(Da gendec'hel)
AB-SULIO

K E L O U

Eur genstrivadeg varzoniez brezonek

Pedet omp da embann, a-berz Skol-Veur an Drouized, Barzed hag Oved, ar Chelouarn.

Eur gador-varz a zo bet kinniget gant our Gombradez vat, an itron Andrew Breeze, da C'housrez Barzed Breiz-Vihan, evit benn roet da chouinder eur genstrialvadeg barzziel.

Embann a ra eta Goursez Breiz-Vihan e vo digoret eur genstrivadeg varzoniez etre an holl vrezonegerien adalek an deiz kenta a viz du. An oberou lakaet da genstriva dieo degouezout gant an Drouiz Meur Eiler P. Loisel araok ar d'heulta a viz mae 1951, da ziwezata.

An oberennou lakaet da genstriva, nevez pe goz, ne dileint ket beza traou bet embannet biskoaz araok deiz-digeri ar genstrivadeg.

Pep kenstriver a ranko has daou bez-labour :

a) unan war an danvez a blijo dezan, has en devo 150 gwernenn d'an nebetta, 600 d'an hira.

b) unan all war an danvez-mañ ; « Emgav kenta Merzin ha Gwilyian e Baranton », has en devoe 12 gwernenn d'an nebetta, 24 d'an hira.

An oberenn hirr a vo savet hervez ar reolennou a blijo d'an oberour. Evelato, arabat dezan ankoùc'h-haat kement-mañ : e pep barzoniez ez eus awen, danvez ha stumm. Hep awen, n'eus ket a varz ; hep danvez ha stumm, n'eus ket a varzonieg.

Ar varzonieg vrarr a vo savet, ez-ret, hervez doare gwerzaou ar brezoneg-kremm (kenganez-lusk), pe hervez unan eus an doareau all a genganez kembrack.

— Ne vo dalc'h e koz ebet eus ar rann-yez nag eus an doarelliva gant ne vo reiz ar yezadur. Mar bije divizet lakaat mouez an oberenn gurunnet war goust ar Choursez avat, e vijanet gant an doare skriva KLTG, nemet difennet grohs e vele gant an oberour.

An oberennou lakaet da genstriva, a vo barnet gant en lec'h tig, pe chouezh den, dibabet gant an Drouiz-Meur, nag a labouro pa en em vodo hervez e gemenn ha dindan e zorn pe dorm e zileurlaet.

Douget e vo ar varnedigez abred awalch'di ar yezza embannet dirak an holl, diwar ar Maen-Log, da zeiz ar Ch'orzez digor ar bloaz 1951.

Roet e vo ar gador dioustu d'ar Barz kurunennet a vo kadoriet hervez lidou Gorsedd Ynis Prydain. En e berchennet e vo dat viken diwar nevez kement-diel a zañv diwar lakaat ar reolennou-mañ da dalvezout a vo barnet, hen gant ezel, gant an Drouiz-Meur, pe gant e zilgurjad, war e chet ha dre e zorn, hervez ar boaz has an counded.

Embannet e kér an Naoned, d'an 8 a wengolo 1950.
EOSTIG SARZAO.

E gouelioù Kerne, e Kemper gouere 1950

LEORIOU...

Da zont er maez da viz kerzu :

Jean Choleau : LES BRETONS A L'AVENTURE

(1 volume, 250 pages, illustré)

Broc'h : 650 fr.

100 exemplaires de luxe, signés et numérotés : 800 fr.

Envoy contre remboursement : Unvaniez Arvor, Vitré (C. C. P. 5852 Rennes).

Sommaire : Bretons de la Brenne-Malerbe et le tour du monde. — F. Martin et F. Pyrard-Marion du Fresne. — Yves de Kerguelen. — Les pêcheurs de St-Paul. — Amsterdam. — Les compagnons de Puisaye au Canada. — Le marquis de Rays et la Nouvelle France. — Cultivateurs et pêcheurs bretons en Algérie. — Aux sources de l'Amazone avec Vielleroche.

KANV.

Evit ar geginerez

Jelkennadou pesk.

D'ar 16 a viz here diwezo eo bet heziet, e Gwitalmeze, korf an aotrou Ronan Cardaliaguet, marvet d'an oad a 76 vloaz.

An ao. Cardaliaguet a oa eur beleg hag en deus sanket douz e roudou war zourzh eskob Kemer.

O vezet het gant e Kemer, n'en devoe ket an curvad da zesk ar brezonieg ez vilanigh. Met deuet da vezet beleg, e teskas e vez mal-kenan, e Gwitalmeze, gant an aotrou Grall, e berson, hag an aotrou Horrellou, kure asamblez gantan epad meur a vloaz ha barz brudet dindan an ano a Bleiz Nevel.

En eur vervel e 1917, an aotrou Grall a lozas e karg an ao. Cardaliaguet « Kannad ar Galon Zâkr ». Abaoe edo rener ar gelouenn-ze, a jom alao ar muia lennent gant hor chenvroiz.

Diwezatoe'hik, e vez lakaet ivez e penn ar « Chourrier du Finistère », warlerc'h maro Kaourintin an Nours. An ao. Carda, evel mede ar ch'iz d'e henvel, a skrivas eno bcp sizun, epad 20 vloaz, eur pennad pe bennad e brezonieg.

Speredet bras, e labouras kals gant e bluenn e doug e vuhez hir. Ne skrivas ket a levriou e brezonieg. Met e holl levriou o deus holl eur saour breizek, ha bez o deus lakaet anaout ha karet hor Breiz hag he bugale.

Gant amzer ha dre bilpaza e reer an hent ar pella.

Pastez eog (saouon).

Frike mesk-ha-mesk eur voestiad eog, hep an dour, daou melen-vi poaz-kalet, ha daou aval-douar poazet en dour. Renka war eur plad e stummoù cur wastell e kelch. Golei gant minvig bara ha tammoigou amann.

Poaza an holl asamblez.

Kontilli mat.

Gouzout a rit pegen fall e troche ar chontilli divergus hel grael da gentla. Gwasoc'h e hoaz, ne ch'elled ket o lemma.

Denet eur a-benn, nevez 'zo, da obier kontilli divergus hag a droc'h kals gwelloc'h eget arrok. N'int kel e hoaz kouskoude ket lemm hag ur chontilli ordinal grael gant dir.

Grit eho tibab hervez m'ho peuse hoant da gaout kontilli ha ne verglant ket, pe kontilli hag a droc'h kement a welint, zoken pennou pi zisted.

C'HOARIOU

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU

Niv. 22

1	2	3	4	5	6	7	8
1	E	N	O	R	U	S	C
2	O	A	D	O	U	N	A
3	C	O	R		B	E	C
4	E	N	B		R	I	N
5	D	E	N	E	L	E	Z
6	D	E	R	O	O	K	
7	R	A	Z	E	D	U	R
8	O	D	P	A	N	T	I

DIVINADENNOU. — 1) Eur vennig
m'us-a-dreñv va-z, gweller'h he c'hroc'h
egeli. Petra eo?

2) Petra a c'heller ober hep arc'hant?

3) Ha gonzout a rit konta?

« Per, eme Yann, ro din unan eus da
znevad, hag am bezo kement ha te ». —
« Ya, eme Ber! Met ro din unan eus da re,
hag am bezo daou zanvad ouz unan dit-
te »!

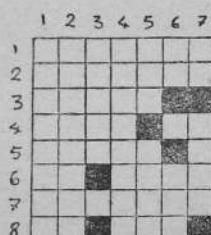
Pet danvad o deus Per ha Yann?

Respong da zivinadennou Eost-gwengolo :

1. An toull. — 2. Ar berniad kartou do c'hoori. — 3. Eur c'houlaouenn-goar.

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU, goany. — 6. Ya! — Amzer da zont « Rei ». —
7. Lost ar miz diweza. — Netra e Kerne.
*niñ. 23. — A-blaen : 1. Unan eus frouez
ar garantez. — 2. Pennou-adrenv ar bigi e
Kerne. — 3. Greunenn ed. — Amzer da zont
« OBER ». — Benveg inistrer. — 5. « Vont »
kommeskel. — Diou vogalenn. — 6. Chou
ha me. — Fronzezenig chonez. — 7. Dour
he deus a hep tu. — 8. Ee ger « Kaz ». —
Gent dibennel.*

*A-terz : 1. Ar vaouez a ro drajez da zeiz
ar vadeziant. — 2. Benveg inekanik. — 3.
War an ti, kemmel. — 4. « Nes », kommes-
kel. — Amzer andremet « Tizout ». —
5. Klask lin. — Gwenn war an donar er*

AL LIAMM

kelaouenn lennegel

Un niverenn 80 pagenn bep daou viz

Kouamanent evit 5 niverenn : 600 lur

Sekretour : P. LE BIHAN, 1, Avenue Marceau
TRAPPES (Seine-et-Oise) — C. C. P. 5349-06 Paris

ART SACRÉ
ORFÈVRERIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE

14, Boulevard de Kerguélen
QUIMPER (Finistère)

TELEPHONE 8-10

E TI SOUFREREZ KERNE
E BEGOT 13, straed Jean-Jaurès, QUIMPER
Téléph. 9.33

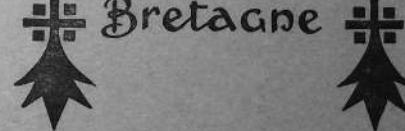
E vez dreset adteuzet evit ar gwella goolioù-kaoulchoug ar rodou
Gwerz a c'holioù a bep ment — Labour vat, grael hep dale

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "VME AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist
E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

Poupées. Broderies

Le MINOR
Pont-Labbé
Bretagne

STAL LEVRIOU LE DAULT

16, Straed Ronan Madeg
KEMPER

Levriou brezonek, Galleg, ha skeudennou
Re Goz, Re NEVÉZ diwar-DENN BREIZ

Prenet e vez ho levriou (ha goolioù koz) diganeoc'h
Betek en ho ti ma c'houlennit

E TI

TREANTON

e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou
Koat "an Nord"

Houarn

Ha kement tra ho peus ezomm
en ti
war-dro an ti
hag en tiegez

TI TREANTON
E LANDIVISIAU

war Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

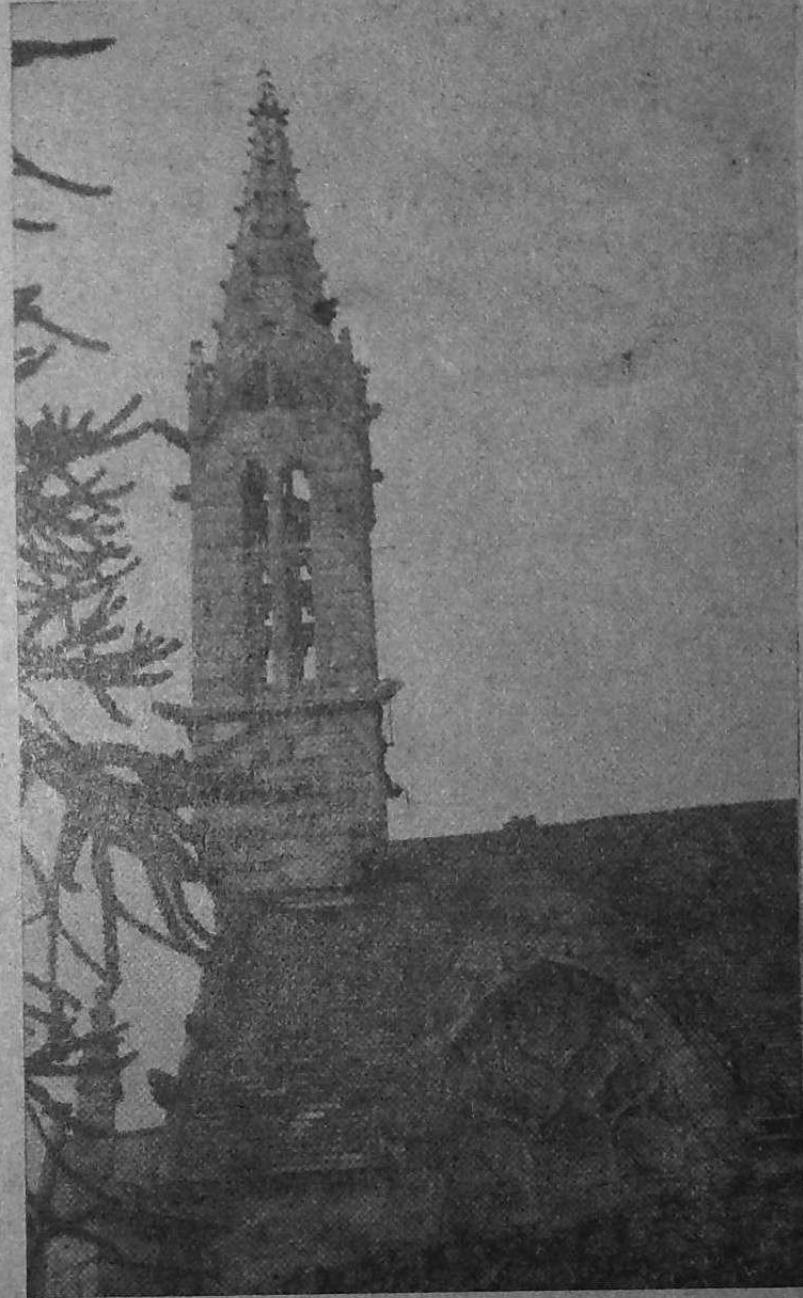
TELEFON 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

TELEFON 130

Luc'h J. Kreac'h

*
Bihan ha bras, touriou Breiz-Izel
a gas d'ar pevar avel
ar galv d'ar bedenn zantel,
meuleudi Doue uhel.

Iliz Kerfeunteun

K
R
O
A

B R E I Z

TREDE BLOAVEZ

31 - 32

DU-KERZU 1950

EVIT AR BLOAZ SANTEL...

LAKAIT EN HO TI
SKEUDENN

HONTADSANTEL AR PAB PIE XII

ar brava skeudenn
bet graet betek vreman
ha gant eur skritell
e Brezoneg

150 lur dre ar post

Gouennit

KARTENNOU-POST "7 SANT BREIZ"

Ar sez Kartenn dre ar post

120 lur pe 8 timbr a 15 lur

E Gwerz : **S^e BALB** — B.P. 108 Rennes — C.C.P. 1171.35

HA PRENET ho peus ?

al levr nevez :

"Panorama de la littérature Bretonne de langue bretonne et de langue française des origines à nos jours".

gant Y. M. RUDEL
295 lur dre ar post

La Vie et les Œuvres

de Jean-François-Marie-Maurice-Agathe

Le Gonidec

du Docteur DUJARDIN
800 lur dre ar post

Yez hon Tadou

al levr nevez, aes ha splann
evit deskri hor yez,
savet gant an Ao. Seité
ha Stéphan
395 lur dre ar post

DU - KERZU

Niv. 31 - 32

KROAZ-BREIZ

Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaoeun, skriva da :
renner Kroaz Breiz : M. l'Abbé Laurent Bleunven, recteur de Plo-
mellin (Finistère).

Evit kement a zell ouz koumanantou ha profou, skriva da :
M. Séité, Secrétariat du Bleun-Brug, rue du Moulin, Tréboul. —
C. C. P. 544-22 Nantes. V. Séité, Bleun-Brug, rue du Moulin, Tré-
boul. — Mar plij, lakaat ouz keln ar chekennou-post perak e
kaser an archant.

1) Koumanant bloaz d'an 12 niverenn, brezoneg ha galleg.	400 lur
2) Koumanant bloaz d'an 8 niverenn brezonek hepken	300 lur
3) Koumanant d'ar 4 niverenn c'hallek hepken	190 lur

Taoenn an niverenn-man

D'hol lennerien	Pajenn	2
Korn ar mérour	—	3
Mari douget d'an Nenv (A. P.)	—	4
An doare da wellaat an douarou (Y. Bekod)	—	5
Kouignenn Yvonig, an ampezer (G. O.)	—	6
Foar ar godellou toull (ao. Gwilhou)	—	7
An tan e Kelern (V. S.)	—	10
Lanndevenneg (Lauenanig Breiz)	—	12
Sant Loeiz-Vari a Vontfort (Y. Tranvouez)	—	15
Tenzor an dintin goz (Ab-Sulia)	—	16
Kentel Nedeleg (kantik)	—	18
Morised Jaffredaou (Marsel Aodig)	—	20
Kanomp Noel (Al'choueder Leon)	—	22
C'hoariou	—	24

Ar mercour : **M. l'Abbé BLEUNVEN**
Recteur, PLOMELLIN, par Quimper

REVUE MENSUELLE

Mourez Frans-Breiz
Kemper.

D'HOL LENNERIEN

Kroaz Breiz he deus eun nevezenti da embann da famili vras he lennerien. An ao. Falchun, hag a oa rener ar gelaouenn-mañ abaoe m'eo bet savet da viz mae 1948, en deus bet er miz-mañ eur garg nevez digant an aotrou 'n Eskob : en eur zerc'hel e labour er Chloerdi bras, e vez karget ives eus ar skirurioù e lezvarn an Eskob. Dréze, ne c'helle mui fizout 'degas er maez, aketus, evel m'eo ret, niyerennou Kroaz-Breiz.

Setu perak, war c'houlenn an aotrou 'n Eskob, renerez ar gelaouenn a vez hiviziken etre daouarn an AOTROU BLEUNVEN, person Ploveilh, e kichen Kemper. Dezañ eta eo e vo ret kas bremañ an danveziaou a zo c'hoant da voula e Kroaz-Breiz.

An aotrou Bleunven a zo anavezet mat a bell zo gant an holl lennerien : skoazellec' ganec'h, e kendalc'h da gas ar gelaouenn war an hent kemeret ganti. Ha pegwir e rank beza rannet al labour, merouriez Kroaz Breiz a vo bremañ datehet gant ar Bleuñ-Brug. An holl a oar pegeen galloudus eo strollad ar Bleuñ-Brug, ha pebez nerz a zo c'nanaf dirak an amzer da zont.

Gouarnet evelise, Kroaz-Breiz a grogo dizale en eur vuhez nevez : dont a ra da veza kelaouenn eur strollad. Ha pegwir e teu nerz eus unvaniez, hor c'haouenan ne c'hell nemet kreski, gwellaat ha boda muioch-h-mui ar Vretoneg en dro dezi, evit mad hor Breiz, ha dudi al lennerien.

Eun ell ero a zo e vont da zigeri : ra vo euen ha ledan, da zougenn cost mat ha founnus !

KROAZ-BREIZ.

Kaerderiou Breiz :
Rouanezed Kerne dirok Iliz-Veur Kemper

KORN AR MEROUR

Eur gelaouenn daouviziezh eo a gasomp deoc'h adarre, nemet hon eus adarre lakaet enni 24 pajenn. Ho pedi a reomp kouskoudé d'hon digarez.

Meur a wech eo degouezet an dra-ze er bloaz-mañ, siouaz ! Met n'eo ket bet dre hor faot atao, rak betek teir gwech hon eus renket cheñch mouerez, ar pez en deus dalet ka's an niverennou da zont er maez.

Kavet hon eus bremañ, a drugare Doue, eur .mouler mat, tost deomp, e Kemper.

Kredi start a c'heller ez aio an traou en dro diroufenn, er bloaz da zont.

Deuet eo ar mare diweza da baca koumanant 1950.

Gouleñ a ran digant an dilerc'hidi arabat dale mui.

Evit an darn vrava eus al lennerien emañ ar bloaz oc'h echui, hag ar mare da nevez o c'houmanant evit 1951.

Abaoe m'oa bet savet ar pennad « d'hol lennerien », ho peus lennet uheloch, eo peurenket ar stal evit ar gelaouenn an amzer da zont.

Kroaz-Breiz a lez he ane evit kemer an hini « Bleuñ-Brug », a yelo gwelloc'h dez dre ma teu da veza a-grenn kelaouenn ar Bleuñ-Brug.

Bep bloaz, « Bleuñ-Brug » he devezo :

8 niverenn e brezoneg, penn-da-benn, pe dost.
ha 4 niverenn e galleg penn-da-benn, pe dost.

Tri seurt koumanantou a c'heller da gemer hervez ar c'hoant :

1) Koumanant bloaz d'an 12 niverenn, brezong ha galleg : 400 lur.

2) Koumanant bloaz d'an 8 niverenn, brezong ha galleg : 300 lur.

3) Koumanant d'ar 4 niverenn challek hepken : 180 lur.

Ar goumanant a zikour a jom, evel araok, 500 lur.

Ar goumanant a enor, evel araok, a jom 1000 lur.

Lakit evez emañ an arc'hant da veza kaset hiviziken da :

V. Séité, Bleuñ-Brug, rue du Moulin, Tréboul, Finistère.

C. C. P. Nantes 544.22.

Ho pedi a reomp da lakaat ouz keln ar chekenn-bost ar geriou-mañ :

« Evit koumanant da Bleuñ-Brug, 12 niverenn,
pe 8 niverenn,
pe 4 niverenn,

hervez ar pez ho peus c'hoant da zegemer.

Mari douget d'an nenv

Da zeiz gouel an Holl Zent, er miz-mañ, Hon Tad Santel ar Pab Pie XII en deus diskleriet d'ar bed e oa ar gredenn e mister ar Werch'ez savet d'an nefv eul lodenn eus ar feiz kristen. Ret eo hiziken, evit beza kristen kredi eo bet Mari douget korf hag ene d'ar baradoz.

Betek-hen oa gwall arvarus nach ar wirionez -se: he nach hiziken a vo, diarvar, beza war hent an argoll.

Evit gwir, ne vo ket kals a gristenien lakaet gwall nec'h et o rei a greiz o chalon o asant da gomzou an Iliz. A viskoaz, kredenn ar bobl kristen a zo start war ar poent-man. Piou, etouez ar re a gred e Jezuz ha Mari, en dije gellet d'her'h en e benn ar zoñj en dije ar Mab karantez dreist pep hini lezet korf e Vamm zantel da veza magadurez an douar hag ar prefved?

E kals parrezi, da zeiz gouel an Holl Zent, eo bet lidet gant levenez oferenn Hanter-Eost, en enor da Rouanez an holl Zent, gant autre an Iliz. Kavit aman da heul eur varzoniez a veuleudi en enor da Vari savet d'an nefv: bez' e vo eun envor eus ar gouel kaer graet e Rom er bloaz santel, en enor d'an Itron Varia, kement karet gant ar Vretoned.

Mari, Mamm Doue, 'zo marvet Dre garantez, nann dre glenvez: N'helle mui beva pell diouz Jezuz, He Mab, Roue an nefv burzudus.

Jezuz, war ar Groaz o vavel, A roas, dre 'n diskib fidel, E Vamm evit mamm deomp holl. Ganti, sur, ne 'z aimp ket da goll.

Chom a reas gant ar gristenien. Evit o blemia, o c'heleñn, Deski'reas d'an aviezer Bugaleaj he Mab, hor Zaiver.

Tremen a reas o'ch ober vad D'an duid paour hag emzivad, Dre he skouerliou, he Oberou. He meritou hag he foaniou.

Evit Doue he c'harantez A greskas hep ehan bemdez. Ha setu, Mamm, deuet ar mare Evidoc'h da zevel en nefv.

Kuitait hon traonienn a c'hlaç'h, En nefv tañvit enor ha gloar; Poent eo deoc'h beza kurunet Rouanez ar Zent hag an Eled.

Ho troad gwerc'h en doa flastret E benn d'ar Zarpant milliget. Ho korf n'en do anavezet Na breinadurez na prefved.

An ifern a zo kounnaret O welet dreist pep tra sayet

Ar vaouez paour ha dister
He deus bet tric'h et Lusifer.

Dreist an oabl hag ar stered,
Korf hag ene bezt douget,
Gant an Elez o veul Doue
En deus roet kement d'ar Werch'ez.

Elez ha Sent ar baradoz
A drid gant joa ouz ho kortoz;
Er ganiri, er sklerijenn,
E raint deoc'h digemer laouen.

Doue an Tad a c'het e vero'h,
Kaer 'vel an heol, glam 'vel an erc'h;
Ar Spered a c'het e bried,
Benniget dreist an holl vero'h.

Doue ar Mab a c'het e Vamm,
Ar Werch'ez koñsezet dinam ;
Gantan, e tal ar Groaz savet.
He deus saveetez ar bed.

Dirak Elez ha Sent bodet,
'vit ho kana, 'vit ho karet,
An Dreinded a lak war ho penn
Eur c'heñch a zaouezk stereenn.

Mari, Mamm ha bepred Gwerc'h, An nefv ho salud Rouanez;
E-kreiz ho sked, e-kreiz ho kloar,
N'ankounachait ket an douar.

Gant levenez ho pugale
A veul o Mamm savet d'an nefv.
Eun deiz ni bigno d'ho kwelet,
Ganeoc'h da viken unanet.

A. P.

An doare da wellaat an douarou (hervez Pompéry)

Karet a rez-te da vulage?
Gwella da azuar!

Y. Bujault.

DOUAROU TREZEK

An douarou trézek, pe douarou-aod (1), dre ma 'z int mat-kenañ anezo u man, ne chouennont ket beza gwellaet, nemet tachenouz a zo, peurvala tost d'ar mor: pa vez enno an traez a wiskadouz re deo, e ranker e gaied, en eur veski anezaf, pa cheller, gant an douar a zindan.

Peurliesa, war an douarou eus ar seurt-se hu ne vezont ket ch'osaz labouret, e vez kals tuchenouz traez, savet aman hag ahont gant an aveliou. Dre ma n'eo ket kompes an douar, e tegouez diazegamant bras evit al labour, dreist-holl evit diaz'ha an douar-gloa, dalc'hent a bouladou en toullou pe er c'bleuzennou e gwask an tuchenouz. Ar chenta d'ober, ar basc labourat ar seurt paloudouze, eo plienat an tuchenouz; goudzez, kalelaat an traez, rak an avel foll a zegasfe anezan da lech all, eost hag all, mar deus laket ennan.

Digoradur graet e paludou Penmarch'

E paludou Penmarch eo deuet ar goueren a-benn, nevez 'zo (wardro ar bloaz 1850) da ober douar mat en tuchenouz trézek-holl, betek neuze dilezet. An tuchenouz hag ar gwiskadouz traez, el lech'ne ch'elled ket ober douar labour, a zo bet feurmest d'an duid a zo en douarou treut, pelloc'h diouz ar mor. Kals traez a gemoner evelse bcp bloaz, hag o douarou segal, gwellaet er ch'isez, a ro bremat dezo gwinizou hag eostou all talvoudus.

Rozell an aotrou Felix evit plienat an douarou traez.

An aotrou Felix, gounideg a skiant, a blena an tevennou traez, en e zoñj gouvezet war ar mor e paludou Terlez, (anvet ive Lannevæz, e kichen Lesneven), gant eur rozell vras bouarret, staget kezeg outi. Ar benveg-se, anvet « ar

ch'omepezer » gant an aotrou Felix, a zo war gilhorou; dre eul loc'h, stag ouz ar rozell, hag a zap pe a ziskenn evit ma karer, e ch'ell ar chaser ret krog deziz kals pe nebeut, pe he lezel dibrat diouz an douar. Ar ch'omepezer a ch'ell labouret war n'eus fors peseut douar, a bouez e dreli hag e vruzuna da genta. Evit kompeza mat an douarou pouanner, eo ret trel gant an alar, rei daol daol oged a zent ledan, ha daou daol gant eun oged all.

Digoradur an aotrou Crec'hquerault e paludou Terlez pe Lannevæz.

An aotrou Crec'hquerault, er memes paludou, en deus kaledet an traez ha graet douar frouezus e berr amzer. Evit sa en deus torret, gant ar bal, daou droatad douader: dre-ze e tegas war achorr eur ch'entia gwiskad bezin brein a oa dindan an traez, hag eun eil gwiskad pri a oa dindan ar bezin-ze. War eun taol, e teu dezan eun tremp: ar bezin; hag ouspenn, ar gwella danvez: ar pri, evit kaletat ar gwiskad traez e oa war gorre. An digoradur skiantekse e en deus roet buan gounideger vras d'an aotrou Crec'hquerault.

DOUAROU PRIKE

Pa ne vezont ket re stagus, an douarou prike eo ar re wella, goudi an douarou trézek, Ar pouanner douar a ro eostou mat gant ma c'heller rouesat anezaf hag e zizoura mat awalch.

Ne deouar-ez en eun doare padus nemet en eur deurel ebarz un nebeut kif-ad, meinigou, pe eur gwiskad mat a draez meinek pe krogennek. An danvezioù-mañ avat n'int ket gwall aez da gaout. Nemet war an douarou an unan, pe war eun amezeg, e vele anezo, e teu da ger an doare gwellaet-se, dre vizou ar prema hag ar charre.

(1) Douar trézek : Pompéry a gomz aman esa douar ar breizh e kichen an sod, pa 'z eus ennañ traez kregin, da lavaret eo a traez razek a ; bes' ez eo eur seurt douar frank, a deu eus kregin brummel, hag awochoz (a gorre Leon) eus eur gwiskad founous arvez a limon v... Avezhau e vez re a raz en douar-ez sebenz eo lenn e pajennou-mañ petra o deus graet nevez hou ilog.

Setu perak, allies e ranker rouessaat an douarou-ze evel ma cheller, en eur deurel enno bep bloaz pe draez, pe skotilh, pe del bras, graet gant lann, balan ha brug hanter-vreinet (1).

Ar skotilh, dre ma 'z eo tev'ch ha ma pad hiroc'h en douar abarz en em zizober, a zo gwelloc'h eget an traez da rouessaat an douarou priek.

Evit ober mat, eo ret labourat ar seurt douarou-mañ dre amzer gaej; en em rouessaat gwelloc'h a reont pa nevezont na re c'z'h na re c'z'hlej.

An irvi bihan, evel ma vezont graet er vro, war eun trostad hanter pe zaou droatad, ne zizechont ket mat awalc'h an douarou priek; an anchou a vez

enno re vaz ha re striz, diouz an dour a gouez enno da vare ar glaoeier. Dreze, an irvi a jomin beuzet atao: an ed a deu da veleni, goudeze da ruzia, da rouessaat, ha ne ra nemet korzennou dister ha pennou treut.

Ker fall eo ives ober irvi re vrás, abalamour ma vez re bell eus an eil ant d'egile, ha ne vez ket stank awalc'h an anchou diouz an dour a zo en douar.

Nous nemet eun doare da labourat mat eta: evit dizoura douar glep, ober irvi krenn, dezo wadro ch'ouezh troatad ledander, hag etrezio anchou doua ha kempenet mat (2).

Y. BEKOD.
Ijinour ar maeziou.

(1) Ar skotilh a zo tavurdies dre ar raz (karbonat raz) a zo ennañ. Ar maezi, an traez kregin bruanet tano, ha gant dre ar c'harbonat raz a zo ennañ.

Hiroc'h kaver gwelloc'h tourist nar en douarou pouanner; ar raz a den eus a bell, a wagonou. — Gouest a reer ives penaos e cheller skauant an douar pouanner eur lakat tel diaza.

(2) Peurkess a vez ket ezommo bremen da gempenn an douar dre irvi evelve, gant ma vez labouret mat gant eur brabant, nemet glep kenan e veze an dachenn.

Kouignenn Yvonig, an ampezer !

Klevit eur gentel, yaouankiz
A jom e parrez Madiliz:
Pep himi, gwaz kouls ha maouez,
En deus e labour en tiegez.

Eur paotr, e ano Yvonig,
'chantezas ober eur wastellig,
Evit tañva da Vorlarjez
Eun dra saouroch eget pastez.

P'en doe klasket e Madiliz
Kement zo ret hervez ar c'his,
Yvonig, evit kaout ar rest,
A ra zoken eur weaj e Brest.

Setu Yvon prest d'ober mez
D'an holl ver'hed eus ar barrac,
Ha da embann e Madiliz
'hell tizout an nefñ gant e viz.

Tapet d'an daou lamm an ofern,
Frizet e grizell war e gern,
Hep chom da c'henouet e kér,
Yvon 'zired dille d'ar gér.

Fafchou trofset war an ilin,
Eur zerviedenn war an dacoulin,
Eul lagad war eur gazetenn,
Hag egile war eur bladenn,

Yvonig a daol er bodez ruz
Eur gwiskad toaz war amann druz,
Eur c'hartouronad sukr malet,
Kirsch, moka, dienn vanilhet.

War ar bordou, alamañdez
A glask dañsal gant prun damez.
Konfitor a neuñ war c'horre,
Meutad amañ, meutad aze.

A vec'h ez eo teñ eur sonet
Ma tegouez ar gamaladed,
E tu da veuli 'vit atao
Yvonig hag e lipebaø.

Yvon a zigor ar fornez
Dirak daoulagad war evez.
Kerkent e teu da veza gwenn,
'vel m'eo chomet liou e zienn.

Dioustu e serr kloz dor ar forn,
Kouezet e viz meut en e zorn!
Eur zell e kostez ha dindan:
Dizoñjet en dia choueza an tan!

Da wir, da chau, va rimadell
A venn rei ouspenn eur gentel:
Ingalit bleud, amann, dienn,
Na kaera tra rei aluzenn!

Mignonet, evit he rei mat,
Arabat deoch ankounach'aat
C'houeza don en ho polonetz!
Flammou kristen ar garantez!

G. O.

Foar ar godellou foul

Ar gontadenn-man, savel gant an aotrou **Gwilhou**, a embannomp war c'houenn meur a lenner hag o deus bet plifadur ouz he c'hlivel.

Diouz an abardaez, Fafch-koz a zeusas d'am c'haout: « Gouzout a rit, aotrou, emezaf, am eus divizet tri devez foar. Warc'hoaz, ma n'ho peus ket ezomm acha-noun, am eus soñ mont da foar Landi! »

— « Mat, mat! emeve. N'ho peus nemet lavaret yao. Eus goulou deiz betek nav eur, emañ ho kabestr war ho moue... Setu amañ gwerz eur banne hag eun tammig butun war ar marc'had. » Hag e rois dezañ eur pez dek gwenneg.

Fafch-koz a dennas e voned segovi hag a bokas d'e zorn. En novezec-se, ar zaout, ar march' o devoe askoan, ken laouen oa va mevel.

Antronoz, mintin mat, edo Fafch oñh en em frota, oñh en em spura: e varo a vœ raklet a zoare, e vleo griz difulhet, diboulennet... M'en dije gellet ives o dilouenn! Met siouaz!

Wardro sez eur, ez eas d'e yalc'hig, e kemeras eur pez a ugent real, e sellas pliz outañ, rak marteze her gwélé evit ar wech diweza... Unan koant oa, kochet tro-war-dro... Eur pez a eiz real digoch a deus warlerch, hag erfin eur gwenneg bennak.... Eveljust, va fez dek gwenneg a oa ives eus an abaden.

Goudeze, Fafch a zoubennas, hag e jiletenn vañchek dindan e gazell, e gorn en e veg, oñh en em lakeas da dreuzi ar yourch, ken drant hag eur paotr yaouank.

« Achanta, Fafch, a lavare an dud, o vont eo iye? »

— « Ya, ya! eme Fafch. Kous eo! »

— « Achanta, Fafch, eme re all, n'eur ket korbezenn hirio! »

— « Tra! Tra! » eme Fafch.

— « Petra, Fafch, eme eur milliner, a oa o karga daou leue, ne vezoo ket eun tammig sao? »

— « Memes tra! » a respontas ar mevel koz.

Ha Fafch en ostaliri, hag ac'hano e karr ar milliner. Ma savas marvalhou, n'eus ket ezomm d'hez lavaret. Ar milliner zo touchennet mat o zeod, ha farouel Fafch, goude eul lipadenn, a yae ives kempennik en dro.

O tegouezout e Landi, e tiskennas ar milliner hag e gompagnon. An daou leue ives a deuas er maez diwar bouez o diwesker. Ar milliner a ranke paac ar gwir evit an daou leue, ha Fafch, hag a felle dezañ tremen evit eur paotr brao, a baëas adarre ar gwin d'ar milliner.

Setu hon den eta e kér. Evit gouzout an eur, e sellas ouz orolaj an iliz, met ne oule ket nemeur diouz an traou-ze... An nadoz hira a oa war bemp, ar verr a eun tammig en tu all da nao... « Satorallig, eme Fafch, setu aze diou nadozenn ha n'nt ket evit en em glevet! Ma vijen-me orolajer, ne vije nemet eun nadozenn war ar rond gwenn-ze, ha neuze an holl a welje sklaer an eur. An heol! setu aze eun orolaj! Nadozenn ebet warni. Setu aze eun nadozenn graet diouz ar gouzien... Bah! Bah! eme Fafch, o vont larkoc'h, nav eur eo, pe war dro, perak chipotal? »

Petra reer en sur foar pa ne vez netra da ober ? Evidoun-me n'her gouzoun ket ! Fañch avat her goutie.

Da genta ez eas da blasenn ar moch hag e varnas pep unan hervez e vent, hervez e gig... Goudeze da blasenn ar zaout... A'hano da blasenn ar c'hezeg. Eno edo pa zonas an Anjelus. Fañch a os kristen mat, a dennas e zegovi, hag a ziskouezas e vleo griz, adarre eun nebeut poultrennet.

Eun tamm boued bremañ, eme Fañch... Hag hefi mont warzu an ostaliri.

Edo o kompreñ ennañ e unan an dispign a dle ober : daou wennegad bara, daou wennegad soubenn, tri gwennegad kig, pevar gwennegad gwin, hag... Fañch a lakesez e zorn en e chodell zehou ; eno e kave dezañ beza klozet hag ar pez kochet hag an hini digoch hag ar rest... Alias ! Alias ! Netra ebet er chodell !

Goudé ez eas d'an hini gleiz... Alias ! Alias ! Kant gwech alias, n'oa netra ebarz...

Mont a reas adarre d'an hini zehou. Alias, alias, mil gwech alias, goullo oa ! Toull oa ! Daou viz Fañch a dueù er maez. E archant paour a oa aet kuit, koch-digoch, dre ar memes hent.

C'houl, kredabl, a vije fallgalonet gant eun hevelep taol. Peadra a oa ! Evit Fañch, ne reas nemet lezel tri zatordalle, met c'houek hag a greiz kalon, ha skrabat e benn evel m'en dije kollet e grib abaoe eur mis.

Mont a reas war eum da blasenn ar moch, hag e selle, ha resped deoc'h, e turle gant e zaouarn. « O chouennnat petra emaoch'a za, va den mat ? » a lavar-jod dezañ... « Satordale, eme Fañch, n'eo ket o chouennnat ! Oc'h hada eo ez ouen bet, stouaz evidoun ! Eur pez a ugent real kochet, unan a eiz real digoch. »

Ah c'hoarzerez a fiche a bep tu, « Bah ! Bah ! paotr koz, eme an dud, tremp nevez zo aze, dont a raint er maez aben bloaz... »

Mont a reas da blasenn ar zaout, hag e kollas e boan ; da blasenn ar c'hezeg, evit beza goapaet a nevez : « Bezit dizouzi, tonton koz ! Ne jomint ket dindan an amzer... Sur int da gaout lojeiz ! »

Kouskoude, eme Fañch, satordale, eun den a guzul vat bennak a dle beza er gér-mañ. Mont a ran da gaout an aotrou Person.

Dioustu e voe degemeret.

« Aotrou, eme Fañch, eur gwall dro a zo en em gavet ganen. Me zo toull va godell. Kollet am eus eur pez a ugent real kochet, hag unan a eiz real digoch. Petra c'hellan ober, a zoñj deoc'h, evit o ch'aout ? »

« Gwella m'ho peus da ober, eme an aotrou Person, eo mont da gaout an tabouliner... Met it buan avat, rak, er chériou, an archant a gouez eus ar chodell a zo askellek... »

Setu 'ta ma voe laket an tabouliner da redek diwarbenn archant Fañch ; ha Fañch e kichen, o tiskouez tri biz dre doull e chodell, rak a fers da lakaat e vizied eno, en doa franket kals ar prenest.

O klevet trouz an daboulin, ar zaout a hoje o fenn, ar c'hezeg lart a fringe, ar re dreut a jome sioul, ken sioul hag an hini en doa graet ar gavadem.

Fañch a reas war 'n hed tro kér Landi da heul an daboulin, hag evel m'en doa klevet lavaret oa anat diouz e benn anaout eul laer, e selle piz our an holl. Met ne grede, ket mont larkoch.

« Allo ! eme Fañch, pa welas e kolle e amzer, kouls eo deomp chom a zav. Kenavezo, pez kochet, kenavezo digoch ! Mont a ran gant va c'hoif goullo da welet c'hoaz doare ar foar. »

Edod en e glichen o klask gwerza eur vioc'h. Gevier a zigac'hed eus an ell kostezenn d'eben. Unan a chouenne kals re ; egile a ginnige kals re nebeut.

8

« Satordale, eme Fañch, c'houi iver a zo toull ho godell, pa glasket en em laeres evel ma rit. »

Eun tammig pelloc'h edo merc'hed an amann, eur jaog spontus ganto, hag a klask mkaat da lentaat ar re n'oa ket evelio dir war o fas... « Satordale, a sonjas Fañch, setu re all a zo ive toull o godell ! »

Gwelit a reas c'hoaz ar varchadourien kezeg ; an nondeou hag ar sakreou a grose... Lavareti a rajed e vijed o prena eur jao d'an diaoui du jarreat tud a d'an ifern. « Satordale, eme Fañch, gwasoc'h gwaswa, setu c'hoaz hag a zo toulli o godell. War ugent skoed a chounezont, e kollont kant gwech o ene, »

Skuiz erfin o troia, e c'hoanteas mont d'an iliz da lavaret eur bater. E kichen kef ar Werc'hez ez eas war bennou e zaoulin, pouunner eun tammar war e galon. Eur paourkéz koz a oa en tu all, gant e japled. Fañch a zelle outaf. Eus kostez Gwikar e ranke beza diouz e wiskamant aet e truithou. Ar paour, pa voe fin d'e bedenn, a deus warzu ar c'hef ; tenna a reas eus e vruched eur yalc'h ler, e stag ouz e chouzoug evel eur skapular, hag eur pez a eiz real a lugernas en e zorn hag a gouezas en eur zenzi ebarz ar c'hef.

Kalon Fañch a lammas en e greiz.

« Va den mat, emezañ dioustu, penaos e c'heillit-hu dioueret eur pez archant er c'hliz-se ? »

— « Ne zioueran netra, eme ar paour, ar pez-se am eus kavet hirio, ha re all gantan. Evel ma n'ouzon ket da biou int, e roan eul lodenn d'ar Werc'hez, en e anio, hag ar rest a zalc'hin evidoun. »

— « Me, dres, eme Fañch, am eus graet eur c'holle : eur pez a ugent real ho peus c'hoaz, eur pez kochet. »

Ar paour a ziskouezas e bez : kochet oa. Ouspenn-ze, an dra a dremene en eun iliz, el lec'h ma ne lavarer ket a c'hevier. Kinnig a reas eta da Fañch e bez kochet, e bez dek gwenneg hag ar monez.

« Nann, satordale, eme Fañch, a zaou hanter, mar plij... »

Hag ez ajant o daou d'an ostaliri da zebri ha da ranna an archant.

**

Fañch en em gavas abred er gér.

Pa chouelenjod outañ pescuit foar a oa bet, « Foar ar godellou toull », eme Fañch. « Me oa toull va godell, ar varchadourien saout, kezeg, moch, amann, a oa toull o godell. Eur paour hepken am eus kavet en iliz, ha ne c'hoanteas pechi, nak en em vezvi, na laeres. Hennez n'oa ket toull e chodell, rak n'en dos hini ebet ! »

Ar skol vrezoneg e Paris

Ar c'henelion brezoneg-komzet a zo loc'het adarre evit ar bloaz-man e Paris, abaoe an 28 here 1950.

Digoret oa bet ar skol-zê warlenn gant an « Association Philotechnique », el Liss Condorcet. Ar gevredigez-man a ro kentelioù, e kenver pep seurt skianchou, da gement den bras en deus ehoant digeri e spered.

Gouzout a roer pegen mat oa bet degemeret ar c'henelion brezoneg. Heti a reomp dezo an hevelep berz evit ar bloaz-man.

An tan e Kelern !

Distantkit he tiskouarn, digorit ho taoulagad ! Sellit ! Selacuit ha klevit !
 Nec'h, anken ha glachar !...
 Dech' edo ar bed o chouzañv ar gwasa darvoud en deus bet gwelet betekhen.
 Falch euzus an Ankou n'he deus bet biskoaz falch'et kement all : soudarded,
 siviled, tud koz ha tud yaouank, merc'hed ha bugale, holl e vezent mat evitan.

Dre an dir, dre an tan, dre an dour, dre ar gernez... dre bep seurt menezent,
 kaset en deus d'ar Ged all eur mor a dud, ha lezet war e lerch eur mor a vizer,
 a gason, a zismantrou...

Ha n'eo ket c'hoaz awalch evitan !

Emañ ruz an dremmwei adarre, ruz gant gwad ruz ar brezel. Strakal a ra
 atao, evel kurunou spouronus, ar binjiou a varo.

Ar ch'eriou, tud hag all, a vez pulluchet, ken gwas, gant an den o taga
 an den.

Milionou ha millionou, a dud paou, gwasa sklaved a zo bet biskoaz, e kampou
 euzus, e toullou-bach fierli, a chouzañv hemdez mil gwech gwasoch eget mervel.

Hag ar bed a dro, ha den ne ra van outo.

Ha den ne youch a bouez penn : « An tan e Kelern ! » (1) evel ma rae
 gwechall hon tadou, da rei da anaout d'ar vro abez eur gwali zarvoud bennak.

« An tan e Kelern ! » Diwallit, tudou, fall ez a an traou. Aet eo an den
 war e gement all, evel taget gant ar c'hoant da zistraja pep tra. Kalon ebet n'en
 deus en e greiz, truez ebet n'en deus mul, dirollet eo e spered, maro ennañ doujana
 Doue... Birvi ra gantañ ar bed evel war eur menez-tan, dare da strakal.

« An tan e Kelern ! An tan e Kelern ! »

• •

Maro eo doujana Doue e kalon an den !

E kalon darn hepken, a drugare Doue !

Mar deus tud a vrezel, tud a skod-tan, — tud a beoc'h a zo iveau.

Mar deus tud a fallagriez, tud a valloz, diaoulou, — tud a bedenn, tud santel
 a gaver kement all.

Mar deus tud da zismantri, da bullic'h, — tud da adsevel a gaver c'hoaz, tud
 ha ne spontont ket dirak dismantrou, nevez na koz.

Mar deus tud hag a ra eus ar bed-mañ eun ifern skrijus, — tud a zo c'hoaz a
 our sevel enezennou a beoc'h santel, baradoziou war an douar.

• •

Eur beure siouz a viz here.

Miz an hada. An douar o tigeri d'an had koz, a roio gwiniz nevez warc'hoaz.
 Eun heol tochor, tamoueziet dezan e sklerder gant eur vogidell dano, enni
 o chournijal deliou meleñet an diskar-amzer.

Dismantrou koz Lanndevenneg, damvenzhet er glaster hag er vogidell, digor
 bras war an hent, leun a zicouider, a veurded hag a beoc'h, a bed an tremenriad
 da jom a zav.

Tremenriad eurus !...

Nann ! N'eo ket eus huñvare diwanet diwar eur marvalh kaer, eo a sko
 da zauzugad.

(1) Pa blave an Normandie war aodou Breiz, hon Tadou a chouez eun tan bras
 war dorgenn Kelern, e gourenez Kraozon. A venez da venez, tantadou all a roe
 da unzout da Vreiz abes ar c'helou mantruz. « An tan e Kelern » a dalvez hirio
 da lavaret : kelou fall.

Ar manach'h-se, oc'h oferenne a kreiz ar dismantrou koz, en dro dezan menec'h
 e gweñ, menec'h e du o fenn kurnunnet, o kana ken flour e kreiz ar dismantrou,
 e mesk ar glaster, e peoch' an natur, nann ! n'eo ket eun huñvare so !

Ar wirionez gwir-pater eo !

Dibabet eo bet an devez siouz-mañ, 17 a viz here, gant menec'h Kerbeneat, evit
 lavaret aman, e kreiz ar dismantrou koz dilezet, oferenne genta adsavidigez Lann-
 devenneg.

Ha set ar c'helou bras, an darvoud eurus, a garfen youch'hal diwar dorgenn
 Kelern, da Vreiz abez.

« An tan e Kelern ! »

Ya ! Met eun tantad a joa, a levezen dudius.

Eun darvoud eo heman, hag a jomo e istor Breiz.

Adalek an deiz-mañ e vo beo adarre an abati koz. Selz manach'eus Kerbeneat
 a enaou an tour-tan koz, gant skoazell setz Saint Breiz.

Beva a raint aman adalek hirio, er baourente, er binjenn hag er bedenn,
 da zacha war « Lann » Sant Gwenole bennoz santez an Nefy.

Lavaret en deus an Tad Abad, en e zav e harz treid Saint Gwenole, d'ar Vre-
 toned bet pedet da zont d'ar gouel, pebez enor ha pebez levezen eo dezan
 d'e venec'h adkregi gant labour Sant Gwenole.

« El lech'h-mañ, emeañ, mut absoe tost da zaou-e-chant vloaz, e vleunio adarre
 ar bedenn, ar binjenn, ar zantelez.

« Adsevel a raizomp eus e boull, ha dre hir amzer, poania ha pedi, an abati
 santel.

Evit al labour bras-se, ezzom hor bo eus skoazell an holl, skoazell an holl
 Vretoned vat a fell dezo gwelet an abati o tout da vez, en dro, eur binydiger
 enne evit hor Breiz karet... »

• •

Evel eur bobl o tout eus an harlu, hag o vont warzu an douar prometet,
 warzu ar gér adkavet, prosession ar venec'h war al letennenn c'hlas, a zindan ar
 gwez avelou o kinnig o frouez ruz-melen, a gan eun himm a levezen, meulgan an
 distro laouen warzu ar gér dismantret, ar gér chouez d'ar galon.

Setu dirazomp peniti nevez menec'h Lanndevenneg, tost ken paour ha lochenn
 genta sant Gwenole : da dosta d'an Nefy, ar jalp, ti ar Mestr. Dindan, lojez
 dister ar venec'h.

N'eus forz !

« Dindan ar zoul, en eul lochenn,
 Ar paour a chell ch'hoazin laouen. »

An Tad Abad, dom Felix Collot, a zav e vrech :

« En anio an Tad, ar Mab hag ar Spered Glan... » An dour benniget a gouez
 puih a giez hag a zehou. « Ra vo war an ti-mañ bennig santel an Nefy. »

Te Deum... Mil meuleudi da Zoue !

Magnificat... Mil meuleudi d'ar Werc'h'es !

Adsavet eo a varo da veo Lanndevenneg !

V. S.

KANV.

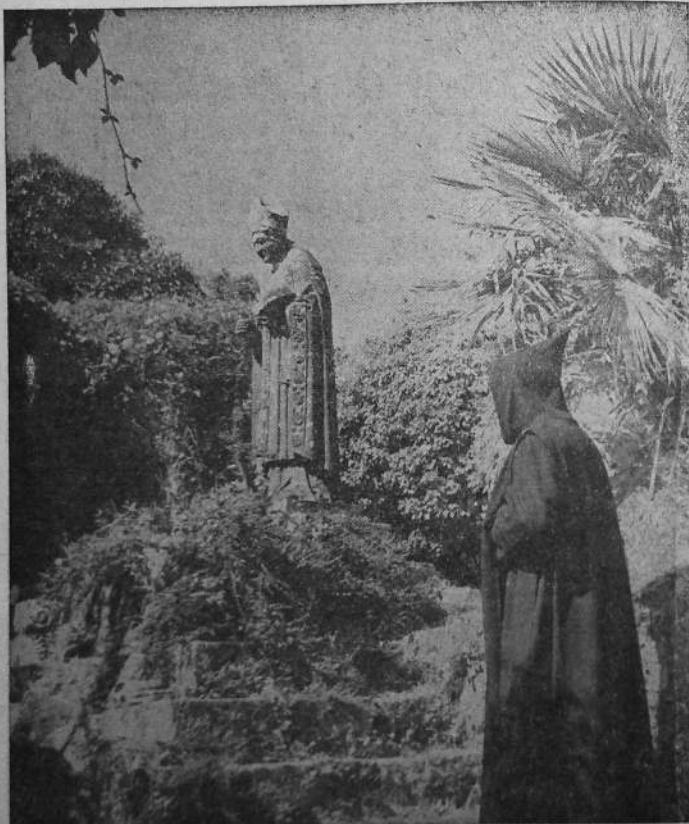
Deiziadur-godell AL LIAMM

15 lur ar skoueren
 1000 lur ar 100 skoueren

P. LE BIHAN

1, avenue Marceau, TRAPPES (Seine)
 C. C. P. Paris 5349-06

LANNDEVENNEG

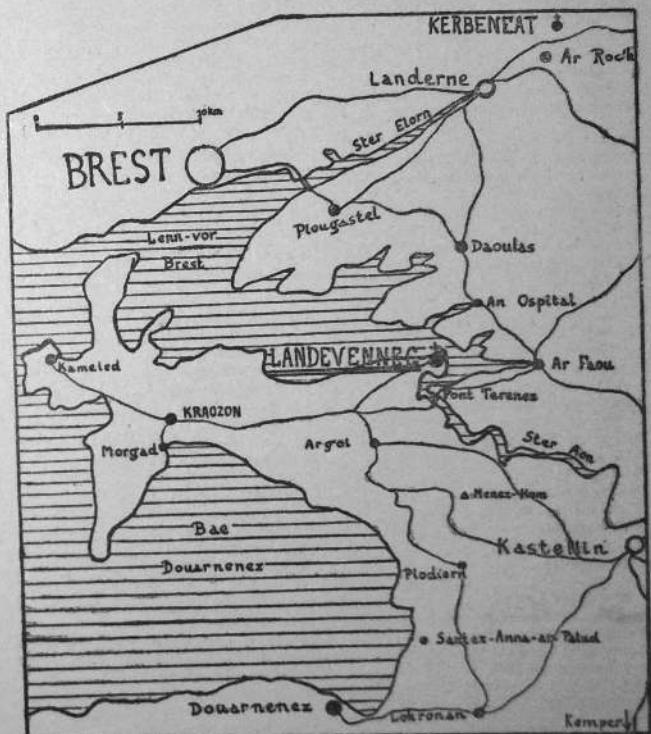

- Lanndevenneg, Lann Wenole
Lann didrouz, o lann zantel,
ennout kaer eo beva,
ennout c'houek 'vo mervel'.

L. Breiz.

Luc'h Jos. Doare.

Kinniget gant doujañs
da Dadou Kerveñec.

Eul lec'h 'zo e Breiz,
Eul lec'h dispar ha kaer meurbet,
'vel ne gaver nep lec'h ebet;
Eul lec'h diudius,
Eul lec'h frondos.
Ar chenta 'wel ar bleuniou
D'an nevez amzer o tigeri;
An diweza 'wel ar bleuniou
D'an diskar amzer o veleni.
Anvet eo al lec'h dispar-ze
Lanndevenneg, Lannwenole.

Eul lec'h 'zo e Breiz,
Eul lec'h kuzet er glazari,
Eul lec'h nemetañ evit pedi.

E dreid gantai soubet en deur
Ken florr,
E douz glas ar mor bras
O 'n em veska diveska
Gant douz ar prajou glas,
Ken e sked waro evel strink
Bannou an heol sour pa strink
O sevel d'ar ministrin
Eus an dreummoù sklinin.
Anvet eo al lec'h dispar-ze
Lanndevenneg, Lannwenole.

Eul lec'h 'zo e Breiz,
Eul lec'h didrouz,
Eul lec'h doma.

Kaer d'al lagad,
Chouek d'ar galon,
D'eur galon vreizat,
Eul lec'h a zo bet gwec'hall,
F-doug kantvedou ha kantvedou,
Evel eun tan-gwall
A skedas ar feiz
En hor Breiz
'vit mad hon Tadou.
Anvet eo al lec'h santez-ze
Lanndevenneg, Lann-Wenole.

Eul lec'h 'zo e Breiz,
Eul lec'h brudet mar deus unan,
Eul lec'h dibabet gant eur zant,
Ha karet gantañ kenañ.
Saint Gwenole 'zavas eno
Abati kenta ar vro,
Pemzec kant vloaz a zo,
Hag anvet e vog gantañ,
N'ouzon dare 'vit pe abeg,
Lanndevenneg.

Eul lec'h 'zo e Breiz,
Eul lec'h bet pulluc'hett
Gant tan an Normaned,
An Normaned fallask,
A reas eus al lec'h sakr
Eul lec'h dismantrat.
Hag abaoe meur a gant vloaz,
Siouz, siouz!
Mevelien Satan
Gant o c'hraban,
O c'hrabanou milliget,
O deus rivinot,
O! labour diaoulek!
Lanndevenneg.

Eul lec'h 'zo e Breiz,
Fur manati dreist holl karet,
Daoust daezza beza diskaret,
Karet gant menech'sant Beneat,
Eus abati Kerbeneat.
Lavaret an deus avat
An Tad Abad,
Pennek;
« Kousto pe gousto,
Ni a zistroio
Da Lanndevenneg. »

En deus embannet e-kreiz an noz
Ar ch'elou bras;
En deus embannet da Vreiz a-bez
Daoulinet war ar menez
Ar ch'elou a levenez.
Dindan stered lugernus an neñv,
'vel gwagennou ar mor,
E vousz a zav kreiv,
A red a zor da zor,
Dreist menez, traonienn ha run,
War Vreiz dihun:

« KLEVIT, BREUDEUR A GELTIA,
» KLEVIT HOLL GANT JOA,
» ALLELUIA;
» HO MANATI KARET
» A VO ADSAVET.
» DRE C'HRSAS DOUE,
» LANNEVENNEG, LANN-WENOLO. »

Eul lec'h 'zo e Breiz,
A zo eur bez o tigeri,
En eur vered mut,
Pell diouz an dud.
Hag anezaf o tasorch'i, (2)
Eur manati nevez
A weleñ bemdez,
An tour-tan koz, mouget 'baoe pell 'zo,
A skedo 'choaz en dro,
A strinko 'choaz,
Warc'hoaz,
Ken splann ha biskoaz,
Heol benniget ar feiz
War hor Breiz
Ha war ar bed...

Bretoneed, Mignoned,
Breudeur,
Keled a Vreiz-Vihan, Keled a Vreiz-
[Veur],
Tridom gant levenez!
Ra dregerno pep hekleo,
A venez da venez,
Gant hor youchadeg,
Rak adsavet eo
A varo da veo
LANNEVENNEG.

LAOUENANIG BREIZ.

An Tad Abad, war lein ar roz, (1)
A-wel d'ar mor glas,

(1) E Kastell-Paol, da oferenn hanter noz ar Bleuni-Brug, d'ar 6 a viz eost 1960.

(2) Dasorch'i = sevel a varo da veo.

Sant Loeiz-Vari a Vontfort

(Kendalc'h)

Wardro ar Roc'hell

Eurus meurbet e voe an ao: 'n Eskob, er Rochell, o klevet oa degouezet an tad Montfort, ha dioustu e roas dezaf testeni eus e fiziañs ennañ.

Prezeg a reas da genta ar zant e ospital Sant Loeiz hag e parrez Lhoumeau demodost da gér.

Goudeze e voe galvet da brezeg ar misson e kér ar Roc'hell.

Eur misson gaer e voe houmañ, hag eur misson vrás iviez gant kals a veleien o sikour an Tad: Dominikaned, Jezuisted, beleien an eskobti, an ao, Gabriel-Pradinez Grignon, breur Loeiz-Vari... Holl e voent galvet evit prezeg dre rumm, d'ar wazad, d'ar merc'hed ha d'ar zoudarded.

Graet e voe al labour herves doare an tad Montfort: ar rozera oa an diazez, ha dre ar rozera e voe disploget an holl wirioneziou... Kement e skoas ar prezegennou war spred an dud ma chellas an Tad goulenig digant ar merc'hed chom sioul, hep lavaret ger da zen, epad tri devez: na kaera tra, graet e vor betek penn ar binijenn galet-se!

Kous ez eas an traou evit ofiserien ha soudarded kér. Evito, Loeiz-Vari a zavas eur c'chantik nevez, eur gwir reoñenn toute oisiveté, Je travaille avec sainteté.

J'évite les danses, les jeux,
Les cabarets et mauvais lieux
Dont les démons nous charment... »

Hag evit sikour ar bolontezioù mat da zerc'hel plomm, an Tad a roas harp dezo eur choulonder an holl ditz a vuhez fall!

Gouelion bras a voe lidet iviez epad ar misson: eur ch'halvar a voe savet e kichen diou eus dorion kér. Prosesionou

bras a valeas dre ar ruiou... Zoken ar zoudarded a yeas evelise a dreuz kér, en d'ar c'henn, eur groaz en eun dorn, en dorn all eur jaipeld hag an testeni o doa renenezet promesou o badeziant, endra ma kanent an diskon: « Santez Mari, goulennit evidomp karantez Doue. »

Ken kaer labour a lakeas da gounnari an nebedigud tud a jome c'hoaz enebourienn d'an Tad.

Tri gwaz a gredas mont da c'hortoz an Tad en eur ru distro, gant ar zoñj d'e laza. Sklerennet gant Doue, Loeiz-Vari a reas eun hent all...

Ar Brotestanted, niverus c'hoaz e kér, a deus gweiloch o saol ganto, siouz! Skulha a rejont binimmoù e soubenn an Tad. Hemat a gemeris raktañ eun digontamm da zinera ar binimmoù: met ma teus a-benn da zerc'hel e vuhez dre ma oa eun den krefñ, e yed'hed kouleoude a riskaro buan bremañ diwar an taol fall-se.

Gwasoch c'hoaz, klasik a reont lakaat ar missoner brudet da gouez etre diaouarn al laeron-vor, pa yeas eus ar Roc'hell betek enezenn Yeu da brezeg eur misson. Pa ziapakas al laeron-vor war o bag, Loeiz-Vari a lakeas e varfolodid strafuñelid da lavaret o chapeled: « Bezit feiz, emezuf, an avel a zo e vont da drezi... Hag an avel a dross, o kas bag al laeron pell diouz hini an Tad.

Ar misson e You a voe eus ar re wella: holl dud an enezenn, nemet ar gourouer, a reas e misson. « Kalvar an tad Montfort » a weleñ c'hoaz hirio a dal d'ar mor, e testeni d'al labour trouezus graet eno.

En diro war an douar bras, an Tad a gemeris hent eur geriadenn anvet Sal-lertaine. Amañ avat e voe sun abaden evit kregi gant ar misson.

(Da genderc'hel.)

Y. TRANVOUEZ S.M.M.

(kendalc'h)

Fanchig Kideller, deuet pinvidik dre gaou tensor e dintin goz, en deus prenet Maner-ar-C'hoad ; en tiegez-se eman Soazig, e viau karel, bet na'het outan gwechall gant he mamm, Janig. Ar paotr yaouank n'en deus ket c'hoaz kollet kalon, hag eman, er charr gant Janig, o tostaat ouz Maner-ar-C'hoad.

An alez a ya eus an hent bras da Maner-ar-C'hoad a oa kompez ha euenenn. Dre-dre, Soazig, hag a oa dres d'an ampoet er c'haliez o tibabz eur guchenn batates evit koan, a zeus timat, o'ch anaout mouez al loan, da zellec dre al lombor. Hag o welet piou a oa azezet er charr, e kichen he mamm, setu hi d'an traon, dipa-dapa ! Diwar ar pondalez e youhas war he c'hoar :

« Hastit afo 'ta, merched, mont da zellec er prenest, hag o welet piou zo o tostaat gant mamm. Biskoz kement all ! »

Hag uman eus an teir c'hoar a oa en traon ha distroñsa ar gouel-prenest, endra m'en ma renkez an diou all a bap tu dez, da welet an nevezenti, da zellec ouz an den yaouank hag ouz ar vamm vat a zegase Fanchig da Zoszig.

Eur youchaden a darzas war muñiou an teir blach :

« Fanchig ! » emeoza a unvouez.

« Fanchig, end-euan, a youchhas Soazig, endra ma trivioù ha chalon gant eur barr-levenez. An draez n'eo ket tapa skribed gant baz ar yod eo avat ! Pebez pesketadenn he deus graet va mamm ! »

Hag ar peder c'hoar da ober sur rouziad c'hoariz.

Chomet ar gazeg a zav a dal d'he marcheoù, e tiskennas Janig diouz ar charr, hag e lavaras :

« Deut din ar baner hag an traou all, va faot, a !

« Set' amañ anezo deoc'h, mamm », eme Fanchig, ha ne ouje ket pennas e oa deuet ar ger diweza eus e c'henou.

O kievet ar ger « mamm » evit ar wsch kenta gant ar ch'hanford, Janig a oa en tammoù brao a lorzh enni, m'hel larvar deoc'h, rak bremat, da viana, e c'heille bezza sur mat n'eus aje ket he fenn e belin nag he spered e bizbul war

zigarez eun dimezi. Ha kloastr e lavarent, an hini goz hag an hini yaouank, enno o unan : « Barrek ou ! »

Diou eus ar plac'hed yaouank a gemeras ar zammoù traou digant a mamm. Houman, pa deus en ti, a c'hourc'hennas d'he merched ober an dra-mañ hag an dra-hont ; arabat os dozo chom da zislevi gen an ell ouz eben na koll o amzer o sell et ouz treustiou ar c'hoarou-zaout.

Sozig a voe gourc'hennet dezi lakaat buan an dienn er ribot, ha mont gantan da draou an daol. Eno azezet war benn ar ch'ouft keinek, e kichen he den yaouank, e vele brao o'ch ober he labour en eur varvalhat gantan kement ha ma karfe. Diwalli avat, gant a rafe, da zellec re ales ouz an darzell, gant aon da goll he ribotadenn !

Krog edo ar plac'h da ribotat a zevr, pa zeus en ti Fanchig, echu gantañ da zisteria. Hag o zellou karget a levez, e reketjont an demat an ell d'egile ovel ma tere ouz bugale savet ha desavet gant eur vamm vor hag eun tad a skouer vat.

Deuet serr-noz, ez ejod ouz taol, hag e voe debret koan, eur goan vat, diaes kouït gweiloc'h e nep lech.

Pa vee echu ar pred, e roas ar mab-kaer da zont eur pakad butun d'ar vamm hag eun all d'an tad, e sell beza gwelet gweiloc'h ganto. D'ar merched yaouank e roas madigou ha gwestell... Ha tan war ar c'herniel gant Fanchig hag an hini koz, endra ma tistalle ar merched dionz taol.

Divizet e vee er bardaevez-se mont antronoz vintin da skriva an embannou... Awalzh evit lakant laouen holl did an ti en eur skuba diwar o sporejou doantez an enkrez dirak an amzer da zont.

Deuet ar mare da gimliadi, e lavaras Fanchig « kenavo warc'haoz » d'e ostizien hegarat... Soazig e amheulis betek ar porrastell.

E siouler an noz, ne gleved nemet kanaonenn vourrus an eostig o seni en draonienn ha kan klemmus ar gorryar e mesk an edeler melen... Rouanez an noz a zispakas eus eur goumoullenn da c'hoarzin ouz an den yaouank hag e blach' koant o vont kuit an ell diouz egile, laouen an amzer da zont dirak o daoulagad.

Eun nebeut devezuou arack deiz an eured, ez ejont, Fanchig ha Soazig, da brena an nevezienti da Vrest.

Antronoz vintin, e vee anneziet ha benniget Kerleon, ar manerig savet evito. Pennher Kervrugue a felle dezaf degemeret an deresa ma c'hellif e durzunell yaouank, peogwir en doa ses d'hen Barrek ou ! »

E Janig, ar vamm-gaer, eo e fizias ar pennher alchouez e gér, hag e pedas anezzi da zont gant e zousig da lakaat enni an traou war o zu.

An hini a vefe tremenet en delz warlorch' dre glichen Kerleon, en deveze gwelet eno, war bouez rel eun taolig lagad dre ar prenest digor-frank, diou vaseuz, prez warno, o tabac'hant wardro an arrebeuri eur ker gwaz ha diou big o torchennet neiz. Janig ha Soazig eo ez oant. Deuet oant da renka pep tra en ti nevez-savet hag a oa ker koant da welet diwar an hent bras, etouez ar gwez.

An arrebeuri koz, pallennou ha golc'heou hag all, a vee roet en alizenn d'eudr vaseuz klasvidik ha reuzeudik, ha ne'he doa na diner na mell, na kar na par, na ti nag aoz. Peseut 'ta ken an devie graet eun den ken pinvidik all gant koz-kailhez evelise, p'en doa prenet traou nevez flam ? Ha kouïs all, an dintin goz. Doue rhe fardon, he doa ezzomm e vee graet an alizenn en he anio, rak klefied an sour a goust ker da barea ! Ne lavaran ket hiroc'h gent son rak feuka tud vat. Met gréomp vat pa ch'ellomp : droug a reomp pa garomp !

Devez al lid-eured en em gavas, delz kaer mar boe ! Hinon a rae an amzer. Al labouez a gane a zevr etouez deliadiur ar gwez bras, endra ma nijed-dini je ar melvenned eus an ell bleunenn d'eben, ha m'edo al lern war o apl e mesk korzennou ar edeler marvelen.

Abaoo an amzer goz, da varc'hieien, n'oa ket bet gwelet sur seurt ambrougadenn o vont a-hed ar riblen-nadou gwez ha dindan garantiezen a bep seurt lou, eus Maner-ar-C'hoad da illz koz Sant Gouesnou.

Janig a oa en he c'haera, eun tammoù brao a lorzh enni o vont da gas Fanchig.

chig d'an illz. En tad e oa kement all, o tont warlorch, gant e verzh, ar goantenn Soazig.

E lost an amheulibadenn, da gloza, e kerz Soaz ar Balbouz, kazel-ha-kazel gant Per ar Tarigouz.

Pa zegouezas an heuliad a wel d'ar wareg veur a zigor war ar vered d'an illz, e krogas ar c'heleñer da zeni a volv-vann. Person Kersilio a llidas an eured, goud e men devoe graet Person-arch'beleg Brest ar brezegenn, ha person-dean ar barrez a lavaras an oferen.

Job ar Malkuz ha Tortig Laou-Berr, daou ganer dispar Sant Mañez, eliet gant an ograou, a ganas evit an dud nevez eur c'han diouz an degouez. « Evit beva gant levez », war dom « Hirvou-dou ».

Ar pred-eured a vee graet er maner. Eno dindan freskadur ar gwaz pin, o chein harpet ouz moger-dal ar ch'astell koz, e vee tennet o foitled an daou brief nevez gant eur micherour deuet eus Brest.

Cheunig Vaze, fornier brudet Poull-ar-Raned, eo a oa karget da ober wardro kement tra a oa en forz gorêt-gwenn : kouignou, bars, fars ha kig hag all. Mari Lemlaka a daole ever ouz ar beriou, endra ma trabigelle eur mared gwragez all wardro ar c'haoteriou, ar pouet hag an taolig.

Netra ne rae diouer eno da eva na da zebri : an neb a gave goular a gemañ sali hep ober diouz, ar re all, ha pep hini diouz e c'hoant, hervez ma kave mat.

Epad an tri devez friko et al loar-gresk, evel eur fals ar c'heñt lugernus en eun dorn kuset, a zebante gourdrouz bleuniou ha glaouez bolz an nelhou, endra ma kane ar voc'hruz e ganaouenn ziwez, ma skedet ar preñed-glas outz ar c'haou morredet, ha ma tispak ar maleñhoud o c'herniel e plegou ar c'habellou-lousig.

Neiz goudor Kerleon a zegouezas goudere an daou briod yaouank, ha da chouet-Mikêl, an daou goz, ronevezet dezo ar liser-form gant e man-kazet, a jome laouen e Maner-ar-C'hoad. Koz ha yaouank a venneñ an dintin goz, ast d'ar bed all, rak dre nerz he c'huscadenn-sour impljet gant karantez, e os tri rumm dad en curusted : tiegez ar ch'endev laez e Kervrugue, biniz Maner-ar-C'hoad, ha tiegez nevez Kriegou.

Diwez

AB-SULIO

KENTEL NEDELEG

*Ar c'hatik-man evit Nedelec a zo kempennet diwar eur c'hatik gwenedek.
Gwelloc'h hon eus kavel e embann en niverenn-man evit ma vo aesoc'h d'ar
parrezou e gana da Nedelec.*

Ledan.

Pe drouz zo war an douar, pe gan a glevan me? Na
kaer eo ar mouezioù o tont eus harr an aetiv! E... laz, laz
va-rit deomp da be-tre e ha-nit. Pe-tre ne-vez e-ta zo
c'hoar-ve-zet er bed?

Pe drouz 'zo war an douar, pe gan a glevan-me?
Na kaer eo ar mouezioù o tont eus barr an nefv!
Elez, lavarit deomp da betra e kanet,
Petra 'nevez eto 'zo c'hoarvezet er bed?

Kanit ive ganeomp, kanit pobi an douar!
Ni zeu da laret deoc'h eun dra nevez dispar:
Eur Mabig benniget, roue Jeruzalem,
A zo ganet 'vidoc'h e kérig Vetelem.

Echu eo an termen eus ar profesion.
O noz mil gwech eurus, a dorr hoj Hammou!
Kanit gloar hag enor da Jezuz ha Mari:
Deut eo Dou-e grét den, deut 'vidoc'h ar Mes!

A-daoù trumm da greiznoz, emañ ganet eno,
E bras tristidigez, paour en eur c'hoar disto.
C'houi e gavo eno, etre drou anaveai;
'vit tomma e vembrou, n'en deus 'met o anal.

C'houi a weio eno Krou-er bras an holl ved,
War eun dornadig plouz, en eun of astennet:

(pe: war eun dornad kolo, et laouer astennet).
Deut eo da veza paour, 'vit ho pinvidikaat,
Ha distag ho kalon diouz ar bed evit mat.

Eur marchosi disto a zo palez Dou-e.
C'houi a gavo eno eur prezeger nevez(z):
'vel kador eul laouer en deus Jezuz choazet
'vit prezeg a'hano ar binijenn d'ar bed.

Deomp gant ar bastored, redomp holl davetan,
Tostaint d'ar adori ha da zeskiant
Peseurt stad a zo ret ober eus hon ene,
Pa 'z eo 'vit he salvi diskennet eus an nefv.

E gavel benniget, e vaillhurou sakret
A gomzo gwell ouzoch eget an doktored.
Digantañ e kavoc'h kals gwellloc'h kentelliou
Eget na ve kavet biskoaz en holl leoriou.

Tud sodez gant ar bed hag e blijadurioù.
Tostait etal Jezuz ha gwelet e zielou:
C'houi na glaskit bemdez 'met c'hoarzin ha dansal.
Epad m'emañ Doue 'vidoc'h o tifronkal.

Er c'hoar e Betleem e vo test 'enepdoch,
Ma na vennit ober eur vubez santeLoch:
Ar bugel tener-mañ a vo eun detz gwelet,
O tiskenn eus an nefv evit barn an holl ved.

Klaskomp holl a vremañ ober hor peoc'h gantan,
Ha kinnigomp bepred eur galon c'han dezaf.
Rak eur galon duet gant binim ar peched
A zo mil gwech iouscoch eget kraou al loened.

O nag eurus o'ch-c'houi, o Gwerc'héz benniget!
C'houi 'zo mamm d'ho Krou-er, c'houi a zaïch ho kwere'hded.
Goulennit start m'hor bo 'vit plijout da Zoue,
Eul lod eus ho klanded, lod eus ho karantez.

Ha c'houi, Jozef, den just ha fidel d'ho tever,
Dibabet 'vit sevel ha mäga ho Salver,
Goulennit evidomp an eurvad d'veret
E kreiz hor c'halonou, 'vit bêpred e garet.

O Jezuz, va Zaïver, o Bugel benniget,
Bezit meulet noz-deiz, e pevar ch'orn ar bed!
Roft deomp, kent ho kuitaat, grasou gant largentez,
Bezit Mestr hor c'halon hed-a-hed hor buher.

Imprimatur
Kemper, 31 a viz here 1960
J. Cotten,
vikel-vras.

En tan, a nebeud dre nebeud,
'ya e ludu ar bern keunend.

Darn a ouel ha darn a gan :
ar bed a zo dudi ha poan.

Morised Jaffredaou

Lennierien Kroaz Breiz a lennas, n'eus ket pell, eur pennad diwarbenn Maria Goretti, plac'hig yaouank eus Italia, lakaet er bionz-mañ gant Hon Tad sanctel ar Pab etouez Sent ha Santized ar baradoz, dre m'he dos kavet gwelloc'h mervel eget koll he glanded. Eylese eo bet enoret ar vertuz gaer-mañ, ken dileset ha zoken ken disprizet aewchou en deiz hirio.

Tra souezus, den ebet e Breiz a-bez, n'en deus distaget an Morised Jaffredaou!

Morised a oa eur plach yaouank eus Melran, en eskobti Gwened, a gavas gwelloc'h, hi iver, ar maro eget an dizenor, setu bremañ ouspenn diaou-chant vloaz, d'ar 25 a viz mae 1727.

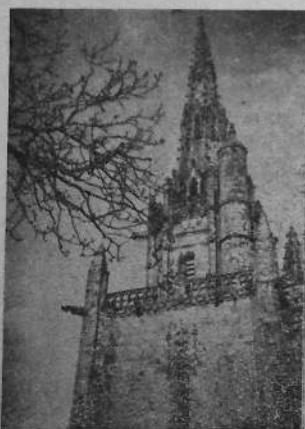
Gwerziou hir meurhet a lavaras hag adlavaras, epad meur a vloavez, an Morised, hag a vrudas he nerz-kalon.

« Gouelomp, gouelomp holl gant gla'char,
E pep kanton zo war an dour,
War an torfed bras kometet
E Melran, eskobti Gwened ».

a lavar unan eus ar gwerziouze.

Kollet eo hirio an deiz, an eñvor eus Morised gant kals tud. Ha koulskoude na pebez skouer gaer a voe roet déomp-ni gant ar plac'hig-mañ a ziwar ar maez, hag a diefe d'am sonj bez a patrom evit holl Ykamiz Breiz-Izel.

Seliomp buan ouz he istor!

E Lokmaria - Melran
...eur japel vras
...eus ar re goera...
(XVIIe kantved)

Morised Jaffredaou a veve en amzer ar roue Loeiz XV, war ar maez, e ti he zud, war barrez Melran, e bro gaer ar Blaflouez (Blavet). An ti a oa e keriadennig Lokmaria, ei lech' ma weler c'hoaz eur feunteun hag eur japel vras eus ar re guera e anio an Itron Varia.

Meur a wech e oa bet ar plac'hig e Kelven, e parrez Gwern, demodost da Vellan, o pedi an Itron Varia. Itron-Varia Gelven, en he falez war an doezenn, a zo evel eur vamm hag eun difennourez evit kristenien bro Bondi. A bell e tireder da enori Rouanez ar c'horn-bro. Marioloded Rianteg, e tal an Orient, a deus da skouer, e 1750, da gning eur vag dispar d'ar Werchez, ha bep biosaz, ar vag-se a vez douget e prosesion gant ar varioloded, evit ar pardon bras.

Itron-Varia Gelven a zo c'hoaz enoret e doare pe zoare betel ar penn eus a vro: kantik ar Foligoad, ken brudet dre vro Leon abez, e oa savet war ton Kelven.

Morised, leun a zoujana Doue hag a garantez evit ar Werchez, a oa eur plac'h fur ha karet gant an holl.

Eur ch'hemener yaouank, eus Lokmaria hefi ive, ha Per Gweganig e anio, a oa deuet ouspenn eur wech da chouleñn ouz Morised beza e bried. Bewech, e oa bet nachet outañ. Evit gwir, ne raed ket kals a vrud vat d'ar paotr yaouank, a rene eur vuhez direol. Ha kous all, Morised he doa sonjou all!

Ar Jaffredou koz, e-unan, en do roet da chouzout d'ar paotr yaouank n'en doa netra da chortoz ken, ha ne oa ket graet Morised evitan.

An den yaouank avat a spias ar plac'h yaouank... Eun deiz e oa Morised o kas da beuri saout he zud. Per Gweganig a zell outi a bell... Gwelet a ra ar plac'h azezet war ar yeo, er « Pradigou », o neza moarvat gloan an deved du e kichen ar vandenn zaout; hag ech' en e ziskouez a daol trumm, goude beza kuzet eur c'hog-pouezor dinand e zilhad.

Sklañ a ra ar gwad e gwaized ar plac'h yaouank. Sellet a ra koulskoude gant eur mouschoarz ouz an den.

« Morised, emezan, daoust ha karet a rit ac'hanoù? Daoust hag e plifje dooch beza ya fried? »

— « Per... Her gouzout a rit ervaot, me ho kar... me ho kar a galon vat, evel e karan va mignonned, va amezcien, evel e karan holl barrezioniz Melran! Evit beza ho pried avat, va zad ha me iver hon eus lavaret dija: nann! Nann a lavaran deoch hirio, cur wech c'hoaz. Arabat gortoz respont all ebet diganien. E traou all e soñjan: abenn eum nebeut amzer, pa vo brasoc'h va breudeur ha va c'hoarezed, me yelo kuit diouz va zud, diouz Lokmaria, ha diouz va farreuz. Leanez e vezin, Jezou eo a vez a fried. Fell zo dija, e douz va c'halon, am eus roet ya buhez da Zoue! »

— « Doue, a! a! Doue!... Goap a ran outañ, a responn egile, kounnaret holl. N'eo ket ho Toue na welan ket aman a vez ho pried; me eo! C'houi a vo din-me, ha dioustu zoken, pe me ho lizo!... »

Morised raktal a bed a galon: « Santez Marl, gwerchez ar gwerchezed, diwallit ho krounadur! » Ha kerkent e'h en em laka da redek buan, en ar grial.

Den ebet, siouaz, n'eo evit he c'hevet; re bell emañ-hi diouz pep den ha diouz pep tñ. Hag ar ch'hemener a red buanoch c'hoaz...

Hep dale eo tapet ar plac'h yaouank, ha kouezet war ar yeo glas... Hag ar paotr yaouank a sko gant e grog pouezor. Skei a ra... Eur berad gwad, eun buanadenn... Skei a ra c'hoaz evit an diredet gwech, ha setu echu an abaden. Neus mui a Vorised: maro eo ar vesareez: He ene divlambr en deus kultet ar c'horf paour, ha raktal eo degouezet dirak an aotrou Doue, o klonig dezaf tenzor dispar ar plac'h dizanvez: glanded, yaouankiz, buhez...

Diouz an noz, ar zaout a zeu o-unan en dro d'ar gér. Souezet hag enkrezet iver, ar vamm hag an amezeien a ya da glask ar plac'h yaouank, ha diale... kavont ar c'horf maro. Antronoz, wardro kreisteiz, e tegouezas ar chelou gant ar Jaffredou koz a oa o labourat pell diouz ar gér.

Ar vignoned, an amezeien, a voe gla'haret holl gant an darvoud. Eur mor a dud, diredet a bell, a gasas d'an douar korf ar verzerez, hag al lidou-kaof a voe graet war an ton bras.

Ar muntrir, kavet nebeut amzer goude, a voo bazatet ha brevet a daoliou, kaset da Wened, ha krouget war an dachenn, a lavarer.

Eur groaz-mañ a voe savet er vered war bez Morised, met ne jom roud ebet ken anez, Hervez ar c'hoaz, e vee savet eur groaz all war lech' an torfed, war ribl an hent a gas eus Melran da Gelven.

« Eur groaz a zo savet ivéz
Ei lec'h ma kollas he buhez.
Mar deuit da Gelven benniget,
Chouïe walo kroaz Morised. »

Gwelet a reer c'hoaz hirio ar groaz-se. Epad kals bloaveziou, plac'hed yaouank ar barrez a yae di, eur wech ar bloaz, evit enori an hini varo ha goulenn gwarez digant. Kollet eo bremant a c'his vat se iveau.

•
Morised Jaffredaou, plac'hig vihan a ziwar ar maez, a ouezas beza kalonek, kristenez vat ha breizhiez wirion, feal, hep gouzout dezi moarvat, da c'her hor bro :

« Potius mori quam fedari. »

« Kentoc'h mervel eget en em zaotri. »

Erru tost d'he ugent vloaz, d'ar mare ma wel pep krouadur war an douar ar vuhez o tigeri hag o vouschouzin, en eur ginnig plijadur ha levenez, ar plac'h-man a ouezas dibab etre ar mao hag ar vez. Ra vo ar finvez kalonek-mañ eur skouer beo bepred evit yaouankizou hor bro !

« Merc'hed yaouank, holl selaouit !

Skouer eus Morised kemerit.

Ha gwel vo doc'h koll ho puhe,

vit offansi 'n aotrou Doue. »

Daou c'hant vloaz, goude, e c'hellomp lavaret c'hoaz : « Morised ! Morised yaouank, mellezour ar glandez, pedit an aotrou Doue, hag ar Werchez Vari evidomp ! Pedit evit ar Vretoned. »

MARSEL AODIG.

KANOMP NOËL

War ton : « Trois anges sont venus. »

Diskan.
Kanomp Noël
A vousz uhel !
Enor ha gloar d'ar Mabig Jezuz !
Savomp hor moueziou,
Kanomp kantikou,
Gloar d'ar Mabig karantezus !

I
En nosvez hirio, kristenien,
Eur Zalver 'vidomp a zo ganet,
En eun tamm kraou ar bastored
A zo kaset gant ar sklerijenn.
Chom rejont neuze souezet
O welet Doue en o chichen,
Ar Mabig Jezuz
Ken trugarezus.
E zivrec'h gantañ oa astennet
O lavar dezo :
« En novez hirio
'vit ho prena me a zo ganet. »

II
Ar bastored er menezou
O veilha, o tiwall o deñved,
A wehas kerken an nefivou
En eun taol krenn holl sklerijeniet.
Houla reont neuze
Sklerijenn an nefy
'vit gwelet petra og c'hoarvezet.

Eur vouez laouen
Lavaras souden :
« Eur Zalver 'vidoch a zo ganet. »

III

En eun tamm kraou ar bastored
A zo kaset gant ar sklerijenn.
Chom rejont neuze souezet
O welet Doue en o chichen,
Ar Mabig Jezuz
Ken trugarezus.
E zivrec'h gantañ oa astennet
O lavar dezo :
« En novez hirio
'vit ho prena me a zo ganet. »

IV

Kristenien, buan d'an daoulin,
Ha pedomp gant laouenedigez.
'vit enori ar Mab divin
Zo ganet e kreiz ar baourentezez.
Noel ! Noel !
Kanomp Noël !
'vit man skulho warnomp e vennez.
O Mabig Jezuz,
Ken karantezus,
Dalc'hit deomp sur plas er baradouz !

AL'HOUEDER Leon.

Jean Choleau : LES BRETONS A L'AVENTURE

1 vol. illustré, cartes

Broché : 490 frs — 100 ex. de luxe sur papier pur fil vélin Latrima :

Numérotés et signés : 600 frs

Sommaire : Bretons de la Brenne — Malerbe et le tour du Monde — F. Martin et F. Pyrard — Marion du Fresne, Yves de Kerguelen et les terres australes — Les pêcheurs de Saint — Paul Amsterdam. Le marquis de Rays et la Nouvelle France — Cultivateurs et pêcheurs bretons en Algérie — Aux sources de l'Amazonie avec Vielleroche — Avec Puisaye au Canada.

UNVANIEZ ARVOR - Vitré - contre remboursement, port en plus.

Remise aux libraires.

JEAN CHOLEAU

MÉTIERS, "CONFRAIRES" ET CORPORATIONS de VITRÉ

Les Métiers de l'Habitation

Charpentiers, maçons, menuisiers, serruriers, chaudronniers et potiers, ymaisiens sculpteurs, peintres verriers, maréchaux, cloutiers, chandeliers et vendeurs de menues denrées, organistes et maîtres de psalettes, fondeurs et sonneurs de cloches, armuriers arquebusiers, orfèvres et horlogers, service d'incendie, architectes, procureurs et notaires.

1 vol. in-8, nombreuses illustrations 390 *

Édition de luxe, numérotée et signée 500 *

UNVANIEZ ARVOR - Vitré - contre remboursement.

Deiziadur bras ar BALB 1951,

a zo e gwenz.

E brezonc'h hag e galleg.

Eiz skeudenn vrás « Goueliou ha yaouankizou Breiz ».

Diou zon vrezonek, gant o zroidigez : « Bloavez mat », ha « Son ar misiou ».

Ar skoueren : 100 lur.

Dre zek : 750 lur. — Dre ugent : 1200 lur. — Dre dregont : 1800 lur.

Dre hanter-kant : 2000 lur.

Ar misou-kas a zo komprenet er prizouze.

Bihan eo net ar bern ! Na zaleti ket eta da ober ho koullenn d'ar :

« Société Balb, B. P. 108, Rennes. — C.C.P. Rennes 1171-35. »

Degemeret e vo timbrou evel paemant.

AL LIAMM

kelaouenn lennegel

Un niverenn 80 pagenn bep daou viz

Koumanant evit 5 niverenn : 600 lur

Sekretour : P. LE BIHAN, 1, Avenue Marceau
TRAPPES (Seine-et-Oise) — C. C. P. 5349-06 Paris

C'HOARIOU

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU

Niv. 23

Evit beilhadennou Miz du !

DIVINADENNOU

1. - Alies bleo dindanan.
Peurlissa bleo warnan.
Mar deo uhel e berc'henn,
E sav c'hoaz dreist e benn.
Petra eo ?
2. - N'oun ket evel an traou all:
Mont dre an hent ne chellan;
A-dreuz al lann avat e redan,
Ha ne dapan ket va fall.
Petra oun ?
3. - Ma lakt warnoun eur penn,
Oun izeloch eget dibenn.
Petra oun ?

	1	2	3	4	5	6	7
1	M	A	D	E	L	E	Z
2	A	R	O	S	I	O	U
3	E	D	E	N	N		
4	R	I	N	A	R	M	
5	D	V	N	T	Q	A	
6	N	I	I	R	I	N	
7	E	N	E	Z	E	N	N
8	Z	K		E	O	T	

Respong da c'houennou Miz here :

DIVINADENNOU

1. Eur wezennig kanab. — 2. Hep arc'hant e c'heller bernia die, n'eus fors pegement. — 3. Per en deus sez dañvad, ha Yann pemp. Ma ro Per unan da Yann, o deus o daou pep a choueñch. Ha ma ro Yann unan da Ber, hemañ en deus eiz dañvad, ha Yann n'en deus mui nemet pevar.

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU,
n° 24. — *A-blæn* : 1. Skedus. — 2. Mammenn. — Amzer da zont EVA. — 3. Bre bir labour, e choarvez kement-se gant ar benveg. — Gour'hemenn, d'eun toer. — 4. Eus ar verb « Beza » (amzer-vrem). — Touadeun. — 5. Evaj saoz. — Au hini ren. — 6. N'he ch'aver ket e touez al laeron. — 7. O iont eur ar stal. — Gantan e verker hester (pluriel) an anioù-traou. — 8. Ar falla a wigoù ar muia. — A verk pouez-pe briz.

A-terz : 1. A c'houenn beza gwalc'het. — 2. Gour'hemenn. — Kontrol. — 3. Houman a harz lag a grog (kemmet). — Amzer da zont EVA. — 4. Éharz. — Burden. — 5. TEZ kemmesket. — 6. Da lakaat an dour. — Ragano-gour (Pronom person-

	1	2	3	4	5	6	7	8
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

ART SACRÉ
ORFÈVRERIE
BRONZES
STATUAIRE
CHASUBLERIE

Pierre PÊCHE
14, Boulevard de Kerguélen
QUIMPER (Finistère)

TELEPHONE 8-10

La Géant : Abbé BLEUNVEN.

Novembre-Décembre 1950

Tirage : 1.500 exemplaires.

ETI SOUFREREZ KERNE

E. BEGOT 13, straed Jean-Jaurès, QUIMPER
Téléph. 9.33

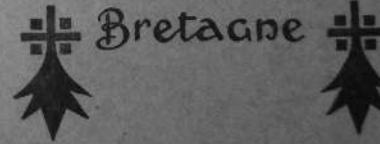
E vez dreset adleuzet evit ar gwella goolioù-kouïchoug ar rodou
Gwerz a c'holiou a bep ment — Labour val, graet hep dale

MOUSSEUX SUPÉRIEUR "VVE AUBIN"

Gwin-Spoumek Dreist
E gwerz e ti an holl Varc'hadourien-Gwin
dre ar Vro a-bez

Poupées. Broderies

Le Minor
Pont-Labbé
Bretacane

STAL LEVRIOU LE DAULT

16, Straed Ronan Madeg
KEMPER

Levriou brezonak, Gollak, ha skeudennou
Re-Goz, Re-Nevez diwar-benr Breiz

Prenet e vez ho levriou (ha goolioù koz) diganeoc'h
Betek en ho ti ma c'houennuit

E TI

TREANTON

e kaver peb tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou

Koat "an Nord"

Houarn

Ha kement tra ho peus ezomm

en ti

war-dro an ti

hag en tiegez

TI TREANTON

E LANDIVISIAU

war Blasenn an iliz ha plasenn Lourdes

TELEFON 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

TELEFON 130